

**NÜRNBERG MAHKEMELERİNİN TÜRK KAMUOYUNA
YANSIMASI (1945 - 1946)**

MUHİTTİN FERHAT SAĞLAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
PROF. DR. CELİL BOZKURT

DÜZCE, 2024



DÜZCE
ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**NÜRNBERG MAHKEMELERİNİN TÜRK KAMUOYUNA
YANSIMASI (1945 - 1946)**

MUHİTTİN FERHAT SAĞLAM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. CELİL BOZKURT**

DÜZCE, 2024

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

NÜRNBERG MAHKEMELERİNİN TÜRK KAMUOYUNA YANSIMASI

Muhittin Ferhat Sağlam tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Celil Bozkurt.

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Celil Bozkurt

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üye. Ahmet Hüsrev Çelik

Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Cengiz Mutu

Sakarya Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 22/03/2024

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

22 Mart 2024

Muhittin Ferhat Sağlam

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans öğrenimimde ve bu tezin hazırlanmasında gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Prof. Dr. Celil Bozkurt'a en içten dileklerle teşekkür ederim.

Bu çalışma boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve motivasyon kaynaklarıma teşekkürlerimi sunarım.

22 Mart 2024

Muhittin Ferhat Sağlam

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
KISALTMA LİSTESİ	1
ÖZET	2
ABSTRACT	3
1. GİRİŞ	1
1.1. YÖNTEM	14
2. NÜRNBERG MAHKEMELERİ HAZIRLIK SÜRECİ	17
2.1. LONDRA ANTLAŞMASI	17
2.2. NÜRNBERG ŞARTI	18
2.3. İDDİANAMELER VE SUÇLAMALAR	20
2.4. ULUSLARARASI ASKERİ MAHKEME YAPISI	21
2.5. MAHKEME ÖNCESİ GELİŞMELER	23
2.5.1. Nazilerin Kâbesi	23
2.5.2. Nürnberg Şehrinin Mahkeme Yeri olarak İlanı	25
2.6. İLK SANIKLAR VE DURUMLARI	26
2.6.1. Mahkeme Hazırlıkları ve Alman Halkının Genel Tepkisi	27
2.6.2. Yargı İddianamesi	28
2.6.2.1. <i>Nazi Partisinin Arşivleri</i>	30
2.6.2.2. <i>Yargıç Jackson'un Raporu</i>	31
3. NÜRNBERG DAVALARI	34
3.1. DURUŞMALARIN GÖRÜLMESİ	34
3.1.1. Mahkeme Salonu ve Sanıkların Durumları	35
3.1.2. Deliller, Hayretler, İtirazlar	37
3.1.2.1. <i>Hitler'in Yeşil Planı</i>	39
3.1.2.2. <i>Yeni Vesikalar ve Türkiye</i>	40
3.1.2.3. <i>Rusya'yı İlhak Planı</i>	41
3.1.2.4. <i>İngilizler de Nazi olurdu</i>	42
3.1.2.5. <i>Bir Noel Akşamı Göring</i>	44
3.1.2.6. <i>Gestapo Cinayetleri</i>	45
3.2. İDDİANAMELER, ŞAHİTLER VE SAVUNMALAR	46
3.2.1. Denizaltı Savaşları ve Amiral Dönitz	47
3.2.2. Nazi Kampları	48
3.2.3. Ankara Büyükelçi Franz Von Papen	50
3.2.4. Kral Boris'in Katliamı	52
3.2.5. Hitlerin Sağ Kolu Goering	54

3.2.6. Danzig Koridoru	56
3.2.7. Türkiye'nin Sırtından Pazarlık	57
3.2.8. Barbarossa Harekatı ve Keitel	59
3.2.9. Von Papen'in İstifa Hamlesi	61
3.2.10. Kaltenbrunner'in İran Seçimlerine Müdahalesi	62
3.2.11. General Alfred Jodl'in Masumluk Savaşı	64
4. MAHKEMEDE SON SÖZLER VE KARARLAR	67
4.1. SON SÖZLER	67
4.1.1. Karar Öncesi Hazırlıklar	69
4.2. NÜRNBERG MAHKEMESİ KARARLARI	71
4.3. KARARLAR	72
4.3.1. Karar Sonrası Haller	84
4.3.1.1. <i>Ekonomist Dergisi'nin İddiası</i>	86
4.3.2. Zamanın Oyunu	87
4.3.3. Af talebi Süreci Sona erdi	89
1.1.1. Mahkeme Sonrası İdama Doğru	91
5. MAHKEME ELEŞTİRİLERİ VE YORUMLAR	94
5.1. ZAFERİN ADALETİ (VICTOR'S JUSTICE) ELEŞTİRİSİ	94
5.2. EX POST FACTO KANUNLARI VE PROF. NİHAT ERİM PERSPEKTİFİ	97
5.3. SEÇİCİ YARGILAMA VE CEZALANDIRMA	99
5.4. İNSANİ İLKELERİN İHLALİ	101
5.5. YORUMLAR	102
6. SONUÇ	108
7. KAYNAKLAR	113
ÖZGEÇMİŞ	134

KISALTMA LİSTESİ

BM	Birleşmiş Milletler
BSA	Ötenazi merkezleri
Gestapo	Geheime Staatspolizei
IAM	Uluslararası Askeri Mahkemesi
IMT	International Military Tribunal
NAZI	Nasyonel Sosyalist
NKVD	Rus İçişleri Halk Komiserliği
OKW	Wehrmacht'ın Yüksek Komutanlığı
RSHA	Reich Güvenlik Ana Ofisi S.S. Schutzstaffel
SA	Sturmabteilung
SS	Schutzstaffeln

ÖZET

NÜRNBERG MAHKEMELERİNİN TÜRK KAMUOYUNA YANSIMASI

Muhittin Ferhat Sağlam

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Celil Bozkurt

Mart 2024, 130 sayfa

İkinci Dünya Savaşı dönemi, insanlık tarihindeki karanlık gölgelerden biriydi. Bu süreçte, savaşın acımasız etkileri sadece siperlerde değil, aynı zamanda sivil halkın yaşamlarında da derin izler bıraktı. Ancak savaşın sonrasında, dünya, bu acımasız gerçeklerle yüzleşmek adına Nürnberg'de kurulan tarihin ilk büyük uluslararası savaş suçu mahkemeleriyle tanıştı. Bu tez, Nürnberg Mahkemelerinin Türk kamuoyuna yansımalarına özel bir odak noktasıyla incelenmesini amaçlamaktadır. Tezin dört ana bölümü, bu çabada belirleyici bir rol oynayacaktır. Öncelikle, giriş bölümü, genel bir çerçeve sunarak, İkinci Dünya Savaşı'nın çalkantılı yıllarını ve küresel etkilerini anlamamıza yardımcı olacak. Birinci bölüm, mahkemelerin doğuşunu ve sürecini ele alacak, Nürnberg'de savaş suçlarına karşı nasıl bir uluslararası hukuki çerçeve oluşturulduğunu anlamamıza yardımcı olacak. Ancak belki de en önemlisi, ikinci bölüm, Nürnberg Mahkemelerinde yaşanan tüm tarihsel gelişmeleri Türk kamuoyuna yansıtarak, bu olayların Türkiye'deki algıları ve yorumlarına odaklanacaktır. Üçüncü bölümde ise mahkeme kararlarına dair incelemeler yapılacaktır. Dördüncü ve son bölüm, mahkeme eleştirilerini ve yorumlarını tartışarak, bu sürecin Türk kamuoyundaki etkilerini analiz edecektir. Analiz yapılırken gazete, dergi ve medya arşivlerini tarayarak elde edilen bilgiler ışığında, Nürnberg Mahkemeleri Türk toplumunda nasıl bir iz bıraktı, hangi tartışmalara sebep oldu ve hangi duyguları tetikledi sorularına cevap aranacaktır.

Anahtar Sözcükler: İkinci Dünya Savaşı, Nazi, Nürnberg Mahkemeleri, Türk Kamuoyu

ABSTRACT

THE REFLECTIONS OF THE NURNBERG TRIALS ON TURKISH PUBLIC OPINION

Muhittin Ferhat Sağlam

Düzce University

Graduate School, Department of International Studies

Masters Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Celil BOZKURT

March 2024, 130 pages

The era of World War II was one of the darkest shadows in the history of humanity. During this period, the merciless effects of the war left deep marks not only in the trenches but also in the lives of the civilian population. However, following the war, the world was introduced to the first major international war crimes tribunals, established in Nuremberg to face these harsh realities. This thesis aims to specifically focus on examining the reflections of the Nuremberg Trials in the Turkish public opinion. The four main sections of the thesis will play a decisive role in this endeavor. Initially, the introductory section will provide a general framework, helping us to understand the turbulent years of World War II and its global effects. The first section will address the emergence and process of the courts, helping us understand how an international legal framework against war crimes was established in Nuremberg. Perhaps most importantly, the second section will reflect all the historical developments that occurred in the Nuremberg Trials to the Turkish public, focusing on the perceptions and interpretations in Turkey. The third section will conduct examinations of the court decisions. The fourth and final section will discuss the criticisms and comments on the courts, analyzing the impact of this process on Turkish public opinion. In conducting the analysis, questions about the impact of the Nuremberg Trials on Turkish society, the debates they caused, and the emotions they triggered will be explored, using information gathered from scanning newspapers, magazines, and media archives.

Keywords: Nazis, Nurnberg Trials, Turkish Public Opinion, World War II

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi, zaman zaman karanlık dönemler ve derin trajedilerle doludur. Bu tarihsel olaylar, yalnızca geçmişte yaşananlar olarak kalmaz, aynı zamanda gelecek nesiller üzerinde de derin etkiler bırakır ve toplumların kolektif belleğinde önemli izler oluşturur. Özellikle geçmiş yüzyıl, birinci ve ikinci dünya savaşları gibi büyük trajedilere sahne olmuştur. Şehirlerin harabeye dönüştüğü, ailelerin parçalandığı ve insanlığın kendi karanlık yüzüyle yüzleşmek zorunda kaldığı bu dönemler, tarihin en acı olayları arasında yer alır. Ancak, savaşın sonunda, dünya, bu acı olaylara tanıklık eden bir mahkemeye ev sahipliği yaparak tarihin ilk büyük uluslararası savaş suçu mahkemelerine şahitlik etmiştir. Bu mahkemelerin merkezi, tüm dünyanın nefretle izlediği Nazi rejiminin liderlerini yargılamak üzere Nürnberg'de kurulmuştur. Nürnberg Mahkemeleri, Türk kamuoyunda sadece tarihi bir olay olarak değil, aynı zamanda uluslararası adaletin işleyişi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi konularda önemli bir tartışma platformu oluşturmuştur. Bu tez, bu tartışmaları ve Nürnberg Mahkemeleri'nin Türk toplumu üzerindeki etkilerini inceleyerek, tarihin bu önemli dönemini ve bu dönemin toplum üzerindeki etkilerini anlamaya çalışmıştır. Aynı zamanda, Nürnberg Mahkemelerinin uluslararası hukuk ve adalet anlayışına yaptığı katkılar da gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Savaş suçları ve uluslararası adalet konuları Türk kamuoyu bağlamında ele alınmış ve bu alanlardaki tartışmaları, tarihsel ve toplumsal bir çerçevede sunarken mevcut literatüre katkıda bulunmaya çalışılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nı başlatan ve bu süreçte ağır savaş suçları işleyen Nazi politikaları, Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluşuna giden yolu belirleyen temel faktörlerdi. Bu savaş, dünya tarihinde derin izler bırakarak milyonlarca insanın ölümüne ve sayısız şehrin yıkımına neden olmuştu. Nazi rejiminin bu savaşı başlatması ve işlediği savaş suçları, uluslararası hukuk çerçevesinde hesap verilmesi gereken ciddi suistimaller olarak kabul edilmişti.¹ Bu bağlamda, İkinci Dünya Savaşı'nın sebepleri, gelişimi ve sonuçları üzerine bir inceleme yapmak, Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluş sürecini ve bu mahkemelerin tarihsel önemini daha iyi anlamak için elzemdir. Bu tarihsel inceleme, mahkemelerin

¹ Matsiko Samuel, "The Anatomy of the Nürnberg Legacy: Strengths, Flaws and Relevance Today", (Mart 2015), 2.

kuruluşuna ve işleyişine geçiş yapmadan önce, savaşın ana hatlarını ve Nazi rejiminin işlediği suçların boyutlarını ortaya koymak açısından kritik bir öneme sahiptir.

1939'da Almanya'nın Polonya işgaliyle patlak veren II. Dünya Savaşı, hızla küresel bir savaşa dönüştü.² Müttefik ve Mihver Devletleri arasındaki mücadele, askeri çatışmalardan ekonomik, politik ve ideolojik alanlara yayıldı. Hitler liderliğindeki Nazi Almanyası, sınırlarını genişletti, Yahudi soykırımını gerçekleştirdi ve totaliter ideolojisiyle dünya barışını tehdit etti. Savaş, sadece devletler arasında değil, sivil halklar üzerinde de derin etkiler yarattı. II. Dünya Savaşı'nın nedenleri arasında ulusal çıkarlar, ekonomik faktörler, ittifaklar ve milliyetçilik vardı.³ Ülkeler, özellikle Almanya, İtalya ve Japonya, çıkarlarını genişletmek için agresif politikalar benimsedi. Hitler'in 1933'te iktidara gelmesi ve Versay Antlaşması'nı reddedip silahlanmayı artırması dönüm noktası oldu.⁴ Nazi Almanyası, Alman ırkının üstünlüğünü, Lebensraum⁵ (yaşam alanı) ilkesini uygulayarak toprak genişletmeyi, ekonomik kaynaklara hakimiyeti ve ekonomiyi güçlendirmeyi hedefledi. Askeri alanda Blitzkrieg taktiği gibi yenilikler, hızlı zaferler ve modern savaş teknolojilerine yatırımı ön plana çıkardı.⁶

Sovyetler Birliği'nin ulusal çıkarlarında ise özellikle Doğu Avrupa'da etki alanını genişletme amacıyla oldular.⁷ Diğer taraftan Büyük Britanya, deniz gücünü korumak, imparatorluk topraklarına hakim olmak, ekonomik çıkarları güvence altına almak ve demokratik değerleri savunmak gibi ulusal çıkarlara sahipti. Almanya'nın genişlemesi ve baskın güç olma tehdidi, İngiltere'nin güvenlik çıkarlarını doğrudan etkiledi.⁸ Fransa ise, savaş sonrasında toparlanmak, güvenliğini sağlamak ve Almanya'nın tekrar saldırgan bir güç olmasını engellemek gibi çıkarları ön planda tuttu. Bu amaçla, Maginot Hattı⁹ gibi

² Çağatay Benhür, Okan Aydın, "İkinci Dünya Savaşı'nda Polonya'nın İşgalinin Türk Basımına Yansımaları (1939)", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi - "Tarihin Peşinde"* 26/1 (2021), 1.

³ John A. Vasquez, "The Causes of the Second World War in Europe: A New Scientific Explanation", *International Political Science Review / Revue Internationale de Science Politique* 17/2 (1996), 163.

⁴ Vasquez, "The Causes of the Second World War in Europe: A New Scientific Explanation", 164.

⁵ Lebensraum: Doğu Avrupa'da Almanya sınırları dışında yaşayan Alman azınlıkların Almanya'nın hâkimiyetinde birleştirilmesi ve yeni toprakların kolonizasyonu ile Alman popülasyonunun topraklara yerleştirilmesi politikasıdır.

⁶ Yalçınkaya, "Blitzkrieg'in II. Dünya Savaşı Öncesi Uygulaması: Büyük Taarruz".

⁷ Cem Karadeli, "Stalin Ve Kruşçev Dönemlerinde Doğu Avrupa'da Sovyetler Ve Krizler". *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 8/15 (2019), 241.

⁸ Merve Özkan Borsa, "İki Dünya Savaşı Arası Dönemde İngiliz Dış Politikasının Analizi". *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 54 (Mart 2016), 82.

⁹ Çınar Özen, Atay AKDEVELİOĞLU, "II. Dünya Savaşında Fransa'da Liderlik Mücadelesi: III. Cumhuriyet'ten Vichy Fransa'sında Fransız Siyasetinde Yapısal Salınım". *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi* 15/1 (2016), 153.

savunma hatları oluşturarak Alman saldırılarına karşı önlemler aldı. Fransız savunmasının temel taşı olan Maginot Hattı, doğrudan bir Alman saldırısına karşı inşa edilmişti. Maginot Hattı'nın beton koruganları sistemi, Fransa-Belçika sınırında sona eriyordu. Bu hattın yapımı, Almanya ile yaşanacak ikinci bir büyük savaşta Fransa'nın savunma pozisyonunda olacağını bir beyandı. Amerika Birleşik Devletleri, savaş öncesinde tarafsızlık ve ekonomik büyüme ile savunma kapasitesini artırma gibi çıkarlara odaklanmıştı. Ancak, Pearl Harbor saldırısıyla savaşa girerek demokrasiyi savunma ve müttefiklerini destekleme yolunu seçti, bu da savaşın gidişatını dramatik şekilde değiştirdi. İtalya ve Japonya, kendi ulusal çıkarlarını takip etti. İtalya, Mussolini altında faşist idealleri yayma ve topraklarını genişletme peşindeyken, Japonya, Asya'da genişleme ve kaynak kontrolü hedefliyordu. İspanya İç Savaşı (1936-1939),¹⁰ Franco'nun faşist rejimi ile cumhuriyetçi güçler arasındaki çatışmalar, İspanya'da politik bir dönüşüme yol açtı ve bölge üzerindeki etkilerini gösterdi. Almanya'nın Avusturya'yı ilhak etmesi (Anschluss)¹¹ ve Çekoslovakya'nın Sudeten bölgesindeki kriz, Avrupa'da savaşa doğru giden yolu hızlandırdı.¹² Nazi Almanyası ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan Molotov-Ribbentrop Paktı,¹³ Avrupa'daki genel istikrarsızlığı ve güvensizliği daha da artırdı ve nihayet uzun süredir devam eden gerginliğin doruk noktasını oluşturdu ve bölge üzerinde ciddi bir istikrarsızlık yarattı. Savaş öncesi ortamda ekonomik yeniden yapılanma ve artan askeri hazırlıklar da giderek artmaktaydı. Ülkeler, savaşa hazırlık amacıyla silah üretimini ve savunma harcamalarını artırdı. 1929 Büyük Buhran'¹⁴ izleyen ekonomik çöküş bu durumu tetikledi. Savaş Ekonomisi ile kaynaklar savaşa aktarıldı, ABD ekonomik toparlanma sayesinde savaş ekonomisinden faydalandı.¹⁵ Japonya, kaynak bulmak için Doğu Asya'da

¹⁰ Willard C. Frank. "The Spanish Civil War and the Coming of the Second World War." *The International History Review* 9/3 (1987), 1.

¹¹ Anschluss, Almanya'nın 1938'de Avusturya'yı ilhak etmesi olayıdır. Bu, Adolf Hitler'in, Alman halkını Nazi Alman İmparatorluğu altında birleştirme hedefinin ilk büyük adımı olarak görülüyor. Anschluss, Avusturya'nın Almanya ile siyasi birliğini ifade ediyor ve bu birlik, Hitler tarafından gerçekleştirilen bir ilhak yoluyla elde edildi. 1919'da Avusturya tarafından gündeme getirilen Anschluss fikri, 1919-1933 yılları arasında, özellikle Avusturyalı Sosyal Demokratlar arasında, bir umut olarak kalmış, ancak Hitler'in iktidara yükselmesinin ardından bu düşünce daha az cazip hale gelmiştir. United States Holocaust Memorial Museum. "Nazi Territorial Aggression: The Anschluss." USHMM Holocaust Encyclopedia.

¹² Stratejik Ortak, "II. Dünya Savaşına Çeyrek Kala: Lebensraum Politikası, Anschluss ve Südet Krizi" (27 Kasım 2023).

¹³ Umut Bekcan. "Sovyetler Birliği'nin Savaş Öncesi Döneme Bakışı (1933-1939): Nazilerin Avrupa'yı İşgalinin Sorumlusu Kim?" *Uluslararası İlişkiler / International Relations* 13/50 (2016), 110.

¹⁴ Dieter Petzina. "Germany and the Great Depression." *Journal of Contemporary History* 4/4 (1969) 74.

¹⁵ Morgan, "The Industrial Mobilization of World War II: America Goes to War", 34.

genişledi. İtalya'da Mussolini'nin ekonomik toparlanma odaklı politikaları savaşa zemin hazırladı.

Avrupa'da ve dünya genelinde oluşan ittifaklar, dönemin siyasi ve askeri manzarasını belirleyen diğer temel unsurlardan idi. İkinci Dünya Savaşı'nın başlıca ittifakları, Mihver Devletleri (Almanya, İtalya, Japonya) ve Müttefik Devletler (başta Birleşik Krallık, Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri) idi. Mihver Devletleri, 1940 yılında imzalanan Tripartite Paktı¹⁶ ile resmiyet kazandı ve eksenini oluşturarak, bu üç ülkenin birbirlerine askeri ve politik destek sağlama taahhüdünü içerdi. Fransa'nın Nazi Almanyası tarafından işgali sonrasında, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği arasında güçlü bir işbirliği oluşturulmuş ve daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin de katılımıyla Müttefiklerin askeri gücü artmıştı.¹⁷

Küresel yıkıma giden yoldaki en önemli unsurlardan bir tanesi de emperyalizm amaçlarıydı. Emperyalizm, modern tarih dokusuna sıkıca entegre edilmiş bir terim olarak bir ulusun toprak kazanımı, ekonomik egemenlik veya kültürel tahakküm yoluyla etki alanını genişletmesini simgeliyordu.¹⁸ Değişen güç dengeleri, ekonomik belirsizlikler ve artan milliyetçilik, İkinci Dünya Savaşı'nın tohumlarını ekti. Versay Antlaşması'nın Almanya üzerindeki ağır sonuçları, milliyetçi hareketlerin güçlenmesine yol açtı. Hitler'in yükselişiyle, Almanya genişleme politikalarına yönelerek yeniden emperyal bir güç haline geldi.¹⁹ 19. ve 20. yüzyıllarda emperyalizmin ardından yükselen milliyetçilik, tarihin akışını önemli ölçüde şekillendirdi. Adolf Hitler'in Almanya'sındaki agresif milliyetçilik, Mussolini'nin İtalya'daki faşizmi ve Japonya'nın Asya'daki egemenlik hedefleri savaşı tetiklemede kritik faktörlerdi.²⁰ Nazi Almanyası'nın yükselişi, agresif Alman milliyetçiliğini öne çıkardı. Hitler'in Lebensraum politikası,²¹ Alman ulusal çıkarlarını genişletmeyi hedefledi, komşu ülkelere baskı yarattı. İtalya'daki faşist rejim, Roma İmparatorluğu'nun mirasını canlandırmayı amaçlayan bir milliyetçilik izledi. Sovyetler Birliği'nde milliyetçilik, komünist ideoloji ile birleşti ve farklı bir forma büründü, Doğu

¹⁶ Jeremy A Yellen. "Into the Tiger's Den: Japan and the Tripartite Pact, 1940." *Journal of Contemporary History* 51, no. 3 (2016): 556.

¹⁷ Vasquez, "The Causes of the Second World War in Europe: A New Scientific Explanation", 169.

¹⁸ Şefik Çakmak, "Ekonomik Savaş ve Emperyalizm," *Teori Dergisi*, Erişim tarihi 19 Kasım 2023.

¹⁹ Raymond J. Sontag. "The Origins of the Second World War." *The Review of Politics* 25/4 (1963), 498.

²⁰ Encyclopaedia Britannica (EB), "20th-Century International Relations: The Origins of World War II, 1929-39". Erişim 7 Ocak 2024.

²¹ Kodal, "Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz Ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme", 117.

Avrupa'da etki ve kontrol arayışını güçlendirdi, bu da Mihver Devletleri ile çatışmalara yol açtı.²² Öte yandan, Doğu Avrupa'da, özellikle Polonya ve Çekoslovakya'daki etnik milliyetçilik, Nazi Almanyası'nın genişleme politikalarını doğrudan etkiledi. Bu bölgelerdeki Alman azınlıkların durumu ve milliyetçi talepler, Hitler'in bu ülkeler üzerindeki hak iddialarını güçlendirdi.²³

İkinci Dünya Savaşı'nı şekillendiren önemli stratejiler arasında Almanya'nın Avrupa'da uyguladığı hızlı ve etkili Blitzkrieg taktiği ve Sovyetler Birliği'ne yönelik Barbarossa Harekâtı vardı. Doğu Cephesi, savaşın en şiddetli muharebelerine ev sahipliği yaparken, Pasifik Cephesi ve Pearl Harbour olayı, ABD'nin savaşa katılımı ve Japonya'ya karşı mücadeleyi ifade ediyor, savaşın küresel etkisini gözler önüne seriyordu. Blitzkrieg stratejisi, düşman savunmalarını hızla aşmak ve Avrupa'nın büyük bölümlerini çabucak fethetmek için hız, sürpriz ve kuvvetlerin koordinasyonuna vurgu yapıyordu. II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte, Almanya'nın Blitzkrieg stratejisi ilk kez Polonya Seferi'nde uygulandı fakat en etkileyici Blitzkrieg operasyonlarından biri Fransa'ya karşı gerçekleşti. Alman birlikleri, Maginot Hattı'nı²⁴ atlayarak ve hızlı manevralar kullanarak Fransa'yı işgal etti. Bu, Fransız ve müttefik kuvvetlerinin bekledikleri türden bir saldırı değildi ve Almanya'nın zaferini hızlandırdı. Müttefikler genellikle statik, savunma odaklı bir savaşa hazırlanmışlardı. Blitzkrieg'in sunduğu hızlı ve mobil savaşa hazır değillerdi.²⁵ Ancak, özellikle Sovyetler Birliği gibi iyi organize edilmiş ve hazırlıklı rakiplere karşı uzun süreli çatışmalarda sınırlamalarını da gösterdi.²⁶

Nazi Almanyası'nın 22 Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'ne başlattığı Barbarossa Operasyonu, II. Dünya Savaşı'nı şekillendiren, Doğu Cephesi'nde kritik bir dönüm noktası olan ve tarihin en büyük askeri operasyonlarından birisidir. Hitler, Sovyetleri altı ila sekiz haftada mağlup edip Slav halklarını köleleştirmeyi, Almanlaştırmayı ve Sibirya'ya sürmeyi hedefliyordu, çünkü Almanya'nın uzun bir savaşa kaynak sağlama kapasitesi sınırlıydı.²⁷ Alman taktikleri, Sovyet savunmalarını hızla aşarak beklenmedik ilerleme kaydetti ve yüz

²² Mann, "The Role of Nationalism in the Two World Wars", 193.

²³ Mann, "The Role of Nationalism in the Two World Wars", 193.

²⁴ Akdevelioğlu. "II. Dünya Savaşında Fransa'da Liderlik Mücadelesi: III. Cumhuriyet'ten Vichy Fransa'sında Fransız Siyasetinde Yapısal Salınım".

²⁵ The Holocaust Explained. 'Why Did Germany Lose?' *The Holocaust Explained* (Erişim 20 Kasım 2023)

²⁶ The Holocaust Explained. 'Why Did Germany Lose?'.

²⁷ 'World War II: Operation Barbarossa.' *WW2 Explained* (Erişim 20 Kasım 2023).

binlerce Sovyet askeri esir alındı.²⁸ Ancak Alman ilerlemesi, 1941 yılının sonunda Moskova Savaşı'nda durduruldu ve ardından gelen Sovyet karşı taarruzu Alman kuvvetlerini geri püskürttü. Bu başarısızlık, Nazi Almanyası'nın kaderini tersine çevirdi ve savaşın gidişatını değiştirdi.²⁹ Operasyon Barbarossa'nın bir diğer önemli yönü ise, Einsatzgruppen³⁰ olarak bilinen SS ve polis birimlerinin, cephe hattının ardından ilerleyerek Yahudileri, Sovyet yetkililerini ve diğer potansiyel düşmanları hedef almasıydı. Bu birimler, Haziran 1941'in son haftasından itibaren kitlesel infazlar gerçekleştirdi.³¹ Barbarossa Harekâtı'nın ardından, II. Dünya Savaşı'nın Pasifik Cephesi'nde Amerika ve Japonya arasındaki gerilimler tırmanmıştı. Özellikle Amerika'nın Japonya'ya uyguladığı petrol ambargosu, Japonya'nın enerji kriziyle karşı karşıya kalmasına ve genişleme politikalarını devam ettirebilmek adına alternatif çözümler aramaya zorlanmasına neden oldu.³² 7 Aralık 1941'de Japonya'nın ABD'nin Pasifik filosuna yönelik Pearl Harbor'da gerçekleştirdiği süpriz hava saldırısı,³³ ABD'nin savaşa doğrudan girmesine yol açtı. Bu saldırı, ABD halkı üzerinde derin bir şok etkisi yarattı ve ülkenin savaşta tarafsız kalma politikasına son verdi. Saldırı, hiçbir savaş ilanı ya da açık uyarı yapılmadan gerçekleştiği için daha sonra düzenlenen Tokyo Mahkemeleri tarafından savaş suçu olarak değerlendirildi.³⁴ Saldırının ardından ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt, bu günü "infamia günü"³⁵ (rezillik günü) olarak tanımlamış ve ABD Kongresi'nden savaş ilanı talep etmiştir. Böylece ABD, Mihver Devletleri'ne karşı İtilaf Devletleri'nin bir parçası olarak savaşa giriş yapmıştı. Japon İmparatorluğu, Pearl Harbor saldırısıyla başlattığı harekâtı tamamlamak istiyordu. ABD Donanması, Hawaii'de büyük zarar gören filodan geriye kalan uçak gemileri ve denizaltılarına bağlı kaldı. Bu güçler, Japonya'ya karşı koymak ve ana karayı korumak için kritikti.³⁶ 1942 yılında Midway Savaşı ve Guadalcanal'daki Solomon Adaları kampanyası, Japonya'nın kayıplarını telafi etme kapasitesinin malzeme ve insan açısından yetersiz kaldığı bir noktaya geldi. ABD'nin büyük endüstriyel ve eğitim

²⁸ "Operation Barbarossa and Germany's Failure in the Soviet Union", Imperial War Museums (Erişim 25 Kasım 2023).

²⁹ 'Operation Barbarossa.' *The National WWII Museum* (Erişim 20 Kasım 2023).

³⁰ United States Holocaust Memorial Museum. "Einsatzgruppen." (Erişim tarihi 27 Kasım 2023).

³¹ 'Operation Barbarossa.' *The National WWII Museum*.

³² Scott D. Sagan, "The Origins of the Pacific War", *The Journal of Interdisciplinary History* 18/4 (1988), 898.

³³ Sagan "The Origins of the Pacific War." 919.

³⁴ 'The Pacific War', *Lumen Learning* (Erişim 20 Kasım 2023).

³⁵ "Japan Enters the War: Statements in Washington, Tokyo and London." *Bulletin of International News* 18/25 (1941), 1961.

³⁶ "Pacific Strategy 1941-1944", *The National WWII Museum* (Erişim 20 Kasım 2023).

kapasiteleri, kayıpları daha kolay telafi etmesini sağladı. Midway Savaşı, Pasifik Savaşı'nda bir dönüm noktası olarak kabul edilirken Japonya'nın sayısal üstünlüğünü ortadan kaldırdı.³⁷ 1941'de Amerika'nın savaşa katılması, Pasifik ve Avrupa Cephelerinde Müttefiklerin güçlenmesine ve işbirliğinin artmasına neden oldu. Bu dönemden itibaren, Müttefik güçleri savaşın gidişatını lehlerine çevirmeye başladı ve stratejik planlama ile savaşın dengesini değiştirdiler. Özellikle Kuzey Afrika'daki El Alameyn ve Pasifik'teki Midway muharebeleri, Müttefiklerin zafer kazanmaya başladığı ve stratejik üstünlük elde ettiği önemli çatışmalardı. Bu dönem, Müttefiklerin ilerleyişinin ve savaşın seyrini değiştiren olayların başlangıcı oldu.

Savaşın ortasında, 1944 ve 1945'te Müttefikler Doğu ve Batı Cephelerinde önemli ilerlemeler kaydetti. Stalingrad'dan sonra Sovyetler, Almanları geri püskürttü ve Kursk Muharebesi gibi çatışmalarla Doğu Cephesinde üstünlüğü sağladı.³⁸ 1944'te Sovyet ilerleyişi Belarus, Ukrayna ve Polonya'yı kapsadı, 1945'te Berlin'in düşüşü Nazilerin yenilgisine işaret etti. 1945'te, ABD'nin Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombaları atması savaşın seyrini değiştirdi ve bu, savaş tarihindeki ilk nükleer silah kullanımıydı.³⁹ 6 ve 9 Ağustos 1945'teki bu saldırılar, büyük yıkıma yol açtı ve Japonya'nın teslim olmasını hızlandırdı. Hiroşima ve Nagasaki'ye yapılan atom bombası saldırıları, Japonya'nın teslim olması ve 2 Eylül 1945'te savaşın resmi olarak sona ermesine önemli etken oldu.⁴⁰

Savaş sonucunda Müttefiklerin zaferi, dünya haritasını ve düzenini değiştirdi. Nazi Almanyası ve Japonya'nın yenilgisi, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların kurulması ve uluslararası işbirliği ile barışa yönelik çabaların artırılmasına yol açtı. Nürnberg Mahkemeleri, savaş suçlarını yargılayarak uluslararası hukukta yeni bir sayfa açtı ve devlet liderlerinin de sorumlu tutulabileceğini gösterdi. Bu mahkemeler, savaş suçlarına karşı uluslararası cezai yargılamanın önemli bir örneği olarak, savaş sonrası dünya düzeninin ve uluslararası hukukun gelişimine katkı sağladı.

³⁷ "The Pacific War", *Lumen Learning*.

³⁸ David C. Gompert, et al. "Hitler's Decision to Invade the USSR, 1941." *Blinders, Blunders, and Wars: What America and China Can Learn*, RAND Corporation (2014), 82.

³⁹ Kenneth R. Himes, "Hiroshima And Nagasaki: 75th Anniversary Reflections", *Asian Horizons* 14/2 (June 2020), 507.

⁴⁰ Himes, "Hiroshima And Nagasaki: 75th Anniversary Reflections", 511.

1.1. YÖNTEM

Bu inceleme, özellikle savaş sonrası dönemi 1945-1947 yıllarında Türkiye'de yayımlanan gazetelerin arşiv taraması yoluyla yürütülmüştür. Bulunan ilgili haberler, detaylı bir şekilde incelenmiş ve bu süreçte Türk kamuoyunun Nürnberg Mahkemelerine ve savaş suçlarına ilişkin tutumları gün ışığına çıkarılmıştır. Bu metodolojik yaklaşım, dönemin medya yansımalarını temel alarak, tarihsel olayların toplumsal algı üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Dönemin gazete arşivlerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesinin ardından, araştırma metodolojisi Nürnberg Mahkemeleri'nden elde edilen birincil kaynak belgelerin taraması ve detaylı analizi ile genişletildi. Yale Hukuk Fakültesi'nin Avalon Projesi aracılığıyla erişilebilen geniş arşivlerden yararlanılarak, kilit öneme sahip kayıtlar ve tutanaklar özenle seçildi ve dijitalleştirildi. Bu tarihi belgeleri daha geniş bir kitleye erişilebilir kılmak amacıyla, söz konusu materyaller Türkçe'ye çevrildi. Bu çaba, sadece orijinal içerikle daha derin bir etkileşime olanak tanımakla kalmayıp, aynı zamanda akademik araştırmanın kapsayıcılığını ve erişimini sağlama konusundaki kararlılık da vurgulandı. Bu titiz süreç aracılığıyla, dil engellerinin aşılması amaçlanarak, uluslararası hukuk ve insan hakları üzerinde kalıcı etkiler bırakan hukuki süreçlerin daha nüanslı bir anlayışı sağlanmaya çalışıldı.

Tez içinde, Türk basınına odaklandığından, dönemin önde gelen gazete ve gazetecileri hakkında bilgi sunmanın yararlı olduğu düşünülmektedir. İncelenen dönemdeki en etkili gazetelerden biri olan Hakimiyet-i Milliye, Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1920'nin başlarında Ankara'da kurulmuş ve 28 Kasım 1934'te Ulus adını almıştır.⁴¹ Falih Rıfkı Atay'ın 1922'den itibaren yönettiği bu gazete, hükümet ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin görüşlerini yansıtmıştır. Gazetenin önemli isimleri arasında Necip Ali Küçüka, Zeki Mesut Alsan, Ahmet Şükrü Esmer, Burhan Asaf Belge, Yaşar Nabi ve Kemal Zeki bulunmaktadır.⁴²

Cumhuriyet gazetesi, bu çalışmada incelenen yayınlardan biridir ve 8 Mayıs 1924'te Yunus Nadi ile Zekeriya Sertel tarafından kurulmuştur. Zekeriya Sertel'in ayrılmasının ardından gazete, Yunus Nadi'nin tek sahibi haline gelmiştir. Gazetenin kadrosunda Abidin Daver,

⁴¹ Sezen Kılıç, *Türk Basını'nda Hitler Almanyası (1933-1945)* (Ankara: T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009), 6.

⁴² Sezen Kılıç, *Türk Basını'nda Hitler Almanyası (1933-1945)*, 6

Vedat Nedim Tör, Muharrem Feyzi Togay, Mümtaz Faik Fenik, Nadir Nadi ve Doğan Nadi gibi isimler bulunmaktadır. Yunus Nadi, Süleymaniye Medresesi, Galatasaray Lisesi ve Hukuk Fakültesi eğitiminden sonra, İttihat ve Terakki'nin son dönemlerinde İstanbul'da Yenigün gazetesini yayınlamış, Milli Mücadele yıllarında ise gazetesini Ankara'ya taşımıştır. Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra, Atatürk'ün isteği üzerine gazetesini İstanbul'a taşıyarak Cumhuriyet adı altında yayınlamaya başlamıştır ve altıncı döneme kadar Muğla milletvekili olarak görev yapmıştır. Gazetenin yazarlarından Nadir Nadi, Yunus Nadi'nin oğludur. Galatasaray Lisesi'nden mezun olduktan sonra Lozan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitim görmüş, 1935'te Cumhuriyet gazetesinin Avrupa muhabiri olarak gazeteciliğe adım atmış ve İstanbul'a dönüşünde köşe yazarlığı yapmıştır.⁴³

23 Nisan 1935 tarihinden itibaren Ali Naci Karacan'ın yönetiminde ve Türkiye İş Bankası'nın mülkiyetinde olan Tan gazetesi, 2 Nisan 1935'e kadar Milliyet adı altında Siirt Milletvekili Mahmut Soydan'ın sahibi ve başyazarı olarak yayımlanmıştır. Soydan, askeri eğitimini tamamladıktan sonra 1923'ten ölümüne dek Siirt milletvekilliği görevini üstlenmiş, 1924-1936 yılları arasında Türkiye İş Bankası'nın yönetim kurulunda yer almış ve Hakimiyet-i Milliye gazetesinin yöneticiliğini ve başyazarlığını yapmıştır. Burhan Felek ve Eşref Şefik gibi isimlerin çalıştığı bu gazete, zarar ettiği için banka tarafından satılmak istendiğinde Ahmet Emin Yalman, Zekeriya Sertel ve Halit Lütüf Dördüncü tarafından satın alınmış ve 1 Ağustos 1936'da yeni formatıyla yayımlanmaya başlamıştır. Ortaklar arasındaki anlaşmazlık nedeniyle Ağustos 1938'de Yalman gazeteden ayrıldığında Sertel ailesi gazetenin mülkiyetini elde etmiştir. Gazetenin kadrosuna Mümtaz Faik Fenik, Ömer Rıza Doğrul, Refik Halid Koray gibi isimler de dahil olmuştur.⁴⁴

Akşam gazetesi, dönemi en yakından takip eden medya yayını olarak, Necmeddin Sadak, Kazım Şinasi Dersan, Ali Naci Karacan ve Falih Rıfkı Atay tarafından 20 Eylül 1918 tarihinde yayımlanmaya başlanmıştır. Hüseyin Cahit Yalçın, 20 Kasım 1936'ya kadar bu gazetede 'Akşamcı' mahlasıyla yazılarını paylaşmıştır. Gazetenin kurucularından Necmeddin Sadak, Galatasaray Lisesi mezuniyetinin ardından Lyon Üniversitesi'nde sosyoloji eğitimi almış, Fransa'da gazetecilik yapmış ve I. Dünya Savaşı başladığında Türkiye'ye dönerek devlet hizmetine girmiştir. Ali Naci Karacan, Galatasaray Lisesi'nden mezun olduktan sonra gazetecilik kariyerine başlamış ve 1950 yılında Milliyet gazetesini

⁴³ Sezen Kılıç, *Türk Basını'nda Hitler Almanyası (1933-1945)*, 6.

⁴⁴ Betül Karıcı, "Tan Gazetesi", *Atatürk Ansiklopedisi* (Erişim 13 Kasım 2023).

kurmuştur. Diğer bir kurucu Falih Rıfki Atay ise İstanbul Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1922 yılına kadar Akşam gazetesinde görev yapmıştır.⁴⁵

İkinci Meşrutiyet'in ilan edilmesinin hemen ardından yayın hayatına giren Tanin gazetesi, Hüseyin Cahid Yalçın'ın mülkiyetinde ve başyazarlığında faaliyet göstermiştir. 1925 yılında Takrir-i Sükun Kanunu sebebiyle kapatılan gazete, Yalçın'ın çabaları sayesinde 1943 yılında yeniden yayınlanmaya başlamıştır.⁴⁶

İstanbul'da 22 Ekim 1917 tarihinde, Tanin gazetesinden ayrılan Ahmet Emin Yalman ve Mehmet Asım Us tarafından kurulan Vakit gazetesi, başlangıçta yazı işleri müdürlüğünü Ali Naci Karacan, sonrasında ise Enis Tahsin Til üstlenmiştir. Gazetede Necmeddin Sadak, Kazım Şinasi ve Hakkı Tarık Us gibi yazarlar düzenli olarak yazılarını paylaşırken, Reşat Nuri, Halide Edip ve Ziya Gökalp gibi önemli isimlerin yazıları da zaman zaman yer alıyordu. Gazete, Anadolu'da devam eden milli mücadeleye destek veriyordu. Mondros Mütarekesi'nden (1918) sonra birkaç kez kapatılmasına rağmen, Muvakkit, Mütevakkit, Evkat gibi çeşitli isimlerle yayın hayatına devam etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Mehmet Asım Us'un imzası altında Vakit gazetesinde bazı fikirlerini kamuoyu ile paylaşmıştır. 1923'te Ahmet Emin Yalman, Vakit'ten ayrılarak Vatan gazetesini kurmuştur.⁴⁷

Tezin dört ana bölümü, Nürnberg Mahkemelerinin Türk kamuoyundaki yansımalarını detaylı bir şekilde inceleyecek. İlk olarak, İkinci Dünya Savaşı'nın nedenleri ve etkileri irdelenerek, Nazilerin savaşa yol açtığı karanlık dönemin aydınlatılması amaçlanacak. Savaşın kritik hareketleri; Blitzkrieg'den⁴⁸ Barbarossa Harekâtı'na, El Alamein'den Pasifik Cephesi'ne kadar, hem askeri stratejilerin hem de bunların sivil yaşam üzerindeki etkilerinin incelenmesi sağlanacak. Özellikle Doğu ve Batı Cephelelerindeki ilerlemeler ve Pasifik Cephesinde atom bombalarının kullanımı, savaşın ve insanlık tarihinin dönüm noktaları olarak ele alınacak. Tezin sonuç bölümü, savaş sonrası düzen ve Nürnberg Mahkemelerinin kuruluşunu, bu tarihi dönemin anlaşılmasına yönelik önemli bir çerçeve olarak sunacak.

⁴⁵ Sezen Kılıç, *Türk Basını'nda Hitler Almanyası (1933-1945)*, 8.

⁴⁶ Sezen Kılıç, *Türk Basını'nda Hitler Almanyası (1933-1945)*, 9.

⁴⁷ Belkıs Ulusoy Nalcıoğlu, *Türk Basın Tarihi*, (İstanbul: Gazetecilik, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Ders Notu), 253.

⁴⁸ Burak Çınar, Haldun Yalçınkaya, "Blitzkrieg'in II. Dünya Savaşı Öncesi Uygulaması: Büyük Taarruz", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 5/9 (Bahar 2009), 95.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, dünya savaş sorumlularını yargılamak için tarihte ilk kez büyük uluslararası savaş suçu mahkemeleri olan Nürnberg Mahkemelerini kurma kararı aldı. Bu çaba, tezin ilk bölümünde incelenecek olup, mahkemelerin kuruluş süreci, adaletin sağlanma çabası ve savaşın yıkımının ötesine geçen önemli bir adımdır. Londra Anlaşması ile başlatılan hazırlık süreci, 1945'te İngiltere, ABD, Sovyetler Birliği ve Fransa'nın imzaladığı bir anlaşma ile sonuçlandı.⁴⁹ Bu anlaşma, Nazi liderlerinin yargılanması için bir hukuki temel oluşturdu ve Nürnberg Mahkemelerinin temellerini attı. Londra Anlaşması sonucundan çıkan Nürnberg Şartı,⁵⁰ mahkemelerin yargı yetkisini ve hukuki çerçevesini belirleyen kilit bir belge oldu. Nürnberg Şartı, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçları tanımlayarak uluslararası bir yargı zemini oluşturdu ve Nazi liderlerini adil bir süreçle yargılamak için önemli bir adım attı. İddianamelerin ve suçlamaların detaylı hazırlığı ile mahkeme süreci sağlam bir temele oturtuldu. Savcılar, Nazilerin işlediği suçlar için somut deliller toplayıp iddianameleri hazırlayarak, suçların net bir şekilde belirlenmesi ve mahkemenin düzenli işleyişi için büyük çaba sarf etti.

Uluslararası Askeri Mahkeme'nin kuruluşu, Nürnberg Şartı'nın katılımcı devletler tarafından onaylanması ile başladı.⁵¹ Şartın onaylanması mahkemelerin kurulmasını ve yargılama yetkisinin başlamasını işaret ederken, yargıçların seçimi katılımcı ülkelerin aday önermesi ve müzakerelerle gerçekleşti, bu adil bir yargılama sürecini güvence altına almayı amaçladı. Her müttefik devlet mahkemede bir temsilci belirleyerek, adaletin sağlanmasındaki kritik rolünü üstlendi. Çeşitli hukuki uzmanlıklara sahip olan yargıçlar, mahkemelerin suçları geniş bir perspektifle değerlendirmesine olanak tanıdı. Mahkeme başkanı, yargıçlar arasından seçilerek, adil bir yargı sürecinin temelini attı. Nürnberg Mahkemeleri'nin titizlikle planlanmış hazırlık süreci, adil ve etkili bir yargılama sağlamakla kalmadı, uluslararası hukuk çerçevesinin inşasında da kritik bir dönemeç oldu. Mahkemeler, savaş suçlarına karşı bir duruşu simgeleyerek tarihi bir öneme sahip oldu.⁵²

İkinci bölümde bahsedilecek olan tarihi duruşmalara değinmeden önce bölüm Nürnberg şehrinin önemini aktararak başlayacaktır. Çünkü, mahkemelerin yapılacağı yer seçiminde ise Nürnberg Şehrini seçilmesi manidardı. Nürnberg, Almanya'nın bu tarihi döneminde

⁴⁹ Emily Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945", *Robert H. Jackson Center*, (Erişim 11 Kasım 2023).

⁵⁰ Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945".

⁵¹ Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945".

⁵² "Nürnberg Timeline". *Robert H. Jackson Center* (Erişim 21 Aralık 2023).

önemli bir simge haline gelmişti.⁵³ Nazilerin ideolojik merkezi olarak kabul edilen Nürnberg, savaşın ardından müttefikler tarafından mahkeme yerinin ilan edildiği sembolik bir şehir haline geldi.⁵⁴ Şehir, mahkemenin sorumluluklarını yerine getirebilmek adına hızlıca altyapısını güçlendirdi.⁵⁵

Nürnberg Mahkemeleri için seçilen ilk sanıklar arasında, savaşın en üst düzey yöneticileri bulunmaktaydı. Bu isimler arasında Adolf Hitler'in sağ kolu Hermann Göring, Dışişleri Bakanı Joachim von Ribbentrop ve Hitler'in kişisel doktoru Karl Brandt gibi önemli figürler yer alıyordu. İlk sanıkların belirlenmesi, mahkemenin dramatik bir başlangıcını oluşturdu. Nürnberg Mahkemeleri için hazırlanan iddianame, Nazi liderlerinin savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlarla suçlandığı kapsamlı bir belgeydi.⁵⁶ Mahkeme öncesinde, Nazi Partisi'nin arşivleri incelenerek mahkeme sürecinin dayandığı delillerin sağlam bir temele oturması sağlandı. Bu arşivler, Nazi liderlerinin emir ve politikalarını belgelerken, mahkemenin Nazi Partisi'nin suçlarını doğrulamasına olanak tanımıştı. Mahkemenin başsavcısı olan Amerikalı Yargıç Robert Jackson'un hazırladığı rapor, iddianamenin temelini oluşturdu. Jackson'un, Nazi liderlerini suçlamak için kullanacağı argümanlar ve deliller bu raporda detaylı bir şekilde ele alınacaktı.

Duruşmaların başlamasıyla tüm dünyanın gözleri Nürnberg'e çevrilmişti. Nürnberg Mahkemeleri, şehrin sembolik bir yerinde kurulmuştu.⁵⁷ Sanıklar, mahkeme salonunda, savaşın ardından ilk kez dünya kamuoyu karşısına çıkmışlardı. Duruşmalar sırasında sunulan deliller, Nazi liderlerinin savaş suçlarına dair şok edici gerçekleri ortaya koydu. Nürnberg Mahkemelerinde ortaya çıkan en önemli konulardan biri, Hitler'in Yeşil Planı oldu. Bu plan, Nazi ideolojisinin bir parçası olarak, ırk temizliği ve doğal kaynakların kontrolü amacıyla hazırlanmıştı.⁵⁸ Mahkeme, Yeşil Plan'ın savaş suçu sayılıp sayılmayacağını tartışırken, Türk kamuoyunu da ilgilendiren yeni belgeler ortaya çıktı. Bu belgeler, Türkiye'nin savaş dönemindeki politikaları ve Nazi Almanyası ile ilişkilerini gündeme getirdi. Aynı zamanda, Nazi liderlerinin Sovyetler Birliği'ni işgal planları da detaylı olarak incelendi.

⁵³ "Courtroom 600: Choice of Nürnberg ." *Nürnberg Municipal Museums* (Erişim 21 Aralık 2023).

⁵⁴ Christopher Klein, "10 Things You May Not Know About the Nürnberg Trials", *History.com* (Erişim 5 Aralık 2023).

⁵⁵ "Courtroom 600: Choice of Nürnberg ."

⁵⁶ "Nürnberg Trials", The National WWII Museum (Erişim 23 Aralık 2023).

⁵⁷ "Taube Archive of the International Military Tribunal (IMT) at Nürnberg , 1945-46", Stanford Libraries (Erişim 23 Aralık 2023).

⁵⁸ History.com Editors, "Nazis take Czechoslovakia", *History* (19 Kasım 2023).

Duruşmaların ilginç bir boyutu da, bazı sanıkların savunmalarındaki iddialar oldu. Örneğin, bazı sanıklar, eğer İngiltere veya diğer müttefik devletlerin aynı durumda olsalardı, benzer suçları işleyecekleri iddiasında bulunmuşlardı.⁵⁹ Mahkeme sürecindeki ilginç anekdotlardan bir diğeri, Hermann Göring'in duruşmalardaki tavırları oldu. Türk basınına da yansıyan bir Noel akşamında gerçekleşen bir olay, Göring'in mahkeme sürecindeki dramatik bir anını oluştururarak mahkemenin genel ruhunu yansıtıyordu.⁶⁰ Böylece, mahkeme sürecinde sunulan iddianameler, tanıkların ifadeleri ve savunmalar, her bir duruşmanın kritik anlarını oluşturdu.

Nürnberg Mahkemeleri kararlarına geçildiğinde, mahkeme sonrası haller ve olayların ekonomist dergisi tarafından nasıl değerlendirildiği gibi konular, tezin üçüncü bölümünü ve mahkeme sürecinin kapanışını oluşturdu. Durumu özetleyecek nitelikte olan 'Zamanın Oyunu'⁶¹ yorumu ve af talebi sürecinin sona ermesiyle birlikte, mahkeme sonrasında yaşanan idama doğru giden süreç, dönemin en çarpıcı noktalarından biri olarak öne çıkmıştı. Ancak, bu tarihi mahkemeler aynı zamanda eleştirmenler ve yorumcular arasında hala devam eden çeşitli tartışmalara da neden oldu. Dördüncü ve son bölümde incelenecek olan bu eleştiri ve tartışmaların Türk kamuoyuna yansımaları ele alınacaktır.

Mahkemeler, bazı eleştirmenler tarafından 'zaferin adaleti' olarak nitelendirildi.⁶² Savaşı kazanan müttefik devletlerin, mahkemelerde etkin bir rol oynaması, mahkemelerin tarafsızlığı konusunda soru işaretleri doğurdu. Bu eleştiri, mahkemelerin galip devletlerin çıkarlarını gözettiği görüşünü destekler nitelikteydi. Diğer taraftan, mahkeme sürecinde kullanılan 'ex post facto'⁶³ yasaları, o dönemki hukuki normlara göre değil, suçların işlendiği sırada geçerli olan normlara dayanmaktaydı. Bu durum, mahkemelerin yargılama sürecini eleştirenler arasında hukuki bir zemine dayanmayan bir adaletsizlik unsuru olarak görüldü. Önde gelen Türk hukukçularından Prof. Nihat Erim, bu konuda öne çıkan eleştirmenlerden biri olarak, ex post facto yasalarının adaletsizlik potansiyelini vurguladı. Mahkemelerin, sadece belirli bir grup lideri yargılaması ve cezalandırması, eleştirmenler arasında 'seçici bir yargılama ve cezalandırma'⁶⁴ süreci olarak değerlendirildi. Bazı

⁵⁹ *Akşam*, "Naziler Hala Akıllanmadı" (12 Aralık 1945), 2.

⁶⁰ *Akşam*, "Zamanın Oyunu" (6 Ekim 1946), 3.

⁶¹ *Akşam*, "Zamanın Oyunu", (6 Ekim 1946), 3.

⁶² Jeremy Colwill. "From Nürnberg to Bosnia and Beyond: War Crimes Trials In the Modern Era." *Social Justice* 22 3/61 (1995), 115.

⁶³ Bernard D. Meltzer, "A Note on the Nürnberg Debate," *14 University of Chicago Law Review* 455 (1947), 456.

⁶⁴ M.Uğur Bozkurt, "Uluslararası Ceza Hukuku İlkeleri Kapsamında Ad Hoc Uluslararası Ceza

eleştirmenlere göre, daha alt düzeydeki yetkililerin sorumluluğu da göz önüne alınmalıydı ve mahkeme kararları daha geniş bir yelpazede adil olmalıydı. Nürnberg Mahkemeleri, bazıları tarafından ‘insan hakları ve adil yargılama’ ilkelerine aykırı olarak eleştirildi. Savunma haklarının sınırlandırılması, bazı sanıkların işkence gördüğü iddiaları ve bazı delillerin mahkeme sürecine sorgusuz sualsiz dahil edilmesi gibi unsurlar, mahkemelerin temel insan hakları ilkesine aykırı olduğu eleştirilerini de doğurmuştu.

Birinci Dünya Savaşı incelemelerine başlamadan önce, insanlık suçları ve savaş zulümlerine karşı adalet arayışının sadece Nürnberg Mahkemeleri ile sınırlı olmadığını bir parantez açarak belirtmekte fayda var. Nürnberg Mahkemeleri gibi birçok farklı dönemde, farklı yerlerde benzer yargılamalar yapıldı. Özellikle, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı İmparatorluğu liderlerini sözde Ermeni Soykırımı ve diğer savaş suçlarındaki rolleri nedeniyle hedef alan 1919-1920 Tehcir Yargılamaları, I. Dünya Savaşı'nın ardından, Mondros Ateşkes Antlaşması'nı izleyen dönemde, Osmanlı İmparatorluğu içinde askeri mahkemeler tarafından ele alınan dava süreçleridir.⁶⁵ İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin (İTC) üst düzey yöneticileri ve bazı önceki görevliler, anayasanın ihlali, savaş döneminde yolsuzluk yapma, ve hem Ermeni hem de Rum topluluklarının katliamı gibi çeşitli suçlamalara maruz kaldı. İstanbul'da gerçekleştirilen bu çaba, uluslararası hukuk için temel ilkeleri atma vaadi veren bu süreç Türk kamuoyunda karmaşık duygulara ve tartışmalara yol açmıştı. Benzer şekilde, Tokyo Mahkemeleri, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Japonya'nın savaş suçları için yargılandığı bir başka önemli davadır. Eski Yugoslavya ve Ruanda için kurulan uluslararası mahkemeler de, savaş suçlarına karşı küresel adaletin sağlanmasında önemli rol oynadı. Bu mahkemeler de, suçluları hesap verebilir kılmak ve gelecekte benzer suçların önlenmesine katkıda bulunma amacıyla kuruldu.

Mahkemelerine Yönelik Eleştiriler Ve Uluslararası Ceza Mahkemesi", *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 6/11 (Nisan 2010), 9.

⁶⁵ Feridun Ata, "1919-1920 Ermeni Tehciri Yargılamaları", *Türkler ve Ermeniler - Marmara Üniversitesi* (Erişim 20 Mart 2024).

2. NÜRNBERG MAHKEMELERİ HAZIRLIK SÜRECİ

İkinci Dünya Savaşı'nın yaraları hala kanarken, yıkımın izleri tazeyken, bütün dünya, savaş suçlarını kimin yargılayacağı gibi büyük bir sorunla karşı karşıya kalmıştı. Bu kritik sorunun cevabı, tarihin en ses getiren adalet arayışlarından biri olan Nürnberg Mahkemelerini doğurmuştu. Savaş henüz bitmemişken, müttefik güçler bir araya gelmiş ve Nazi rejiminin liderlerini yargılamak üzere ortak bir karar almışlardı. Ancak, Nürnberg Mahkemelerinin kuruluşu kolay bir iş değildi. Bu mahkemeler, savaşın yarattığı derin izleri temizlemek ve gelecekte benzer felaketlerin önüne geçmek adına önceden titiz bir hazırlık gerektiriyordu.

Buna istinaden bu bölümde, Nürnberg Mahkemeleri'nin hazırlık aşamaları incelenmiştir. Londra Anlaşması, bu sürecin başlangıcında yer alan ve yargılamaların hukuki temelini oluşturan kritik bir belge olarak ele alınmıştır. Ardından, mahkemelerin işleyişini ve yargılama usullerini belirleyen ve savaş suçları ile insanlık suçlarına dair tanımlamaları içeren Nürnberg Şartı'nın detaylarına geçilecektir. Daha sonra, iddianameler ve suçlamalar, yargılamaların temelini oluşturan ve suçların ciddiyetini ve kapsamını ortaya koyan unsurlar olarak incelenecektir. Son olarak, Uluslararası Askeri Mahkeme'nin kuruluşu, Nürnberg Şartı'nın onaylanması, yargıç ve başkan seçimi, başkanın atanma süreci gibi konular irdelenecektir. Bu unsurlar, mahkemelerin meşruiyetini ve uluslararası toplumun adalet taahhüdünü vurgulayacak şekilde ele alınacaktır.

Bölümün odak noktası, savaşın acımasız gerçeklerine ve insanlık suçlarına karşı bir tepki olarak doğan Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluşu için yapılan bu önceden hazırlıklardır. Adaletin bu zorlu doğuşunu anlamak, sadece tarihsel bir olayı değil, aynı zamanda uluslararası hukukun evrimini kavramak için kritik bir öneme sahiptir.

2.1. LONDRA ANTLAŞMASI

İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği 1945 yılı, müttefik devletler arasında savaş suçlarına karşı bir hukuki sürecin temelini atmaya yönelik önemli bir dönemeçtir.⁶⁶ Bu dönemeci belirleyen ise 8 Ağustos 1945 tarihinde Londra'da imzalanan ve "1945 Londra Anlaşması" olarak bilinen belgedir. Bu anlaşma, Nazi liderlerini savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve

⁶⁶ Emily Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945", *Robert H. Jackson Center*, (Erişim 11 Kasım 2023).

barışa karşı suçlarla suçlamak amacıyla Nürnberg Mahkemeleri'nin kurulmasını sağlamıştır.⁶⁷

Londra Anlaşması, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve Fransa olmak üzere dört ana müttefik devlet arasında yapılmıştır. Bu devletler, Nazi Almanyası'nın savaş suçlarına karşı cezalandırılması ve sorumluların yargılanması için ortak bir yaklaşım benimsemeye karar vermiştir. Anlaşma, Nürnberg şehrinde düzenlenecek mahkemelerin yargılama yetkisini belirleyen temel belge olarak ortaya çıkmıştır.⁶⁸ Londra Anlaşması, mahkemelerin yetki alanını belirlerken, suçların tanımlarını yapmıştır. Savaş suçları, insanlığa karşı işlenen suçlar ve barışa karşı suçlar kategorileri altında toplanmış, bu kapsamda hangi eylemlerin suç sayılacağı belirtilmiştir.⁶⁹ Ayrıca, mahkemelerin nasıl oluşturulacağı, yargıçların seçimi ve mahkemelerin işleyişi gibi pratik detaylar da anlaşma içinde yer almıştır.⁷⁰ Belgenin en önemli unsurlarından biri, savaş suçlarına iştirak etmiş olan bireylerin, askeri liderlerin ve sivil yetkililerin yargılanmasını öngörmesidir. İşlenen suçların ciddiyeti ve evrensel niteliği göz önüne alındığında, Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluşu, uluslararası hukuk tarihinde önemli bir adım olarak kabul edilir.⁷¹ Anlaşma, Nazi rejiminin acımasızlığına karşı dünya kamuoyunun vicdanını tatmin etmek ve benzer felaketlerin tekrarlanmasını önlemek amacı taşımaktadır. Bu anlaşma, sadece bir savaşın ardından hesaplaşma değil, aynı zamanda uluslararası hukukun evriminde bir dönemeci simgeler. Nürnberg Mahkemeleri, bu temel belge üzerine inşa edilerek, savaşın acımasız gerçeklerine karşı bir adalet arayışına öncülük etmiştir.⁷²

2.2. NÜRNBERG ŞARTI

1945 Londra Anlaşması, Nazi liderlerini savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlarla suçlamak amacıyla Nürnberg Mahkemeleri'nin kurulmasına zemin hazırladı. Bu

⁶⁷ Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945".

⁶⁸ Quincy Wright, "The Law of the Nürnberg Trial." *The American Journal of International Law* 41/1 (1947), 40.

⁶⁹ Henry L. Stimson "The Nürnberg Trial: Landmark in Law." *Foreign Affairs* 25/2 (1947), 180.

⁷⁰ Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945".

⁷¹ V. A. Shestak - E. K. Ulyanova, "Impact of the Nürnberg Trials on the establishment and development of International Criminal law. Nürnberg : Court of Nations and world rule of law".

⁷² Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945"

temel belgeye dayanarak, Müttefik güçlerin temsilcileri, 8 Ağustos 1945 tarihinde Nürnberg Şartı'nı imzalayarak mahkemelerin işleyişini ve yetki alanını belirledi.⁷³

Bu şartlar, Nazi liderlerinin yargılanması için bir hukuki çerçeve sunmuş ve uluslararası hukukun gelişimine büyük katkılar sağlamıştı. Bu sürecin başlangıcı, Londra Anlaşması ile atılan adımlarla şekillenmişti.⁷⁴ Nürnberg Şartı, Londra Anlaşması'nın prensiplerini daha ayrıntılı bir şekilde ele alarak, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlar gibi kavramları tanımlamıştı.⁷⁵ Bu tanımlar, suçların sadece askeri liderler tarafından işlenmediğini, sivil yetkililerin de bu suçlardan sorumlu tutulabileceğini göstermekteydi. Bu bağlamda, Nürnberg Mahkemeleri, suçların işleniş şekillerini ve sorumlularının kim olduğunu belirlemek için kurulmuştu.⁷⁶ Şartın önemli bir diğer yönü de, mahkemelerin nasıl oluşturulacağı ve işleyeceği ile ilgili detayları içermesiydi. Bu detaylar, yargıçların seçiminden, yargılamaların nasıl yapılacağına kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktaydı.⁷⁷ Nürnberg Şartı, aynı zamanda adil ve şeffaf bir yargılama sürecini garanti altına almak için temel prensipleri belirlemek amacıyla oluşturulmuştu. Bu prensipler arasında, suçluların savunma haklarına saygı gösterilmesi ve delil toplama yöntemleri gibi konular yer alıyordu.⁷⁸ Mahkemelerin verdiği cezalar, suçluları hapis cezaları, ölüm cezaları veya mülkiyetten mahrum bırakma gibi yöntemlerle cezalandırmayı içermekteydi. Bu cezalar, savaş suçlarının ve insanlığa karşı işlenen suçların ciddiyetini vurgular ve gelecekteki suçlara karşı bir caydırıcı etki yaratmayı amaçlamıştı.⁷⁹

Nürnberg Şartı, Nazi liderlerine karşı adaletin sağlanmasının ötesinde, uluslararası hukukun gelişimine de katkıda bulunmuştur.⁸⁰ Savaş suçlarına karşı ilk büyük hukuki hesaplaşmayı başlatarak, uluslararası ceza hukukunun temellerini atmıştır. Bu belge, savaş suçlarının yargılanması ve cezalandırılmasında bir model oluşturmuş ve bu konuda dünya genelinde bir farkındalık yaratmıştır. Nürnberg Şartı, bu yönüyle insanlık tarihinde sadece

⁷³ "2. Dünya Savaşı Sonrası Savaş Suçlarının Yargılanması: Uzak Doğu Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi Üzerine Genel Bir Değerlendirme." *TÜİÇ Akademi*. Erişim 23 Ekim 2023.

⁷⁴ V. A. Shestak - E. K. Ulyanova, "Impact of the Nürnberg Trials on the establishment and development of International Criminal law. Nürnberg : Court of Nations and world rule of law".

⁷⁵ Sümeyra Tekin, "The Origins of Crimes Against Humanity: From Nürnberg to Rome", *ERÜHFD*, 10/2 (2015), 155.

⁷⁶ Cansu Adam, "Nürnberg ve Tokyo Uluslararası Askeri Ceza Mahkemeleri" Erişim 23 Ekim 2023.

⁷⁷ Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945"

⁷⁸ Sümeyra Tekin, "The Origins of Crimes Against Humanity: From Nürnberg to Rome", 152.

⁷⁹ Adam, "Nürnberg ve Tokyo Uluslararası Askeri Ceza Mahkemeleri".

⁸⁰ Sümeyra Tekin, "The Origins of Crimes Against Humanity: From Nürnberg to Rome", 151.

bir dönüm noktası değil, aynı zamanda gelecekteki adalet arayışları için de bir ilham kaynağı olmuştur.

2.3. İDDİANAMELER VE SUÇLAMALAR

İddianameler ve Suçlamalar bölümü, mahkemelerin en kritik aşamalarından biri olmuştur.⁸¹ Bu bölümde, Nazi Almanyası'nın önde gelen liderleri ve savaş suçluları hakkında detaylı iddianameler hazırlandı. Bu iddianamelerde, savaş suçları, insanlığa karşı işlenen suçlar, barışa karşı suçlar ve komplo suçları gibi bir dizi suçlamalar yer aldı ve bu suçlamalarla 24 Nazi lideri hukuk önüne çıkarıldı.⁸²

Mahkemelerde, Adolf Hitler gibi isimler, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlarla suçlanmıştı.⁸³ Hitler, özellikle Holokost ve kitlesel öldürme eylemleriyle insanlığa karşı işlenen suçların yanı sıra, saldırganlık politikalarıyla da barışa karşı suçlarla itham edilmişti. Hermann Göring, hava saldırılarına liderlik etme ve Holokost'ta yer alma gibi savaş suçlarının yanı sıra zorla çalıştırma suçları ile de yargılanmıştı. Göring, ayrıca saldırgan politikaların planlanmasında yer alarak barışa karşı suçlarla da suçlanmıştı. Rudolf Hess, savaş suçları kapsamında saldırganlık suçu ve saldırı planlamasıyla, insanlığa karşı suçlar kapsamında ile Holokost'ta yer almak ve siyasi zulümle suçlanmıştı. Barışa karşı suçlar çerçevesinde ise saldırganlık politikalarını desteklemekle itham edilmişti. Joachim von Ribbentrop, savaş suçları çerçevesinde, özellikle saldırganlık suçu ve işgal planlamasıyla, insanlığa karşı suçlar çerçevesinde ise Holokost'a katılım ve diplomatik aracılıkla suç işleme ile suçlanıyordu. Barışa karşı suçlar çerçevesinde ise saldırgan politikaların yayılmasıyla itham edildi.⁸⁴ Wilhelm Keitel, Nazi Almanyası'nın askeri kuvvetlerinin başkomutanı olarak savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla suçlandı. Keitel, özellikle sivillerin ve savaş esirlerinin öldürülmesi, işkence ve diğer vahşetlerdeki rolü ile tanınıyordu.⁸⁵ Alfred Rosenberg, Nazi ideolojisinin mimarlarından biri olarak, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla yargılandı. Rosenberg, özellikle Doğu Avrupa'daki işgal bölgelerindeki vahşetlerde ve Yahudi soykırımında kilit bir rol oynamıştı.⁸⁶ Karl Dönitz,

⁸¹ Richard Overy, "From Nürnberg to The Hague: The Nürnberg trials: international law in the making", *Cambridge University Press* (Erişim 25 Kasım 2023).

⁸² Tüm iddianameler ve suçlamalar belirtilen kaynaktaki sayfalardan özetlenmiştir: "International Military Tribunal (Nürnberg)" *Judgment of 1 October 1946* (Erişim 17 Kasım 2023), 100-154.

⁸³ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 14.

⁸⁴ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 106.

⁸⁵ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 108.

⁸⁶ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 113.

Kriegsmarine'nin⁸⁷ başkomutanı olarak, özellikle denizdeki savaş hukukunu ihlal eden emirler vermekle suçlanmıştır.⁸⁸ Ernst Kaltenbrunner, Reichssicherheitshauptamt'ın⁸⁹ başkanı olarak, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla yargılandı. Kaltenbrunner, özellikle işkence ve toplama kamplarındaki vahşetlerde aktif bir rol oynamıştı.⁹⁰ Albert Speer, Nazi Almanyası'nın silahlanma ve savaş üretimi bakanı olarak, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla suçlandı. Speer, zorla çalıştırma ve köle işçiliği kullanımıyla ilişkilendiriliyordu.⁹¹ Julius Streicher, antisemitik yayınlar yaparak ve nefret söylemini yayarak insanlığa karşı suçlarla suçlandı. Streicher, özellikle Yahudi düşmanlığı ve Holokost'u teşvik eden yayınlarıyla tanınıyordu.⁹² Bu liderlerin yargılanmaları, Nürnberg Mahkemeleri'nin sadece askeri liderleri ve politik figürleri değil, aynı zamanda ideolojiyi ve propagandayı da hedef aldığını göstermekteydi. Mahkemeler, Nazi rejiminin çeşitli yönlerinden sorumlu olan bu kişilerin suçlarını ele alarak, adaletin sadece savaş meydanında değil, aynı zamanda ideolojik ve yönetsel alanlarda da sağlanması gerektiğini vurguluyordu. Bu yargılamalar, uluslararası hukuk alanında savaş suçlarına ve insanlık suçlarına karşı bir çerçeve oluşturmuş ve gelecekteki benzer suçların önlenmesi için önemli bir adım atmaktaydı. Nürnberg Mahkemeleri, sadece yargı süreçlerinden ibaret olmayıp, aynı zamanda müttefik güçlerin uluslararası hukuka ve insan değerlerine olan bağlılıklarını vurgulayan ahlaki bir yüzleşmeyi de simgelemekteydi.

2.4. ULUSLARARASI ASKERİ MAHKEME YAPISI

Müttefik devletler, II. Dünya Savaşı'nın ardından, Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluşunu ve işleyişini düzenleyen Nürnberg Şartı'nı imzalayarak uluslararası hukukta yeni bir sayfa açmışlardı. Bu adım, savaş suçları ve insanlık suçlarına karşı uluslararası bir cevap oluşturarak, bu tür suçların tekrar işlenmesini önleme ve gelecekteki benzer durumlar için bir hukuki çerçeve oluşturma konusunda önemli bir adım atmıştı. Mahkemelerin yargıçları, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve Fransa gibi ana Müttefik devletler tarafından özenle seçilmişti. Bu seçim süreci, mahkemelerin tarafsızlığını ve adil yargılama ilkesini korumak amacıyla,

⁸⁷ Alman Donanması

⁸⁸ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 127.

⁸⁹ RSHA - Reich Ana Güvenlik Ofisi

⁹⁰ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 111.

⁹¹ "International Military Tribunal (Nürnberg)", 145.

⁹² "International Military Tribunal (Nürnberg)", 120.

yargıçları dikkatle seçmeyi gerektiriyordu. Her bir devlet, kendi temsilcisi olarak bir yargıç ve bir yedek yargıç atadı, bu atamalar mahkemenin uluslararası karakterini yansıtacak şekilde yapıldı ve mahkemenin her bir üye devletin hukuk anlayışını ve adalet sistemini dikkate almasını sağlıyor.

Yargıçların seçiminde, hukuki bilgi ve tecrübenin yanı sıra, adalete olan bağlılık ve objektiflik gibi nitelikler ön planda tutuldu. Bu, mahkemelerin sadece teknik hukuk bilgisine dayalı kararlar vermesinin ötesinde, ahlaki ve insani değerleri de göz önünde bulundurmasını sağlamak için önemliydi.⁹³ Yargıçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar gibi karmaşık ve hassas konularda karar verirken, hukukun üstünlüğüne ve uluslararası adalet ilkelerine bağlı kalmaya çalışmışlardı.⁹⁴ Mahkeme başkanının seçimi, yargılamaların adil ve düzenli bir şekilde yürütülmesinden sorumlu olan ve mahkemelerin genel yönetimini üstlenen kritik bir süreç olmuştu. Başkanlık görevine Amerika Birleşik Devletleri Yargıç Robert H. Jackson getirilmişti.⁹⁵ Jackson, mahkemelerin düzenli ve etkili bir şekilde işlemesi için önemli bir liderlik rolü üstlendi.⁹⁶ Diğer yargıçlar ise, Sovyetler Birliği'nden Yargıç Iona Nikitchenko, Birleşik Krallık'tan Yargıç Sir Geoffrey Lawrence, Fransa'dan Yargıç Henri Donnedieu de Vabres olarak atandı.⁹⁷ Bu dört başyargıç ve diğer yargıçlar, mahkemelerin çokuluslu yapısını yansıtacak şekilde seçildi ve Nürnberg Mahkemeleri'nde Nazi liderlerine karşı yargılamalarda önemli roller üstlendiler.

Yargıçların seçimi sürecinde, Müttefik devletler arasında farklı hukuk sistemlerinin ve siyasi görüşlerin bir araya gelmesi anlamına gelen bazı pazarlıklar ve sorunlar yaşandı.⁹⁸ Bu süreç, Müttefik devletler arasında farklı hukuk sistemlerinin ve siyasi görüşlerin bir araya gelmesi anlamına geliyordu, bu da bazı zorlukları beraberinde getiriyordu. Örneğin, Sovyetler Birliği ve Batılı müttefikler arasında, Nazi liderlerine karşı

⁹³ Bernard D. Meltzer, "Robert H. Jackson: Nürnberg 's Architect And Advocate", *Albany Law Review* 68 (Eylül 2004), 57.

⁹⁴ Linda E. Carter, "22. The Challenge Of 'Firsts' In International Criminal Justice: First Courts, First Judges, And Issues Of First Impression", In *Protecting Humanity*, (Leiden, The Netherlands: Brill | Nijhoff, 2010), 350.

⁹⁵ Justice Lawrence, "The Nürnberg Trial", *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* 23/2 (1947), 153.

⁹⁶ Quincy Wright. "The Nürnberg Trial", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 246 (1946), 74.

⁹⁷ Wright. "The Nürnberg Trial", 75.

⁹⁸ Schnitzer, "*The Nürnberg Justice Trial 1947 – Vengeance Of The Victors?*", 64.

yargılama sürecinin nasıl işleme gerektiği konusunda farklı görüşler vardı.⁹⁹ Sovyetler, daha katı ve hızlı bir yargılama süreci talep ederken, Batılı müttefikler, daha standart ve hukuki prosedürlere dayalı bir yaklaşımı tercih ediyorlardı.¹⁰⁰ Ancak, bu zorluklara rağmen, Müttefik devletlerin ortak bir hedef doğrultusunda işbirliği yapabilme kapasitesi ve savaş sonrası dünyada adaletin sağlanmasına yönelik kararlılıkları, Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluşu ve yargıçlarının seçimi sürecini başarıyla tamamlamalarını sağladı. Bu süreç, uluslararası hukuk tarihinde önemli bir başarı olarak kabul edilirken ve savaş suçları ile insanlık suçlarına karşı uluslararası bir yanıt oluşturulmasında kritik bir adım olarak görülmekteydi. Bu tür suçların tekrar işlenmesini önlemek ve gelecekte benzer durumlar için sağlam bir hukuki çerçeve kurmak amacıyla önemli bir girişimde bulunulmuştu.

2.5. MAHKEME ÖNCESİ GELİŞMELER

2.5.1. Nazilerin Kâbesi

18 Nisan 1945 tarihinde Akşam Gazetesi'nin manşetlerinde Nürnberg şehri vardı; gazete, şehri "Nazilerin Kabesi" olarak adlandırarak dikkat çekici bir haberle okurlarına hitap ediyordu.¹⁰¹ Haberde, II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından Nürnberg'in, Nazi liderlerinin yargılanacağı tarihi bir şehir haline geldiği belirtiliyordu. Nürnberg, sadece mimari güzellikleri ve tarihi zenginlikleriyle değil, aynı zamanda Nürnberg Mahkemeleri'nin düzenlendiği yer olarak da tarihe geçecekti. Nazilerin toplandığı ve ideolojilerini geniş kitlelere sunduğu mekânlar arasında yer alan bu şehir, savaşın ardından önemli bir dönüşüme tanıklık edecekti.¹⁰²

Habere göre, 17 Nisan 1945'te alman telgraflar, Amerikan birliklerinin Bavyera'nın kalbinde yer alan Nürnberg şehrini ele geçirdiklerini duyuruyordu. Bu haber dünya çapında büyük yankı uyandırdı ve Nürnberg'in Nazi Partisi için bir tür Kâbe niteliğinde olduğu gerçeğiyle birleşince, tarihi bir dönemeç olarak kabul edildi. Savaş öncesinde Nazi Partisi'nin yıllık kongrelerine ev sahipliği yapan bu şehir, Hitler'in uzun konuşmalar

⁹⁹ Polelle, "Introduction: The Legacy of Nürnberg ", 14.

¹⁰⁰ Schnitzer, "The Nürnberg Justice Trial 1947 – Vengeance Of The Victors?" 57.

¹⁰¹ Akşam, "Nazilerin Kabesi: Nürnberg" (18 Nisan 1945), 5.

¹⁰² Türkan Melis Parlak, "Galiplerin Adaleti: Nürnberg ve Tokyo Askeri Ceza Mahkemeleri", *ABMYO Dergisi*. 38 (2015), 42.

yaptığı, askeri geçit törenlerinin düzenlendiği ve şehrin adeta bir kutlama mekanı haline geldiği bir yer olarak tanınıyordu. 1937'de düzenlenen kongre münasebetiyle Nürnberg'de inşa edilen seyyar şehir, o dönemde adeta bir masal diyarı gibiydi.¹⁰³ Ancak, o dönemdeki coşku ve ihtişam artık tarihin tozlu sayfalarına karışmış durumdaydı. Şehir, Nazi liderlerinin gözünde büyük manevi bir değere sahipti ve kısa bir süre içinde Müttefikler tarafından ele geçirilmesi, Almanya'da muhafazakar Naziler üzerinde büyük etki bırakacaktı.

Haber, Nazi Partisi'nin senelik kongrelerinin Nürnberg'de toplanması, bu şehrin Nazi ideolojisinin simgelerinden biri haline geldiğini gösteriyordu. Nürnberg, 1930'ların ortalarından itibaren Nazi Partisi'nin önemli bir merkezi haline gelmişti. Parti rallileri, Nürnberg'deki geniş alanlarda düzenleniyor ve Nazi liderleri binlerce taraftarlarına sesleniyordu. Adolf Hitler'in konuşmalarının yankılandığı bu mekânlar, Nazi ideolojisinin kalbi olarak kabul edilmişti. Şehir, bu dönemde özellikle *Reichsparteitagsgelände*¹⁰⁴ adı verilen devasa bir parti alanına ev sahipliği yapıyordu. Kongreler, Hitler'in liderliğindeki Nazi Partisi'nin gücünü vurgulamak, propagandayı yaymak ve geniş kitlelere etki etmek amacıyla düzenlenirdi. Özellikle 1937 kongresi, Nazi Partisi'nin en parlak dönemlerinden biriydi ve bu olaya katılım oldukça etkileyiciydi. Tam bir buçuk milyon Alman'ın bu kongreye katılması, Nazi ideolojisinin Alman halkı üzerindeki etkisini ve popülerliğini gösteren önemli bir göstergedydi.¹⁰⁵ Kongrelerin düzenlenmesi için şehir yakınındaki eski sergi sahasının muazzam bir toplantı alanına dönüştürülmesi, Nazi rejiminin organizasyon yeteneğini ve gösteri gücünü sergileyen bir detaydı. Yüzbinlerce Alman'ın bu kongrelere katılması da, Nazi propagandasının etkinliğini ve liderliğinin altındaki kitlesel destekleri gösteriyordu. Bu tür etkinlikler, Nazi ideolojisinin halk arasında geniş bir taban bulmasına katkı sağlamıştı.¹⁰⁶

Fakat, savaşın sona ermesiyle birlikte Nürnberg, Nazilerin savaş suçları ve suçlarına ilişkin yargılamaların düzenlendiği yer haline gelecekti. Artık Nürnberg, Nazi ideolojisinin gölgesinden çıkarak adaletin merkezi olma yolunda ilerliyordu. Nürnberg Mahkemeleri'nin

¹⁰³ Joshua Hagen - Robert Ostergren, "Spectacle, Architecture and Place at the Nürnberg Party Rallies: Projecting a Nazi Vision of Past, Present and Future", *Cultural Geographies* 13/2 (2006), 162.

¹⁰⁴ Thornton, Sinclair. "The Nazi Party Rally at Nürnberg ." *The Public Opinion Quarterly* 2/4 (1938), 570 (Erişim 24 Kasım 2023).

¹⁰⁵ Ostergren, "Spectacle, Architecture and Place at the Nürnberg Party Rallies: Projecting a Nazi Vision of Past, Present and Future", 163.

¹⁰⁶ Ostergren, "Spectacle, Architecture and Place at the Nürnberg Party Rallies: Projecting a Nazi Vision of Past, Present and Future", 166.

düzenlendiği bu şehir, tarih boyunca yaşadığı dönüşümlerle birlikte, adaletin simgesi olma misyonunu üstlenecekti. Nazi Partisi'nin toplandığı alanlar artık bir mahkeme salonuna dönüşüyor ve bu şehir, tarihî bir dönemeçte adaletin temsilcisi olarak ön plana çıkıyordu. Nazilerin eski mekânları, şimdi birer tanıklık niteliği taşıyor ve Nürnberg, savaş sonrası dünya düzeninde önemli bir rol oynamaya hazırlanırken 20 Kasım 1945 tarihinde başlayan Nürnberg Mahkemeleri, şehri bir adalet merkezi haline getirecekti. Bu dönemde, Nazi liderleri, bu şehirde toplandıkları alanlarda değil, onun yerine zamanın en ihtişamlı şehirlerinden olan Nürnberg’de kurulan milletlerarası bir mahkeme salonunda hesap vermeye çağrılacaktı.

Sonuç olarak, Nürnberg, tarih sahnesinde ilginç bir dönüşüm öyküsüne sahip olacaktı. Bir zamanlar Nazi ideolojisinin merkezi olarak kullanılan bu şehir, savaş sonrası adaletin ve demokrasinin simgesine dönüşmüştü. Nürnberg Mahkemeleri, bu dönüşümün bir parçası olarak tarihe damgasını vurmuş ve şehri “Nazi Kabesi” olmaktan çıkarıp adaletin merkezi haline getirecekti. "Nürnberg" artık sadece Bavyera’da bir şehir olmanın ötesine geçmişti. Bugün "Nürnberg" kelimesi, Hollanda'nın Lahey kentinde, Tanzanya'nın Arusha kentinde, Bangladeş'in Dhaka kentinde, Kamboçya'nın Phnom Penh kentinde ve hatta Amerika'nın Küba'da bulunan Guantánamo adlı küçük kiralanmış bölgesindeki askeri mahkemelerde bile sıklıkla duyulacaktı.¹⁰⁷ Uluslararası Askeri Mahkeme (IAM) duruşmasının başlangıcından bu yana yetmiş yıl geçti ve Nürnberg, soykırım ve diğer kitlesel insanlık suçlarının failleri ile nasıl başa çıkılması gerektiğine dair dünya çapında bir kılavuz haline gelmişti.¹⁰⁸

2.5.2. Nürnberg Şehrinin Mahkeme Yeri olarak İlanı

24 Temmuz 1945 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde¹⁰⁹ yayınlanan habere göre, United Press muhabiri, müttefik güçler arasında Nazi liderlerini yargılamak için seçilen merkezin Nürnberg olduğunun doğrulandığını aktarmıştı. Aslında, Nürnberg’in seçilmesi sürecinde, müttefik devletler arasında fikir ayrılıkları yaşanmıştı. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği, Nazi liderlerinin yargılanacağı yeri belirleme konusunda ortak bir karara varmak zorundaydılar. Amerikalılar, Nürnberg’i önerdiler

¹⁰⁷ Benjamin B. Ferencz, “The Legacy of Nürnberg : International Criminal Courts”, *benferencz.org* (Erişim 5 Aralık 2023).

¹⁰⁸ Bazylar, Michael, 'Prosecution of Nazi War Criminals at Nürnberg ', Holocaust, Genocide, and the Law: A Quest for Justice in a Post-Holocaust World (New York: 2017 Oxford Academic, 17 Nov. 2016).

¹⁰⁹ *Cumhuriyet*, “Nazi Şefleri Nürnberg’de Yargılanacak” (24 Temmuz 1945), 3.

çünkü şehir, Nazi Partisi'nin büyük toplantılarına ev sahipliği yapmış ve ideolojik açıdan önemli bir merkezdi. İngiliz ve Fransız temsilciler ise şehirdeki durumu inceledikten sonra Nürnberg'ü desteklediklerini belirtmişlerdi. Ancak, Sovyetler Birliği başlangıçta bu seçime karşı çıktı. Sovyetler, Berlin'in daha uygun bir yer olacağını düşünüyordu, çünkü Berlin savaşın merkezindeydi ve Nazi rejiminin kalbi olarak görülüyordu.¹¹⁰ Fakat, Berlin'in savaşın yıkımından dolayı uygun olmadığı anlaşıldı.

Nürnberg, birçok nedenden dolayı ideal bir seçim olarak öne çıktı. Şehir, Nazi Partisi'nin yükselişinin ve gücünün sembolüydü.¹¹¹ Ayrıca, Nürnberg, savaşın sona ermesinden sonra hala sağlam kalan yapılara sahipti ve gerekli altyapıyı sağlayabilecek durumdaydı. Bu faktörler, şehrin yargılamalar için uygun bir yer olmasını sağladı.

Nürnberg'in seçilmesi, savaş sonrası adaletin sağlanması açısından büyük bir önem taşıdı. Bu karar, Nazi liderlerinin ideolojik merkezinde yargılanacak olmaları açısından sembolik bir değer taşıyordu. Ayrıca, bu karar, uluslararası hukukta yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edildi ve savaş suçlarına karşı uluslararası ceza hukukunun temellerini oluşturdu.¹¹²

2.6. İLK SANIKLAR VE DURUMLARI

18 Nisan 1945 tarihli Cumhuriyet¹¹³ gazetesi “*En Büyük Alman Harb Suçluları*” başlıklı anasayfa haberinde, Nürnberg Mahkemeleri öncesinde Nazi liderlerinin yargılanması için önemli bir adımın atıldığını ve bu süreçte ilk dikkat çeken isimlerin Mareşal Keitel, Mareşal Rundstedt, Rosenberg ve Von Papen olduğunu belirtiyordu. Fotoğraflarla desteklenen haber, suçlu liderlerin yargılanmasının yakında başlayacağını vurguluyordu.¹¹⁴

Nürnberg Mahkemeleri, Nazi liderlerini savaş suçlarından sorumlu tutmak için hayati bir adımdı. Haberin verdiği bilgiler, müttefik güçlerin bu liderleri sorumlu tutma kararı aldığını, suçlamaların ihanet, zulüm ve dünya barışına kastetmek olduğunu gösteriyordu. Bu, savaş sonrası dünya düzeninin kurulması ve Nazi rejiminin hesap vermesi anlamına

¹¹⁰ Francine Hirsch, “Setting the Record Straight on the Soviets at Nürnberg ,” *War on the Rocks* (Erişim 6 Aralık 2023).

¹¹¹ B. Griech-Poelle, “Introduction: The Legacy of Nürnberg ”, *The Nürnberg War Crimes Trial and its Policy Consequences Today* (2022), 13.

¹¹² Mariia Kondro - Volodymyr Denysov, “The International Military Tribunal: Landmark In The International Criminal Justice”, *Grail Of Science* 16 (July 2022), 83.

¹¹³ Cumhuriyet, “En Büyük Alman Harb Suçluları” (5 Ağustos), 1.

¹¹⁴ Poelle, “Introduction: The Legacy of Nürnberg ”, 15.

geliyordu. Haber, sanıkların Lüksemburg yakınındaki bir kaplıca şehrinde yargılanmayı bekledikleri bilgisini sunuyordu. 52 tanınmış Nazinin sağlık durumları yakından izlenirken Amerikan Komutanı Albay B.C. Andrus'un esirlerin sağlık durumlarına önem verdiği belirtiliyordu. Goering'in kilo kaybına rağmen sağlıklı olduğu, Ribbentrop'un manen zor durumda olduğu ve diğer mahkumların çeşitli durumlarla karşı karşıya olduğu ifade ediliyordu.¹¹⁵

Sanıkların fiziksel ve psikolojik durumları, mahkemenin adil bir şekilde yürütülmesi ve suçluların sorumluluklarını üstlenmesi açısından önemliydi. Haberde vurgulanan Amerikan Komutanı'nın tutumu, adalete uygun bir muhakeme sürecine duyulan ihtiyacı göstermekteydi. Haber, Hitler'in ölmediği takdirde nerede olabileceğine dair bir belirsizlik üzerinde duruyordu.¹¹⁶ Rus General Gorbacov'un açıklamalarına rağmen Hitler'in ölümüne dair somut delil olmaması, Alman halkının Hitler'in sağ olduğuna inanmasına neden olmuştu. Vestfalya'nın resmi açıklamasına rağmen, Hitler'in cesedinin yakıldığı belirtiliyordu.¹¹⁷

2.6.1. Mahkeme Hazırlıkları ve Alman Halkının Genel Tepkisi

Türk kamuoyu, Nürnberg hapisanesindeki Alman savaş suçlularının durumunu ve toplumun tepkilerini 20 Ağustos Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan haberdan öğrenmişti.¹¹⁸ Alman halkının savaş suçlularına karşı sergilediği kayıtsızlık, savaş sonrası dönemin yıkımının ve travmasının bir sonucu gibi görünüyordu. Ancak, bu kayıtsızlık hali, mahkemeye gelecekte nasıl yansıtacak, zaman içinde nasıl evrilecek, o aşamada kestirilemiyordu.

Habere göre, Von Papen'in mahkemedeki rolü büyük önem taşıyordu. Hitler'in iktidara gelmesinde oynadığı rolle suçlanan Von Papen, mahkemenin başlıca savaş suçlusu olarak kabul ediliyordu.¹¹⁹ Onun mahkemedeki şahitliği, nazik siyasetin sınırlarını bilmekle ilişkilendirilmiş, bu da mahkemenin nasıl bir etki yaratacağını önceden kestirmeyi güçleştiriyordu. Toplum, Von Papen'in ifadesinden neler öğreneceğini ve bu öğrenilenlerin kendileri üzerinde ne tür bir etki bırakacağını merakla bekliyor gibi gözüküyordu.

¹¹⁵ Cumhuriyet, "En Büyük Alman Harb Suçluları", 1.

¹¹⁶ Polelle, "Introduction: The Legacy of Nürnberg", 14.

¹¹⁷ Cumhuriyet, "En Büyük Alman Harb Suçluları", 1.

¹¹⁸ Cumhuriyet, "Nazilerin Muhakemesi" (20 Ağustos 1945), 3.

¹¹⁹ Larry Eugene Jones, "Franz Von Papen, the German Center Party, and the Failure of Catholic Conservatism in the Weimar Republic", *Central European History* 38/2 (2005), 191.

Ribbentrop'un intihar eğiliminde olmasına rağmen nezaret altında tutulması da dikkat çekici bir detaydı. Bu durum, mahkeme sürecinin gerginliğini ve heyecanını arttırarak, savaş suçlarının ortaya çıkarılması için yoğun bir çabanın sarf edildiğini gösteriyordu.

Nürnberg Mahkemeleri, sadece bireysel suçluları yargılamakla kalmayıp, aynı zamanda Alman toplumu üzerinde derin etkiler bırakmaya başlayacaktı. Bu dava, Almanya'nın savaş sonrası toparlanma sürecindeki karmaşık duygularını, travmalarını ve suçlularla yüzleşme çabalarını gözler önüne seriyordu. Mahkeme, sadece tarihsel bir hesaplaşma değil, aynı zamanda toplumsal bir iyileşme ve özeleştirici sürecinin de bir parçası haline gelmeye başlamıştı.

2.6.2. Yargı İddianamesi

Nürnberg Mahkemeleri'nde yargılanmayı bekleyen Nazi liderlerine dair Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan iddianame, tarihi bir belge olarak kabul edilmişti ve savaş suçlarına yönelik uluslararası bir yargılama sürecinin temelini oluşturuyordu. Bu iddianame, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlar gibi kategorilerde suçlanan Nazi liderlerinin eylemlerini detaylı bir şekilde açıklamaktaydı.

Nürnberg Mahkemeleri'nin iddianamesinde, Nazi rejiminin çeşitli kademelerindeki liderlerin işlediği iddia edilen suçlar detaylı bir şekilde sıralanmıştı. Bu suçlamalar, Almanya'nın en üst düzey yöneticileri olan Reich Kabinesi üyelerini, Nazi Partisi'nin komuta kademesini, SS¹²⁰ subaylarını, Gestapo¹²¹ üyelerini ve Alman askeri liderlerini kapsamaktaydı.¹²² Reich Kabinesi üyeleri, savaşın planlanması, yönetilmesi ve yürütülmesindeki rolleri nedeniyle suçlanacaklardı. Bu grubun üyeleri, savaş politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında merkezi bir rol oynamış, bu da onları savaş suçları ve insanlık aleyhine işlenen suçlarla doğrudan ilişkilendirmişti. Nazi Partisi'nin en üst düzey liderleri, partinin politika ve eylemlerindeki liderlik rolleri nedeniyle yargılanacaktı. Bu liderler, parti içindeki karar alma süreçlerinde etkin olup, Nazi ideolojisinin uygulanmasında ve savaş suçlarının işlenmesinde kilit roller üstlenmişlerdi. SS subayları ise, toplama kamplarının işletilmesi, soykırım ve diğer

¹²⁰ Schutzstaffel: SS Polis Devleti Nazi terörünün önemli bir aracı, Adolf Hitler ve diğer parti liderleri için özel muhafız birliği olarak kurulan Koruyucu Takım ya da SS'di. "SS Polis Devleti." United States Holocaust Memorial Museum. Erişim 24 Kasım 2023.

¹²¹ United States Holocaust Memorial Museum. "The Gestapo: Overview". Holocaust Encyclopedia. Erişim Tarihi: 12 Kasım 2023.

¹²² Herbert Wechsler, "The Issues of the Nürnberg Trial", *Political Science Quarterly* 62/1 (1947), 11–26.

insanlık dışı eylemlerdeki rolleri sebebiyle suçlanacaklardı. SS, Nazi rejiminin en korkunç suçlarını gerçekleştiren kurumlar arasında yer almakta ve bu suçlarda merkezi bir rol oynamaktaydı. Gestapo üyeleri, Nazi Almanyası'nın gizli polis gücü olarak, siyasi muhalifleri baskılamak ve toplama kamplarındaki işkencelerde aktif rol almak gibi suçlarla yargılanacaktı. Gestapo'nun faaliyetleri, rejimin zulmünün ve terörünün simgelerinden biri haline gelmişti. Genelkurmay ve Yüksek Komuta Heyeti de savaşın planlanması ve yönetilmesindeki sorumlulukları nedeniyle suçlanmıştı. Bu grup, askeri stratejilerin belirlenmesi ve uygulanmasında etkin rol oynamış ve savaşın seyrini doğrudan etkilemişti.

İddianamede yer alan bu farklı kategorilere mensup 24 sanığın, Nürnberg Mahkemeleri'nde adil bir yargı sürecinden geçirileceği ve suçlamalara karşı savunma yapma hakları olacağı belirtilmişti. Bu mahkemeler, Nazi liderlerinin savaş suçlarına ve insanlığa karşı işledikleri suçları dünya kamuoyuna açıklayarak, bu suçların sorumlularını adalet önüne çıkarmayı amaçlamıştı.

Bu önemli gelişme aynı zamanda, 19 Ekim 1945¹²³ tarihli Akşam gazetesinde bulunan "Alman Harb Suçluları" başlıklı haberde kamuoyuna taşınmıştı. Haber, Birleşmiş Milletler Mahkemesi'nin Berlin'de toplanmasını ve Nürnberg hapisanesinde bulunan başlıca Nazi savaş suçlarına dair iddianamenin hazırlanmasını duyurdu. İddianame, savaş tarihinin önemli bir belgesi olarak nitelendiriliyor ve 36 000 kelime ile oldukça detaylı bir dosyayı temsil ediyordu. Bu belge, daha önce açıklanmamış birçok ayrıntı içerirken savaş suçlarına dair kapsamlı bir inceleme sunmayı amaçlamaktaydı. 24 sanığın, Reich kabinesi, Nazi Partisi'nin komuta heyeti, SS subayları, Gestapo, Genelkurmay ve Yüksek Komuta Heyeti gibi altı suçlu grup içinde yer aldığı belirtiliyordu. İlk yargılanacak isimler arasında Goering, Hess, Ribbentrop, Frank, Frick, Streicher, Funk, Schacht, Seyss Inquart, Speer, Neurath ve Fritzsche bulunuyordu.¹²⁴

Aynı gün Vakit Gazetesi¹²⁵ haberi anasayfada büyük puntolarla duyurdu. Vakit daha detaya inerek açıklanan fasılları raporladı. Haberde, Nürnberg Mahkemeleri tarafından sunulan iddianameler, Nazi liderlerini savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlarla itham etmekte ve bu suçların detayları ortaya konmaktaydı. İlk fasıl, "müşterek suikast planının icmalı" olarak adlandırılan bir dizi suçu içermekteydi. Bu fasılda, Nazi liderleri 8 Mayıs

¹²³ Akşam, "Alman Harb Suçluları" (19 Ekim 1945), 2.

¹²⁴ Lynn University Library, "Indictments & Defendants - DJCG-300 The Nürnberg Trials", Lynn University Erişim 27 Aralık 2023.

¹²⁵ Vakit, "Nazi Harp Suçluların Yargılanması Berlin'de Başlıyor" (19 Ekim 1945), 1-5

1945 tarihinden önceki yıllarda barışa karşı tecavüzlerde bulunmak, savaş cinayetleri ve insanlığa karşı cinayetler işlemek amacıyla müşterek bir plan veya suikastı organize etmekle itham edilmekteydi. Suçlamalar, Nazi liderlerini bu eylemler için bizzat sorumlu tutarken diğer kişiler tarafından gerçekleştirilen hareketlerden de sorumlu tutuluyordu.¹²⁶

İddianamede belirtilen müşterek plan, barışa karşı yapılan tecavüzleri içermekte olup, suçluların bu plan doğrultusunda savaş suçları işlediği vurgulanmaktaydı. Bu suçlar, işgal edilen topraklardaki halka yönelik zor muamele, mecburi iş mükellefiyeti, sürgünler, katliamlar, savaş esirlerine ve ileri gelen kişilere karşı kötü muamele, rehinelere alma, malları yağma etme, şehir ve köyleri tahrip etme gibi sistematik ve tipik hareketleri içermekteydi.¹²⁷ İkinci suçlamalar faslında, Nazi liderlerinin savaştan önce ve savaş sırasında, işgal edilen bölgelerde ve Almanya'da savaş suçlarına ve insanlığa karşı suçlara giriştikleri belirtiliyordu. Bu dönemde, Nazi liderleri dini ayinleri yasaklamış, ruhanilere sürümlerde bulunmuş, kiliseleri tahrip etmiş ve bazı milli ve ırki grupları sistematik bir şekilde imha etmişlerdi.¹²⁸

İddianamelerin diğer bir faslında, Nazi liderlerinin işgal ettikleri bölgelerde ve Almanya'da insanlığa karşı işlenen cinayetlere dair suçlamalar yer almaktaydı. Nazi liderleri, müşterek bir plan doğrultusunda aleyhtar olan veya şüphe edilen kişilere zulmetmiş, toplama kamplarında siyasi ve dini liderleri hapsederek birçok insanın hayatını kaybetmesine sebep olmuşlardı. Bu iddianameler, Nazi liderlerinin savaş suçlarına ve insanlık suçlarına karıştıklarına dair kapsamlı bir tablo çizmekte ve mahkemeye sunulan delillerle desteklenmekteydi.¹²⁹

2.6.2.1. Nazi Partisinin Arşivleri

Akşam gazetesinin aynı sayfasındaki mahkeme hakkında dikkatleri çeken başka bir haber daha vardı. İddianamelere ve suçlamalara destek olabilecek belgelerin bulunmasını içeren 19 Ekim Akşam 1945¹³⁰ gazetesinde yer alan "Nazi Partisi'nin Arşivleri" başlıklı haberi. Öne çıkan noktalardan bazıları olan Nazi Partisi üyelerinin tam listelerinin ele geçirilmiş olması, Almanya'nın müttefik güçler tarafından Nazilerden temizlenmesine yardımcı

¹²⁶ Library of Congress, *Military Tribunals Case No. 1*, (Nürnberg , 1946), 3.

¹²⁷ *Vakit*, "Nazi Harp Suçlarının Yargılanması Berlin'de Başlıyor", 1.

¹²⁸ Herbert R. Reginbogin, "Confronting "Crimes Against Humanity", from Leipzig to the Nürnberg Trials / „Verbrechen gegen die Menschlichkeit“, von Leipzig nach Nürnberg”, *The Nürnberg Trials: International Criminal Law Since 1945*, (Berlin: Walter de Gruyter, 2006), 115.

¹²⁹ *Vakit*, "Nazi Harp Suçlarının Yargılanması Berlin'de Başlıyor", 1.

¹³⁰ *Akşam*, "Nazi Partisinin Arşivleri" (19 Ekim 1945), 2.

olacak önemli bir adım olarak görüldü.¹³¹ Bu, savaş sonrası dönemde Nazi etkisinin ortadan kaldırılması çabalarını desteklemekte ve Alman toplumunu nazilere ait unsurlardan arındırmayı amaçlamaktaydı.¹³² Haberde belirtildiğine göre, listeler sadece Almanya'daki Nazi üyelerini değil, yabancı ülkelerde bulunanları da içermektedir. Bu durum, Alman asıllı olup da yabancı ülkelerde yaşayan kişilerin savaş sonrası dönemde nasıl ele alınacağına dair bir tabloyu ortaya koymaktaydı.¹³³

Listelerin Amerikan makamları tarafından bulunmuş olması, temizlik operasyonlarının etkin bir şekilde yürütülmesinde Amerika'nın etkisini ve liderliğini gösteriyordu. Amerikan makamlarının bu bilgileri elde etmesi, Nazi etkisinin yaygın bir şekilde saptanması ve tasfiye edilmesine olan katkılarını vurguluyordu. Haberde belirtilen birinci listede, partiye girmek isteyip de kabul edilmemiş olan 200 000 kişinin isminin bulunması, Nazi Partisi'ne katılmaya çalışanların sayısını ve bu isteği reddedilenlerin durumunu göstermekteydi.¹³⁴

Yabancı ülkelerde yaşayan ve Alman asıllı olduklarını iddia eden vatandaşların listesinin bulunmuş olması, savaş sonrası dönemde bu kişilere yönelik muhtemel izleme ve incelemeleri gündeme getirmektedir.¹³⁵

Nazi Partisi üyelerinin listelerinin ele geçirilmesinin savaş sonrası dönemdeki temizlik operasyonlarına önemli bir katkı sağladığını ve bu süreçte Amerikan makamlarının gerçekten nasıl işin içinde etkin bir rol oynadığını vurguluyordu.

2.6.2.2. *Yargıç Jackson'un Raporu*

Arşiv araştırmaları sırasında, "Günün Mevzuları" adlı yorum köşesi dikkatleri çekiyordu. Bu bölümde, "Alman Savaş Suçluları" başlığı altında ele alınan konu, Yargıç Jackson tarafından davanın detaylarına ilişkin hazırlanan rapordur. Makaleye göre, Yargıç Jackson'ın raporu, Nazi liderlerine yönelik savaş suçlarından dolayı yargılama sürecinde Amerika Birleşik Devletleri tarafından benimsenen stratejiyi ve alınan önlemleri detaylı bir

¹³¹ Ele geçirilen listeler için: The National Archives, "War Crimes: Investigations and Proceedings of the United Nations War Crimes Commission," reference code: FO 939/1- FO 939/349, Erişim 14 Aralık 2023, <https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C138>.

¹³² Henning Borggräfe - Isabel Panek, *Collections Archives Dealing with Nazi Victims* (Berlin, Boston: De Gruyter, 2020), 224.

¹³³ *Akşam*, "Nazi Partisinin Arşivleri", 2.

¹³⁴ John A. Bernbaum, "The Captured German Records: A Bibliographical Survey", *The Historian* 32/4 (1970), 565.

¹³⁵ *Akşam*, "Nazi Partisinin Arşivleri", 2.

şekilde ortaya koyuyordu. Bu rapor, sadece bir hukuk belgesi olmanın ötesinde, adeta bir ulusal politika beyanı niteliğindedir.¹³⁶

Bu rapor, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve müttefiklerinin, Nazi liderlerinin savaş planlarını tasarlaması, fetih, istismar, zulüm ve milletleri esarete sürüklemesi gibi büyük suçlarına karşı sert bir tutum benimsediğini göstermekteydi. Rapora göre, Amerika ve müttefikleri, bu suçların işlendiği konusunda uyarıda bulunmuş ve tedbir almayı planlamışlardı.¹³⁷

Yargıç Jackson'ın odaklandığı suçlar, başlıca harp suçları olup Nazi liderlerini doğrudan sorumlu kılmaktaydı. Fetih, istismar, zulüm ve milletleri esarete sürükleme gibi suçlar, Amerikan hükümeti tarafından kabul edilmeyen, ahlaki ve hukuki normlara aykırı eylemler olarak nitelendirilmekteydi.¹³⁸

Raporda, uluslararası hukukun işleyişine dair detaylı bir açıklama yapılmıştı. Müstakbel bir devlet reisinin, uluslararası bir suçtan dolayı şahsen sorumlu tutulamayacağı argümanı ve savaşa girişin bir suç olarak kabul edildiği uluslararası anlaşmalar vurgulanmıştı. Bu, hukuki temellerin nasıl oluşturulduğu ve suçluların sorumluluktan nasıl kaçamayacakları konusunda net bir duruş sergilemekteydi.¹³⁹

Nazi liderlerinin işlediği suçların birbirinden ayrılamaz bir dizi suç olduğu belirtilmekteydi. Her bir liderin ayrı ayrı hüküm giymesi gerektiği vurgulanarak, suçların ciddiyeti ve cezalandırılma gerekliliği üzerinde duruluyordu. Bu, adaletin sağlanması ve suçluların hesap verebilir olmaları adına önemli bir adımdı.¹⁴⁰

Son olarak, uluslararası askeri mahkemelerin büyük bir sorumluluk üstlendiği ve mahkemenin adalete uygun bir şekilde yönlendirilmesinin ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktaydı. Yargıç Jackson'ın belirttiği gibi, bu mahkemelerin, adil bir yargılama sürecini sağlama konusunda büyük bir mesuliyet taşıdığı ifade ediliyordu.¹⁴¹

¹³⁶ Bernard D. Meltzer, "Robert H. Jackson: Nürnberg 's Architect," Robert H. Jackson Center, 14 Aralık 2023.

¹³⁷ John Q. Barrett, "The Nürnberg Roles of Justice Robert H. Jackson", *Washington University Global Studies Law Review* 6/3 (2007), 516.

¹³⁸ Jeffrey D. Hockett, "Justice Robert H. Jackson, the Supreme Court, and the Nürnberg Trial", *The Supreme Court Review* 1990 (1990), 266.

¹³⁹ Hockett, "Justice Robert H. Jackson, the Supreme Court, and the Nürnberg Trial", 267.

¹⁴⁰ Meltzer, "Robert H. Jackson: Nürnberg 's Architect And Advocate", 56.

¹⁴¹ Barrett, "The Nürnberg Roles of Justice Robert H. Jackson", 524.

Bu rapor, sadece Nazi liderlerinin yargılanması sürecine dair bir hukuki belge olmanın ötesinde, insanlık adına yapılan bir hukuki mücadeleyi ve Amerika'nın savaş sonrası dönemde benimsediği ahlaki değerleri yansıtmaktaydı.

3. NÜRNBERG DAVALARI

3.1. DURUŞMALARIN GÖRÜLMESİ

İkinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren ve savaş suçlularının yargılandığı Nürnberg Mahkemelerinin resmi olarak başladığını, Tan gazetesi “Tarihi Dava Nürnberg Mahkemesi Başladı” haberiyle anasayfasında duyurdu.¹⁴² Habere göre bu duruşma, tarihi bir öneme sahip olduğu için büyük bir heyecanla karşılandı. Dünya çapındaki gazeteler, radyo istasyonları ve haber ajansları, mahkeme sürecinin her ayrıntısını aktarmak için Nürnberg'e akın etmişti. Bu dava, uluslararası bir yargılama olduğu için olağanüstü bir medya ilgisi ile karşılaştı.¹⁴³ Nürnberg duruşmasının açılışı, 11 farklı ülkeden yaklaşık 250 gazeteci tarafından haber yapıldı.¹⁴⁴

Mahkeme salonunda, savaş suçlarıyla suçlanan önemli Nazi liderleri ve üst düzey yetkililer yer aldı. Aralarında Hermann Göring, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop, Albert Speer gibi yüksek rütbeli isimler bulunmaktaydı. Duruşma, tüm dünyanın dikkatini üzerine çekmiş ve savaş suçlarının adalet önünde hesap vermesi gerektiği fikriyle yoğun bir şekilde desteklenmişti. Mahkeme başkanı Yargıç Jackson, açılış konuşmasında, Nazilerin işlediği vahşetlerin birçoğunun ortaya çıkacağını ve bu suçluların adalet önünde hesap vermesi gerektiğini vurgulayarak 20 000 kelimelik talepten önce şöyle dedi:

“Bu muhakemenin manada olması şudur ki, bu Mevkuflar vücutları toprağa döndükten sonra bile daha uzun zaman yeryüzünde yayılacak fena tesirler temsil etmektedirler. Bunlar kin, fetişle şiddet, kurul ve iktidar gaddarlığının canlı sembolleridirler.”¹⁴⁵

20 Kasım 1945'te başlayan Nürnberg Mahkemeleri, basında büyük bir heyecan yaratmış ve dünya genelinde savaş suçlarına karşı adalet taleplerini güçlendirmiştir. Bu tarihi davanın süreci, basın tarafından dikkatle takip edilmiş ve uluslararası kamuoyunda büyük bir yankı uyandırırken Türk kamuoyu tarafından da ilgiyle takip edilmiştir.

Tarihi davanın başlaması ile ilgili düşüncelerini 21 Kasım 1945 tarihli Tan gazetesi köşesinde bildiren Sabiha Sertel, "Harp Mücrimleri Muhakemesi" başlıklı köşe

¹⁴² Tan, “Tarihi Dava Nürnberg Mahkemesi Başladı”, (21 Kasım 1945), 1.

¹⁴³ Antero Holmila, "Responding to the Nazi Crimes: The British Press and the Nürnberg Trial", The Holocaust and its Contexts (Erişim 4 Aralık).

¹⁴⁴ Ya.A. Dyakin, “Освещение Нюрнбергского Процессa В Советской Центральной И Региональной Прессе”, Penzinskiy Gosudarstvenniy Universitet 1/1 (Kasım 2017), 137.

¹⁴⁵ Tan, “Harp Suçluların Muhakemeleri” (22 Kasım 1945), 1.

yazısında,¹⁴⁶ bir açılış konuşması mahiyetinde, harp suçluları üzerine düşüncelerini dile getirdi. İşlenen suçların kökeninin Kayser Almanyası'nın Şark siyasetinden kalma olduğunu belirten Sertel, Hitler ve Alman Nazizmi'nin bu istilacı politikalarının bir ürünü olduğunu vurguladı. Eleştirel bir üslub ile hitab eden yazar, Faşist Almanya'nın dünya hegemonyası kurma ve ırkçılık ile milliyetçilik bayrağı altında zulüm ve işkenceyi meşru gördüğünü ifade ediyordu. Sertel, Nürnberg Mahkemesi'nde yargılanan suçluların tarihi bir mesuliyet taşıdıklarını ve bu mahkemenin en büyük özelliğinin savaş suçlarını tanıması olduğunu belirtti. Dünya tarihinde ilk kez savaş suçlularının yargılandığını ve bu durumun insanlığın büyük bir değişim geçirdiğinin kanıtı olduğunu dile getirdi. Yazar, Alman Nazizmi'nin eğer sadece Versay Anlaşması'nın haksızlıklarını düzeltmek isteseydi, bazı haklar verilebileceğini, ancak Hitler Almanyası'nın süper emperyalist bir politika izleyerek dünyayı hakimiyeti altına alma çabasının savaşın yıkımına yol açtığını ifade etti. Alman Nazizmi'nin ırkçı politikaları ve zulümüyle milyonlarca insanın ölümüne sebep olduğunu ve Nürnberg Mahkemesi'nde yargılanan suçluların bu cinayetlerin hesabını vereceklerini belirtti. Sertel, Hitler, Goebbels ve Himmler gibi ana suçluların mahkemede hesap vermekten kaçındıklarını, ancak Nürnberg Mahkemesi'nin insanlığın bu kişiler hakkında verdiği hükmü onaylayacağını belirterek Türk kamuoyu tarafından mahkemelerin yakından takip edileceği işaretini vermişti.

3.1.1. Mahkeme Salonu ve Sanıkların Durumları

20 Kasım 1945 tarihinde, Nürnberg Mahkemeleri başladığı gün, Cumhuriyet gazetesi ön sayfasında şu başlıkları alt alta taşımaktaydı: "Alman Harbi Suçluları", "Muhakeme Nürnberg'de Bu Sabah Başlayacak", "Suçlulardan Hess ve Krupp'un Sıhhi Vaziyetleri Hakkında Henüz Kati Karar Verilmedi, Van Papen'i Oğlu Savunacak."¹⁴⁷ Bu haber, Nürnberg Mahkemeleri'nin başlamasıyla ilgili önemli ayrıntıları aktarıyordu. Habere göre, 22 Alman savaş suçlusunun Nürnberg'deki mahkemesi ertesi gün saat 10.00'da başlayacaktı. Rus Savcısı Rodinko'nun hastalığı nedeniyle Nürnberg'e gelememesi üzerine Sovyet Hükümeti'nin mahkemenin ertelenmesini isteyeceği düşünülmekteydi, ancak son anda bu yetki, savcı muavini Pokrovski'ye verilmişti.

¹⁴⁶ Tan, "Harp Mücrimleri Muhakemesi" (21 Kasım 1945), 1-2.

¹⁴⁷ Cumhuriyet, "Alman Harbi Suçluları" (20 Kasım 1945), 1.

Haberde, suçluların genel olarak sağlık durumlarının mahkemeye çıkabilecek seviyede olduğu belirtilmekteydi. Ancak Hess'in sağlık durumu hakkındaki rapor henüz tam olarak netleşmemişti. İngiliz doktorlarının raporuna göre Hess, geçmişini hatırlayabilecek ancak kendisini savunacak halde olmayan bir hafıza gücüne sahipti. Bu konudaki rapor, diğer müttefik doktorlar tarafından da incelenerek bir karara varılacaktı. Öte yandan, Krupp'un ölüm derecesinde hasta olması nedeniyle Amerikan talebi üzerine yerine oğlunun yargılanması konusunda henüz bir anlaşma sağlanmamıştı. Franz Von Papen'in ise mahkemede oğlu tarafından savunulacağı belirtilmekteydi. Yüzbaşı von Papen, görevini yerine getirebilmesi için esir kampından çıkarılmıştı.

Haber ayrıca, mahkeme binası çevresinde güvenlik önlemlerinin alındığını ve mücahitlerin müdahale veya kesintiye uğramadan devam edebilmesi için özel birliklerin görevlendirildiğini belirtmekteydi. Sovyet, Fransız ve İngiliz muhafızlarından oluşan özel müfrezeler, aleni müzakerelerin yapılacağı salonda bulunmaktaydı. Ayrıca, Sherman¹⁴⁸ ağır tanklarından oluşan bir birlik ve piyade bölüğü, sürekli devriye gezmekteydi. Mahkemenin bulunduğu bölge, askeri bir kordonla çevrilmiş ve mahkeme salonu ile müstemilatı tamamen izole edilmişti. Şüpheli görülen tüm kişiler aranarak bölgeden çıkarılmıştı. Haberde paylaşılan resimde ise yıkık Nürnberg Şehri vardı. II. Dünya Savaşı sırasında Nürnberg şehri yoğun hava saldırılarına maruz kalmıştı ve bu saldırılar şehirde büyük hasara yol açtı.¹⁴⁹ Fotoğrafta, yıkılmış binalar, tahrip olmuş altyapı ve genel olarak hasar görmüş bir şehir görülmüyordu. Bu resmin, o zamanki savaşın yıkıcı etkilerini ve sivil halkın yaşadığı zorlukları Türk kamuoyuna göstermek açısından önemli olduğu aşıkardı.

Cumhuriyet'in 21 Kasım 1945 tarihli ertesi günkü haberinde¹⁵⁰ ise mahkemeye çıkarılan Alman savaş suçlularının durumlarına dair birkaç önemli gözlem içeriyordu. Göring'in çok asabi olduğunu manşetine taşımıştı. Mütemediyen kendi kendine söylendiğini, salonda sessizliği ihlal ettiğini aktardı. Bu da mahkemede geçirdiği süre boyunca duygusal bir durumda olduğunu veya bu sürecin onu nasıl etkilediğini gösteriyordu. Von Papen, suçlular içinde en sakin görüneniydi. Hess şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu. Kleitel ile Ribbentrop yanyana oturmuşlardı. Bu da mahkeme sürecindeki fiziksel düzenlemelere dair bir ayrıntıydı. Önceki gün mahkemeye çıkan 20 Alman savaş suçlusunun resimleri ve

¹⁴⁸ "M4 Sherman Tank" *The National WWII Museum*. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2023.

¹⁴⁹ Neil Gregor, "A Schicksalsgemeinschaft? Allied Bombing, Civilian Morale, and Social Dissolution in Nürnberg , 1942-1945", *The Historical Journal* 43/4 (2000), 1054.

¹⁵⁰ *Cumhuriyet*, "Alman Harb Suçluları Yargılanmaya Başlandı" (21 Kasım 1945), 1.

isimlerinin paylaşılması, muhtemelen kamuoyunu bilgilendirmek ve suçluların tanınmasını sağlamak amacı taşıyor olabilirdi. Bu tür haberler, mahkeme sürecinin kamusal ilgi çekmesi ve bilinirliği artırmak adına önemli olabilirdi.

Aynı gün Akşam gazetesi,¹⁵¹ başlayan mahkeme hakkında daha fazla detaya inerek mahkeme salonu ve iddianameler hakkında kamuoyunu bilgilendirdi. Mahkeme salonuna getirilen suçlular arasında Amerikan muhafızların da hazır bulunduğu ve yargıçların salona girişiyle birlikte suçluların ayağa kalktığı, duruşlarını aldıkları ifade edildi. Uluslararası mahkemenin başkanlığını İngiliz yargıç Geoffroy Lawrence'ın yaptığı ve mahkemenin dünya mahkeme usullerinde emsali bulunmayan bir dava olduğunu vurguladığı belirtilmişti.¹⁵² Başkan, mahkemenin açılışını yaparak suçluların ithamlara cevap vereceğini ve davanın aleni bir şekilde görüleceğini ifade etmişti. İddianamenin birinci kısmının Amerikan savcı muavini Sidney Alderman tarafından okunduğu ve suçluların canice bir politika takip etmekle itham edildiği, özellikle Nazi tahakkümü altında bulunan Avrupa'da yaşanan Yahudi soykırımının vurgulandığı ifade edilmişti.¹⁵³ Göring'in, özellikle Hess'e bazı izahatlar verdiği ve mahkeme sürecinin kritik bir noktasında olduğu anlatılmıştı. iddianamenin detayları, suçların ayrı ayrı incelendiğini ve mahkemenin ciddiyetini vurguluyordu.¹⁵⁴

Genel itibarıyla, Nürnberg Mahkemeleri'nin başlama gününde alınan tedbirleri ve suçluların durumu detaylı bir şekilde aktarıldı. Güvenlik önlemlerinin yoğunluğu, mahkeme sürecinin ciddiyetini ve önemini vurgularken mahkemenin başlamasıyla birlikte uluslararası kamuoyunda büyük bir ilgi ve heyecanın oluştuğunu yansıttı.

3.1.2. Deliller, Hayretler, İtirazlar

Duruşmalar tüm hızıyla devam ederken 23 Kasım 1945 Akşam gazetesi ile kamuoyuna farklı bir haber düşmüştü.¹⁵⁵ Üçüncü gününe başlayan mahkeme, Hitler'in ilk kabinesindeki olaylara odaklandı. Suçlular, bu olaylar hakkında müttefiklerin ellerine geçen vesikaları öğrenince büyük bir hayret içinde kalmışlardı. Zira vesikaların henüz iki gün önce savcının eline geçtiği ve Nazi şeflerinin eylemleri hakkında detaylı bilgiler içerdiği belirtildi.

¹⁵¹ Akşam, "Belli Başlı Nazilerin Muhakemesi Başladı" (21 Kasım 1945), 1.

¹⁵² D. C. Sharma, "The Nürnberg Trials : Past And The Present", *Proceedings Of The Indian History Congress* 53 (1992), 589.

¹⁵³ "Nürnberg Trial Proceedings Volume 2", *Yale Law School - The Avalon Project* (23 Aralık 2023).

¹⁵⁴ Akşam, "Belli Başlı Nazilerin Muhakemesi Başladı", 1.

¹⁵⁵ Akşam, "Nazi Şefleri Gösterilen Vesikalardan Hayrette Kaldılar" (23 Kasım 1945), 1.

Müttefiklerin elinde bulunan 2 500'den fazla vesika, tuz madenleri ve örme duvarlar arasında bulunmuştu.¹⁵⁶ Bu vesikalar, Nazi şahsiyetlerinin faaliyetleri ve hareketleri hakkında önemli bilgiler içermektedir. Hitler'in başında bulunduğu resmi gösteren bu belgeler, suçluları derin bir hayret içinde bırakmıştı.

O günkü duruşmada suçlular, ayağa kalkarak reisin sualine karşı suçsuz olduklarını iddia ettiler ve özellikle Goering, Almanya'nın mareşal sıfatı olarak bütün şahsi hareketlerinden ve emirlerinden sorumlu olduğunu kabul etmiş, ancak bu eylemlerin tamamen Alman halkının iyiliği için yapıldığını savunmuştu.¹⁵⁷ Führer'e olan sadakat yemini nedeniyle Alman halkı karşısında mesul olduğunu belirten Goering, sadece bir Alman mahkemesi önünde hesap verebileceğini ifade etti. Mahkemenin yetkisini kabul etmese de bütün izahı verme ve hakikati söyleme taahhüdünde bulundu. Ancak, kendisine yöneltilen ithamlara, haberi olmadığı ve haber alsaydı reddedeceği hareketler nedeniyle itiraz etmişti.

Aynı gün 23 Kasım'da 1945 Vakit gazetesi,¹⁵⁸ "Hitler'in istila planı ve Ribbentrop'un haritası!" başlıklı daha ilginç bir detayı yayınladı. Habere göre, o sabahki Londra gazetelerinde, Nürnberg Davası sırasında Hitler'in dünyayı fethetme planına ait Alman vesikalarının açıklanacağı bildirildi. Özellikle Ribbentrop'un Londra'da elçi olarak görev yaptığı dönemde beraberinde bulundurduğu eşyalar arasında bulunan dev küre tüm dikkatleri toplamıştı.¹⁵⁹ İki metreyi bulan bu küre, Nazilerin hedeflediği toprakları detaylıca gösteriyordu. Ribbentrop, mahkemede yargılanırken, bu kürenin gelecek pazartesi Londra pazarlarında açık artırmaya çıkartılacağı ifade edilmişti.

Haritada Danimarka ve Çekoslovakya gibi Nazilerin etkilemeye çalıştığı bölgeler, mavi bir çizgi ile çevrelenmiş olarak gösteriliyordu. Belçika'yı çeviren mavi çizgi, resmi sınırları takip etmeyen bir hükümetin varlığına işaret ediyordu. Ribbentrop'un küresinde ise coğrafi bir dayanağı olmayan ancak Hitler'in Hazar Denizi'ne yönelik stratejik hamlesine odaklanan Kafkasya petrol sahası mavi çizgi ile çerçevelenmiş durumdaydı. Hitler'in bu bölgeye özel bir ilgi gösterdiği ve Hazar Denizi'ne yönelik felaket getiren saldırısını planladığı anlaşılıyordu.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Greg Bradsher, "Nazi Gold: The Merkers Mine Treasure", *Prologue Magazine* 31/1 (İlkbahar 1999).

¹⁵⁷ "Nürnberg Trial Defendants: Hermann Wilhelm Göring", Jewish Virtual Library (Erişim 20 Aralık 2023).

¹⁵⁸ *Vakit*, "Nazi Liderlerinin yargılanması" (23 Kasım 1945), 4.

¹⁵⁹ Harry de Quetteville, "Globe made for Hitler is missing, says historian", *The Telegraph* (Erişim 25 Aralık 2023).

¹⁶⁰ Bob Gordon, "Rudolf Hess: A Life and Death Shrouded in Mystery", *Warfare History Network* (Erişim 26 Aralık 2023).

3.1.2.1. Hitler'in Yeşil Planı

Hitler'in "Yeşil Planı", Nazi Almanyası'nın 1938'den itibaren Avusturya'yı istila ettikten sonra Çekoslovakya'ya yönelik hazırlıklarını içeren kritik bir belgedir.¹⁶¹ Mahkeme sürecinde, temsil edilen dört büyük devlet delegesi tarafından ortaya çıkarılan bu planlar, Nazi liderliğinin agresif niyetlerini ve genişleme stratejilerini gün yüzüne çıkarmaktaydı.

27 Kasım 1945 tarihli Tahin¹⁶² haberinde özellikle vurgulanması gereken bir ayrıntı, Sidney Alderman'ın mahkemeye sunduğu vesikanın Hitler'in son arzularını ve vasiyetnamesini içermesiydi. 5 Kasım 1937 tarihli gizli toplantıya dair bu belge, Hitler'in Almanya'nın geleceği konusundaki düşüncelerini detaylıyordu. Hitler'in Alman hayat sahasını genişletme amacına odaklandığı toplantıda, en büyük istilaların nerede başarılabileceğini belirleme gerekliliğine vurgu yapması dikkat çekiciydi. Aynı zamanda, bu planın Nazi liderleri için güvenlik ve refahlarını sağlama amacını güttüğü, bu nedenle ciddi silahlı kuvvetlerin hazır edilmesi gerektiği temasını içermesi önemliydi.

Bunun üzerine, tam bir ay sonra Akşam Gazetesine yansıyan habere göre ortaya çıkan belgelerde Hitler'in özel vasiyetnamesi de mahkemeye sunuldu.¹⁶³ Vasiyetnamede eşi Eva Braun'un özellikle belirtilmesi dikkat çekmişti. Üçüncü Ordu Komutanı General Truscott'un bildirdiğine göre, Hitler'in şahsi vasiyetnamesi, Eva Braun ile evlenme kağıtları ile birlikte üç fotoğrafın bulunduğu belgelerin de ortaya çıktığı belirtiliyordu. Bu vesikaların tamamının 29 Nisan 1945 tarihini taşıdığı görüldü.

Hitler'in vasiyetnameleri olarak adlandırılan belgelerden bir tanesi Siyasi Vasiyetnameydi. Bu vasiyetname, Göring ve Bormann'ın imzalarını taşımaktaydı. Diğer Hususi bir Vasiyetnameydi. Goebbels ve Bormann tarafından imzalanan belge, Eva ile Hitler'in Evlenme Cüzdanlarıydı. Evlenme merasiminde şahit olarak Goebbels ile Bormann bulunmuştu. Son olarak da bir Mektup vardı. Birinci ve ikinci vesikaların gönderileceği amiral Donitz'e hitaben yazılmış bir mektuptu. Bu belgelerin, Nazi Partisi'nin umumi katibi olan ve Hitler'in en yakın mümessili olarak bilinen Bormann'ın çantasında bulunduğu ve Hamburg Garnizonu tarafından Hitler'in öldüğü günlerden üç gün önce yazıldığı ifade

¹⁶¹ History.com Editors, "Nazis take Czechoslovakia", *History* (19 Kasım 2023).

¹⁶² *Tanin*, "Hitlerin 'Yeşil Planı'" (27 Kasım 1945), 1.

¹⁶³ *Akşam*, "Hitler'in Vasiyetnamesi" (30 Aralık 1945), 2.

edilmekteydi. Hitler'in vasiyetnameleri, Berlin'de kanlı çatışmaların başladığı dönemde yazıldığı anlaşılıyordu.¹⁶⁴

Hitler'in stratejik düşüncelerini ve ideolojik hedeflerini ortaya koyan bu belgeler, Nazi rejiminin planlarını daha derinlemesine anlamamıza olanak tanıdı. Mahkeme sürecinde gün yüzüne çıkan bu belgeler, tarihsel bir perspektif sunarak o dönemin siyasi ve askeri dinamiklerini anlamamıza katkı sağlarken, dönemin tüm olayları her geçen gün kamuoyuna daha fazla ışık tutuyordu.

3.1.2.2. Yeni Vesikalar ve Türkiye

Nürnberg Mahkemeleri'nde devam eden davaya dair önemli bilgiler bu defa Amerikan Savcı Alderman'ın yeni vesikalarında yer alıyordu. 29 Kasım 1945 tarihli Ulus gazetesi,¹⁶⁵ Türkiye'nin de öne çıktığı birkaç önemli noktayı kamuoyuna duyurmak istemişti.

İlk olarak, savcı Alderman'ın, Birleşik Amerika'nın Avusturya elçisi Messerschmidt tarafından yazılan raporun mahkemede bulunan dokuz sanığı kişisel olarak etkilediğini açıklaması dikkat çekiyordu. Bu dokuz sanık arasında ünlü Göring, Keitel, Reader, Doenitz ve Dr. Schacht gibi Avusturya'ya karşı bir tecavüz hareketine karşı uzun süre muhalefet etmiş ve düşüncelerini açıkça ifade etmiş isimler bulunuyordu.¹⁶⁶

İkinci önemli nokta, Avusturya'nın Naziler tarafından işgali ve Nazi Partisi'nin bu eylemlerdeki sorumluluğuydu. 1934'ten itibaren Almanlar, Avusturya'daki köprüleri ve Katolik kiliselerindeki sanat eserlerini havaya uçurmaya başlamış ve 25 Temmuz 1934'te Avusturya Başbakanı Dolfus'un Nazi baskını sonucunda öldürülmesi olayına değinilmişti.¹⁶⁷ Bu durum, Nazi Partisi'nin sorumluluğunu taşıdığı bir hükümet darbesine işaret etmekteydi. Üçüncü olarak, Avusturya'nın Almanya tarafından ilhakının planlandığına dair bir belge ortaya çıkmıştı. Özellikle dikkat çeken bir diğer nokta ise, Alman elçisi Von Papen'in Viyana'ya geldiğinde Türkiye'nin stratejik önemine yaptığı vurguydu. Von Papen, Messerschmidt'e hitaben,

*"Türkiye hududuna kadar bütün güneydoğu Avrupa, Almanya'nın hinterlandını teşkil eder. Vazifem, memleketimin bu bölgelerdeki siyasi ve iktisadi kontrolünü kolaylaştırmaktır."*¹⁶⁸

¹⁶⁴ Greg Bradsher, "Hitler's Last Will", *Prologue Magazine, National Archives* (Erişim 26 Aralık 2023).

¹⁶⁵ *Ulus*, "Avusturya İşgalinin İç Yüzü" (29 Kasım 1945), 1.

¹⁶⁶ Stephen R. Wenn, "A Tale of Two Diplomats: George S. Messersmith and Charles H. Sherrill on Proposed American Participation in the 1936 Olympics", *Journal of Sport History* 16/1 (1989), 27.

¹⁶⁷ Joseph Redlich, "German Austria and Nazi Germany." *Foreign Affairs* 15/1 (1936), 181.

¹⁶⁸ *Ulus*, "Avusturya İşgalinin İç Yüzü", 1.

ifadelerini kullanmıştı. Bu sözler, Türkiye'nin coğrafi konumu ve bölgedeki stratejik rolünün Nazi Almanyası için ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktaydı. Türkiye'nin güneydoğu Avrupa'da kilit bir konumda bulunması, Almanya'nın bölgesel hakimiyeti için stratejik bir avantaj olarak görülmekte ve Nazi liderliği tarafından bu bölgedeki kontrolün sağlanmasının önemine vurgu yapılmaktaydı.

Son olarak, Savcı Alderman'ın mahkemede okuduğu mektuplar ve belgeler aracılığıyla, Nazi Partisi'nin Avusturya'daki faaliyetleri ve bu ülkenin Almanya tarafından ilhak edilme sürecine dair bilgiler sunuldu. Bu belgeler, mahkemede ortaya çıkan detaylarla birlikte, dönemin uluslararası ilişkilerini ve Nazi Partisi'nin genişleyen etki alanını aydınlatan önemli veriler sunmaktaydı.¹⁶⁹

3.1.2.3. Rusya'yı İlhak Planı

Yüksek mahkemede Amerikan Savcısı Aldermann, ikinci haftasına devam eden muhakeme sırasında, Nazi lideri Hitler'in Rusya'ya karşı gerçekleştirdiği Barbarossa hareketini detaylı bir şekilde planladığını gösteren belgeleri sunmuştu. 11 Aralık 1945¹⁷⁰ Akşam gazetesine yansıyan haberde, 18 Aralık 1940'ta Hitler tarafından verilen direktifler, Nazi kuvvetlerinin Rusya'yı istila etmeye hazırlandığını açıkça ortaya koymaktaydı. Bu planın sonucu olan Barbarossa Harekâtı, II. Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ni işgal etme operasyonuydu.¹⁷¹ 22 Haziran 1941'de başlayan harekât, Alman ordularının Sovyet topraklarına geniş çaplı saldırısıyla dikkat çekmişti. İlk başlarda hızla ilerleyen Alman kuvvetleri, stratejik hedeflere ulaştı, ancak kışın gelmesi, Sovyet direnişinin artması ve lojistik zorluklar ilerleyişi durdurdu. Barbarossa, Almanya'nın Sovyetleri mağlup etme planının başarısızlıkla sonuçlandığı ve Doğu Cephesi'nde uzun bir savaşın başladığı önemli bir askeri operasyondur.

Hitler, 1941 yılında Keitel ve Fodl'un katıldığı bir toplantıda Barbarossa Planı'nı ele almış ve öncelikli hedeflerinin Baltık devletleri ile Leningrad'ı ele geçirmek olduğunu belirtmişti.¹⁷² Belgeler arasında öne çıkan 13 Mayıs 1941 tarihli vesika, SS subaylarına siyasi kontrol için özel yetkiler verilmesini içermekte ve Hitler'in sadece askeri hedeflere değil, aynı zamanda Rusya'nın ekonomik ve endüstriyel varlıklarını yağmalama

¹⁶⁹ "Proceedings of the International Military Tribunal - November 29, 1945", *Avalon Project, Yale Law School* (Erişim 26 Aralık 2023).

¹⁷⁰ Akşam, "Rusya'ya Taarruz Nasıl Hazırlanmış" (11 Aralık 1945), 1.

¹⁷¹ "World War II: Operation Barbarossa".

¹⁷² "The Justice Case, 6 F.R.D. 69 (1946)", *UniSet Canada* (Erişim 27 Aralık 2023).

stratejisinin bir parçasını oluşturmaktaydı.¹⁷³ Barbarossa Planı, 3 Nisan'da Balkanlar'daki hareket nedeniyle beş hafta ertelenmiş, ancak 1 Mayıs 1941 tarihli belgeyle Hitler, planı 22 Haziran'da uygulamaya koyma kararı almıştı. Bu planın amacı sadece Rusya'nın askeri istilası değil, aynı zamanda ülkenin ekonomik ve endüstriyel varlıklarını sistemli bir şekilde yağmalamak olarak belirlenmişti.

Habere yansıyan bu belgeler, Barbarossa hareketinin Nazi liderliği tarafından Rusya'ya karşı tam bir ilhak ve yağma stratejisiyle hazırlandığını ortaya koyarak, Nazi rejiminin savaş sırasında Dünya Alman devleti kurma çabalarında Rusya topraklarını da hayallerine alarak, bu yönde izlediği karanlık politikaları gün yüzüne çıkarıyordu.

3.1.2.4. İngilizler de Nazi olurdu

Türk kamuoyu, 'Naziler Hala Akıllanmadı'¹⁷⁴ başlığı altında sunulan önemli bir habere tanıklık etti. 12 Aralık 1945 Akşam haberi, Nürnberg Duruşmaları sırasında gösterilen 'Nazi Toplama Kampları' adlı belgesel filmi ele alıyordu.¹⁷⁵ Bu etkileyici belgesel, Müttefik kuvvetlerin Nazi işgali altındaki toplama kamplarını nasıl kurtardıklarını gözler önüne seriyordu. Tarihi olayların gerçekçi bir yansıması olarak, belgeseldeki görüntüler, savaşın acımasızlığını ve insanlık tarihinin bu kritik dönemini detaylı bir şekilde aktarıyordu. Amacı, Nazi zulmünün somut kanıtlarını sunmak, bu kamplardaki korkunç koşulları ve kurbanların maruz kaldığı yaygın acıyı görsel bir şekilde belgelemektir. Film, bitap düşmüş kurtulanların, toplu mezarlara ve Nazi politikalarının sonuçlarına dair sahneler içeriyordu.

Mahkemedeki Nazi sanıklarının tepkileri geniş bir yelpazede değişiyordu. Bazıları doğrudan bilgi veya katılımı inkar ederken, cehaletlerini ileri sürüyor veya suç başkalarına yıkmaya çalışıyordu. Diğerleri ise şok edici görüntülerle yüzleştirildiklerinde duyarsızlık veya pişmanlık eksikliği sergiledi. Birkaçı zulmü kabul etti ancak genellikle kişisel rollerini küçümseyerek, çaresizlik veya cehalet savunmalarını kullanıyorlardı.¹⁷⁶

Nazi mahkemelerinde yargılanan Nazilerin "Nazi Concentration Camps" belgeseline verdikleri tepkiler çeşitliydi.¹⁷⁷ Birçok sanık, filmde gösterilen dehşetleri kendilerinden

¹⁷³ "The Justice Case, 6 F.R.D. 69 (1946)".

¹⁷⁴ *Akşam*, "Naziler Hala Akıllanmadı" (12 Aralık 1945), 2.

¹⁷⁵ "United States Holocaust Memorial Museum Koleksiyonları." *United States Holocaust Memorial Museum*. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2023.

¹⁷⁶ Mahkemede Naziler tarafından verilen tepkileri izlemek için:

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/film/reactions-to-film-shown-at-Nürnberg>

¹⁷⁷ *Akşam*, "Naziler Hala Akıllanmadı", 2.

uzaklaştırmaya çalıştı, diğerleri ise az bir pişmanlık gösterdi. Bazı sanıklar, filmde gösterilen suçlarla doğrudan bilgi sahibi veya içinde bulduklarına dair inkârda bulundular. Sıklıkla Holokost'un boyutlarından habersiz olduklarını iddia ettiler veya suçlamayı başkalarına yüklemeye çalıştılar. Bazı sanıklar, emirlere uydularını veya karar alma sürecine dahil olmadıklarını savunarak sorumluluğu başka yönlelere çekmeye çalıştılar. Bu, mahkemeler sırasında yaygın bir savunma stratejisiydi. Bazıları, dehşet verici görüntülere duyarsız bir duygu veya empati eksikliği sergilediler. Bu umursamazlık, suçluluk ve pişmanlık eksikliği algılarını daha da körükledi. Birkaç sanık, dehşetleri kabul etti ancak genellikle kendi rollerini küçümsediler. Bazıları suçları durdurma güçlerinin olmadığını veya Holokost'un tam boyutundan haberdar olmadıklarını iddia ettiler.

Fakat 12 Aralık 1945 Akşam haberine, gözden kaçmayan mühim bir şey yansımıştı. Üst düzey bir Nazi lideri olan Hermann Göring, duruşma sırasında provokatif bir açıklama yapmıştı.¹⁷⁸ Nazi eylemleri hakkında sorulduğunda, İngiliz savcısı Sir David Maxwell-Fyfe'in o dönemde Almanya'da bulunması halinde onun da bir Nazi olmayı tercih edebileceğini ima etmişti. Bu ifade, Göring'in sorumluluktan kaçınma çabalarını yansıtmakta ve Nazi eylemlerini o dönemin koşullarına bir tepki olarak göstermeye çalışmaktaydı. Bu tür ifadeler, Nürnberg Mahkemeleri sırasında bazı sanıkların savunma stratejisinin bir parçasıydı; kendilerini o dönemin toplumsal normlarına uygun davranan kişiler olarak göstermeye çalışmışlardı.

Belgeselin yayınlanmasından sonra Nürnberg davasının bir sonraki oturumunda kamuoyu Amerikan Savcısı Walsh'ın yaptığı açıklamalara odaklanmaktaydı. Walsh, Almanya ve işgal altındaki bölgelerdeki Yahudi karşıtı faaliyetlere dair bir yazıyı okumuş ve bu yazıda Yahudilere karşı işlenen zulümlere vurgu yapmıştı. Varşova'daki Yahudi mahallesinin tahrip edilmesini gösteren fotoğrafları projeksiyonla göstererek o dönemde gerçekleşen vahşetleri anlatmıştı.

Walsh'ın belirttiğine göre, Rosenberg'in ekibinden birisi bu bilgilerin düşman propagandasını güçlendirebileceği endişesiyle böyle detayların paylaşılmasına karşı çıkmıştı. Walsh daha sonra, 1944 Temmuz'unda bir bölge komutanı tarafından verildiği iddia edilen bir emirnameyi okudu.¹⁷⁹ Bu emirname, hayatta kalan Yahudilerin

¹⁷⁸ *Akşam*, "Naziler Hala Akıllanmadı" (12 Aralık 1945), 2.

¹⁷⁹ Laura Jockusch, "Justice at Nürnberg ? Jewish Responses to Nazi War-Crime Trials in Allied-Occupied Germany", *Jewish Social Studies* 19/1 (2012), 116.

katledilmesini ve cesetlerinin imha edilmesini emretmekteydi. Haber, bu vahşi emirnameyi içerirken, öldürülen Yahudi sayılarına dair çeşitli rakamları da paylaşmaktaydı. 15 Aralık 1945 Ulus Gazetesi haberinde¹⁸⁰ verilen bilgilere göre, 1922 Nisan'ından 1944 Nisan'ına kadar Auschwitz ve Birkenau'da zehirli gaz odalarında öldürülen Leh Yahudileri sayısının 900 000, Fransız Yahudileri sayısının ise 150 000 olduğu ifade ediliyordu. Ayrıca, bir Alman doktorun raporuna göre, Almanya ve işgal altındaki doğu topraklarında 6 milyondan fazla Yahudi'nin öldürüldüğü belirtiliyordu. Ayrıca, Ulus gazetesi, Haberi duygusal yönden desteklemek için, Goring'in çaresiz bir fotoğrafını paylaştığı görülüyordu.¹⁸¹

Bu rakamlar, Yahudi soykırımının vahşetini ve boyutunu vurgulamak adına oldukça çarpıcıydı. Özellikle 6 milyondan fazla Yahudi'nin öldürüldüğü bilgisi, Holokost'un insanlık tarihindeki en büyük trajedilerden biri olduğunu gösteren çarpıcı bir gerçeği yansıtmaktaydı.¹⁸² Yahudi karşıtı zulmün büyüklüğünü anlamak için bu tür rakamlara vurgu yapmak, tarihsel bir perspektif sunma açısından önem içeriyordur. Ancak, bu rakamların tarihçiler arasında tartışmalı olduğunu ve kesinliğinin herkes tarafından kabul edilmediğini de belirtmek önemlidir.¹⁸³

3.1.2.5. *Bir Noel Akşamı Göring*

Bir önceki haberde, mahkeme salonunda derin düşüncelere dalmış Göring'in bu defa Ulus gazetesinin "Yankılar"¹⁸⁴ adlı bir köşe yazısında 'kilisede ağladığı' yorumu görüldü. Yazar, "Vatan Sevgisi" adı altında Yusuf Ziya Atılgan'dan vatan beyitlerini paylaştıktan sonra ikinci bölümünde 'Noel Ertesi' adında kısa ve kinayeli bir yazı yazmıştı. Yazıda, 1945 Noel'inin savaşın gölgesinde geçtiğini ve Hristiyanlar dünyasının bu özel günü arafta, yani savaş cehennemi ile barış cenneti arasında geçirdiğini ifade ediyordu. Hz. İsa'nın öğretileri üzerinden bir eleştiri getirip peygamberin, yaşasaydı bu duruma büyük bir üzüntüyle tepki verebileceğini öne sürüyordu. Özellikle, Hermann Göring'in Nürnberg hapishanesi kilisesinde ağlamasını alaycı bir şekilde eleştiriyor, Göring'in gözyaşlarının, kişisel bir endişeden ziyade, kendi ve arkadaşlarının bu işin sonunda idam edileceği düşüncesiyle

¹⁸⁰ *Ulus*, "Almanlar 3,5 Milyon Yahudi Öldürmüşler" (15 Aralık 1945), 3.

¹⁸¹ Nazilerin tepkisi hakkında ABD Psikolog Gilbert'in günlük notları burada bulunabilir <https://qr.ae/pKWqc3>

¹⁸² "6 Million: Where Is the Figure From?", Haaretz (Erişim 27 Aralık 2023).

¹⁸³ "6 Million: Where Is the Figure From?"

¹⁸⁴ *Ulus*, "Yankılar" (26 Aralık 1945), 2.

ilgili olduğunu “heralde bu göz yaşları Kudüs’teki Golgota için değil” yorumuyla açıkça dokundurma yapılmıştı.

Köşesinin sonunda da Almanlar’ı eleştirirken peygamber İsa’ya yönelik çok ince bir üslupla yaklaşılmıştı. Yazar, eğer İsa geçen yıl dünyaya geri dönmüş olsaydı ve Yahudi olarak tanımlansaydı, alaycı bir şekilde onun da toplama kamplarına gönderilip gönderilmeyeceği sorusunu gündeme getiriyordu. Bu ifadeler, gelişmeleri Türk kamuoyununa yansıtırken yazarlar tarafından bazen alaycı ve eleştirel dilin de kullanıldığını gösteriyordu.

3.1.2.6. Gestapo Cinayetleri

Savaş suçlarının yargılanmasıyla ilgili yeni yılın ilk oturumu başlamış ve Amerikan Savcısı Albay Storey, Hermann Friedrich’in ifadesine odaklanmıştı. Friedrich, Dubno’da 1942 sonbaharında gerçekleşen Yahudi aleyhtarı hareketler sırasında 5000 Yahudi’nin idam edildiğini ve bizzat içinde bulunduğunu belirtmiş, buna ek olarak, Roma’daki Yahudilerin de öldürüldüğünü ifade etmişti.¹⁸⁵

3 Ocak 1946 tarihli Tanin gazetesinin¹⁸⁶ ikinci sayfasında geçilen haberde, Friedrich’in anlattıklarına göre, Yahudiler büyük gruplar halinde idam mahalline getirilmiş, soyunarak S.S. subaylarının yönlendirdiği çukurların önünde öldürülmüşlerdi. Şahit, bu toplu katliamda bile tek bir şikayet sesi duymadığını dile getirmiş, özellikle, beyaz saçlı bir kadının kucağında küçük bir çocukla beraber nazikçe öldürüldüğünü bir anı olarak vurgulamıştı. Albay Storey, ardından 16 Ağustos 1942’de Hitler tarafından verilen bir emir gereğince ele geçirilen paraşütçü ve komandoların Gestapo tarafından idamından bahsetti. Ayrıca, Hitler’in emriyle işgal altındaki bölgelerden Almanya’ya sürülen sivil halk ve mümkün olduğunca sık ölüm cezası verilmesi talimatı, Nazi ideolojisinin ırkçı ve totaliter doğasını yansıtıyordu.

Bu emirler, Nazi liderliğinin Yahudi soykırımını başta olmak üzere, geniş kapsamlı insan hakları ihlallerine yol açan vahşi politikalarının kamuoyuna nasıl yansıdığını göstermekteydi. Son olarak, aynı haberi Vakit gazetesinin¹⁸⁷ de 3 Ocak 1946 tarihli ana

¹⁸⁵ J.T.A. News, “Nürnberg Trial Resumed; Court Hears Account of Slaying of 5,000 Jews in Dubno”, *Daily News Bulletin* 13/2 (Ocak 1946), 5.

¹⁸⁶ *Tanin*, “Adolf Hitler’e Ait Yeni Vesikalar Bulundu” (3 Ocak 1946), 2.

¹⁸⁷ *Vakit*, “Gestapo Hakkındaki İddianame Okundu” (3 Ocak 1946), 1.

sayfasında incelediğimizde Türk kamuoyunun tarihi davalar ile yakından ilgilendiği görülüyordu.

3.2. İDDİANAMELER, ŞAHİTLER VE SAVUNMALAR

Nürnberg Mahkemesi'nde Amerikan savcılar tarafından yapılan suçlamalar ve tanıklıklarla ilgili detaylar sunulmaya devam ederken şahitlerin kamuoyun nezdinde sahneye çıkışları gözlemlenmeye başlanmıştır. Tanin'in 4 Ocak 1946 haberine¹⁸⁸ göre, Amerikan savcısı Karris, Alman emniyet polisi şefi Kaltenbrunner'e yönelik iddialarını sürdürerek, Kaltenbrunner'in Yahudilere karşı gerçekleştirilen zulmün başlıca sorumlusu olduğunu belirtmişti. Mahkemeye sunulan belgeler arasında, Kaltenbrunner'in Himmler'e Yahudi meselesinde serbest bir yetki tanıyan bir imza içeren belge de bulunmaktaydı.¹⁸⁹ Amerikan savcılar ayrıca SS şeflerinden Otto Ohlendorf'u tanık olarak mahkemeye çağırmişti. Ohlendorf'un ifadesine göre, 1941-1942 yılları arasında güney Ukrayna'da bulunan birimine verilen emirle Yahudiler ve Sovyet siyasi komiserler tasfiye edilmişti.¹⁹⁰ Ordunun bu katliama müsamaha gösterdiğini ve komutanların haberdar olduğunu belirtmişti. Bu ifadelerde, Gestapo ve Alman ordusunun sivillerin katliamındaki sorumluluğunu yeniden vurgulamaktaydı. Aynı zamanda, Ukrayna'da 11. ordu komutanı General Von Manstein'in Yahudi tasfiyesi için acele edilmesi talebi de mahkemede gündeme gelmişti.¹⁹¹ Generalin bu isteği, Yahudilerin ve Sovyet komiserlerinin acilen ortadan kaldırılması yönündeki baskının bir göstergesiydi.

Diğer Amerikan savcılar ve tanıkların mahkemeye sunduğu bilgiler arasında, Kaltenbrunner'in Gestapo ile doğrudan ilişkisi olmadığı, Speer'in 1944 Temmuz suikastına katılıp katılmadığının bilinmediği ve Gestapo'nun toplama kampları ile ilgilenmediği gibi konular yer almaktaydı. Eski SS ve SD servislerinde bulunan Wislicey'in tanıklığına göre, Yahudiler Alman savaş çabalarına yardım etmek amacıyla doğuya sürülmüştü.¹⁹² Wislicey'in ifadesine göre, toplamda tam 5 milyon Yahudi'nin öldürüldüğü tahmin edilmekteydi. Yunanistan, Bulgaristan, Macaristan gibi ülkelerde de Yahudilere yönelik

¹⁸⁸ Tanin, "Nürnberg Mahkemesinde Ortaya Çıkan Hakikatler" (4 Ocak 1946), 1-2.

¹⁸⁹ Geoffrey J. Giles, *The Nazi Party: A Social Profile of Members and Leaders, 1919-1945* inceleme, nşr./thk. Michael H. Kater, *German Studies Review* 8/1 (Şubat, 1985), 174.

¹⁹⁰ Tenenbaum, Joseph, "The Einsatzgruppen", *Jewish Social Studies* 17/1 (1955), 48.

¹⁹¹ Joseph, "The Einsatzgruppen", 47.

¹⁹² Richard Breitman - Shlomo Aronson, "The End of the 'Final Solution'?: Nazi Plans to Ransom Jews in 1944", *Central European History* 25/2 (1992), 178.

mezalimlerden bahsediliyordu. Haber, Nürnberg Mahkemesi'nde işlenen savaş suçlarına dair önemli ifşaatlar devam ederken Nazi rejiminin Yahudilere karşı işlediği soykırımının detaylarını tek tek ortaya koyuyordu.

3.2.1. Denizaltı Savaşları ve Amiral Doenitz

İkinci Dünya Savaşı'nda denizaltı savaşları, özellikle Almanya'nın U-bot¹⁹³ denizaltılarıyla tanınan etkili bir savaş taktiği idi. Alman denizaltıları, Atlantik Okyanusu'nda müttefik konvoylarını hedef alarak büyük zararlar vermişlerdir. Denizaltılar, düşman gemilerini torpidolarla batırma yetenekleriyle bilinir. Özellikle Atlantik Okyanusu'nda Alman denizaltıları, müttefik tedarik hatlarına saldırarak ticaret gemilerini batırmak ve malzeme taşıyan konvoyları engellemek amacıyla yoğun bir şekilde faaliyet göstermişler ve bu saldırılar, müttefiklerin savaş çabalarını ve tedarik zincirini olumsuz etkilemişti.¹⁹⁴

Denizaltı savaşları, taraflar arasında stratejik bir öneme sahipti çünkü denizyoluyla malzeme taşıma, o dönemdeki savaşların sürdürülebilirliği açısından kritikti. Müttefikler, denizaltılara karşı konvoylarını korumak ve denizyolu trafiğini güvence altına almak için anti-denizaltı stratejileri geliştirmeye çalışmışlardı. Alman U-botları, savaşın ilerleyen aşamalarında teknolojik gelişmelerle birlikte daha fazla tehdit oluşturmaya devam etti.¹⁹⁵ Ancak zamanla, müttefiklerin anti-denizaltı taktikleri, gelişmiş denizaltı karşıtı teknolojiler ve kod kırma çabalarıyla denizaltı tehdidi azalmıştı.¹⁹⁶ Bu denizaltı savaşları, sivil gemilere yönelik saldırılar ve denizaltılar arasındaki stratejik mücadeleyle dolu bir dönemi temsil etmekteydi. Bu savaş taktiği, deniz savaşlarının evriminde önemli bir yer tutarken savaşın seyrini etkileyen kritik unsurlardan bir tanesi oldu.

Denizaltı savaşlarının ana mesulü olarak itham edilen Amiral Doenitz¹⁹⁷ hakkındaki iddianame, 15 Ocak 1946 Vakit haberiyle,¹⁹⁸ Nürnberg Mahkemesi'nde gizli bir oturumda okunduğu öğrenildi. Bu süreçte, İngiliz savcılardan Albay Phillmore, Doenitz'in 30 Ocak 1943 tarihine kadar Alman denizaltı filolarına komuta ettiğini ve daha sonra donanma başkumandanlığına atanarak Führer'in vârisi olma görevine getirildiğini açıkladı. Savcı,

¹⁹³ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "U-boat." *Encyclopedia Britannica*, December 8, 2023. Erişim 17 Kasım 2023.

¹⁹⁴ Friedrich Ruge, "German Naval Strategy During World War II." *Naval War College Review* 5/9 (1953), 16.

¹⁹⁵ Bülent Yazıcı, "The Implications U-Boat Commerce Warfare In World War", *Journal of Universal History Studies (JUHS)* 2/1 (Haziran 2019), 177.

¹⁹⁶ Yazıcı, "The Implications U-Boat Commerce Warfare In World War", 178.

¹⁹⁷ "Meet the Defendants", *UMKC School of Law* (Erişim 6 Ocak 2023).

¹⁹⁸ *Vakit*, "Denizaltı Savaşının Mesulü" (15 Ocak 1946), 1-4

Doenitz'in 1 Mayıs 1945 tarihindeki atanmasının, Führer'e ve nasyonal sosyalist doktrinlere karşı aşırı derecede bağlılık gösterdiği gerekçesiyle gerçekleştiğini belirtti.¹⁹⁹

İddianamede, Doenitz'in Polonya ve Norveç'e karşı gerçekleştirilen Nazi hareketlerine önemli ölçüde katıldığına dair belgelerin mahkemeye sunulduğu ifade edildi. Savcı Phillmore, Doenitz'in komutasındaki Alman denizaltıları tarafından savaşın ilk yılında 2 milyon tondan fazla müttefik ticaret gemisinin batırıldığını hatırlattı.²⁰⁰ Ayrıca, batırılan gemilerin mürettebatının merhametsizce ateşe tutulduğunu ve bu eylemin açık bir şekilde savaş hukuklarını ihlal ettiğini vurguladı.

Savcı, Doenitz'in emri altındaki denizaltıların, batırılan gemilerin mayına çarpmış gibi gösterilerek, kurtulanların düşmanca muamele görmesine yönelik bir talimat verildiğini belirtti. Ayrıca, Doenitz'in Führer ile olan yakın ilişkisine dayanarak denizaltıların gemilere ateş açmalarını ve mürettebatı hedef almalarını ısrarla talep ettiğini ifade eden bir kruvazör süvarisi tanıklık etmişti.²⁰¹

Bu bilgiler ışığında, Doenitz'in liderliğindeki denizaltıların savaş sırasında müttefik gemilerine yönelik gerçekleştirdiği saldırıların savaş hukuklarına açık bir şekilde aykırı olduğu ve insanlık dışı muamelelere sebep olduğu ortaya çıkıyordu. Doenitz'in Nazi rejiminin soykırım ve savaş suçlarındaki rolüne, aynı zamanda, İkinci Dünya Savaşı'ndaki denizaltı savaşlarının yıkıcı etkilerini ve savaş hukuklarının ihlallerine dair iddialar, mahkeme sürecinde detaylı bir şekilde ele alınarak bu tür suçların sorumlularının yargılanması için büyük önem taşıyordu.

3.2.2. Nazi Kampları

Nürnberg Mahkemesi'nde 29 Ocak 1946 gününde dinlenen şahit ifadeleri, Nazi kamplarındaki dehşet verici şartları ve savaş suçlarını bir kez daha gün yüzüne çıkarmıştı. O günün Akşam gazetesi haberi,²⁰² Eski Fransız komünist Saylavlarından Vaillant Couturier'nin dul karısı ve Fransız Kurucu Meclisi üyesi Bayan Couturier'in şahitliği, 9 Şubat 1942 tarihinde yakalanarak La Santé hapisanesinde bir yıl boyunca tutulduktan

¹⁹⁹ "Hitler Dies in the Chancellery", *The Guardian* (Erişim 27 Aralık 2023).

²⁰⁰ "Proceedings of the International Military Tribunal - January 15, 1946", *Avalon Project, Yale Law School* (Erişim 27 Aralık 2023).

²⁰¹ *Vakit*, "Denizaltı Savaşının Mesulü", 4.

²⁰² *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesinde Şahitler Dinlendi" (20 Ocak 1946), 2.

sonra Almanya'ya götürülerek Birkenau kampında gözaltına alındığı dehşet verici bir süreci ortaya koymaktaydı.²⁰³

Haberler sayesinde kamuoyuna sunulan Bayan Couturier'in anlatımına göre, kamptaki yaşam standartları öngörülemez bir haldeydi. İnsanlar tahta koşuhalde gecelerini geçirmekte, sabah saat üçte uykudan kaldırılmakta ve başlıca çalıştırıldıkları iş bataklıkların kurutulması oluyordu. Kadınlar, erimiş kar ve çamur içinde bataklıklarda çalışmak zorunda kalmakta ve sürekli bataklığa gömülme tehlikesi ile karşı karşıya bulunmaktaydılar. Sıhhi şartlar ise son derece kötüydü.²⁰⁴

Fransız savcılığının tanık olarak sunduğu Teğmen Welth'in ifadesi de Nazi rejiminin savaş esirlerine reva gördüğü muameleleri gözler önüne serilmekteydi. Welth, 1943 ve 1945 yıllarını Mauthausen kampında geçirmiş ve orada Himmler ile Kaltenbrunner'in kampı ziyaret ettiğini ifade etmişti. Tanık, Mauthausen kampında hastaların enjeksiyonla öldürüldüğünü ve işgal edilen bölgelerden ele geçirilen savaş esirlerinin hemen idam edildiğini belirtmişti.

Bu korkunç şahitlikler, Nazi kamplarındaki insanlık dışı koşulları ve savaş suçlarını vurgulayarak, Nürnberg Mahkemesi'nin nazilere karşı yargılama sürecindeki önemini bir kez daha ortaya koymaktaydı. Nazi rejiminin acımasız uygulamaları ve insanlık dışı muamelesi, tarih boyunca unutulmaması gereken bir ders olarak karşımıza çıkıyordu. Nazi kamplarındaki şartlar, insanlık tarihinin en karanlık ve dehşet verici dönemlerinden birini temsil ederken, bu kamplar, Adolf Hitler'in liderliğindeki Nazi rejiminin ideolojik sapkınlığı, ırkçılığı ve kitlesel soykırım politikalarının bir sonucu olarak kurulmuştu.²⁰⁵

Nazi kamplarındaki ağır şartların birkaçından bahsetmek gerekirse ilk olarak insan hakları ihlalleri, sonra açlık ve yetersiz beslenme, zorla çalıştırma ve işkence ve son olarak hijyen ve sağlık durumları olarak oraya çıkıyordu. Nazi kampları, temel insan haklarına karşı ciddi ve sistematik ihlallerin yaşandığı yerlerdi. Esirlerin yaşam hakkı, özgürlüğü, güvenliği ve insanlık onuru hiçe sayılarak, dehşet verici uygulamalara maruz bırakılmışlardı. Kamplarda tutulan mahkumlar, sürekli açlık tehdidi altındaydı. Sağlıksız

²⁰³ Tzipora Hager Halivni, "The Birkenau Revolt: Poles Prevent a Timely Insurrection", *Jewish Social Studies* 41/2 (1979), 146.

²⁰⁴ Jockusch, "Justice at Nürnberg ? Jewish Responses to Nazi War-Crime Trials in Allied-Occupied Germany", 121.

²⁰⁵ Caner Çaki, "Antisemist Mitlerin İnşasında Nazi Propagandasının Rolü", *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi* 9/17 (Haziran 2019), 206.

ve yetersiz beslenme koşulları, ciddi hastalıklara yol açtı. Esirlerin beslenme düzeni genellikle işkence amacı taşıyarak planlanmıştı. Mahkumlar ağır işlerde, zorlu şartlarda ve insanlık dışı koşullarda çalıştırılmışlardı. Zorlu fiziksel aktiviteler, aşırı iş yükü ve işkence, esirlerin sağlıklarını ciddi şekilde etkiledi ve birçok ölüme neden oldu. Nazi kamplarındaki hijyen ve sağlık şartları felaketti. Esirler, kalabalık barınma alanları, kirli su, yetersiz tuvalet olanakları ve hastalıkların hızla yayılmasına neden olan koşullar altında yaşamak zorunda kaldı.²⁰⁶ Hemen üç gün sonraki Tanin gazetesi haberine göre 2 Şubat'ta yapılan oturumda ise yine Fransız Savcısı Dubost'un sunduğu iddialar, özellikle Almanların işgal altındaki bölgelere mecburi iniş yapmış müttefik pilotlarına yönelik işlediği vahşetle ilgiliydi.²⁰⁷ Goering'in, esir düşen İngiliz ve Amerikan uçak mürettebatlarının kurşuna dizilmesini Hitler'e teklif etmesi,²⁰⁸ Nazi rejiminin insanlık dışı uygulamalarını gösteren çarpıcı örneklerden bir diğeri oldu.

Dubost'un ifadesine göre, 1944'ten itibaren firar eden halk esirlerinin sistematik bir şekilde imha edilmesi gibi barbar eylemleri onaylayan Keitel olmuştu.²⁰⁹ Savcı, Goebbels'in Çek ve Polonyalı bütün Yahudilere yönelik imha emrini hatırlatarak, Nazi liderlerinin uluslararası hukuka karşı işlediği cinayetleri vurgulamıştı. Bu kapsamda, işgal altındaki bölgelerdeki sivillerin de katledilmesine dair emirler verildiği ve böylece Hollanda'da 4 000 kişinin idam edildiği belirtilmişti. Savcı, müttefik işgalinden sonra Fransız vatanseverlerine karşı işlenen sayısız cinayeti de gündeme getirerek, Giraud'un ailesinin sürülmesine dair kanıtları sunmuştu. Dubost'un, Hollanda ve Batı Avrupa'daki cinayetleri gözden geçirdikten sonra, Almanların Fransa'da yaptığı tahribatı, ırza tecavüzleri, köylerin tahripleri ve Yahudi idamlarını anlatan bazı parçaları okuyarak Keitel'in sorumluluğunu kesin bir şekilde ortaya koymuştu.²¹⁰

3.2.3. Ankara Büyükelçi Franz Von Papen

8 Mart 1946 Cumhuriyet²¹¹ haberiyle Türk kamuoyu, Nazi savaş suçları mahkemesinde, eski Alman başbakanlarından ve Almanya'nın Ankara büyükelçisi Franz von Papen'in

²⁰⁶ "The Nazi Concentration Camps", *Birkbeck, University of London* (26 Kasım 2023).

²⁰⁷ *Tanin*, "Nürnberg'de Fransız Savcısı ölüm cezası verilmesini istedi" (2 Şubat 1946), 1-2

²⁰⁸ Kevin T. Hall, "Luftgangster over Germany: The Lynching of American Airmen in the Shadow of the Air War", *Historical Social Research* 43/2 (2018), 290.

²⁰⁹ Yale Law School, "International Military Tribunal for Germany - Proceedings Volume 6", *The Avalon Project* (Erişim 28 Aralık 2023).

²¹⁰ "International Military Tribunal for Germany - Proceedings Volume 6".

²¹¹ *Cumhuriyet*, "Von Papen Dün Kendisini Müdafâ Etti" (8 Mart 1946), 1-3.

savunma ifadesini okudu. Von Papen, Avrupa'da barışın sağlanması için sarf ettiği çabaları ispat etmek üzere İsveç Kralı Gustav'ın²¹² ifadesinin alınmasını talep etmişti. İngiliz Savcısı Sir David Maxwell Fyfe, mahkemenin bu talebe itiraz etmediğini belirtmişti. Franz von Papen'in mahkemede yaptığı müdafaa, dikkat çekici ve tarihi bir perspektif sunmaktaydı. Von Papen, 1934'ten 1939'a kadar olan dönemde İsveç Kralı Gustav'a barışın muhafazası için çeşitli girişimlerde bulunduğunu iddia etmekteydi. Özellikle Hitler'e, Avrupa'da barışın sağlanması için politikalarını değiştirmesi ve kilise ile Yahudilere yönelik zulümlerden vazgeçmesi için Gustav'ın girişimlerde bulunmasını rica etmişti.

Von Papen, 1940 baharında Ankara'dan Kral Gustav'a yazdığı kişisel bir mektupla Avrupa'da barışın yeniden tesis edilmesi için bütün nüfusunu kullanma çağrısında bulunduğunu ifade etmişti.²¹³ Ayrıca, 1912'de Türkiye'de bulunduğu dönemde Amerikan temsilcileri ve Vatikan aracılığıyla barış müzakereleri için çaba sarf ettiğini, ancak başarılı olamadığını belirtmişti. Von Papen'in avukatı, müvekkilinin Nazi Partisi'nin ideolojisini savunmadığını, aksine partinin yıkıcı faaliyetlerine karşı çıktığını belirtmişti. Bu savunma, Ankara'daki eski Alman Büyükelçiliği müşaviri Hans Kroll'un, Ankara'daki eski Hollanda elçisi Dr. Visser ile İstanbul'daki eski Papalık delegesi Monsenyör Roncalli'nin²¹⁴ ifadeleriyle desteklenmekteydi. İsveç Dışişleri Bakanlığı'nın tebliği, Kral Gustav'ın 1940'ta von Papen'den barış için arabuluculuk yapmasını talep eden bir mektup aldığını ortaya koymaktaydı. Ancak, kralın bu teklife olumsuz yanıt verdiği ve kendi arabuluculuk yapmasının mümkün olmadığını belirttiği ifade edilmişti.

15 Haziran 1946 tarihli Akşam gazetesi,²¹⁵ anasayfasına taşıdığı aynı haberi, Franz von Papen'in savunma sürecine odaklanarak basın alaycı tavırlarına vurgu yapmıştı. Von Papen, müdafasında suçsuz olduğunu belirtirken, uzun bir süredir Anglo-Sakson basınının kendisiyle alay ettiğini dile getirmişti.²¹⁶ Özellikle "silindir şapkalı maymun" ifadesinin kullanılmasından duyduğu rahatsızlığı ifade eden von Papen, basının yaklaşımından şikayet etmişti.

²¹² 5. İsveç Kralı 1907-1950. Encyclopaedia Britannica, "Gustav V," Britannica.com, son güncellenme tarihi 25 Ekim 2023, Erişim tarihi 17 Aralık 2023.

²¹³ "Von Papen to Cite His Peace Efforts Says He Asked US and Vatican to Help End War in '43", The New York Times (March 8, 1946).

²¹⁴ Zamanında "Türk Papa" olarak ün salmış. Bekir Zeki Çoban, "Angelo Giuseppe Roncalli'nin İstanbul Günleri", Journal of History and Future, December 2017, Volume 3, Issue 3, 1.

²¹⁵ Akşam, Papen'in Muhakemesi" (15 Haziran 1946)

²¹⁶ Michael Bloch, "Hitler's Visionary Fool", The Washington Post (July 11, 1993).

Von Papen'in barışçıl duruşunu vurguladığı savunmasında, hiçbir zaman savaşı istemediğini ve büyük devletler arasında barışın hüküm sürmesi için çaba sarf ettiğini ifade ediyordu. Müdafaa dosyasının büyüklüğüne vurgu yaparak hiçbir şekilde savaş suçlusu olmadığını belirten von Papen, kamuoyuna suçsuzluğunu anlatmaya çalışmıştı. Bu haber, von Papen'in basının alaycı tavrına maruz kaldığını ve bu durumu müdafasında kullanarak kendisini aklamaya çalıştığını göstermekteydi. Ancak, dönemin siyasi ve hukuki koşulları da dikkate alınarak geniş bir bağlamda değerlendirildiğinde aklanma çok kolay olmayacağı benziyordu. Von Papen'in mahkemedeki savunması, savaş dönemindeki diplomatik çabaların ve barış girişimlerinin karmaşıklığını ve çelişkilerini ortaya koymaktaydı. Ancak, bu savunmanın mahkeme tarafından nasıl değerlendirileceği ve Nazi rejimine yönelik sorumluluğunu ne ölçüde azaltacağı, mahkeme sürecinin ilerleyişinde daha netlik kazanacaktı.

3.2.4. Kral Boris'in Katliamı

Franz von Papen'in ifşaları, 19 Haziran 1946 tarihli *Vakit* gazetesinde²¹⁷ devam ediyordu. İddialar, Türk kamuoyuna yansıyan dönemin karmaşık siyasi ve diplomatik ilişkilerini aydınlatan önemli detayları içeriyordu. Sanığın barışa yönelik çabalarının başarısızlığa uğraması ve her şeye rağmen istifa etmemesi,²¹⁸ ya ümitlerinin tam anlamıyla tükenmediğine dair bir inancını yansıtıyordu, ya da savaş sonrası planların olduğunu gösteriyordu. Papen'in Papa 12. Pius ile yaptığı girişimler ve Amerika büyükelçisi ile temasa geçerek müttefiklerin niyetlerini anlamaya çalışması, dönemin uluslararası ilişkilerine dair çeşitli pragmatist çabaların bir yansımasıydı.

Hatta, ilişkileri daha da karmaşık hale getirecek olaylardan bir tanesi de Von Papen'e Sovyet tarafından gelecek olan suikast idi.²¹⁹ Franz von Papen'in Sovyetler ile ilişkileri ve Hitler'in ona verdiği görevler dışında, NKVD'nin²²⁰ dikkatini çeken bir unsur daha vardı. Bu, Sovyetlerin hoşnut olmadığı bir durumdu ve von Papen'i NKVD'nin hedefi haline getiriyordu. Von Papen, özellikle diplomatik ilişkilerde etkili bir pozisyondaydı ve Papa

²¹⁷ *Vakit*, "Papen'in İfşaları" (19 Haziran 1946)

²¹⁸ "Judgement: Von Papen".

²¹⁹ Sevtap Sırakaya, "Von Papen Suikastinde Sovyet İzleri ve Sovyet Basının Tutumu" (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Türk Tarihi Doktora Programı), 383.

²²⁰ Rus İçişleri Halk Komiserliği.

XII. Pius'un yönetimindeki Vatikan'ın Ankara temsilcisi Kardinal Roncalli ile görüşmeler yapmaktaydı.²²¹

Sovyet istihbarat teşkilatı, Kardinal Roncalli ile von Papen'in olası bir Müttefikler-Almanya barış anlaşması üzerine konuştuklarını öğrendi. Roncalli'nin bu anlaşma girişimi için harekete geçtiğini ve Papa'nın etkisini kullanabileceğini duydu. Sovyetler, bu bilgileri Roma ve Ankara kaynaklarından doğruladı. Eğer böyle bir anlaşma gerçekleşirse, Sovyetler için sonuçlar pek olumlu olmayacaktı.²²² Von Papen, Roncalli'den Almanya ile Müttefikler arasında SSCB'yi dışlayan bir anlaşmaya zemin oluşturması için Papa Pius'un desteğini sağlamasını istiyordu.²²³

Von Papen, hatta Sovyetleri dışarıda bırakarak İngiltere, Amerika ve Almanya arasında yapılacak olası bir barış anlaşmasının koşullarını bile sunarak, Sovyetleri etkilemeye çalışıyordu. Bu durum, Sovyetler Birliği'nin Avrupa'daki etkisinin sınırlanması anlamına gelirken, Kremlin yönetiminin istemediği bir durumdu. Sovyetlerin dışlanması ve Almanya ile Batılı güçler arasında yapılacak anlaşmanın kilit figürü, Almanya'nın yeni hükümetinin olası lideri Von Papen olacaktı.²²⁴

Vakit haberine göre bir başka dikkat çekici olan konu ise, Papen'in ifadesine göre, 1943'te bazı Alman general ve liderlerin Hitler'i tevkif ederek yargılamak istedikleri bilgisi²²⁵ ve daha önemlisi, Kral Boris'in Alman gizli teşkilat tarafından öldürüldüğü iddiasını destekleyen Bulgar Kralı Boris'in von Papen ile temasa geçerek Rusya lehine ittifaklarını iptal etme isteği idi. Dönemin entrikalarını ve Almanya'nın müttefikleri üzerindeki etkilerini yansıtan önemli bir olaylardan sadece bir tanesiydi. Hitler'in Türk-Alman ilişkilerinin kesilmesinden duyduğu hoşnutsuzluğuna rağmen Papen'in Almanya'ya dönüşü, Gestapo'yu kapısında bulması ile sonuçlanması, dönemin karmaşık içsel güç mücadelelerine işaret etmekteydi.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Bulgaristan Kralı III. Boris'in ölümüne dair iddialara gelince, dönemin komplo teorisini kısaca ele almak faydalı olacaktır. O günkü hava, Nazi Almanyası'nın Doğu Cephesi'nde aldığı büyük yenilgilerin ardından Hitler'in Balkan

²²¹ Paul Hofmann, "The Vatican Knew of Nazi Pogroms, Its Records Show", *The New York Times Magazine*, April 5, 1973.

²²² Sırakaya, "Von Papen Suikastinde Sovyet İzleri ve Sovyet Basının Tutumu", 382.

²²³ Hofmann, "The Vatican Knew of Nazi Pogroms, Its Records Show".

²²⁴ Sırakaya, "Von Papen Suikastinde Sovyet İzleri ve Sovyet Basının Tutumu", 382

²²⁵ Stanley Hoffmann, "Plotting Hitler's Death: The Story of the German Resistance", *Foreign Affairs* (Mart/Nisan 1997).

müttefiklerinin Sovyet ordusunun baskısı altında onu terk edebileceği korkusunu taşıdığı belirtilmekteydi. Hitler, önceki müttefiki Benito Mussolini'nin devrilmesinin ardından bu endişeyi artırmış ve çeşitli Balkan ülkelerinin bağımsızlık arayışında olabileceğini düşünmüştü.²²⁶

Ölüm ile ilgili öne çıkan konu, Kral Boris'in kişisel ilişkisi ve Hitler'e karşı duruşuydu. Bu ilişki nedeniyle, küçük bir Balkan ülkesi olan Bulgaristan, Sovyetler Birliği'ne karşı yapılan genel saldırıya askeri destek sağlamamıştı. Ancak, Fuhrer ile yapılan zorlu bir toplantının ardından Kral, Bulgaristan'a döndükten kısa bir süre sonra beklenmedik bir şekilde ölmüştü. Bu ölümle ilgili zehir ve cinayet iddiaları ortaya atılmış, suçlamalar en fazla Almanlara yöneltilmişti.²²⁷

Müttefikler arasında, özellikle İngiltere Başbakanı Winston Churchill'ın, Kral Boris'in ölümünden sonra yaptığı konuşmada, "*Kral Boris'e ne olduğu, Almanya ile taraf olan diğer liderlere de olacaktır!*" şeklindeki sözleri vurgulanmıştı.²²⁸

Ancak Churchill'ın, Kral'ın erken ölümünden İngiltere'nin de bir çıkarı olduğu gerçeğini göz ardı ettiği belirtilmiştir. Churchill'ın Balkanlardaki Eksen Paktı'nın daha da zayıflatılmasına duyduğu ilgi bu çıkarın bir yansımasıydı.

Sonuç olarak, Kral Boris'in ani ölümü Bulgar kraliyet ailesi ve halkı için olumsuz bir gelişmeye işaret etmişti. Kral, Eksen'den tek taraflı bir çekilme olanağının olmadığı bir dönemde, Cortege'nin Sofya'nın sokaklarında geçerken ülkede büyük Alman kuvvetleri bulunmaktaydı. Müttefiklerin Bulgaristan'a yardım etmeye niyetli olmaması, kralın çabalarının sonuçsuz kaldığı bir durumu ortaya koymaktaydı.

3.2.5. Hitlerin Sağ Kolu Goering

Son Posta Gazetesi'nin 20 Mart 1946 tarihli 'Nürnberg Savaş suçluları duruşması' başlıklı haberinde, Göring, Hitler'in kendisinden şüphe etmesinin kendisi için pek acı bir şey olduğunu ifade etmişti.²²⁹ Kamuoyuna yansıyan haber başlığı ilgi çekiciydi. Haberde belirtildiğine göre, Göring, diğer sanıkların avukatları tarafından sorguya çekilmekte ve

²²⁶ Blaine Taylor, "King Boris III of Bulgaria" *Warfare History Network* (20 Aralık 2023).

²²⁷ Dan Rylance - Billie Jo Rylance, "Who Killed King Boris III Of Bulgaria?", *University Of Wisconsin Oshkosh* (Erişim 3 Ocak 2023).

²²⁸ Blaine Taylor, "King Boris III of Bulgaria".

²²⁹ *Son Posta*, "Nürnberg Savaş suçluları duruşması - Göring hitler'in kendisinden şüphe etmesinin kendisi için tek acı bir şey olduğunu söyledi" (20 Mart 1946), 3.

ilginç beyanlarda bulunmaktaydı. Ribbentrop'un avukatının sorusu üzerine Göring, Hitler üzerindeki etkisinin benzerlerinden üstün olduğunu savunarak, "*Hiç kimse benim kadar Hitler üzerinde müessir olamamıştır*" ifadesini kullanmıştı. Bu, Hitler'in en yakın adamlarından birinin liderlikteki etkisini vurgulayan çarpıcı bir itiraf niteliğindeydi.

Göring, Gestapo ile ilgili bir soruya cevabında, Gestapo'nun başlangıçta sadece devletin gizli polisi olduğunu ve zamanla SS unsurlarını da kadrosuna aldığını belirtmişti. Göring, bu teşkilatla doğrudan bir ilişkisinin olmadığını savunarak, sadece nizamnamenin hazırlığını yaptığını iddia etmişti. Ancak, Hitler'in yanıtılmasıyla ilgili olarak Himmler'in gizlice SS subaylarını tuttuğunu ifade etmesi dikkat çekiciydi. Göring'in duruşmada dile getirdiği bir diğer önemli nokta, toplama kamplarının varlığını kabul etmesiydi.²³⁰ Siyasi esirlerin, suç işlemedikleri halde potansiyel tehlike taşıdıkları gerekçesiyle bu kamplara kapatıldığını onaylamıştı. Bu, Nazilerin uyguladığı zulmün bir diğer vahşi boyutunu gün yüzüne çıkaran bir ifade olarak anlaşıldı.

Duruşmada Göring'in, Sovyet ordularının Almanya'ya doğru ilerlediği zaman savaşın kaybedildiğini anlamadığını, ancak benzin kıtlığı nedeniyle İngilizlere saldırmadıklarını ifade etmesi dikkat çekiciydi. Bu beyan, Almanya'nın çaresiz bir durumda olduğunu, savaşın kaybedildiğini ancak bu gerçeğin geç anlaşıldığını göstermekteydi.²³¹ Savcının Göring'e sorduğu kritik sorular arasında, Hitler'in ölmesi durumunda ne yapacağı ve müttefiklerle barış yapma eğilimi yer almaktaydı. Göring'in, Hitler'in ölmesi halinde liderlik pozisyonuna geçeceğini ve müttefiklerle barış yapma konusundaki isteksizliğini vurgulaması, Nazilerin ideolojik taahhütleri konusundaki kararlılığını gösteren çarpıcı bir ifade olmuştu.

Son olarak, Göring'in Hitler'e duyduğu vefa ve sadakatının bir noktada sarsıldığına dair ifadesi, Nazi liderinin en güvendiği adamlarından birinin bile liderinin şüphesini taşıdığı bir dönemde yaşandığını gösterir.²³² Bu durum, Nazizm içindeki içsel çatışmaları ve güven eksikliğini yansıtan önemli bir tarihi ayrıntıydı. Göring'in ifadeleri, Nazi rejiminin içsel çürümesini, liderler arasındaki rekabeti ve savaşın sona erdiğini anlamak açısından büyük önem taşıyordu.

²³⁰ "Hermann Göring at the Nürnberg Trials", *University of Missouri-Kansas City School of Law* (Erişim 3 Ocak 2023).

²³¹ Frederick A. Johnsen, "Hermann Göring", *Air and Space Forces Magazine* (Erişim 4 Ocak 2023).

²³² Richard J. Evans, "Adolf & Eva" review, *The National Interest*, 115 (2011), 83.

3.2.6. Danzig Koridoru

İsveçli şahit Dahlerus'un ifadesi, Göring'in avukatı tarafından savunma amacıyla sunulmuş ve dikkate alınan bir tanıklığa odaklanmıştı. İsveçli şahit, 7 Ağustos'ta Göring ve bazı İngiliz ileri gelenlerin evinde gerçekleşen bir toplantıya dair bilgi vermişti.²³³ Bu toplantıda, Danzig Koridoru²³⁴ meselesine değinilmiş ve Münih'te dört devlet arasında bir konferans düzenleme kararı alındığı ifade ediliyordu.²³⁵

Danzig Koridoru, I. Dünya Savaşı sonrası oluşturulan bir geçiş bölgesi olup, Almanya ile Polonya'yı birbirinden ayırmaktaydı.²³⁶ Daha önceki yıllarda, bu bölge Nazi propagandasında sıkça kullanılan bir gündem maddesi olmuştu. Danzig Koridoru, I. Dünya Savaşı'nın ardından 1919'da Versailles Antlaşması ile oluşturulan bir bölgedir. Bu koridor, Almanya'nın doğusunda, Baltık Denizi kıyısında, Polonya ile Almanya arasında uzanan dar bir arazi parçasıdır.²³⁷ Danzig, koridorun ortasında bir serbest şehir olarak belirlenmiş ve etrafında Polonya'ya bağlı topraklar bulunmaktaydı. Hitler'in Almanya liderliğindeki genişleme politikası, Danzig Koridoru'nu tekrar ele geçirme hedefini içeriyordu. Almanya'da, Danzig Koridoru'nun kaybedilmesi, Versailles Antlaşması'nın bir haksızlık olduğunu düşünen ve Alman topraklarının geri alınması gerektiğine inanan milliyetçi bir atmosfer yarattı. Adolf Hitler ve Nazi Partisi, bu bölgenin Almanya'ya geri dönmesini vaat ederek bu milliyetçi duyguları kullanmıştı. 1939'da Nazi Almanyası'nın Polonya'ya saldırısı, savaşın başlamasına yol açtı ve bu da Danzig Koridoru'nun önemli bir rol oynamasına neden oldu. Bu saldırı, Fransa ve Birleşik Krallık'ın Almanya'ya savaş ilan etmelerine yol açtı ve II. Dünya Savaşı resmen başlamış olmuştu.

Akşam'ın 21 Mart 1946 haberine²³⁸ göre, İsveçli şahit, toplantıda Göring Almanya'nın İngiltere ile anlaşmak istediğini aktarmıştı. Ancak, 1 Eylül'de Alman ordularının Polonya'ya yönelik saldırısından sonra teşebbüsün sona erdiği ifade edildi. Göring, bu saldırının öncesinde barışçıl bir çözümü umut ettiğini, ancak Polonya'nın Almanya'ya bir tehdit telgrafı göndermesi üzerine durumun değiştiğini savunmuştu. İfade sonlarında, aynı zamanda Göring'in Nazi propagandası yaptığına dair bir eleştiri de bulunmaktaydı.

²³³Birger Dahlerus, "August 1939 - The Last Attempt", *The Spectator*, 20 Ağustos 1948, 20.

²³⁴Gdańsk olarak da bilinir.

²³⁵Milan Hauner, "We Must Push Eastwards!" The Challenges and Dilemmas of President Beneš after Munich", *Journal of Contemporary History* 44/4 (Ekim, 2009), 626.

²³⁶Tara Finn, "Diplomatic countdown to war", *History of Government* (18 Aralık 2023).

²³⁷Danzig bölgesini gösteren harita için: (History of Government, 18 Aralık 2023).

²³⁸Akşam, "İsveçli bir şahit savaş patlamadan önceki görüşmeler hakkında izahat verdi" (21 Mart 1946), 2.

Amerikan hakimi Casson, Göring'e kısa cevaplar verme teklifinde bulunsa da, mahkeme bu teklifi kabul etmemiştir. Hakim, Göring'in uzun cevaplar vererek düşüncesini yayma çabası içinde olduğunu ifade etmiştir.

Kamuoyuna İsveçli şahidin ifadesiyle yansıyan Danzig Koridorunun bu denli önemi, savaşın tetikleyici olaylarından biri olarak kabul edildiği ve tarihsel bağlamda, savaşın başlamasında rol oynayan unsurlardan biri olduğu için önemli dikkate alınması gerekirdi. Bu nedenden dolayı, İsveçli şahidin ifadesi, tarihsel bağlamda bu kritik dönemi anlamamıza büyük katkı sağladı.

3.2.7. Türkiye'nin Sırtından Pazarlık

Dönemin Ulus Gazetesi başyazarı Falih Rıfkı Atay tarafından 3 Nisan 1946 tarihli yazısıyla Türk kamuoyuna düşen haber Ribbentrop'un ifşaları ile ilgiliydi. Aynı zamanda, Akşam gazetesi ikinci sayfasında Atay'ın yazısını yorumlayarak okuyucularına aktarmıştı.²³⁹ "Falih Rıfkı Atay'ın "*Molotof, Berlin de Türkiye'nin sırtından pazarlığa kalkmış ise, Türk Vatandaşı için hayrete kapılmamak imkanı var mı?*"²⁴⁰ dediği köşe yazısında, Nürnberg'deki mahkemelerde yargılanan eski Nazi lideri von Ribbentrop'un Türkiye'yi ilgilendiren bir takım sırları açıkladığından bahsediyordu. Yazıda, Ribbentrop'un Berlin'de Sovyetler Birliği'ni üçlü pakta dahil etme görüşmelerinin akamete uğramasının sebebini Sovyetlerin Türkiye'ye yönelik aşırı talepleri olarak gösterdiği ifade edilmekteydi.²⁴¹ Atay, Almanya ile Sovyetler Birliği arasında savaş başladığında Sovyet lideri Molotof'un, Hitler'in bu iddialarını yalanladığını hatırlatırken, ancak şimdi, Ribbentrop'un söylediklerinin ne kadar gerçeklik payı taşıdığını anlamak için Sovyet yetkililerinin ne söylediğini merak ettiğini belirtti. Yazıda, Bulgar halk mahkemeleri, Nürnberg Mahkemeleri ve Alman arşivlerindeki belgelerin, Türkiye'nin İngiltere ile olan anlaşmalarına tamamen bağlı kaldığını ve Sovyetler Birliği'ne karşı dürüst davrandığını gösterdiği ifade ediliyordu. Ayrıca, Milli Şef'in 1 Kasım nutkunda da belgelerin zikredildiği ve bu konunun yeterince aydınlatıldığı vurgulandığını görüyoruz.²⁴² Ancak, Moskova radyosu ve bazı sözde profesörlerin Türkiye'ye karşı iftiralarını yaydığı ve yanlış

²³⁹ Akşam, "Ribbentrop'un Nürnberg Mahkemesinde yaptığı ifşaatı" (3 Nisan 1946), 2.

²⁴⁰ Ulus, "Ribbentrop'un Söyledikleri" (3 Nisan 1946), 1.

²⁴¹ Yücel Güçlü, "The Uneasy Relationship: Turkey's Foreign Policy As Regards The Soviet Union At The Outbreak Of The Second World War", Belleten 67/250 (Aralık 2003), 974.

²⁴² Mehtap Başarır - Arzu Boy, "İkinci Dünya Savaşı Esnasında İsmet İnönü'nün Meclis Konuşmalarının Basındaki Yankıları". *Tarih Ve Gelecek Dergisi* 5/ 2 (Ağustos 2019), 305.

iddialar ortaya attığı da belirtiyor. Yazar, Türkiye'nin İngiltere'nin müttefiki olarak demokrasiler safında olduğunu ve sadece Nazi saldırısına karşı tedbir aldığını vurgularken, Türkiye'nin Sovyetler Birliği'yle ilişkilerini de büyük önem verdiğini ve dostluğunu sürdürdüğünü belirtiyordu.²⁴³ Dolayısıyla, Sovyet Bakanı'nın Hitler ve Ribbentrop ile pazarlık yapmak üzere Berlin'e gitmiş olması, Türk vatandaşlarının şaşkınlığını haklı çıkarmaktaydı. Atay, Türkiye'nin verdiği söze bağlı kaldığını ve dürüst davrandığını vurgularken, Türkiye'nin dünya kamuoyunda karşılaştığı iftiraların etkisini kamuoyuna paylaşma gereği duyduğu anlaşılıyordu. Türkiye'nin her zaman sözünde durduğunu ve bu şekilde devam edeceğini belirtirken, yazarın tek dileğinin, Türkiye'nin bu dürüstlüğüne tam anlamıyla karşılık görmese bile, haksız suçlamalardan kaçınılmasıydı.

Falih Rıfki Atay, Türkiye'nin haksızlık yaşadığına vurgu yapmış, ona göre Türkiye, sözünde duran ve dürüst davranan bir ülke olarak tanımlanmaktaydı. Türkiye'nin İngiltere ile olan anlaşmalarına bağlı kaldığı ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerini de önemseydiği vurgularken, haksız iftiralar ve yanlış iddialarla karşı karşıya kalmanın insafsız bir hareket olduğu belirtiyordu. Son olarak, Türkiye'nin dürüstlüğüne ve önemine daha fazla değer verilmesi gerektiğini vurguladı.

Bu ifşalardaki iddiaları destekleyen Moskova Büyükelçisi Feridun Cemal Erkin'in ifadeleri, o dönemin diplomatik dinamiklerini yansıtarak önemli bir perspektif sunuyordu. Erkin, Dönemin Sovyetler Birliği ile Türkiye arasındaki ilişkileri ve Türkiye'nin Sovyet politikası konusundaki endişeleri öne çıkarıyordu. Erkin:²⁴⁴

“İngilizler, Türkiye'nin günün birinde Sovyetler Birliği ile başbaşa yalnız kalmaktansa, tecavüze karşı mukavemet koalisyonuna fiilen girmesindeki zaruret üzerinde ısrarla duruyorlar; Türkler ise, memleketlerinin harbe katılması ile Sovyet dış politikasının seyrini değiştiremeyeceğini ileri sürüyorlardı. Türklere göre, Ruslarla anlaşmaları sırf onların çıkarlarına yaradığı nispette ve müddetçe geçerliliklerini muhafaza ederdi. Hadiselerin soğukkanlı değerlendirilmesine dayanan Sovyet politikası hislere yer vermezdi. Türkiye harp dışında kalmaya karar verseydi, yarın Sovyetler ilk fırsatta bu harp dışı vaziyetten faydalanmaya kalkışacaklardı. Aksine, Türkiye harbe katılmayı uygun bulsaydı, Ruslar Türkiye'de harp gailerlerinden doğacak olan zaafı istismar etmek için ellerinden geleni yapacaklardı... Türkiye bakımından en makbul hareket, mümkün mertebede kuvvetli kalmaktı. Rusların Türkleri harbe doğru itme arzularının, bu memleketi mukavemetin son hudutlarına kadar zayıflatmak ve tüketmek arzusunun ileri geldiğinde Türkiye'nin zerre kadar şüphesi yoktu.”

Erkin'in belirttiği gibi, İngilizler Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile baş başa kalmaktansa bir mukavemet koalisyonuna girmesinde ısrar ederken, Türkler ise harbe katılmanın Sovyet

²⁴³ Ulus, “Ribbentrop'un Söyledikleri”, 1.

²⁴⁴ Kaan Kutlu Ataç, 2. Dünya Savaşı Sonrası Sovyet Tehdidi ve Türkiye (1945- 1946), CTAD 13/25 (Bahar 2017), 191.

dış politikasını değiştirmeyeceğini ve anlaşmaların çıkarlarına hizmet ettiği sürece geçerli olacağını savunuyorlardı. Türkiye'nin o dönemki bakış açısına göre, Ruslarla yapılan anlaşmaların geçerliliği, çıkarlara dayalı ve Türkiye'nin güvenliği açısından stratejik olmalıydı. Aynı zamanda, Sovyet politikası hislere yer vermezdi ve Türkiye'nin kararına bağlı olarak politika değişebilirdi. Türkiye'nin harbe katılmaması durumunda Sovyetler'in bu durumu kullanarak Türkiye'yi zayıflatma girişiminde bulunabileceklerine dair bir endişe belirtiliyordu. Aksine, Türkiye'nin harbe katılması durumunda ise Sovyetler'in bu zaafi istismar etme potansiyeline dikkat çekiliyordu.

Sonuç olarak, bu gelişmeler Ribbentrop'un ifşalarındaki endişeyi destekleyen, dönemin Türk-Sovyet ilişkilerinin karmaşıklığını ve Türkiye'nin dış politika stratejilerini anlamak adına değerli bir kaynak olarak görülebilirdi. Ek olarak, Erkin'in perspektifi, o dönemin uluslararası politika dinamikleri ve Türkiye'nin güvenlik kaygılarıyla ilgili önemli bilgiler sunmaktaydı.²⁴⁵

3.2.8. Barbarossa Harekatı ve Keitel

Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ne yönelik saldırısı, 22 Haziran 1941'de başlayan ve Barbarossa Harekatı olarak adlandırılan,²⁴⁶ II. Dünya Savaşı sırasında hayati bir kampanyaydı. Almanya, Adolf Hitler önderliğinde, 1939'da iki ülke arasında imzalanan Molotov-Ribbentrop Paktı'nı ihlal ederek Sovyetler Birliği'ne karşı bu büyük askeri operasyonu başlatmıştı.²⁴⁷ Alman Yüksek Komutanlığı'nın Başkanı olarak Wilhelm Keitel, bu önemli kampanyanın denetiminde önemli bir rol oynuyordu. Wilhelm Keitel, OKW'nin²⁴⁸ başkanı olarak, genel askeri stratejiyi ve Doğu Cephesi'ndeki operasyonları koordine etmekten sorumluydu. Erken başarılar ve Kiev ve Smolensk gibi önemli şehirlerin ele geçirilmesine rağmen, Alman kuvvetleri zorlu lojistik sorunlar ve Rus kışıyla karşı karşıya kaldılar. Sovyetler, Alman ilerlemesini engellemek için altyapı ve kaynakları yok etme politikasını uygulayarak karşı saldırıya geçti.

²⁴⁵ *Ulus*, "Ribbentrop'un Söyledikleri", 1.

²⁴⁶ "Hitler's Decision to Invade the USSR, 1941", 83.

²⁴⁷ "Operation Barbarossa." *The National WWII Museum* (Erişim 20 Kasım 2023).

²⁴⁸ OKW: Oberkommando der Wehrmacht. 4 Şubat 1938'de Hitler, Savaş Bakanlığı'nı kaldırarak doğrudan Silahlı Kuvvetlerin komutasını devraldı ve OKW (Wehrmacht'ın Yüksek Komutanlığı) adını verdi. "Yale Law School Avalon Project - Nürnberg Military Tribunal Proceedings." *Yale Law School*. Erişim Tarihi 21 Aralık 2023.

Stalingrad Muharebesi,²⁴⁹ Doğu Cephesi'nde bir dönüm noktasını işaret etti. Alman kuvvetleri, Sovyet direncini küçümseyerek yıkıcı bir yenilgiye uğradı. OKW Başkanı olarak Keitel, bu dönemdeki kritik stratejik hatalara yol açan karar alma süreçlerinde suçlanmıştı. Sovyetler Birliği'nin işgal edildiği bu süreçte, Alman kuvvetleri tarafından geniş çaplı işlenen vahşet olayları, sivillerin toplu öldürülmesi, savaş esirlerinin infaz edilmesi ve Holokost'un uygulanması gibi savaş suçlarını içeriyordu. Wilhelm Keitel'in bu politikaların uygulanmasındaki rolü ve Hitler'e olan yakın ilişkisi, onun savaş suçlarından sorumlu tutulmasına yol açtı. Nürnberg Duruşmaları'nda, Keitel, barışa karşı suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla suçlandı. Savunması genellikle emirlere uymak ve askeri zorunluluklar çerçevesinde hareket etmek iddiaları üzerine kurulu olsa da, mahkeme onu komutası altındaki Alman ordusunun eylemlerinden sorumlu tuttu.

Bu durum, 8 Nisan 1946 tarihli Akşam gazetesinin Keitel hakkında yaptığı “Günün Haberleri”nde kamuoyuna taşındı.²⁵⁰ Haber, Nürnberg Mahkemeleri'nde yargılanan Alman General Keitel'in ifadesini ve mahkemede geçen bazı önemli noktaları içeriyordu. General Keitel'in mahkemede ifadesinde, kendisine yöneltilen sorular üzerine, özellikle Doğu Cephesi'nde Bolşevik çetelerine karşı alınan tedbirler hakkında açıklamalarda bulunduğu belirtiliyordu. Keitel, Bolşevik çetelerinin etkisini bastırmak amacıyla alınan tedbirlerin geniş bir mahiyet aldığını, ancak bunların sadece yıldırma amaçlı olduğunu iddia ediyordu.²⁵¹ Bu noktada, Keitel'in Bolşevik hareketlerinin büyüklüğü ve vahameti karşısında alınan bu tedbirleri haklı çıkarmaya çalıştığı gözlemlendiği belirtildi. Keitel, Rus milletinin imhasına dair emirlerin sorumluluğunu üstlenmiş, ancak bu emirlerin kadınlar ve çocukların öldürülmesini değil, sadece yıldırma amaçlı olduğunu öne sürmüştü. Bu savunma stratejisi, savaş suçlarına karışanların sorumluluğunu sınırlamaya yönelik bir girişim olarak değerlendirilebilirdi.

Ayrıca, Keitel'in mahkemede, bazı savaş esiri sınıflarının imhasını gerektiren özel bir emirname ve Trondjheim fiyordundaki bir olay²⁵² hakkında bilgi verdiği ifadeleri dikkat çekiyordu. Keitel, mahkemede, Hitler'in verdiği emirlere itaat etmek zorunda kaldığını belirtiyor, ancak bu emirleri tasvip etmediğini ifade ediyordu. Ek olarak, Keitel'in işgal

²⁴⁹ “Hitler’s Decision to Invade the USSR, 1941”, 86.

²⁵⁰ *Akşam*, "Günün haberleri" Köşesi. Keitel'in muhakemesi", 2.

²⁵¹ René Möhrle, “National Socialist Language as Exemplified by the SS Propaganda Unit Kommando Adria: Combat Propaganda Platoon of the SS-Standarte Kurt Eggers”, 28.

²⁵² Mahkemede belirtilen olayın detayları için mahkeme anı kayıtları: "Wilhelm Keitel Duruşması." *TracesOfWar.com*. Erişim Tarihi 25 Aralık 2023.

altındaki bölgelerde mahalli mevzuatı ilga etmek ve S.S. komutanlarına yetki vermek zorunda kaldığına dair ifadeleri, işgal altındaki bölgelerdeki otorite dengesinin ve sorumluluklarının nasıl şekillendiği konusunda önemli bilgiler sunmaktaydı.

Sonuç olarak, Sovyetler Birliği'ne yapılan Nazi işgali, OKW Başkanı Wilhelm Keitel'in denetimindeki kritik bir olaydı. Bu, büyük insanlık acısına neden oldu ve Alman kuvvetlerinin bu kampanyadaki eylemleri, savaş suçlarının sonraki Nürnberg Duruşmaları'nda yargılanmalarında merkezi bir rol oynamıştı.

3.2.9. Von Papen'in İstifa Hamlesi

Franz von Papen, muhafazakar bir siyasetçi ve diplomat olarak, 1933-1934 yılları arasında Adolf Hitler'in yönetiminde Almanya'nın Başkan Yardımcısı olarak görev yapmıştı.²⁵³ Başlangıçta Hitler'in iktidara yükselişini desteklemesine rağmen, von Papen, Nazi rejiminin radikal politikaları ve diktatöryel yöntemleri konusunda giderek hayal kırıklığına uğradı. 1934 yılında von Papen, Başkan Yardımcılığı görevinden istifa etmeye çalıştı. Rapora göre, SA'nın (Sturmabteilung)²⁵⁴ artan etkisinden ve Nazi politikalarının radikalleşmesinden endişe duyuyordu, bunlar, hükümet içindeki muhafazakar unsurları zayıflattığına inanıyordu. Von Papen'in istifası aynı zamanda, Haziran 1934'te Hitler'in SA'yı temizlediği ve siyasi rakipleri infaz ettiği Uzun Bıçaklar Gecesi'nin²⁵⁵ (Night of the Long Knives) şiddet olaylarından duyduğu endişelerden etkilendi.²⁵⁶ Ancak Hitler, von Papen'in diplomatik bir figür olarak değerini tanıyarak ve muhafazakar destek görüntüsünü sürdürmeyi umarak istifayı kabul etmeyi reddetti.²⁵⁷ Bunun yerine, Hitler von Papen'i marjinalleştirdi ve politik etkisini sınırladı. Von Papen'in hükümetteki varlığı büyük ölçüde sembolikti ve giderek daha fazla dışlandı. Olay, Nazi rejimi içindeki güç dinamiklerini vurguladı, burada Hitler'in yetkisi mutlak ve muhalefet veya istifa girişimleri genellikle dirençle karşılanıyordu. Von Papen'in başarısız istifa girişimi, siyasi kariyerinde bir dönüm

²⁵³ Scott A. Bale, "Franz von Papen: Vice Chancellor of Nazi Germany", *Warfare History Network*. 19 Aralık 2023.

²⁵⁴ Sturmabteilung ya da SA, Nazi Partisi ile ilişkilendirilen paramiliter bir örgüttü. SA, Adolf Hitler'in yükselişi ve Nazi Partisi'nin yükselişi için hayati bir rol oynadı, parti normlarını şiddetle uygulayarak ve seçimlere etki etmeye çalışarak faaliyet gösterdi: United States Holocaust Memorial Museum, "The SA", *Holocaust Encyclopedia* (Erişim 19 Aralık 2023).

²⁵⁵ Bale, "Franz von Papen: Vice Chancellor of Nazi Germany".

²⁵⁶ 29 Haziran 1934 tarihinde, Uzun Bıçaklar Gecesi olarak bilinen olayda, Papen, 400'e kadar SA üyesinin tasfiye edilmesinden kıl payı kurtuldu. Cinayete kurban gidenler arasında, eski muhafızın yüksek rütbeli Nazileri de bulunuyordu, bunlar arasında SA lideri ve Hitler'in uzun süreli arkadaşı Ernst Röhm de vardı. Bale, "Franz von Papen: Vice Chancellor of Nazi Germany".

²⁵⁷ The Avalon Project, "Judgement : von Papen".

noktasını işaret etti ve daha sonra Nazi döneminde en son savaş zamanında Ankara büyükelçisi görevleri gibi çeşitli diplomatik rollerde yer alacaktı.

Papen, bu istifa hamlesini mahkemede savunma gerekçesi olarak kullanmayı denemişti. Cumhuriyet gazetesinin 10 Nisan 1945 tarihli anasayfasındaki haberde²⁵⁸ yer alan bilgilere göre, Nürnberg Mahkemesi'nin devam eden oturumlarında, eski Alman Başbakanlık Dairesi Şefi Dr. Lammers'in sorgusuna odaklanılmıştı. Özellikle, Keitel ve diğer suçlular lehine tanık olarak ifade veren Lammers'in sorgusu, dikkat çekici bir durumu ortaya koymaktaydı. Bu oturumda Amerikan savcısı Jackson'ın, Yahudilere karşı yapılan suçlarla ilgili belgelerin, sanki bir iddianame niteliğinde kullanılmasına itirazı önemli bir gelişme olarak kaydedilmişti. Jackson'ın bu itirazı, mahkemenin nasıl yönlendirildiği ve hangi delillerin kullanılacağı konusundaki hassasiyeti yansıtıyordu. Duruşmanın en dikkat çeken noktası da, eski Alman Başbakanı Franz von Papen'in istifa girişimiydi. Von Papen'in müdafaa avukatının ifadesine göre, Ankara Büyükelçisi, Hitler'den istifa edebilmek için izin istemiş, ancak Führer'in buna izin vermediği belirtilmişti. Von Papen'in Hitler'den istifa talebinin reddedilmiş olması, Nazi rejiminin iç işleyişine ve liderlik yapısına dair kamuoyuna ipuçları sunuyordu. Hitler'in bu talebi reddetmesi, rejimin otoriter yapısını ve liderin karar alma sürecindeki mutlak kontrolünü vurgulamaktaydı. Aynı zamanda von Papen'in istifaya yönelik bu girişimi, içsel muhalefetin ve çatışmanın varlığını da göstermekteydi.

Nürnberg Mahkemesi'nin bu oturumunda ortaya çıkanlar, sadece savaş suçlarına odaklanan bir dava sürecinden öte, Nazi Almanyası'nın içsel dinamikleri, liderlik yapısı ve dönemin politik zemini hakkında önemli bilgiler de sunuyordu. Bu durum, mahkemenin sadece suçluları yargılamakla kalmayıp, aynı zamanda tarihi bir olayın derinliklerine inmeyi amaçladığını da göstermekteydi.

3.2.10. Kaltenbrunner'in İran Seçimlerine Müdahalesi

Duruşmalar devam ederken Akşam gazetesi yeni ve ilginç bir iddiayı kamuoyuna taşımıştı. Gazete, 14 Nisan 1946'da bir gün önce yapılan duruşmada bir SS subayı olan Kaltenbrunner'i konu alıyordu. Haberde²⁵⁹ bahsedilen sorgu detaylarına göre, Kaltenbrunner'in sorgusu sırasında ilginç iddialar ortaya çıkmıştı. Suçlu, 50 müttefik

²⁵⁸ Cumhuriyet, "Nürnberg Mahkemesi" - "Von Papen istifa etmek istemiş fakat Hitler kabul etmemiş" (10 Nisan 1945), 1.

²⁵⁹ Akşam, "Nürnberg Mahkemesi" (14 Nisan 1946)

subayının öldürülmesine dair haberdar olduğunu, ancak bu bilgiye altı hafta sonra ulaştığını iddia ediyordu. Bu ifade, önceki savunmasında bu olaydan haberdar olmadığını söyleyen Kaltenbrunner'in tutarsızlığını göstermekteydi. Ayrıca, suçlu Heinrich Himmler tarafından verildiği söylenen Doğu'daki Yahudilerin öldürülmesine dair emirden haberi olmadığını belirtmişti. Bu ifade, Kaltenbrunner'in savunma stratejisini gösteren önemli bir noktaydı. İran ile ilgili soruya verdiği cevap ise ayrıca dikkat çekiciydi. Kaltenbrunner, İran ile ilgili konuda Ribbentrop'tan 78 000 İngiliz lirasına eşdeğer 1 milyon tümen talep edildiğini söylemişti. Bu durum, sadece mali talepleri değil, aynı zamanda siyasi etkileşim ve seçimlerdeki müdahaleleri de içeren karmaşık bir ilişkiyi işaret ediyordu.

Konu hakkında araştırma yapıldığında “The International Military Tribunal”²⁶⁰ kitabında kaydedilen mahkeme görüşmeleri ve sunulan belgelere ulaşıldı. Belgeler arasında, Ernst Kaltenbrunner'in Joachim von Ribbentrop'a gönderdiği bir mektuptan alıntılar vardı ve II. Dünya Savaşı sırasında İran parlamento seçimleri ile ilgili Alman istihbarat çabalarına odaklanıyordu. Belge, USSR-178 Numaralı sergi olarak sunulmuş olup, Kaltenbrunner'in seçimlere müdahale etme isteğini ve rüşvet için finansal destek talebini bulunduruyordu.

28 Haziran 1943 tarihli ve çok gizli olarak işaretlenmiş mektup, Kaltenbrunner'in von Ribbentrop'a hitap etmesiyle başlıyor²⁶¹ ve İran ile doğrudan temas kurduklarını, Alman etkisini kullanma olasılıkları hakkında bilgi aldıklarını ifade ediyordu. Kaydedilen mektuptan çıkarılan ana bölümler, Kaltenbrunner'in niyetini açığa çıkarıyordu:

"Saygıdeğer Reich Bakanı Beyefendi: İran ile doğrudan temasa geçtik ve yaklaşan İran parlamento seçimlerinin seyrine Alman etkisi kullanma olasılıkları hakkında bilgi aldık."

"Seçim sonuçları üzerinde etkili bir etki sağlamak için rüşvet gereklidir. Tahran için 400 000 toman, geri kalan İran için en az 600 000 toman gereklidir. Ayrıca milliyetçi odaklı İran çevrelerinin Almanya'nın müdahalesini beklediklerini belirtmek önemlidir."²⁶²

"Sizden, Dışişleri Bakanlığı'ndan bir milyon toman temin edilip edilemeyeceğini bana bildirmenizi rica ediyorum. Bu para, oraya gönderdiğimiz kişiler tarafından uçakla gönderilebilir. Heil Hitler. Saygılarımla, Kaltenbrunner, SS Obergruppenführer."²⁶³

Bu alıntılar, Kaltenbrunner liderliğindeki Alman İstihbarat Servisi'nin, finansal araçlarla İran'a müdahale etme çabalarını ve parlamento seçimlerini Alman çıkarları lehine etkileme

²⁶⁰ The International Military Tribunal, “The Nurnberg Trials: Complete Tribunal Proceedings (V. 7), (Çekya: DigiCat 2023).

²⁶¹ “Nürnberg Trial Proceedings Volume 11”, The Avalon Project - Yale Law School (Erişim 6 Ocak 2023).

²⁶² “Nürnberg Trial Proceedings Volume 11 - International Military Tribunal - April 13, 1946”, Avalon Project at Yale Law School (Erişim 7 Ocak 2023).

²⁶³ Akşam, “Nürnberg Mahkemesi”.

çabalarını vurguluyordu. Belge, Nazi yetkilileri tarafından o dönemde örgütlenen gizli faaliyetlere dair ayrı bir bakış sunuyordu.

3.2.11. General Alfred Jodl'nin Masumluk Savaşı

Alfred Jodl, Nazi Partisi içinde ve II. Dünya Savaşı sırasındaki etkileyici kariyeriyle öne çıkan önemli bir Alman generaliydi. Nazi Partisi'nin üst düzey yetkilileriyle yakın ilişkiler içinde bulunarak Nazi rejiminin askeri kanadında etkili bir konuma yükseldi. 1938'de Ordu Yüksek Komutanlığı'na getirildi ve Hitler'in önemli askeri danışmanlarından biri haline geldi.²⁶⁴

General Jodl, II. Dünya Savaşı'nın başlangıcını oluşturan Nazi Almanyası'nın Polonya'ya işgaline dair planlamada ve emirlerin uygulanmasında önemli bir rol oynadı. Doğu'ya yapılan Barbarossa Harekâtı kapsamında, Jodl'nin liderliğindeki Genelkurmay, Sovyetler Birliği'ne saldırı planlarını geliştirdi.²⁶⁵ Bu saldırı, Sovyet topraklarının büyük bir kısmını işgal eden ve Nazi Almanyası'nın Doğu Cephesi'ndeki en büyük savaş operasyonlarından biri oldu. Harekât sırasında, Nazi Alman ordusu ve SS birimleri, işgal edilen bölgelerde sivillere yönelik bir dizi vahşi saldırı gerçekleştirdi.²⁶⁶ Bu, köy ve kasabaların yakılması, sivillerin öldürülmesi ve toplu tecritlere neden oldu. Jodl önderliğindeki kuvvetler, Sovyet savaş esirlerine karşı oldukça zalimce davrandı. Milyonlarca Sovyet savaş esiri kötü muamele gördü ve birçoğu öldü.

II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru, Almanya'nın mağlubiyeti kaçınılmaz hale geldiğinde, Jodl, Nazi liderliğinin suçlarından dolayı yargılanmak üzere Nürnberg Mahkemeleri'nde yer aldı. Jodl, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlarla suçlandı. Bu dönemde Jodl, Nazi rejiminin işlediği suçlara karışmış bir figür olarak değerlendirildi. Mahkemede kendisinin sadece bir aracı ve emir kulu olduğunu masumca savunmaya çalışması Türk kamuoyuna, 5 Haziran Akşam 1946 haberiyle yansdı.²⁶⁷ 'Hitler'in eski genelkurmay başkanı sorguya çekiliyor' başlıklı haber yazısı General Jody'nin savunmasına odaklanıyor, kendisinin Hitler ile olan ilişkisinin, bir askerin amirine itaat

²⁶⁴ Jewish Virtual Library, "Alfred Jodl", *Jewish Virtual Library* (Erişim 6 Ocak 2024).

²⁶⁵ Andrei A. Kokoshin, "Blitzkrieg to Desert Storm", *Belfer Center for Science and International Affairs* (Erişim 6 Ocak 2024).

²⁶⁶ Mark Kramer, "The Soviet Role in World War II: Realities and Myths", *Davis Center for Russian and Eurasian Studies* (Erişim 20 Ocak 2024).

²⁶⁷ *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi - Hitler'in eski genelkurmay başkanı sorguya çekiliyor" (5 Haziran 1946), 1.

etmesinden başka bir şey olmadığını iddia ettiği belirtiliyordu. Aynı zamanda, savaş vesikalarında isminin baş harflerinin bulunmasını, Hitler ile ordu arasında bir aracı vazifesi gördüğünü ifade ettiği ileri sürülüyordu. Bu ifadeler, Jody'nin Hitler'e olan bağlılığını ve rolünü tanımlama çabası olarak görülebilirdi.²⁶⁸

Ancak savcının karşı argümanları çok dikkat çekiciydi. Savcı, General Jodl'nin 12 sene içerisinde Hitler ile yaptığı 5 000 konuşma, toplantı ve konferansın, Jody'nin Nazi parti heyeti üyesi olduğunu gösterdiğini iddia ediyordu.²⁶⁹ Bu iddia, Jodl'nin sadece bir asker değil, aynı zamanda Nazi Partisi'nin içinde etkili bir şekilde yer aldığını ve Hitler ile sıkça etkileşimde bulunduğunu ortaya koyuyordu. Bu duruşmanın, Nazi liderliği içindeki kişisel bağlılıkların ve liderlik yapılarının nasıl işlediği konusunda daha fazla ışık tuttuğunu söylemek mümkündür. Savcının belirttiği gibi, Jodl'nin Nazi parti heyeti üyesi olması, o dönemin politik atmosferi ve liderlik dinamikleri hakkında Türk kamuoyuna bir değerlendirme yapabilme fırsatı sunmaktaydı.

Duruşmalar sonlarına doğru ilerlerken kamuoyuna bambaşka bir haber düştü. Akşam haberine göre,²⁷⁰ Nürnberg Mahkemesi'nde 6 Temmuz sabahında meydana gelen yangın olayı, mahkeme büyük şahsiyetlerini endişelendiren bir gelişmeye sebep oldu. Yangının nedeni olarak yetkililer, zemin kattaki malzeme deposunda bulunan bir teneke benzinin alev alması olarak açıkladılar ve yangının 10-15 dakika içinde kontrol altına alındığını belirttiler. Ancak Almanya'daki Amerikan istihbarat servisinin bildirdiğine göre, Nürnberg Mahkemesindeki yangın, S.S. teşkilatının eski yedi üyesi tarafından yargıç ve savcılara hedef almak amacıyla hazırlanan bir suikast girişimine işaret etmişti. Bu olay, mahkeme sürecinin atmosferini daha da gerginleştirmiş ve büyük bir dikkatle takip edilen davada güvenlik endişelerini artırmıştı. Yangının kontrol altına alınmasının ardından mahkeme, planlanan celseye devam etmiş ve güvenlik önlemlerini artırarak devam etmişti. Ancak yangının ardında yatan nedenler ve gerçekleştirilen suikast girişimi iddiaları, mahkeme sürecinin karmaşıklığını artırmış ve kamuoyunda büyük bir merak uyandırmıştır. Olayın detayları, mahkeme tutanaklarına yansidikça ve soruşturma sonuçları açıklanmaya

²⁶⁸ "Nürnberg Trial Proceedings Volume 15 - One Hundred And Forty-Fifth Day Monday, 3 June 1946", *The Avalon Project at Yale Law School* (Erişim 7 Ocak 2023).

²⁶⁹ "Alfred Jodl - Nazi Conspiracy and Aggression Volume 2 Chapter XVI Part 5", *The Avalon Project at Yale Law School* (Erişim 7 Ocak 2023).

²⁷⁰ *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesinde Yangın" (19 Haziran 1946), 3.

başladıkça, Nürnberg Mahkemesi'nin tarihine not düşen önemli bir gelişme olarak hafızalarda kalacaktı.

4. MAHKEMEDE SON SÖZLER VE KARARLAR

4.1. SON SÖZLER

Nürnberg Mahkemeleri, insanlık tarihinin en karanlık dönemlerine ışık tutan, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen vahşetin hesap sorulduğu önemli bir yargılama süreciydi. 1945'te başlayan bu mahkemelerin sonlarına yaklaşırken, sanıkların savunmalarının başlaması, tarihsel bir dönemin tam anlamıyla kapanışını simgeliyor, tarihin en önemli mahkeme salonlarında, tutukluların kaderleri belirlenmek üzere hazırlanıyordu. Savcılar, titizlikle toplanan delillerle sanıklara yöneltilen suçlamaları süreç içinde bir bir ortaya koydu. Tutuklular, mahkeme salonunda genelde gerilim dolu bir atmosferin içinde, geleceklerine dair endişelerle dolu izleyip yeri gelince itiraz yeri gelince tepkiler veriyorlardı. Savcılar, belgeleri, tanıklıkları ve fotoğrafları sunarak suçlamaları tüm detaylarıyla açıklamışlardı. Tutukluların yüzleri yapılan suçlamalarla ya solgunlaşıyor, ya kilo kaybediyor ya da hasta oluyordu. İnsanlık suçları, savaş suçları, soykırım... Tüm bu korkunç suçlar, mahkeme salonunda neredeyse her gün yankılanıyordu. Sanıkların gözleri, geçmişteki eylemlerinden kaynaklanan ağırlık altında hüznle doluydu.²⁷¹

Artık bu son anlar, Nürnberg Duruşmaları için büyük bir öneme sahipti. Bu aşama, tutukluların savunmalarını sunmadan önce suçlamaların tam bir belirginliğe kavuştuğu bir süreçti. Mahkeme salonunda adalet arayışı, dünya tarihindeki en büyük davalardan biriydi. İnsanlığa karşı işlenen suçların hesabının verilmesi için bir dönüm noktasıydı. Tutuklular, savunmalarını hazırlamak için yoğun bir çaba sarf ettiler. Geçmişteki eylemlerini hatırladılar, belgeleri incelediler, hukuki stratejileri oluşturdular. Mahkemede kendilerini savunmak için son bir çaba gösterme zamanı gelmişti. Gelecekteki kaderleri bu savunmalara bağlıydı.²⁷²

Sonunda, mahkeme salonunda sessizlik hakim oldu. Sanıklar, avukatlarıyla birlikte savunmalarını sunmak için hazırды. Her birinin kendi hikayesi vardı.²⁷³ 1 Eylül 1946 Akşam haberinde²⁷⁴ Türk kamuoyuna bazı isimlerin savunmaları yansımıştı. İçlerinden

²⁷¹John Crace, “Final moments of Nazis executed at Nürnberg ”, *The Guardian* (Erişim 4 Aralık 2023).

²⁷² Juliette Desplat, “‘Death by hanging’: the Nürnberg Trials”, *The National Archives* (Erişim 25 Kasım 2023).

²⁷³ “Proceedings of the Nürnberg Trials, August 31, 1946”, *Avalon Project - Yale Law School* (Erişim 3 Aralık 2023).

²⁷⁴ *Akşam*, “Alman Harb suçluları Müdafalarını yaptılar” (1 Eylül 1946), 1.

biri, geçmişteki eylemlerinden dolayı “pişmanlıkla” dolu bir şekilde söze başladı. Diğerleri ise masum olduklarını savunarak kendilerini savundular. Nürnberg'de yargılanan sanıklar, farklı pozisyonlarda bulunan generallerden siyasi liderlere kadar geniş bir yelpazede yer almaktaydı. Bu isimler, kendi suçlamalarına karşı savunmalarını oluşturmak üzere hazırlıklarını yapmaktaydı. Her bir savunma stratejisi, o dönemin karmaşıklığını yansıtmakta ve sanıkların suçlamalara nasıl cevap verecekleri, savaşın ardındaki derin izleri anlamamız açısından önem taşımaktaydı.²⁷⁵ Akşam haberine göre, Keitel'in inkarı ve Kaltenbrunner'ın küstahlığı vardı.²⁷⁶ Generallerden biri olan Keitel, Ordu'nun Nazi Partisi'ne teslim edildiği iddialarını reddederken, Kaltenbrunner ise beklenen akibeti düşünmeden ‘sahte tavırlarını terk edip’ savaş suçları konusunda çığır açan açıklamalarda bulunmuştu:

*"Ben, Reich'in merkez asayiş servisini deruhde ettim. Ecnebi memleketlerde bulunan istihbarat servislerini yeniden tanzim ettim. Fakat bu gibi teşekküller herhangi bir memlekette dahi bulunmaktadır."*²⁷⁷

Sonra büyük bir ‘hırs’ ile şu suretle söze devam etmiştir:

"bahis mevzu olan bu Yahudi meselesine, hiçbir vakit kesin bir çare bulunamaz. Yahudi meselesini kesin surette halletmeye teşebbüs etmiş olan yalnız Hitler olmamıştır."

Bu savunmalar, savaşın nasıl idrak edildiği ve planlandığı konusunda büyük bir çıkmazı da beraberinde getirmişti. Diğer yandan, Rosenberg ve Doenitz'in Hesaplaşmasına şahit olunmuştu. Kaltenbrunner'den sonra Rosenberg söz almış ve şunları söyledi:²⁷⁸

"Vicdanım rahat ve temizdir. Ben komitacı değilim, hiçbir hareketim caniyane olmamıştır. Zorbalık tedbirlerine dayanan bir siyasete bütün gayretimle mani oldum. Slavların ve Yahudilerin topyekün imhaları fikrini hiçbir vakit benimsemedik. Almanların harbi idari sistemi kanaat ve takdiratıma uymamıştır."

Amiral Doenitz'ten sonra Amiral Reader dinlenmişti. Reader'ın aktardıkları da ilginçti:

"bu davadan çok ders alındı. Alman Bahriye'sini insanlığa karşı cürümler yapmakla suçlarken siz kendi bahriyelerinize de iftira ediyorsunuz. Çünkü biz, modern tekniğin icaplarına uyarak düşmanlarımız tarafından denizlerde tatbik edilmiş olan prensipleri aynen tatbik ettik. Ben kendimi yalnız Allah'a karşı mesul saymaktayım."

Hess de yirmi dakika kadar ‘gelişigüzel’ sözler söyledikten sonra şöyle devam etmişti:

²⁷⁵ Desplat , “Death by Hanging: The Nürnberg Trials”.

²⁷⁶ Akşam, “Alman Harb suçluları Müdafalarını yaptılar”, 1.

²⁷⁷ John Crace, “Final moments of Nazis executed at Nürnberg ”, *The Guardian* (Erişim 4 Aralık 2023).

²⁷⁸ Desplat, “Death by Hanging: The Nürnberg Trials”.

Ben, yabancılara Almanya işleriyle meşgul olmak hakkını tanımıyorum. Führer'in candan hürmetkarıydım. Bizzat führer de Alman milleti tarihinin en harikulade insanlarından biridir. Hayatımın bu safhasını hiçbir zaman inkar etmediğim gibi şimdiye kadar olup bitenlerden dolayı katiyen esef duymuyorum."

Sıra Ribbentrop'a geldiğinde, bir diplomata yakışır 'kurnazca' manevralar görüldü:

"başka birinin kararıyla takip ettiğim dış siyaset yüzünden beni sorumlu tutuyorlar. Halbuki bu siyasetten maksat dünyaya hakim olmak değil, sadece Versailles eserini yok etmek ve Alman milletine yaşamak imkanı vermektir. Alman siyasi hiçbir vakit bir tecavüz hali hazırlamamıştır. Tarih benim bu sözlerimin doğruluğunu gösterecektir. Benim istediğim, en basit yaşama haklarımızı teminden ibaretti. Moskova'ya mareşal Stalinle görüşmek üzere gittiğim zaman, Stalin benimle Alman - Leh anlaşmazlığını Briand - Kellogg paktı dahilinde barış yoluyla halli imkanlarını araştırmadı ve kendisine Polonya ve Baltık memleketlerinin yarısını bilmediği takdirde bana Moskova'dan sadece gitmek düşüştüğünü anlattı. Bugün İngiltere ile birleşik Amerika Rusya'ya karşı Almanya'nın o zaman bulunduğu durumda bulunuyorlar. Memleketimin iyiliği için İngiltere ve Amerika'nın bizden muvaffak olmalarını bütün kalbimle arzu ediyorum. İhtilalimizi kirlüten menfur cinayetleri tel'in ederim. Mahkemenin değil, sadece milletimin önünde kabahatli olduğum tek bir tarafım var ki, oda dış siyasetin muvaffak olamayaşdır."²⁷⁹

Rosenberg, vicdanının rahat olduğunu iddia ederken, Doenitz sorumluluğu kabul etmişti. Bu savunmalar, savaşın çeşitli yönlerini ve bu liderlerin kendilerine ne ölçüde sorumluluk yüklediklerini anlamamız açısından kritik öneme sahipti. Hitler'in son dönemine ve savaşın kapanışına dair bu savunmalar, savaş sonrası dünya düzeninin nasıl şekilleneceğine dair önemli ipuçları sunacaktı.

Nürnberg Duruşmaları'ndaki son anlar, tarih yazmaya devam etti. Tutukluların savunmaları, adaletin arayışında bir dönüm noktasıydı. Mahkeme salonundaki bu anlardan sonra, dünya, geleceğe dair bir adım atmıştı. İnsanlık, işlenen suçların hesap verilmesi ve gelecek nesillere bir ders olması için adaletin tecellisini bekliyordu. Mahkeme kararının 23 Eylül'de açıklanacak olması, dünya için bir dönemin kapanışını simgeliyordu. Ancak mahkemenin vereceği karar, sadece geçmişin bir değerlendirmesi olmayacak, aynı zamanda geleceğin nasıl şekilleneceğine dair bir çıkmazı da ortaya koyacaktı. Mahkemenin sonuçları, uluslararası ilişkilerde ve insan hakları konusundaki yaklaşımlarda belirleyici bir etken olacağından artık şüphe edilmiyordu.

4.1.1. Karar Öncesi Hazırlıklar

Nürnberg Mahkemeleri, savaş suçlarına karşı yargılamaların zirvesinde, tarihi bir dönemin hesaplaşmasına ev sahipliği yapmaktaydı. 30 Eylül'e ertelenen karar açıklamaları, mahkemenin yıllar süren çalışmalarının ve tanıklıkların ardından sonunda gelmişti. Ancak

²⁷⁹ "Von Ribbentrop's Final Statement", *Robert H. Jackson Center* (Erişim 25 Kasım 2023).

kararın Berlin'de yarattığı hazırlık, insanları endişelendiren bir gerilimi de beraberinde getirmişti. Berlin'deki Müttefik Kontrol Konseyi,²⁸⁰ Nürnberg Mahkemeleri tarafından verilecek olan karara hazırlık olarak, 21 savaş suçlusunun akibeti konusunda planlamalar yapmıştı. Kararın infaz edilmesi süreci, askeri mahkemenin suçluların akibetini belirlemesi gerektiği gerçeğiyle bütünleşmişti. Bu durum, idam veya hapis cezalarının mahkeme tarafından belirlenecek olmasını işaret etmekteydi.

25 Eylül 1946 Akşam gazetesinde aktarılan haberde “dolaşan dedikodulara göre,”²⁸¹ idam hükümleri hapisane içinde, hiçbir törene tabi tutulmadan gerçekleştirilecekti. Alman milletinin muhtemel bir nümayişine karşı önlem almak amacıyla, idam cezalarının sessiz bir şekilde infaz edileceği belirtiliyordu. Bu durum, mahkeme sürecinde idam hükümlerinin nasıl uygulanacağına dair merakı arttırmış durumdaydı. Gazete muhabirleri ve sinema operatörlerinin hükümlerin infazında hazır bulunmalarına izin verilmeyecekti. Ancak, idama mahkum edilen Nazi suçlularının son anlarını belgelemek üzere, işgal ordusunun resmi fotoğrafçıları tarafından resimler çekileceği belirtilmekteydi. Bu durum, medyanın ve halkın mahkeme kararlarına duyduğu büyük ilgiyi yansıtmaktaydı.

Bunlara ek olarak, üç gün sonra basına ek tedbirlerin alınacağı yansımıştı. Türk kamuoyu işin ciddiyetini daha fazla anlıyordu. Çünkü Nürnberg Mahkemesi, tarihi bir anın eşliğindeydi. Alman savaş suçlarıyla ilgili verilecek karar, yıllar süren titiz bir çalışmanın sonucuydu. Pazartesi günü, mahkeme tarafından alınan önlemlerle birlikte karar kamuoyuna duyurulacaktı. İngiliz, Amerikan, Rus ve Fransız işgal bölgelerinde bulunan radyo merkezleri, kararı yayınlamak için hazırlıklarını tamamlamıştı. Bu, tüm dünyanın dikkatini çeken bir olaydı ve kararın yankıları uzun süre hissedilecekti. Adalet Sarayı ve mahkeme salonu çevresindeki muhafızlar takviye edilmiş, her türlü hadisenin önlenmesi için dikkatli bir şekilde görev yapıyorlardı. 28 Eylül 1946 Akşam haberine²⁸² göre salona girişte yapılan kontrollerle paket, çanta veya torba getirmenin yasak olduğu belirtilmişti. Bu tedbirler, mahkemenin ciddiyetini ve saygınlığını vurgulamak için alınmıştı. Mahkeme salonunda ise sadece stenograflar, savcılar ve müdafa avukatları bulunacaktı. Bu dikkatli

²⁸⁰ Müttefik Kontrol Konseyi kökenleri 1945'teki Yalta ve Potsdam konferanslarında atılan anlaşmalara dayanıyordu. Almanya'yı ilgilendiren konularda kararlar almakla sorumlu idi ve her işgal eden gücün ülkede bir işgal bölgesi vardı. Konsey, savaş sonrası ilk yönetim sürecinde, denazifikasyon süreci, Alman savaş endüstrilerinin sökülmesi ve demokratik bir hükümetin kurulması da dahil olmak üzere bir dizi konuda faaliyet gösterdi. "Allied Control Councils and Commissions", *International Organization* 1/1 (1947), 162.

²⁸¹ *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi - Verilecek Karar Münasebetiyle Berlin'de hazırlık yapıldı" (25 Eylül 1946), 2.

²⁸² *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesinin Kararları" (28 Eylül 1946), 2.

düzenleme, mahkemenin işleyişini sağlamak ve dikkatleri dağıtan unsurları engellemek amacıyla yapılmıştı. Dinleyicilere ise salona giriş çıkış yapma izni verilmeyecekti. Böylece, kararın huzur içinde açıklanması ve yargılama sürecinin kesintiye uğramaması amaçlanmıştı. Giriş izinlerinin iptal edilmesi ve yer numaralı biletlerin basılması da düzeni sağlamak için atılan adımlardandı. Nürnberg sahasına gelecek uçakların Amerikan av uçakları tarafından takip edileceği bilgisi, güvenlik önlemlerinde ciddiyetin bir parçasıydı. Bu sayede, Nürnberg'de gerçekleşecek olan önemli olaylara karşı herhangi bir tehlike önceden tespit edilebilir ve önlem alınabilirdi.

Berlin'deki hazırlıklar, Nürnberg Mahkemeleri'nin sonuçlarının ne kadar ciddiye alındığını gösteriyordu. Kararın açıklanmasıyla birlikte, sadece tarihsel bir değerlendirme değil, aynı zamanda geleceğin nasıl şekilleneceğine dair önemli ipuçları ortaya çıkacaktı. Mahkemenin kararının toplum ve uluslararası ilişkiler üzerindeki etkileri, bu dönemin yargılama sürecinin tamamlanmasıyla daha da belirginleşecekti.

4.2. NÜRNBERG MAHKEMESİ KARARLARI

İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı yankıları hala dünya üzerinde hissedilirken, tarih boyunca eşi benzeri görülmemiş bir yargılama süreci, Alman savaş suçlularının gelecekteki nesillere bırakacağı izleri belirlemek üzere başlamıştı. Nürnberg Mahkemesi, adeta tarih sahnesine damgasını vuracak bu olağanüstü yargılamayla, savaşın ardından dünya düzenini yeniden şekillendirmeye hazırlanıyordu.

Karar günü, Nürnberg Mahkemesi'nin sabah saatlerinde duyuracağı kararlar, tarihi bir dönemeç olarak kayda geçecekti. Bu önemli an, 30 Eylül 1946 Akşam gazetesinin anasayfasında yer bulmuştu.²⁸³ Mahkeme, 21 Alman savaş suçlusunu sabah saat 8:00'de mahkeme huzuruna çıkaracak ve başkan Lorenz'in kararı açıklamasını sağlayacak bir dizi hazırlığı tamamlamıştı. 35 000 kelimelik karar metni, sadece bir mahkeme kararı değil, aynı zamanda insanlığın adalet arayışının bir belgesi olacaktı.

İdam hükümlerinin 15 gün içinde infaz edilmesi, mahkemenin kararlarını hızla uygulama kararlılığını gösterirken, mahkumların kararı temyiz etme hakları olmadığına dair açıklama ise bu sürecin ciddiyetini vurguluyordu. Nürnberg, kararlarının tüm dünyada hissedileceği bir arenaya dönüşmüş durumdaydı. Ayrıca, terhis edilecek askerlerin dahi kararın

²⁸³ *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi bu sabah kararını tebliğ ye başladı" (30 Eylül 1946), 2.

okunmasını kışlalarında bekleyecekleri vurgulanarak, mahkemenin etkisi ve önemi altı çiziliyordu. Haber, sanıkların ailelerine yapılan ziyaret müsaadesi ve mahkeme doktorunun Hess'in sağlık durumu hakkında olumlu bir açıklama yapmasıyla, Madam Göring ve madam Ribbentrop'un eşleriyle gerçekleştirdikleri ziyaretler, bu sürecin insanlar arasındaki kişisel ilişkilere de dokunduğunu gösteriyordu. Şehir, kararların açıklanması sırasında olası olaylara karşı aldığı fevkalade tedbirlerle adeta bir adalet sığınağına dönüşmüştü.

Nürnberg Mahkemesi'nin kararları, sadece Almanya için değil, tüm dünya için bir ders niteliğindedir. Bu kararlar, uluslararası hukukun evrimine ve insan haklarına duyulan derin bir ihtiyaca işaret edecek. Tarihi Nürnberg Mahkemesi, savaşın ardından dünyaya adaletin ne anlama geldiğini hatırlatmak için çıktığı bu yolda, insanlığa umut ışığı olacaktır.

4.3. KARARLAR

Nürnberg'de gerçekleşen tarihi mahkeme sonucunda, Nazi rejiminin en üst düzey yetkilileri, savaş suçlarından dolayı bugün idama mahkum edildi. Bu karar, insanlık adına büyük bir adım ve Nazi rejiminin dehşet verici eylemlerinin hesap verme zamanı olduğunu gösteriyordu. Ancak, durum henüz kesinleşmemişti. 2 Ekim 1946 Akşam haberine göre,²⁸⁴ Mahkumlar, dört gün içinde yüksek Müttefik Kontrol Heyeti'ne itiraz etmezlerse, idam hükmü bu ayın 16'sında Nürnberg hapisanesinde infaz edilecekti. Bu süreçte, suçluların avukatları son çare olarak itirazda bulunuyor ve kararın iptalini talep ediyordu. Özellikle Hess'in avukatı, verilen karara karşı çıkarak müvekkilinin durumunu yeniden gözden geçirilmesini istemişti. İşin bir diğer boyutu ise infaz süreciydi. Son haberlere göre, İngiliz cellatlar, Nürnberg'de idama mahkum edilenleri asmak üzere görevlendirilmişti. Bu görev için özenle yetiştirilen 20 cellat, hazırlıklarını tamamladı ve göreve hazır durumda bekliyordu. İdam hükmünün Lubeck şehrinde yerine getirileceği belirtilmişti.

Nürnberg Mahkemesi'nin kararları, yargı sisteminin bir zaferi olarak değerlendirilebilirdi. Ancak, bazı avukatlar, müvekkillerinin aldığı cezaları ağır bulduklarını dile getiriyordu. Örneğin, Doenitz'in avukatı, müvekkilinin 10 yıl ağır hapis cezasını fazla bulduğunu ifade ederek kararın iptalini ve davayı yeniden görülmesini talep etmişti. Mahkeme tarafından verilen kararlara göre, suçlular arasında büyük ölçekli katliamlardan sorumlu olan Goering, Kaltenbrunner, Rosenberg, Frank, Frick, Ribbentrop, Keitel, Streicher, Sauckel,

²⁸⁴ *Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi" (2 Ekim 1946), 2.

Jodl, Seyss-İnquart ve Borman (gıyabında) idama mahkum edildi. Rudolf Hess, Dr. Funk ve Amiral Reader müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Von Schirach ve Speer ise 20 yıl hapis cezasına mahkum oldu. Von Neurath ise 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Buna karşılık, Von Papen, Dr. Schacht ve Fritsch beraat etti. Ancak, Bavyera Başkanı Dr. Högnner, Nürnberg Mahkemesi tarafından verilen üç beraat kararına itiraz etti ve özellikle Von Papen hakkındaki karara itiraz ederek "Von Papen, Nazilerle tam teşrik-i mesai içerisinde bulunmuştur" şeklinde bir açıklama yaptı.²⁸⁵

Aynı tarihli *Vakit* gazetesi ise tarihi kararı anasayfasında "İdamlarına Karar verilen Naziler" manşetiyle Türk kamuoyuna daha detaylı ve heyecanlı bir şekilde duyurmuştu.²⁸⁶ Habere göre, Mahkeme salonunda yaşananlar, sadece hukuki bir sürecin ötesinde, bir tarihi hesaplaşmanın sahnesiydi. Göring'in dimdik duruşu ve Hess'in şaşkınlığı, sadece bireysel suçları değil, aynı zamanda Nazi rejiminin totaliter yapısının derinliklerinde nasıl kök saldığını gösteriyordu. İnsanlık, bu karanlık dönemin gölgesinde bir hesaplaşma yaşarken, sanıkların duruşlarından akıtılan tarih kokan hikayeler, adeta geçmişin hüznü dolu sayfalarını yeniden açıldığı hissini yansıtmıştı. Her bir sanığın yargılandığı süreçte, Göring'in sadakati, Ribbentrop'un savaş suçlarındaki rolü, Kaltenbrunner'in emniyet servislerindeki sorumluluğu ve diğerleri, sadece bireysel suçları değil, aynı zamanda Nazi rejiminin kolektif suçlarına katılımını ortaya koymaktaydı. Kararlar, Nazi liderlerinin sadece askeri liderler olmadığını, aynı zamanda soykırımların planlayıcıları ve uygulayıcıları olduklarını gösterirken, mahkemenin her bir suçu ayrıntılı bir şekilde incelediği ortaya çıkıyordu. Başkan Lawrence'ın yönetimindeki mahkemede, sanıkların geçmişte işledikleri suçlar detaylı bir şekilde ele alınıyordu. Gazete, Nazi suçlarına verilen son kararları tek tek haberine taşımıştı.

Goering, Hitler'in yanında, Nazi örgütünde belki de en etkili kişiydi. 1928 yılında Reichstag'a seçilen sadece 12 Nazi'den biriydi. 27 Şubat 1933'te Reichstag yangını düzenledi ve Goebbels'in yardımıyla yangını komünistlere karşı bir propaganda aracı olarak kullandı. 1930'ların ortalarında Goering, Yahudi mülklerinin Aryanlaştırılmasından sorumluydu; bu politika Anschluss'tan sonra Avrupa genelindeki Yahudilere de yayıldı. Daha sonra, yahudilere karşı yapılan soykırımın ilk organize adımları olarak kabul edilen Kristallnacht olayı gündeme gelmişti. Kristallnacht, ya da "Kristal Gece", 9-10 Kasım

²⁸⁵ "Nürnberg Timeline", *Robert H. Jackson Center* (Erişim 25 Kasım 2023).

²⁸⁶ *Vakit*, "İdamlarına Karar verilen Naziler" (2 Ekim 1946), 1.

1938 tarihlerinde Nazi Almanyası ve Avusturya'da Yahudilere yönelik gerçekleştirilen kitlesel şiddet olaylarına verilen isimiydi. Bu olaylar sırasında, Yahudi iş yerleri, evleri, sinagoglar kundaklandı ve yağmalandı; camlar kırıldı, bu yüzden "Kristal Gece" adını aldı. Yüzlerce sinagog ateşe verildi, binlerce Yahudi iş yeri tahrip edildi ve 30.000'e yakın Yahudi erkek tutuklanarak toplama kamplarına gönderildi. Bu olay, dünya genelinde büyük bir şok ve kınama ile karşılandı, ancak uluslararası toplumun somut bir müdahalesi olmadı.²⁸⁷ Kristallnacht olaylarının ardından, 8-9 Kasım 1938 tarihlerinde, Hitler'in talimatları doğrultusunda Goering, 12 Kasım'da parti içindeki üst düzey bir toplantı çağırıldı. Bu toplantıda Goering, Goebbels, Reinhard Heydrich, Walter Funk ve diğer üst düzey Nazi yetkilileri hazır bulunuyordu. Bu toplantının amacı iki taraflıydı. Yahudileri Kristallnacht'tan sorumlu tutmak ve önceki günlerdeki olayları bir gerekçe olarak kullanarak Yahudi karşıtı bir dizi yasa çıkarmak ve bu yasalarla Yahudileri Alman ekonomisinden çıkarmaktı. "*Baylar! Bugünkü toplantı kararlı bir nitelik taşımaktadır,*" diye duyurdu Goering. "*Führer'in emriyle, Yahudi sorununun artık bir şekilde koordine edilmesi ve çözülmesi istendiği bir mektup aldım.*"²⁸⁸

Kristallnacht, Yahudilere karşı Alman politikasında önemli bir dönüm noktası çıktı ve şu anda Holokost olarak adlandırılan şeyin gerçek başlangıcı olarak kabul ediliyordu.²⁸⁹ O toplantıdan sonra, Yahudi karşıtı geniş kapsamlı yasalar geçti ve Goering'in deyişiyle Alman ekonomisini "Aryanlaştırma" amacını taşıyordu. "Final Çözüm" yolu seçilmişti. Hermann Goering, asılarak idam cezasına çarptırıldı.²⁹⁰

1935 yılında Hitler'ın Versay Antlaşması'nı reddetmesinden sonra,²⁹¹ Karl Dönitz, Alman donanmasının denizaltı biriminin komutanı yapıldı (Almanya'da, antlaşma gereği denizaltılar yasaklanmıştı). 1940 yılına gelindiğinde ise Korgeneral rütbesine yükselmişti. Dönitz, suçlamaların çoğunluğunu oluşturan ve özellikle Alman U-botlarının İngiliz ticaret gemilerini batırdığı iddialarıyla ilgili olarak İddianame'nin Birinci, İkinci ve Üçüncü Maddeleri uyarınca suçlandı. Başlıca savunması, ABD'nin de Japon ticaret gemilerini batırdığı karşı suçlamalarına dayanıyordu. Bu, temel olarak bir "sen de öylesin" savunması

²⁸⁷ Alan E. Steinweis, *Kristallnacht 1938* (Harvard University Press, 2009), 1–8.

²⁸⁸ Ben S. Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts," *Jewish Virtual Library* (Erişim 23 Aralık 2023).

²⁸⁹ Whitney R. Harris, "Tyranny on Trial: The Trial of the Major German War Criminals at Nuremberg, 1945-46, Address to the American Bar Association", *The International Lawyer* 40/1 (2006), 11.

²⁹⁰ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts,".

²⁹¹ Martin Collier - Philip Pedley. *Germany 1919-45*. (Birleşik Krallık: Pearson, 2000), 141.

değildi. Savunma avukatı, Alman Donanması ve ABD Donanması'nın aynı askeri eylemleri ve aynı gerekçelerle gerçekleştirdiğini, yani Japon ve İngiliz ticaret gemilerinin bu ulusların askeri çabasının bir parçası olduğunu ileri sürerek beraat talep etti. Karl Dönitz'in Alman Savaş Bakanlığı'nın planlama toplantılarına katıldığına dair güçlü bir kanıt yoktu ve sivil nüfusun yok edilmesi veya köleleştirilmesine dahil olduğuna dair sınırlı kanıt bulunmaktaydı. Suçu büyük ölçüde "Savaş Suçları" alanında yer alıyordu. Karl Dönitz, Spandau Hapishanesi'nde 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı.²⁹²

Hans Frank, 1927 yılında Nazi Partisi'ne katıldı ve 1933 yılında Adalet Bakanı ve Reich Komiseri olarak atandı. 1939'dan savaşın sonuna kadar Polonya Genel Valiliği'nin Valisi olarak görev yaptı. Yönetimi altında, Polonya'nın işgal edilmiş bölgelerindeki yaklaşık 2.5 milyon Yahudi köle emeğiyle sömürüldü. Ayrıca yönetimi altında, doğu Polonya'da imha kampları inşa edildi ve uygulandı. Frank'ın ifadesinin başlangıç aşamalarında, Auschwitz veya Maidanek hakkında hiçbir şey bilmediğini inkar etti, oysa Auschwitz, idari ofislerinin bulunduğu Krakow'a sadece 30 mil uzaktaydı. Bununla birlikte, Frank'ın günlüğünün otuz altı cildi 8 Ekim'de mahkemeye getirildiğinde, ifadesi bilgi inkarından sorumluluk inkarına ve sonunda Hitler'in açık bir şekilde kınanmasına, suçunun kabul edilmesine ve merhamet dilemeye dönüştü. Ancak Telford Taylor'a göre, itirafı bireysel değil, toplumsal bir itiraftı. Hans Frank, asılarak idam cezasına çarptırıldı.²⁹³

Wilhelm Frick, 1923'ten itibaren Nazi Partisi üyesi olmuş ve 1933-1943 yılları arasında Nazi İçişleri Bakanı olarak görev yapmıştı. Nazi ırk yasalarının ve Yahudi karşıtı yasaların oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştı, buna 1935 ve 1938 Nürnberg Yasaları da dahildi. Ayrıca, Kristallnacht'tan sonra Yahudi varlıklarının Aryanlaştırılmasında Goering ile birlikte etkin rol oynamıştı. Wilhelm Frick, asılarak idam cezasına çarptırıldı.²⁹⁴

Hans Fritzsche'nin aklanmasını sağlayan şüphesiz en önemli etkenlerden biri, tanıklar veya belgelerin yanı sıra Fritzsche'nin hesabına çağrılanların hiçbirinin onu suçlamamasıydı. Bir radyo yayıncısı olarak, gerçekten de Nazi örgütü için son derece önemli bilgiler ve propaganda yaymıştı; ancak, bu materyallerin kaynağının kendisi olduğu kanıtlanamamıştı. Medya o dönemde Goebbels'in Propaganda Bakanlığı'nın sıkı kontrolü altındaydı ve gazetecilere ve yayıncılara sağlanan tek bilgi kaynağı Goebbels'in ofisi tarafından sağlanan

²⁹² Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

²⁹³ Allison Harrer, "Nürnberg Trials: Judgment", *UCSB Marcuse's Classes* (Erişim 27 Kasım 2023).

²⁹⁴ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

bilgilerdi. Onun antisemitizmi, Alman halkına dayatılan bir ideoloji yerine onayladığı bir ideoloji gibi görünüyordu. Hans Fritzsche beraat etti.²⁹⁵

Almanya Cumhurbaşkanı Hindenburg'un yakın arkadaşı olan Walter Funk, yüksek düzeyde siyasi ve idari etkileşimlere alışkındı. Hitler iktidara geldiğinde, Funk Hitler hükümetinin Basın Şefi olarak atanmıştı. Atanmasından kısa bir süre sonra, Goebbels Propaganda Bakanlığı'nı kurdu ve Funk'ın ofisi Goebbels'e bağlandı. Daha sonra Hjalmar Schacht'ın yerine Ekonomi Bakanı olarak atandı. Bu görevde Goebbels'in kontrolü altına girdi. Birkaç ay sonra, Hitler tarafından Reichsbank'ın Başkanı olarak atandı. Banka, savaş çabaları için ekonomik planlamanın rolünü üstlendi. Funk ayrıca Kristallnacht olaylarını takiben düzenlenen yüksek düzeyli toplantıya katıldı. Bu toplantıda, dolaşan Nazi çeteleri tarafından kendilerine yöneltilen yıkım için Yahudilerin sorumlu tutulmasına karar verildi. Heydrich ve Goebbels'in liderliği altında, Yahudilerin Alman ekonomisinden dışlanması da kararlaştırıldı - Holokost'a doğru atılmış belirgin bir ilk adım. Davada gergin anlardan biri, savcılık ekibi tarafından sunulan belgelerle ortaya çıktı: Reichsbank'ın SS'den büyük bir mevduat aldığı ve bu mevduatın doğu Avrupa'daki Yahudi kurbanlardan alınan mücevher çantaları ve diğer değerli eşyaları dahil olmak üzere dış altınlarını içerdiği ortaya çıkmıştı. Funk sürekli olarak bu çantaların içeriği hakkında bilgi sahibi olmadığını inkar etti ve savcılar onun böyle bir bilgiye sahip olduğunu kesin olarak gösteremedi. Aynı zamanda, onun askeri operasyonları planlamada etkin rol oynadığını veya insanlığa karşı suçlarla doğrudan ilişkili olduğunu kesin olarak kanıtlayamadılar. Walter Funk ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.^{296 297}

Hess, Hitler'in yardımcı bakanı olarak görev yapmış ve Goering herhangi bir nedenle mevcut olamazsa onun yerine geçecek kişi olarak görülmüştü. Telford Taylor'ın "Nürnberg Duruşmalarının Anatomisi"²⁹⁸ adlı eserine göre, Churchill, 1945 Şubat'ında Yalta Konferansı'nda yaptığı açıklamalarla, Hess'i "büyük bir savaş suçlusunu" olarak görmüyor olabilir ve ona "adil bir yargılama" yapılması gerektiğini düşünmüş olabilir. Görünüşe göre, Churchill, Hess'in Nazi vahşetlerindeki rolünden tamamen haberdar değildi.

²⁹⁵ Ben S. Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts," *Jewish Virtual Library*, erişim tarihi: 23 Aralık 2023.

²⁹⁶ 1957 yılında Spandau Hapishanesi'nden serbest bırakıldı ve 1960 yılında öldü.

²⁹⁷ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

²⁹⁸ Taylor, Telford. *The Anatomy of the Nürnberg Trials* (New York: Knopf, 1992), 25.

Cinayet hazırlık okulları olarak bilinen ötenazi merkezleri (BSA),²⁹⁹ binlerce Hristiyan Alman ve Avusturyalı bireyin öldürülmesi sürecinde tecrübe kazanan ve bu şekilde duyarsızlaşan serserilere bir eğitim kursu sunmuştu. Bu kişiler, daha sonra Yahudiler, Çingenerler, Polonyalılar, Ruslar, Çekler ve diğer azınlık sayılan Slav topluluklarının milyonlarca üyesinin soykırımında ana görevi üstlenmişlerdi. Program, başlangıçta Rudolf Hess ve ardından onun ayrılması ile birlikte Martin Bormann tarafından yönetilmişti. Würzburg Üniversitesi'nden Profesör Werner Heyde'nin tıbbi denetimi altında, çeşitli gazlar ve enjeksiyonlar kullanılarak yapılan deneylerle yaklaşık 100 000 kişi öldürülmüştü. Bu deneylerde ölüm süreçleri fotoğraflanmış, kronometre ile ölçülmüş, yavaş çekimde filme alınmış ve sonrasında kurbanların beyinleri disseke³⁰⁰ edilmişti. Bu faaliyetler, soykırım için bir nevi lisans öncesi kurs işlevi görmüştür. Rudolf Hess, işlediği suçlar nedeniyle ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.³⁰¹

Alfred Jodl, Wehrmacht Operasyonlar Bölümü Şefi olarak, Blomberg ve Keitel yönetiminde görev yapmıştı. Bu kapasitede, Çekoslovakya'nın yıkımında yer aldı. Yargılanırken, Alman sınırına asker yığarak bu durumu başlatanın Çekler olduğunu iddia etmişti. Ancak, Çekoslovakya'nın işgali için planlar en az altı ay öncesinden hazırды. Sovyetler Birliği'nin işgalini ise önleyici bir önlem olarak nitelendirdi. İnsanlığa karşı suçlar bağlamında, özellikle Danimarka, Hollanda, Fransa ve Belçika'daki sivil nüfusa karşı zorla çalıştırma uygulamalarını desteklemekle suçlandı. Savunmasında "üst otorite" argümanını kullandı. Jodl, "*Bir askerın Komutanını yargılaması görevi değildir. Bunu tarih ya da Yüce Allah yapsın,*" dedi.³⁰² Alfred Jodl, asılarak idam cezasına çarptırıldı.

²⁹⁹ "Ötenazi merkezleri, BSA" (euthanasia centers, BSA) ifadesi, Aktion T4 olarak bilinen Nazi ötenazi programına atıfta bulunmaktadır. Adolf Hitler tarafından 1939'da başlatılan bu program, iyileşmez hastaları, fiziksel veya zihinsel engelli, duygusal sıkıntıları olan ve yaşlı insanları öldürmek için planlanmış bir ötenazi çabası olarak çerçeveselendirilmiştir. Resmi olarak 1941'de sonlandırılmış olsa da, öldürme eylemleri II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar gizlice devam etmiştir. T4 Programı, neredeyse tüm Alman psikiyatri topluluğunu içermekte ve Berlin'deki Tiergartenstrasse 4 adresinden yönetilmekteydi. Tıbbi uzmanlar, Almanya'nın çeşitli kurumlarından gönderilen formları incelemiş ancak hastaları muayene etmemiş veya tıbbi kayıtlarını okumamışlardır. Yine de, bu formlara dayanarak yaşam veya ölüm kararları verme yetkisine sahiptiler. Bu program, Almanya'daki kurumlaştırılmış engelli hastaların sistematik öldürülmesine yol açmış ve Holokost'un sistematik soykırımına öncülük etmiştir. Programın kurbanları, Naziler tarafından "yük getiren hayatlar" ve "işe yaramaz yiyiciler" olarak adlandırılmıştır. United States Holocaust Memorial Museum. "Euthanasia Program." Holokost Ansiklopedisi. Erişim Tarihi 24 Aralık 2023.

³⁰⁰ Nazi döneminde yapılan tıbbi deneyler sırasında insan vücudunun parçalara ayrılarak incelenmesi anlamına gelmektedir.

³⁰¹ Bu cezanın 40 yılından fazlasını Spandau Hapishanesi'nde geçirmiş ve 1987 yılında 93 yaşındayken intihar etmiştir.

³⁰² Taylor, Telford. *The Anatomy of the Nürnberg Trials* (New York: Knopf, 1992), 439.

Reich Güvenlik Ana Ofisi (RSHA) Şefi Ernst Kaltenbrunner, Nürnberg'de 11 Nisan 1946'da yargılanmaya başladı. 1943 Mayıs'ında Çek ajanlar tarafından suikaste uğrayan Reinhard Heydrich'in yerine geçerek SD ve Gestapo'nun kontrolünü üstlendi. Kaltenbrunner, diğer güvenlik pozisyonları gibi doğrudan Heinrich Himmler'in otoritesi altındaydı. Bu pozisyon, onu Einsatzgruppen'lerle³⁰³ doğrudan temasa geçiriyordu. Yargılamalarda tanık olarak ifade veren SS subayı Otto Ohlendorf, Kaltenbrunner'in Einsatzgruppen'lerle ilişkisine ve Yahudilerin ve Sovyet siyasi komiserlerin tasfiye edilmesi talimatlarına dair ifade verdi. Kaltenbrunner, Mauthausen, krematoryumlar ve Yahudilerin imhası ile ilgili belgeler ve tanık ifadeleri sunulduğunda bu suçlamalarla bağlantılıydı. Ernst Kaltenbrunner, asılarak idam cezasına çarptırıldı.

Mahkemenin bazı sanıkları az dahil olmaları nedeniyle zor vakalar olsa da, Keitel, Nazi organizasyonundaki geniş katılımı nedeniyle görece kolay bir durumdu. Hitler'in askeri Genelkurmay Başkanı olarak görev yapan Keitel, savaşın en üst düzeyde planlanmasında doğrudan yer almıştı. İngiliz ve Amerikan uçaklarının keyfi düşürülmesi ve pilotların özet infazı sonuçlanan "terör uçakları" politikası ve 1941'deki "Gece ve Sis" kararnamele,³⁰⁴ üç yıl boyunca askeri mahkeme veya yargılama olmaksızın savaş esirlerinin özet infazı, savunmasını büyük ölçüde zayıflattı. Kararname, yerel halkı boyun eğmeye zorlamak için ailelerin ve arkadaşların yakalanan kişilerin yerlerini ve kaderlerini bilmesini engelleyerek bir gözdağı verme stratejisiydi. Bu, Nazi Almanyası'nın uluslararası antlaşma ve sözleşmelere karşı sessiz bir şekilde meydan okumasını ve sorumluluktan kaçmasını sağladı. Ayrıca, halkın Nazi rejiminin kötüye kullanımlarından habersiz kalmasını ve böylece rejime karşı çıkmak istemelerini azalttı. Keitel, bu kararnamenin uygulanmasında önemli bir rol oynadı ve bu durum, Nürnberg Mahkemelerinde savaş suçları kapsamında değerlendirildi. Savaş suçlarına ortak olduğunu kabul ederken bile Keitel, bir asker olarak komutanına sadakatini dile getirdi. Wilhelm Keitel, asılarak idam cezasına çarptırıldı.

³⁰³ Mobil öldürme birimleri.

³⁰⁴ "Terör Uçakları" politikası ve 1941'deki "Gece ve Sis" kararnamele, II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası'nın işgal altındaki topraklardaki direnişi bastırmak için kullandığı önemli stratejilerdi. "Gece ve Sis" kararnamesi, Adolf Hitler tarafından 7 Aralık 1941'de yayımlandı ve "Alman güvenliğini tehlikeye atan kişilerin" Batı Avrupa'daki Alman işgal bölgelerinde yakalanıp ya vurulmaları ya da gizlice "gece ve sis" altında toplama kamplarına götürülmelerini emrediyordu. Bu kararname, özellikle Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve Norveç vatandaşlarına yönelikti, ancak zamanla Polonya, Macaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Slovakya ve İtalya'dan gelen kişiler de bu kararnamenin kapsamına girdi. Kararname, yakalanan kişilerin ailelerinin ve yakınlarının onların akıbeti hakkında hiçbir bilgi alamaması üzerine kurulmuştu ve bu durum işgal altındaki ülkelerin nüfusunu korku ve terör atmosferi içinde tutmayı amaçlıyordu. İnsanlar gizlice Almanya'ya götürülüp iz bırakmadan ortadan kayboluyordu. Encyclopaedia Britannica (EB), "Night and Fog Decree", *Encyclopedia Britannica*, (Erişim 26 Aralık 2023)

Doenitz gibi, Erich Raeder de bir Alman deniz komutanıydı ve Donanma Komutanı olarak, Doenitz'in üst rütbeli subayıydı. O da Doenitz gibi İddianamenin Bir, İki ve Üç Numaralı Maddeleri altında suçlandı. Doenitz'in durumunda olduğu gibi, en ciddi suçlamalar, Alman U-Bot faaliyetleriyle ilgiliydi. Ancak Raeder'in durumunda, uluslararası hukuk ve mevcut antlaşmaları ihlal ederek saldırgan savaş yapma genel plan ve komploya da dahil olduğunu gösteren güçlü deliller sunuldu. Erich Raeder, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.³⁰⁵

Baltık Almanı olan Rosenberg, 1918'de Almanya'ya göç etti ve 1919'da Nazi Partisi'ne üye oldu. Hitler'in baş ırk ideoloğuydu. Kariyeri boyunca, Rus Devrimi'nin büyük ölçüde "uluslararası Yahudi komplosu"nun bir işi olduğu fikriyle takıntılıydı. Nazi kariyerinin başlarında, Nazi gazetesi Halk Gözlemcisi'nin³⁰⁶ editörlüğünü yaptı. Parti üyeleri tarafından pek sevilme de, Hitler'in desteğini almıştı. 1930'da Reichstag'a seçildi ve Hitler'in organizasyonunda birkaç küçük görevden sonra, savaş sırasında İşgal Edilen Doğu Toprakları için Reich Bakanı olarak atandı ve Yahudilerden arındırılmış, Ari ırktan insanlar tarafından kolonize edilmiş bir Alman egemenliğindeki Rusya için çalıştı. Einsatzgruppen'in Yahudilerin imhası hakkında bilgi sahibi olduğunu kabul etti ve Doğu İşgal Edilen Toprakları'ndaki halkın zorla çalıştırma programlarına katıldığını itiraf etti. Rosenberg'in Rus Devrimi hakkındaki görüşleri, özellikle "Yahudi Bolşeviklerin" dünyayı kontrol etmek için komplo kurduğu efsanesiyle ilgiliydi. Bu düşünce, "Siyon Liderlerinin Protokolleri"³⁰⁷ adlı esere dayanıyordu, bu eser ise modern zamanların en çok dağıtılan Yahudi karşıtı yayımlarından biriydi. Protokoller, Yahudileri dünyayı yönetme amaçlı bir komplo içinde olmakla suçlayan çalışmaydı. Rosenberg, Hitler'in dünya görüşünü oluştururken Protokoller'le tanıştırdı ve Hitler, kariyeri boyunca bu efsaneyi kullandı.³⁰⁸

Nürnberg Mahkemelerinde Rosenberg, barışa karşı işlenen suçlar, saldırgan savaşlar planlamak, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlarla suçlanarak yargılandı ve idam

³⁰⁵ Sağlık durumunun kötüleşmesi nedeniyle 1955'te Spandau Hapishanesi'nden serbest bırakıldı ve 1960 yılında öldü.

³⁰⁶ "Nazi gazetesi Halk Gözlemcisi" ifadesi, Nazi Partisi'nin resmi gazetesi olan "Völkischer Beobachter" için kullanılan bir tanımlamadır. Bu gazete, Nazi Partisi'nin (NSDAP) 25 Aralık 1920'den itibaren yayınladığı resmi yayın organıydı ve ilk olarak haftalık, ardından 8 Şubat 1923'ten itibaren günlük olarak yayımlandı. Gazete, Nazi Partisi'nin resmi yüzü olarak 1945'in sonuna kadar faaliyet gösterdi. 1923'te Adolf Hitler'in Münih'teki Başarısız Bira Salonu Darbesi sonrasında yasaklanmış ve 1925'te yeniden yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin baş editörleri arasında Alfred Rosenberg de yer almıştır. Layton Jr., Roland V. "The Völkischer Beobachter, 1920–1933: The Nazi Party Newspaper in the Weimar Era." *Central European History* 3/4 (Aralık 1970), 353.

³⁰⁷ Richard Landes vd., *The Paranoid Apocalypse: A Hundred-Year Retrospective on The Protocols of the Elders of Zion* (New York: NYU Press, 2012).

³⁰⁸ United States Holocaust Memorial Museum, "Alfred Rosenberg," USHMM Holocaust Encyclopedia

edildi. Rosenberg'in düşünceleri ve eylemleri, Nazi ideolojisinin ırk teorisi, Yahudilere karşı zulüm, Lebensraum, Versay Antlaşması'nın iptali ve "dejeneratif" olarak görülen modern sanata karşıtı duruş gibi temel Nazi ideolojik inançlarının oluşmasında önemli rol oynamıştı. Alfred Rosenberg, asılarak idam cezasına çarptırıldı.

İşçi Tahsisatı Genel Vekili olarak Sauckel, Alman savaş ekonomisinin sanayi bileşeni için işçi sağlamakla sorumluydu. Almanya'nın çalışabilir erkeklerinin çoğu asker olduğu için, işçi bulmak giderek zorlaştı. Sauckel'in liderliğinde, özellikle Doğu Avrupa ve Slav devletlerinden olmak üzere, Fransa ve diğer Alman işgal bölgelerinden yaklaşık 5 milyon işçi zorla getirildi. 1930 Cenevre Sözleşmesi'ni ihlal ederek köle işçiliği talep etmekle suçlandı. Sauckel, asılarak idam cezasına çarptırıldı.³⁰⁹

Hjalmar Schacht'ın neden sanık listesine dahil edildiği belirsizdi. Aslında, ona karşı getirilen tek suçlamalar Hitler'in ve Nazi Partisi'nin iktidara yükselmesine katkıda bulunmak ve savaş hazırlıklarını teşvik etmektir. Versay Antlaşması'na olan hoşnutsuzluğu, Alman askeri gücünün tekrar güçlü olması gerektiğine olan inancı ve Anschluss'a destek vermesi bilinirken, bunlar "savaş suçları" olarak nitelendirilemez diye düşünülmüştü. Schacht, savaş planlama ve hazırlıklarında önemli bir etki kullanma pozisyonunda hiç bulunmadı. Ayrıca, Schacht antisemitizmini ve Yahudilerin hükümet ve sivil hizmet pozisyonlarından dışlanması gerektiğine dair görüşlerini hiç saklamadı. Hjalmar Schacht beraat etti.³¹⁰

1938 Mart'ında, Hitler'in teşvikiyle, Avusturya Şansölyesi Kurt von Schuschnigg, Artur Seyss-Inquart'ı Avusturya İçişleri ve Kamu Güvenliği Bakanı olarak atadı. Bir ay sonra Schuschnigg'in istifasının ardından Hitler, Seyss-Inquart'ı Şansölye olarak atadı. Yeni Şansölye hemen Alman birliklerini Avusturya'ya davet etti ve Anschluss³¹¹ başladı. Ekim 1939'da, Hans Frank'ın altında Polonya'nın Yardımcı Vali Genel olarak atandı. Bu pozisyonda, Reich'tan Yahudilerin Lublin Planı çerçevesinde sınır dışı edilmesinde etkili oldu. Mayıs 1940'ta, Hitler onu İşgal Edilen Hollanda'nın Reich Komiseri olarak atayarak

³⁰⁹ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

³¹⁰ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

³¹¹ Anschluss, Almanya'nın 1938'de Avusturya'yı ilhak etmesi olayıdır. Bu, Adolf Hitler'in, Alman halkını Nazi Alman İmparatorluğu altında birleştirme hedefinin ilk büyük adımı olarak görülüyor. Anschluss, Avusturya'nın Almanya ile siyasi birliğini ifade ediyor ve bu birlik, Hitler tarafından gerçekleştirilen bir ilhak yoluyla elde edildi. 1919'da Avusturya tarafından gündeme getirilen Anschluss fikri, 1919-1933 yılları arasında, özellikle Avusturyalı Sosyal Demokratlar arasında, bir umut olarak kalmış, ancak Hitler'in iktidara yükselmesinin ardından bu düşünce daha az cazip hale gelmiştir. United States Holocaust Memorial Museum. "Nazi Territorial Aggression: The Anschluss." *USHMM Holocaust Encyclopedia*.

bu ülkenin ilhakının yolunu açtı. 1940 sonları ve 1941'de, Seyss-Inquart, Yahudi mülklerinin Ari hale getirilmesi ve Hollandalı Yahudilerin Polonya'daki imha kamplarına sınır dışı edilmesinde aktif rol aldı. Hitler'in hem askeri hem de Yahudilere yönelik niyetleri hakkındaki bilgisi geniş ve yakındı. Artur Seyss-Inquart, dört suçlama maddesinde de suçlu bulunarak asılarak idam cezasına çarptırıldı.³¹²

Jackson'ın Albert Speer ile gerçekleştirdiği çapraz sorguda,³¹³ Speer'in Nazi hareketindeki rolleri ve katkıları daha net bir şekilde ortaya konuldu. Speer, Nazi Partisi'nde 1932'den sonra üye olduğunu ve partide yüksek rütbeli görevlerde bulunduğunu kabul etti. 1934'te Alman İşçi Cephesi'nde departman başkanı olarak atandığını ve bu görevde Alman fabrikalarında çalışma koşullarının iyileştirilmesi çalışmalarını yürüttüğünü belirtti. Daha sonra Hess'in kadrosunda kamu işlerinden sorumlu olduğunu ve bu görevleri 1941'de bıraktığını açıkladı. 1942'de Todt'un NSDAP'nin³¹⁴ Reichsleitung³¹⁵ teknik işler merkez ofisindeki halefi olduğunu ifade etti. Speer, partideki resmi unvanının NSDAP'nin Reichsleitung'inde bir departman şefi olarak "Hauptdienstleiter"³¹⁶ veya benzeri bir şey olduğunu belirtmişti. 1943 rehberinde "Hauptamt für Technik"³¹⁷ başkanı olarak görüldüğünü ve "Oberbefehlsleiter" rütbesine sahip olduğunu söyledi. Bu rütbenin yaklaşık olarak bir ordu korgeneraline eşdeğer olduğunu ifade etti. Speer, 1942'den önce çeşitli parti mitinglerine katıldığını ve resmi parti toplantılarına veya Reichstag oturumlarına sıkça katıldığını açıkladı. Nazi Partisi'nin genel programı ve politikaları hakkında geniş bilgiye sahip olduğunu belirtti. Albert Speer, 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı.³¹⁸

Julius Streicher, Nazi döneminde Der Stürmer³¹⁹ adlı aşırı antisemit ve nefret söylemi içeren bir gazetenin editörüydü. Gazetesi, Almanya'da Yahudi karşıtı duyguları ve nefreti

³¹² Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

³¹³ "Cross-Examination of Albert Speer", *University of Missouri-Kansas City* (15 Aralık 2023).

³¹⁴ Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei.NSDAP, "Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei" (Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi) kısaltmasıdır. Bu, Adolf Hitler'in lideri olduğu ve 1920'de kurulan Almanya'nın Nazi Partisi'nin resmi adıdır.

³¹⁵ "Reichsleitung" terimi, Nazi Almanyası döneminde kullanılan ve Nazi Partisi'nin (NSDAP) en üst düzey yönetim organlarını ifade eden bir terimdir. Bu terim, "Reich Yönetimi" anlamına gelir ve parti içerisinde çeşitli bölümlerden ve departmanlardan sorumlu olan en yüksek düzey yönetici kadroyu tanımlar

³¹⁶ "Hauptdienstleiter" rütbesi, genellikle parti içinde önemli bir yönetici pozisyonunu veya büyük bir bölüm veya departmanın başındaki kişiyi ifade eder

³¹⁷ Bu terim, genellikle Nazi partisi veya hükümeti bünyesinde teknoloji, mühendislik veya ilgili alanlarda faaliyet gösteren bir ana dairesi veya merkezi idareyi belirtir

³¹⁸ 1966'da Spandau Hapishanesi'nden serbest bırakıldı. Speer 1981 yılında vefat etti.

³¹⁹ Dennis E Showalter . "Letters to 'Der Stürmer': The Mobilization of Hostility in the Weimar Republic." *Modern Judaism* 3/2 (1983), 173.

yaymak için kullanıldı ve Adolf Hitler tarafından desteklendi. Streicher'in gazetesi, çoğu zaman abartılı ve yalan haberlerle Yahudi düşmanlığını körükleyen içerikler yayınlıyordu. Streicher, Nazi Partisi'nin üst düzey bir üyesi olmasa da, Yahudi Soykırımı'nı (Holokost) ve genel olarak Yahudilere yönelik nefreti kışkırtmada önemli bir rol oynadı. Nürnberg Mahkemeleri'nde, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlarla suçlandı. Mahkeme, onun yayınladığı içeriklerin ve faaliyetlerinin, Yahudi halkına yönelik kitlesel şiddeti ve soykırımı teşvik ettiği ve bu eylemlerin savaş suçlarına dahil edilmesi gerektiği sonucuna vardı. Streicher, bu suçlamalar nedeniyle asılarak idam cezasına çarptırıldı.³²⁰

Constantin von Neurath, Nazi Almanyası'nda önemli bir diplomatik ve siyasi rol oynayan bir figürdü. 1932'den 1938'e kadar Almanya'nın Dışişleri Bakanı olarak görev yaptı ve bu süre zarfında, Adolf Hitler'in dış politikasını yürütmekte önemli bir rol üstlendi. Neurath, özellikle Nazi rejiminin ilk yıllarında, Almanya'nın dış ilişkilerinde bir süreklilik unsuru olarak görülüyordu ve bu dönemde Almanya'nın diğer ülkelerle ilişkilerini yönetti. 1938'de von Neurath, Hitler'in genişleme politikaları ve agresif dış politikasıyla çatışmalar yaşadı ve Dışişleri Bakanlığı görevinden alındı. Ancak, hemen ardından 1939'da Hitler tarafından Bohemya ve Moravya'nın Reichsprotektörü (Reich Koruyucusu) olarak atandı. Bu, Çekoslovakya'nın işgal edilmesi ve bölgenin Almanya tarafından ilhak edilmesi sonrasında gerçekleşti. Bu görevdeyken, Neurath, bölgenin Nazileştirilmesi ve yerel halka karşı uygulanan baskı politikalarında etkili oldu. Çek parlamentosunu ve siyasi partileri feshetti, basın özgürlüğünü kaldırdı ve Nürnberg Irk Yasaları'nı uyguladı. 1941'de von Neurath, Reichsprotektör görevinden alındı ve SS generali olarak atandı. Mahkeme, onun Nazi rejiminin suçlarına katkıda bulunduğu ve özellikle işgal altındaki bölgelerdeki politikaların uygulanmasında rol aldığı sonucuna vardı. Neurath, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlar da dahil olmak üzere dört suçlama maddesinden suçlu bulundu.³²¹ Constantin von Neurath, 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı.³²²

Ankara'da Alman Büyükelçisi olarak görev yapan ünlü diplomat Franz von Papen, Nürnberg Mahkemelerindeki iddianamede, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarla suçlandı. Nazi Almanyası'nın önemli bir politik figürü olarak, Adolf Hitler'in iktidara yükselişine ve Nazi rejiminin kurulmasına yardımcı olmakla suçlandı. Von Papen, Weimar

³²⁰ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

³²¹ United States Holocaust Memorial Museum. "Konstantin Von Neurath" USHMM *Holocaust Encyclopedia*.

³²² 1954'te sağlık sorunları nedeniyle serbest bırakıldı. 1956 yılında vefat etti.

Cumhuriyeti'nin son dönemlerinde Almanya Şansölyesi olarak görev yapmış ve daha sonra Hitler'in Başkan Yardımcısı olmuştu. Bu pozisyonlarda, Nazi Partisi'nin iktidara gelmesinde önemli bir rol oynamıştı. Mahkeme, onun Nazi suçlarına doğrudan katılımını kanıtlayacak yeterli delil bulunmadığına karar verdi. Bu sonuç, bazı tarihçiler ve gözlemciler tarafından tartışmalı olarak görüldü, çünkü von Papen'in Nazi rejiminin yükselişi ve sürdürülmesindeki rolü nedeniyle daha ağır bir ceza bekleniyordu. Ancak mahkeme, suçlamaların ötesinde kesin kanıtlar bulunamadığı için onu suçsuz buldu. Nürnberg Mahkemeleri'ndeki yargılamada, Franz von Papen beraat etti. Beraat kararı, Nürnberg Mahkemelerinin karmaşık doğasını ve dönemin siyasi ve hukuki zorluklarını yansıtıyor.³²³

Baldur von Schirach, iddianamenin Birinci ve Dördüncü Maddeleri altında suçlandı. Birinci Madde kapsamında, saldırgan savaş planlama ve hazırlık yapmakla suçlanan Schirach için sunulan kanıtlar en iyi ihtimalle zayıftı. Hitler Gençliği hareketinin başı olarak, Alman gençliğini savaşa hazırlamakla suçlandı. Alman gençlik gruplarını Hitler Jugend altında etkili bir şekilde birleştirdiği konusunda şüphe yokken, Schirach'ın avukatı, Gençlik Hareketi'ni Alman Wehrmacht'ından başarılı bir şekilde ayırmayı başardı. Ancak Dördüncü Madde kapsamında Schirach çok daha büyük bir sorunla karşı karşıyaydı. Antisemitizmi sadece bilinen bir şey olarak değil, Schirach bunu açıkça ifade etmişti. İlginç bir şekilde, Schirach'ın antisemitizmi, Rosenberg ve Streicher'den ziyade, Henry Ford'un "Uluslararası Yahudi"³²⁴ eserinden esinlenmişti. Mahkeme, Viyana'daki Yahudilerin imha kamplarına sınır dışı edilmesini bildiği ve onayladığına dair güçlü belgesel kanıtlar sundu. Ayrıca, doğu Polonya'daki Yahudilerin Einsatzgruppen'in mobil vanları tarafından imhasından da haberdardı. Bu bilgi, Kristallnacht'tan sonra Reich Yahudilerinin sınır dışı edilmesini desteklediği iddiasını geçersiz kıldı çünkü bunun Yahudilerin en iyi çıkarına olduğunu düşünüyordu. Baldur von Schirach, 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı.³²⁵

³²³ "Judgement : von Papen", *The Avalon Project* (Erişim 25 Aralık 2023)

³²⁴ Henry Ford'un "The International Jew" (Uluslararası Yahudi) başlıklı eseri, 1920-1922 yılları arasında Ford'un sahibi olduğu Dearborn Independent gazetesinde yayımlanan antisemit makalelerden oluşuyor. Bu makaleler daha sonra dört ciltlik bir set halinde derlenerek yeniden basıldı ve Ford'un derin antisemitizmini ortaya koydu. Eser, Yahudilere karşı aşırı düşmanlık içerikleriyle biliniyor ve Ford'un bu yayınlarıyla antisemitizmi yaydığı geniş çapta kabul ediliyor. Leo P Ribuffo. "Henry Ford and 'The International Jew.'" *American Jewish History* 69/4 (1980), 437–77.

³²⁵ Cezasının tamamını Spandau Hapishanesi'nde yatarak tamamladı ve 1974 yılında vefat etti.

Bormann, 30 Nisan 1945 tarihinde Hitler'in yeraltı sığınağında Hitler ve Goebbels ile birlikteydi.³²⁶ Hitler ve Goebbels intihar ettiğinde, Bormann ve diğerleri hızla ilerleyen Sovyet ordusundan kaçmak için sığınağı terk etti. Ölü veya esir olduğu varsayılsa da, Nürnberg Davaları sırasında yerinin kesin olduğu doğrulanmamıştı. Hess'in İngiltere'ye gayri resmi uçuşuyla Hitler ile barış görüşmeleri yapmak amacıyla pazarlık ettikten sonra, Bormann, Hess'in istifası üzerine Hitler'in Yardımcısı olarak Parti işlerinden sorumlu olarak Hess'in yerine geçti. Bormann'ın kendi Partisi üyeleri ve özellikle Alman ordusu arasındaki itibarı çok olumsuzdu. Ona, medeni olmayan, acımasız ve zalim olarak bakılıyordu. Davada bulunmaması nedeniyle, Bormann soruşturması, onu milyonlarca Yahudi'nin Polonya'ya sürülmesiyle, Ukraynalı kadınların köle emeği olarak kullanılmasıyla bağlantılı kapsamlı belgeler temelinde devam etti. Martin Bormann, giyaben idam cezasına çarptırıldı.³²⁷

Tüm mahkumiyet kararları, Nazi rejiminin çeşitli kademelerinde suça bulaşan her bir aktörün sorumluluğunu açıkça belirliyordu. Her suçun, her eylemin ardındaki düşünce sistemini ve Nazi ideolojisinin insanlık üzerindeki dehşet verici etkilerini ortaya çıkararak, Nürnberg Mahkemesi, tarihi bir adil hesaplaşma sürecini başlatmıştı. Diğer yandan ise, özellikle Sovyet hakim Von Papen'i protestosu, mahkemenin kararlarının yeterince kapsamlı olmadığına dair eleştiriler de gelmeye başlamıştı. İlerleyen bölümde de değineceğimiz üzere, bu tür eleştiriler, mahkemenin zorlu kararlarını dünya kamuoyu önünde nasıl bir şekilde temellendirdiğini sorgulatırken, uluslararası alanda mahkemenin nasıl bir algıya sahip olduğunu da ortaya koymaktaydı.

4.3.1. Karar Sonrası Haller

Bu tarihi yargılamanın bitiminden sonra sanıkların akıbetlerini, idam cezasına çarptırılanların son günlerini, serbest bırakılanların toplum içindeki yerlerini ve halkın tepkisini ele almak gerekirse, Nürnberg Mahkeme kararları sonrası yaşananlar, savaşın yaralarının nasıl sarıldığına ve adaletin nasıl tecelli ettiğine dair önemli perspektif sunuyordu. 3 Ekim Akşam 1946 Gazetesi'nin³²⁸ haberi, Nürnberg Mahkeme kararları sonrasında yaşanan önemli gelişmeleri detaylandırıyordu. İdam cezasına çarptırılan 11

³²⁶ Gerhard L. Weinberg, "Hitler's Private Testament of May 2, 1938", *The Journal of Modern History* 27/4 (Aralık 2023), 415.

³²⁷ Austin, "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts".

³²⁸ *Akşam*, "Serbest bırakılanlar cezaevinden çıkamıyorlar" (3 Ekim 1946), 1.

Nazi savaş suçlusunu, intiharları önlemek amacıyla ayrı hücrelere nakledilmiş ve kelepçelenmişlerdi. Bu tedbir, mahkumların yakın gözlem altında tutulmasını sağlamak için alınmış. Haberde ayrıca, serbest bırakılan von Papen, Schacht ve Fritsche'nin hala cezaevinde buldukları ve dışarı çıkmaya cesaret edemedikleri belirtilmişti.³²⁹ Bu durum, savaş sonrası Almanya'da yaşanan sosyal ve siyasi gerilimlerin bir yansıması olarak görülebilirdi. Bu üç kişinin, kamuoyu tepkisi ve güvenlik endişeleri nedeniyle hapisneden ayrılmamayı tercih etmeleri, Nürnberg Mahkemeleri'nin sonuçlarının toplum üzerindeki derin etkisini gösteriyordu. Habere göre, bu üç kişinin yarın hapisneden ayrılmaları muhtemel olup, serbest bırakılanların yeniden tutuklanmaları için çağrılar yapıyordu. Berlin'in Rus işgal bölgesinde 50 000 Alman bu konuda protesto gösterisi yapmış ve sosyal demokrat bir liderin bu kişilerin Alman mahkemelerinde sorgulanmasını talep ettiği belirtilmişti.

Haberin bir diğerk dikkat çeken noktası, Göring'in ölüm hücreindeki demeci idi. Göring, bir gazeteciye verdiği demeçte:

*"Bugün için Alman milleti diye bir şey yoktur. Alman menfaatleri için zaruri olduğundan teslim oldum. Alman milletinin istikbali ve Rus sistemine çok benzeyen bir sistemi kabul edip etmemesi Alman milletinin elinde değildir. Bu mesele İngiltere ve Amerika'nın kendi menfaatlerini müdafaya yolundaki hakiki arzu ve niyetlerine bağlıdır. Savaş liderleri olan Churchill, Roosevelt ve Stalin arasında Stalin'i en önemli buluyorum,"*³³⁰

demişti. Bu ifadeler, Göring'in son anlarındaki düşüncelerini ve Almanya'nın geleceği hakkındaki kaygılarını yansıtıyordu. Haberde ayrıca, idamla yargılanan diğerk kişilerin durumlarına da değiniliyordu. Ribbentrop'un korkak ve şaşkın olduğu, Keitel ve Jodl'un idam cezasının verdiği dehşeti yenemedikleri, Hess'in tam bir alakasızlık gösterdiği belirtiliyordu. Haberde bahsedilen Londra gazetelerindeki yorumlarda ise, özellikle Von Papen'in beraat kazanmasının Anglosakson siyasi çevrelerinin entrikasına atfedildiği ifade ediliyordu. Son olarak, serbest bırakılanların durumu ele alınmıştı. Schacht'ın rahat bir uyku uyuduğu, eşi ve kızı tarafından ziyaret edildiği, von Papen'in ailesiyle birlikte olduğu ve her sabah hapisane hücrelerinde dua ettiği belirtiliyordu.³³¹

³²⁹ Falk Richard, "Confronting Apartheid: A Personal History of South Africa, Namibia and Palestine", *American Journal of International Law* 116/ 4 (2022), 906.

³³⁰ *Akşam*, "Serbest bırakılanlar cezaevinden çıkamıyorlar", 1.

³³¹ John Crace, "Nazis executed in Nürnberg ", *The Guardian* (Erişim 4 Aralık 2023).

4.3.1.1. *Ekonomist Dergisi'nin İddiası*

Mahkemeyi en yakından takip edenlerden biri olarak sürekli gündemi taşıyan Akşam gazetesi, yansıyan gelişmelerle bulunan ortamın atmosferiyle ilgili detayları Türk kamuoyuna aktarmaya devam ediyordu. 6 Ekim tarihli 1946 Akşam Gazetesi'nin³³² anasayfa haberinde, Nürnberg Mahkemeleri tarafından serbest bırakılan Schacht, von Papen ve Fritsch'in hapisshaneden artık çıkabildikleri belirtiliyordu. Özellikle von Papen'in diğer iki mahkûmdan bir gece daha hapisshanede kaldığına dikkat çekilmişti. Bu kişilerin Amerikan işgal bölgesinde kalacakları ve bölgedeki Alman kanunlarına tabi olacakları bilgisini veriyor, ayrıca, bu kişilerin aynı suçlamalarla tekrar yargılanmalarının beklenmediği söyleniyordu. Nürnberg mahkumlarının af talepleri konusu da gündemde yer almıştı. Buna göre, bütün mahkumlar af talebinde bulunmuşlar, ancak idamla yargılanan Kaltenbrunner ve 20 yıl hapse mahkum edilen Speer ile von Schirach böyle bir talepte bulunmamışlardı. Van Schirach'ın, hakkında verilen kararın adalete uygun olduğunu söylediği belirtildi.

Haberde ayrıca, Martin Borman'ın Münih'te yakalandığına dair dolaşan iddialara da yer veriliyor, ancak ilgili kurumlar tarafından bu iddiaların asılsız olduğu ifade edilirken, Keitel'in avukatı Dr. Otto Welte'nin, müvekkilinin askerî bir şekilde, yani kurşuna dizilerek ölmesi talebinde bulunduğu aktarılmıştı.

Haberin en önemli noktası ise haftalık Ekonomist dergisinin Nürnberg Davası'nın sonucu hakkındaki makalesiydi.³³³ Dergi, mahkemeyi genel olarak tasvip etmekle birlikte, yargıçların önemli bir şahit ifadesini unuttuklarına dair eleştirilerde bulunuyordu. Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nın altı Avrupa devletinin Almanya ve Sovyetler Birliği arasında paylaşılmasını hedefleyen gizli bir anlaşmayı içerdiği, bu bilginin Alman dışişleri bakanlığının daimi sekreteri Baron von Weizsäcker tarafından ifade edildiği, ancak mahkeme kararında bu konunun hiç bahsedilmediği vurgulanıyordu.

Bu haber, Nürnberg Mahkemeleri'nin sonuçlarının sadece sanıkların kaderlerini değil, aynı zamanda savaş sonrası Almanya'nın siyasi ve sosyal yapısını da derinden etkilediğini gösteriyordu. Mahkumların af talepleri, serbest bırakılanların güvenlik kaygıları ve kamuoyunun tepkisi, mahkeme kararlarının karmaşık doğasını ve savaş sonrası dönemin zorluklarını ortaya koyuyordu. Ekonomist dergisinin makalesindeki eleştiriler,

³³² *Akşam*, "Von Papen Dün Hapishaneden Çıktı" (6 Ekim 1946), 1.

³³³ "The Nürnberg Judgment," *The Economist*, 5 Ekim 1946.

mahkemenin bazı önemli konuları göz ardı ettiği iddialarını gündeme getiriyor ve Nürnberg Mahkemeleri'nin tarihi anlamını ve etkilerini daha da derinlemesine sorgulamamıza yol açıyordu. Nürnberg Mahkemeleri sonrası Almanya'nın adalet arayışı ve tarihi hesaplaşmasının ne kadar karmaşık olduğunu gösteren önemli örnekler olarak dikkat çekmekteydi.

4.3.2. Zamanın Oyunu

6 Ekim 1946 tarihinde Akşam gazetesinin üçüncü sayfasında, yazarı anonim kalmış "Zamanın Oyunu"³³⁴ başlıklı köşe yazısı içerisinde, her bir mahkumun durumuna detaylı bir şekilde değinilmiş ve Nürnberg Mahkemeleri'nde verilen kararlar sonrası bu mahkumların akıbetlerine dair analizler yapılmıştı. Bu analizler, söz konusu kararların ve mahkumların sonraki durumlarının, Türk kamuoyu nezdinde yankı bulmasının ve önem arz etmesinin altı çizilmişti. Yazar, mahkemeler sonrası gelişen olayları ve bu olayların toplumsal algı üzerindeki etkilerini, dönemin siyasi ve sosyal bağlamı içerisinde ele alarak, o dönemde yaşananların bugünkü yansımalarını ve önemini vurgulamıştı. Yazı, dünya nüfusunun iki milyara ulaşması ve demokrasinin "her şahsa bir oy" ilkesi üzerinden başlayarak, Nürnberg Mahkemeleri'nin adalet ve insanlık durumu üzerine etkilerini vurguluyordu. Bu kapsamda, mahkûmların kişisel hikâyeleri üzerinden büyük bir tarihî olayın insan ruhundaki derin izlerini sorguluyordu.

Hermann Göring'in hücreindeki hali, yazarın dikkat çektiği ilk konuydu. Göring, ailesinin fotoğraflarına bakarak geçirdiği geceler ve hatıralarını yazarken gösterdiği duygusal tepkilerle, savaş suçlusunun ötesinde, bir baba ve eş olarak karşımıza çıkıyordu. Bu, Türk kamuoyunda savaş suçlularına karşı olan algıyı yumuşatan ve onları daha insanî bir bakış açısıyla değerlendirmeye yönlendiren bir unsur olmuştu. Rudolf Hess'in durumu ise, savaşın travmatik etkilerini ve insan psikolojisinin kırılmasını gözler önüne seriyordu.³³⁵ Sürekli büyüklerin isimlerini sayıklaması ve af dilemesi, onun içsel çatışmalarını ve pişmanlıklarını ortaya koymaktaydı. Türk kamuoyu, bu halleriyle Hess'in savaşın acımasız yüzünü ve insan ruhundaki derin yaraları daha net bir şekilde görebilmişti. Hapishanede, Joachim von Ribbentrop doktorlardan hücre bekçilerine ve berberlere kadar herkesten hukuki tavsiye istiyordu. Hapishane psikiyatristi G. M. Gilbert, Ribbentrop'u "kafası

³³⁴ Akşam, "Zamanın Oyunu", (6 Ekim 1946), 3.

³³⁵ Gordon, "Rudolf Hess: A Life and Death Shrouded in Mystery".

karışık ve demoralize olmuş bir fırsatçı" olarak gördü. Ribbentrop'un düzensiz davranışları, avukatının "Bu adamı savunmak imkansız" diye şikayet etmesine neden oldu.³³⁶ Joachim von Ribbentrop'un karyolasında saatlerce hareketsiz yatması ve gizli yazılar yazıp yırtması, savaşın getirdiği çaresizlik ve umutsuzluğu temsil ediyordu. Von Ribbentrop'un bu hali, Türk kamuoyunda savaşın birey üzerindeki yıkıcı etkisine dair farkındalığı artırmıştı. Wilhelm Keitel ve Hans Frank'ın İncil okuyup dua etmeleri, dini inançların insan üzerindeki teselli ve sığınma ihtiyacını yansıtıyordu. Bu durumlar, Türk toplumunda dini inançların insan davranışları üzerindeki etkisine dair tartışmaları canlandırmıştı. Julius Streicher'in karamsarlık içinde oturup kendini düşüncelere kaptırması, savaşın insan üzerindeki baskı ve stresini simgeliyordu. Ernst Kaltenbrunner'in duvara 'Yahudi düşmanlığı' yazması, savaşın ideolojik boyutunu ve onun insan psikolojisindeki derin izlerini gösteriyordu. Alfred Rosenberg'in polis romanları okuması ve Franz von Papen'in Alman klasiklerine yönelmesi, insanın zor zamanlarda kültürel ve edebi eserlere sığınma ihtiyacını ortaya koyuyordu. Wilhelm Frick'in hayatını kurtaracak bir imtiyaz elde ettiğini söylemesi, insanın umutsuzluk içinde umut arayışını temsil ediyordu. Karl Dönitz'in felsefe okuması ve Erich Raeder'in hastalığına tedavi arayışı, insanın zor durumlarda manevi ve zihinsel sığınaklar bulma çabasını göstermekteydi. Baldur von Schirach'ın kıyafetine özel itina sarf etmesi ve Alfred Jodl'un Goethe'den şiirler okuması, insanın en karanlık zamanlarda bile estetik ve kültürel değerlere bağlılığını yansıtıyordu. Albert Speer'in hatıralarını³³⁷ yazması ve Konstantin von Neurath'ın ailesine mektuplar yazması, insanın içsel dünyasını ve duygusal bağlarını koruma çabasını gösterdiği düşünülmüştü.

Bu köşe yazısı, Türk kamuoyunda Nürnberg Mahkemeleri'nin insanlık durumuna etkisini derinden irdeleyerek, savaş suçlularının kişisel hikâyeleri aracılığıyla tarihî olayların insan ruhuna etkisini anlamlandırma fırsatı sunuyordu. Bu, hem tarihî bir olayın analizi hem de insanlık durumuna dair derin bir yansıması olarak kabul edilebilirdi.

³³⁶ Lynn Library, "Indictments and Defendants", *Lynn University Library* (Erişim 29 Kasım 2023).

³³⁷Peter Hoffmann ve Henry Ashby Turner, "Some Lessons in Crime and Punishment" incelemesi, thk. Adolf Hitler, Alan Bullock, Werner Maser, R. H. Barry, Bradley F. Smith, Ernst Hanfstaengl vd. (North American Review: 1971), 256/3, 74.

4.3.3. Af talebi Süreci Sona erdi

Aynı günün *Ulus* gazetesi,³³⁸ konuya farklı coğrafyalardan farklı sesleri medyaya yansıtmıştı. Ana sayfasında, mahkeme kararları açıklanırken bazı sanıkların hallerini gösteren bir fotoğraf kullanan *Ulus* Haberinin ele aldığı konular, savaş sonrası dönemin karmaşık siyasi ve hukuki ortamını gözler önüne seriyordu.

Öncelikle, Nürnberg kararlarına ilişkin af talebi sürecinin sona ermesi önemli bir gelişmeydi. Kaltenbrunner, Speer ve Von Schirach dışındaki tüm mahkûmların af talebinde bulunması, mahkûmların kendi kaderlerini etkileyebilecek son fırsatlarını kullanma çabası olarak yorumlanabilirdi. Nürnberg'den gelen haberler, mahkûmların af taleplerini sunma süresinin sona erdiğini ve bu sürecin resmi olarak kapandığını belirtiyordu. Bu, mahkûmlar için adeta bir dönemin kapanışı ve yeni bir belirsizlik döneminin başlangıcı anlamına gelmekteydi. Öte yandan, Bavyera'dan verilen emirle, Nürnberg Mahkemesi'nde önce beraat eden Schacht'ın Alman mahkemesi tarafından tekrar yargılanacağı bilgisi dikkat çekmişti. Bu, savaş sonrası Almanya'da adaletin nasıl işleyeceğine dair soru işaretlerini göstermişti. Schacht'ın suçlamaların doğruluğunu sorgulaması ve daha fazla bilgi talep etmesi, savaş sonrası adalet sürecinin ne kadar karmaşık ve çok katmanlı olduğunu gösteriyordu.

Müttefik askeri komisyonun sonraki hafta yapacağı toplantıda af isteklerini incelemesi planlanıyordu. Bu toplantının sonuçları, savaş suçlularının akıbeti açısından kritik önem taşıyacaktı. Komisyonun vereceği kararlar, savaş sonrası dönemin hukuk ve adalet anlayışını şekillendirecekti. Af konuları tartışılırken, Meksika'nın Kızılhaç aracılığıyla Nürnberg'de mahkûm edilen Nazi liderleri için şefaath talebinde bulunması, uluslararası arenada dikkate değer bir insani yaklaşım olarak öne çıkıyordu. Meksika'nın, Nazilerin işlediği cinayetlere rağmen daha fazla kan dökülmemesini istemesi ve bu yaklaşımın dünya çapında yeni bir dönemin başlangıcı olabileceği umudu, savaş sonrası uluslararası ilişkilerde yeni bir bakış açısının işareti olabilirdi.

Nürnberg Alman Polis Şefi Doktor Stehl'in Schacht ve Fritsch'in serbest bırakıldığını bildirmesi ve beraat edenlerin tevkif müzakerelerinin iptali, Almanya'da hukukun nasıl işleyeceğine dair önemli bir gelişmeydi. Yazıda belirtilen Dana Ajansı'nın haberine göre, Alman mahkemesi üyesi Dr. Proelien'in vatana ihanet suçlamasının doğru olmadığı

³³⁸ *Ulus*, "Af İsteği Sırası Dün Sona Erdi" (6 Ekim 1946), 1.

gerekçesiyle beraat edenler hakkındaki müzakerelerin iptal edildiğini açıklaması, savaş sonrası Alman adalet sisteminin durumunu ve adaletin nasıl tecelli edeceğini sorgulatıyordu.

Sovyet Bölgesindekilere göre durum ise Sovyetler Birliği'nin bakış açısını yansıtıyordu. Alman Ziraati Merkezi İdaresi Başkan Muavini Reinhardt Bencke'nin, Nürnberg Mahkemesi'nin Alman Adalet Divanı tarafından tekrar icra edilmesi gerektiğini söylemesi, savaş sonrası dönemde adaletin nasıl sağlanacağına dair farklı görüşlerin olduğunu göstermekteydi. Berlin'de toplanacak Adalet Divanı'na 22 suçlunun teslim edilmesi gerektiği yönündeki ifadeler, Sovyetler Birliği'nin savaş suçlularına yönelik katı tutumunu yansıtıyordu.

İngiliz solcu "New Stateman"³³⁹ gazetesinin yorumu ise, Nürnberg Mahkemesi'nin siyasi baskı altında basit bir gösterişe dönüştüğü yönündeki iddiaları reddediyordu. Gazete, Nazi savaş suçlarının samimi bir yargılama sürecinden geçtiğini ve adil bir kararın verildiğini savunmaktaydı. Aynı zamanda, Schacht ve Popen'ın dört suçtan beraat etmesi, bu sürecin karmaşıklığını ve zorluklarını gözler önüne seriyordu. Gazetenin vurguladığı gibi, bu dava sırasında açıklanan olaylar, Almanya ve dünya tarihinde önemli bir dönemin, siyasi tartışmaların ve planların detaylı bir şekilde incelenmesini sağlıyordu. Bu durum, savaş sonrası dünyada totaliterizmin felaketleri ve modern devletlerin yapısı hakkında genel bir eğitim için temel oluşturabileceğini düşündürmekteydi.

"Nazi Şeflerinin İdam Hükümü" başlığı altında sunulan 11 Ekim 1946 Akşam Gazetesi³⁴⁰ haberinde ise, Nürnberg Mahkemeleri tarafından idama mahkûm edilen Nazi liderlerinin kaderleri hakkında bilgi veriliyordu. Haber, Çarşamba günü Nürnberg hapisanesinde idam hükmünün yerine getirileceğini bildirdi. Müttefik kontrol komisyonunun bir önceki akşam resmen tebliğ ettiği bu idam kararlarının, Nazi şeflerinin af taleplerinin reddedilmesiyle sonuçlandığı belirtmişti. Bu durum, savaşın sona ermesinin ardından uluslararası adaletin nasıl işlediğine dair önemli bir örnek teşkil ediyor ve İdam kararlarının kesin ve değişmez olduğunun altı çiziliyordu. Haberde ayrıca, idam hükmünün yerine getirilmesi sırasında dört büyük devletin temsilcilerinin yanı sıra İngiliz, Amerikan, Fransız ve Rus gazetecilerinin ve fotoğrafçıların hazır bulunacakları belirtilmesi, uluslararası toplumun, bu tarihi ve trajik olaya tanıklık etme isteği, savaşın ve savaş suçlarının sonuçlarının geniş

³³⁹ "New Statesman." Erişim Tarihi: 27 Aralık 2023. <https://www.newstatesman.com>.

³⁴⁰ *Akşam*, "Nazi Şeflerinin İdam Hükümü" (11 Ekim 1946), 1.

çapta anlaşılması ve kaydedilmesi açısından kritik bir durumdu. Son olarak, Müttefik kontrol komisyonunun, idam hükümlerinin asılarak değil, kurşunlanarak yerine getirilmesi taleplerini de reddettiği bilgisi gelmişti.³⁴¹ Göring, Mareşal Keitel ve Jodl gibi önemli Nazi figürlerinin yaptığı bu başvurunun reddedilmesi, mahkemenin idam yöntemi konusundaki kararlılığını ve cezanın ciddiyetini gösteriyordu.

1.1.1. Mahkeme Sonrası İdama Doğru

Nürnberg Mahkemelerinin sonuçlarının uygulanmasıyla başlayan o gün, insanlık tarihinin en ağır ve karanlık sayfalarından birini açmıştı. "Harp Suçluları Asıldı!" ve "İntihar Eden Göring'in Zehiri Nasıl Bulduğu Anlaşılamıyor" başlıkları,³⁴² bu tarihi anın dramını ve önemini adeta haykırıyordu. Savaşın dehşetleri ve adaletin ağır yükü, Nürnberg'de, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte tüm dünyanın gözleri önünde gerçeğe dönüşüyordu. O gün, adaletin ve intikamın, hüznün ve umudun, geçmişin hatıraları ve geleceğe dair beklentilerin çarpıştığı bir anı oluşturuyordu. Savaşın acımasız yüzü, bu kez mahkum edilenlerin kaderinde yansıyor. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, dünyanın dört bir yanından insanlar, bu tarihi anın tanıklığına hazırlanıyordu.

Nürnberg'deki bu sabah, adeta bir dönemin kapanışını ve yeni bir dönemin başlangıcını işaret ediyordu. Mahkûmların son saatleri, tarihin en ağır yargılamalarından birinin sonucuydu. Bu, yalnızca bir idam değil, aynı zamanda bir dönemin, bir ideolojinin ve bir savaşın sonuydu. Tüm dünya, bu tarihi ve dönüştürücü adalet anını soluk almadan izliyordu. Anasayfa haberinin aktardığına göre, Nürnberg'de sabahın erken saatleri, adeta tarihi bir sessizlikle kaplıydı. Gökyüzü henüz aydınlanmamışken, Müttefiklerarası Mahkeme tarafından ölüme mahkum edilen 10 Nazi savaş suçlusunun idamı gerçekleştirilecekti.³⁴³ Bu sessizlik, belki de tarihin en ağır yükünü taşıyan bir günün habercisiydi. Cezaevinde, idam hazırlıkları son hızıyla devam ediyordu.³⁴⁴ Mahkumlar, gardiyanlar tarafından hücrelerinden alınıyor, her biri kendi iç dünyasında son bir yolculuğa çıkıyordu. Sauckel, hücrelerinde asabiyetle dolaşırken, Jodl yatağında oturmuş, belki de karısına yazdığı son mektubu bitirmeye çalışıyordu. Mareşal Keitel, yeşile çalan

³⁴¹ Caroline Sharples, "What do you do with a Dead Nazi? Allied Policy on the Execution and Disposal of War Criminals, 1945-55", 6.

³⁴² *Ulus*, "Harp Suçluları Asıldı!" (17 Ekim 1946), 1.

³⁴³ Christopher Klein, "10 Things You May Not Know About the Nürnberg Trials".

³⁴⁴ "Description of the Executions of the Major War Criminals", *Famous Trials*, (Erişim 30 Kasım 2023).

gri üniforması ve başındaki yassı kasketiyle dik duruyordu. Ribbentrop ise, diz çökmüş ve papazla birlikte dua etmekteydi.³⁴⁵

Haberde özellikle vurgulanan bir diğer nokta, Göring'in intiharıydı. Bu olay, idam protokollerinde değişikliğe neden oldu. Göring, zehirli bir madde ile intihar ederek, asılmaktan kurtulmuştu³⁴⁶. Hitler'in varisi, eşine yazdığı intihar notunda, idam mangası tarafından ölümü kabul edebileceğini ancak asılarak ölmenin bu kadar onursuz bir yöntemle ölmeyi kabul edemeyeceğini belirtmiş. Goering, düşmanları tarafından bu kadar korkunç bir şekilde idam edilmektense kendi hayatına son verme kararı aldığını yazmış.³⁴⁷ Bu durum, diğer mahkûmların darağacına kelepçeli bir şekilde götürülmelerine sebep oldu. Mahkûmlar, son yemeklerini bu vaziyette yediler: domuz eti konservesi, patates salatası, domates ve kahve.³⁴⁸

İnfaz, 01:14'te başladı. İlk olarak von Ribbentrop, ardından Keitel, Kaltenbrunner, Rosenberg, Frank, Frick, Streicher, Sauckel, Jodl ve Seyss-Inquart idam edildi. İdam süreci 1 saat 43 dakika sürdü ve bu süre zarfında, her bir mahkumun son sözleri tarihe kazınmıştı.³⁴⁹

Ribbentrop:

*"Tanrı Almanya'yı korusun, son arzum Almanya'nın birliğinin temin edilmesi ve doğu ile batı arasında bir ittifakın meydana gelmesidir. Dünyaya barış dilerim."*³⁵⁰

Keitel:

"Tanrı'ya, Alman milletine acıması için yalvarırım. 2.000.000'dan fazla Alman askerinin vatanları için öldüğünü gözlerimle gördüm. Şimdi ben de oğullarımın yanına gidiyorum. Her şey Almanya için."

Kaltenbrunner:

*"Milletimi ve vatanımı kalbimin bütün samimiyetiyle sevdim. Memleketimin kanunları gereğince görevimi yaptım. Almanya'nın hiçbir zaman bir asker olamamış adamlar tarafından yönetilmesine ve cinayetlere sevk edilmesine katılmadım. Yaşasın Almanya."*³⁵¹

Frank:

³⁴⁵ John Crace, "Final moments of Nazis executed at Nürnberg ", *The Guardian* (Erişim 1 Aralık 2023).

³⁴⁶ "Final moments of Nazis executed at Nürnberg ".

³⁴⁷ "10 Things You May Not Know About the Nürnberg Trials".

³⁴⁸ "Nürnberg Hangings", *Famous World Trials* (Erişim 29 Aralık 2023).

³⁴⁹ "Last words from Nuremberg", *Vaguely Interesting*, (Erişim 29 Aralık 2023).

³⁵⁰ "Joachim von Ribbentrop (1893-1946) - Find A Grave Memorial", *Find A Grave* (Erişim 5 Aralık 2023).

³⁵¹ Crace, "Final moments of Nazis executed at Nürnberg ".

*"Zindanda kaldığım süre boyunca bana gösterdiğiniz ihtimam için teşekkür ederim. Kendim için Tanrı'dan rahmet diliyorum."*³⁵²

Fritsch: *"Yaşasın ebedi Almanya."*

Streicher:

*"Heil Hitler. Artık Tanrı'ya kavuşuyorum, bunu siz de biliyorsunuz. Hoşça kalın, bir gün Bolşevikler sizi de asacaklar. Tanrı'ya yaklaşıyorum. Ah Adele, sevgili karım..."*³⁵³

Sauckel:

"Ben masum olduğum halde ölüyorum, verilen hüküm haksızdır. Tanrı Almanya'yı korusun. O yaşasın ve bir gün yine büyük bir devlet olsun. Tanrı ailemi korusun."

Jodl: *"Seni selamlarım, benim Almanyam."*

Seyss-Inquart:

*"Bu iyi adamlar; bir felaket olan bu İkinci Dünya Savaşı'nın son safhasını teşkil etmesini ve milletler arasında barış ve anlayışın hüküm sürmesini dilerim. Almanya inanıyorum."*³⁵⁴

İnfaz tamamlandıktan sonra, cesetler aceleyle tabutlara yerleştirilerek, Nürnberg'den uzak bir yere gömülmek üzere yola çıkarılmışlardı.³⁵⁵ Bu anlar, savaşın acımasız sonucunu ve tarihin karanlık bir sayfasını oluşturuyordu. Bu detaylı haber, Nürnberg Mahkemelerinin sonucunu ve bu sonucun Türk kamuoyuna yansımalarını anlamak için önemli bir kaynak olmuştu. İdam edilenlerin son anları ve bu tarihi olaylar, savaş sonrası dönemin adalet anlayışını ve tarihin akışını derinden etkilemişti. Bu an, insanlık tarihinin en karanlık dönemlerinden birinin kapanışı olarak tarihe geçti. Nürnberg Mahkemelerinin ardından gerçekleşen bu idam günü, adaletin ve tarihin acımasız yüzünü gösteren, insanlık için unutulmaz bir dönüm noktası oldu.

³⁵² Crace, "Final moments of Nazis executed at Nürnberg".

³⁵³ Chaplain Henry F. Gerecke, "I Walked to the Gallows with the Nazi Chiefs", *The Chaplain Kit* (Erişim 6 Aralık 2023).

³⁵⁴ Arnold Palthe, "Final Statement Arthur Seyss-Inquart", *TracesOfWar* (Erişim 1 Aralık 2023).

³⁵⁵ Richard Hodges, "Nazis Executed at Nürnberg", *History Today* (Erişim 29 Aralık 2023).

5. MAHKEME ELEŞTİRİLERİ VE YORUMLAR

Nürnberg Mahkemeleri, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulan ve tarihte savaş suçlarına ilişkin yargılamaları gerçekleştiren bir hukuki yapı olarak önemli bir yere sahiptir. Bu mahkemeler, uluslararası hukuk alanında bir dönüm noktası olarak kabul edilirken, bir yandan da çeşitli eleştirilere ve yorumlara konu olmuştur. Bu bölümde, Mahkeme sürecinin eleştirileri ve çeşitli yorumları, Türk kamuoyunun perspektifinden incelenmekte ve analiz edilmeye çalışıldı. Eleştiriler yapılırken, uluslararası arenada varlığını koruyan belirli olgularla karşılaşıldı. Bunlardan en önemli ve en yaygını Zaferin Adaleti (Victor's Justice) eleştirisi³⁵⁶ oldu. Bu eleştiri yaklaşımı, Nürnberg Mahkemelerinin galip devletler tarafından yönlendirildiği ve adaletsiz olduğu yönündeki iddiaları içermektedir. Bu eleştiri, Türk kamuoyunun tarihsel ve sosyopolitik bağlamda nasıl tepki gösterdiği üzerinden değerlendirilmekteydi. İkinci olarak, Nürnberg Mahkemelerinin savaş suçları için 'geriye dönük yasalar uygulaması (Ex Post Facto)³⁵⁷ da Türk kamuoyunda tartışma konusu olmuştur. Öte yandan, mahkemelerin 'seçici yargılama ve cezalandırma' uygulamalarına dair iddialar da dikkate değerdir. Bazı suçların ve suçluların göz ardı edilmesi veya aşırı derecede cezalandırılması, Türkiye'nin mahkemelerin tarafsızlığı hakkındaki genel görüşünü aynı oranda etkilemişti. Bunun yanı sıra, mahkemelerin insan hakları ve insani ilkeleri ihlal ettiği yönündeki eleştiriler, Türk kamuoyuna yansımaları ile birlikte incelendi. Nürnberg Mahkemelerinin uluslararası hukuk ve insan hakları alanındaki olumlu katkılarına yönelik pozitif eleştiriler de bu bölümde yerini aldı. Türkiye'deki kamuoyunun bu olumlu yönleri nasıl değerlendirdiği üzerine odaklanıldı. Son olarak, Nürnberg Mahkemeleri hakkında yapılan çeşitli yorumlar ve bu yorumların Türk kamuoyundaki yansımaları genel bir değerlendirme ile ele alındı. Sonuç olarak, bu bölüm, mahkemelerin tarihsel ve güncel öneminin ele alınması hedeflendi.

5.1. ZAFERİN ADALETİ (VICTOR'S JUSTICE) ELEŞTİRİSİ

Bu terim, genellikle savaş sonrası durumlarda, galip gelen tarafın mağlup olan tarafı yargılaması ve adaletin subjektif ve taraflı bir şekilde uygulanması durumunu ifade etmektedir. Tarihsel olarak, bu kavram en çok İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Nürnberg

³⁵⁶ Colwill, "From Nürnberg to Bosnia and Beyond: War Crimes Trials In the Modern Era", 115.

³⁵⁷ Bernard D. Meltzer, "A Note on the Nürnberg Debate", 456.

ve Tokyo savaş suçları mahkemeleri bağlamında tartışılmıştır.³⁵⁸ Zaferin Adaleti, genel olarak adaletin objektif ve tarafsız olması gerektiği ilkesine meydan okumaktadır. Galip gelen güçlerin, kendi suçlarını göz ardı ederken mağlup olanları yargılamaları, adaletin ikiyüzlü uygulanışına örnek teşkil eder. Bu durum, mağlup olan tarafın suçlarının cezasız kalmaması gerektiği gerçeğini gölgelememelidir; ancak, her iki tarafın da eşit şekilde yargılanması gerektiğinin altını çizer. Aynı zamanda, bu durum, uluslararası hukukun ve standartların, galip gelen tarafın çıkarlarına göre şekillendirilmesi sorununu da beraberinde getirir. Bu, savaş suçları ve insan hakları ihlalleri konusunda evrensel standartların oluşturulmasını zorlaştırır ve adaletin keyfi uygulanmasına yol açabilir. Zaferin Adaleti yaklaşımı, savaş sonrası uzlaşma ve barış inşası süreçlerine zarar verebilir. Mağlup olan tarafın, adaletsiz bir yargılama sürecine tabi tutulduğunu hissetmesi, gelecekteki barış ve istikrar çabalarına engel oluşturabilir.

En yaygın eleştirilerden biri olan ‘Zaferin Adaleti’, özellikle Nürnberg Mahkemeleri için kullanılan bir eleştiri terimidir. Mahkemelerin sadece müttefik devletlerin bakış açısını yansıttığı ve savaşın kazananları tarafından kaybedenlere karşı yürütülen bir adalet olduğu yönündedir.³⁵⁹ ‘Zaferin Adaleti’ eleştirisine göre, Nürnberg Mahkemeleri, II. Dünya Savaşı'nın galip güçleri tarafından kontrol edildi ve bu durum, mahkemelerin kararlarını ve yargılama süreçlerini etkiledi. Eleştiri, mahkemelerin yalnızca Almanya'nın savaş suçlarını yargılamasını ve müttefik devletlerin benzer suçlarının göz ardı edilmesini ele alır. Bu durum, mahkemelerin tarafsızlığı ve adil yargılama ilkelerini sorgular. Eleştiri, mahkemelerin adaleti gerçekleştirmekten ziyade, galip güçlerin siyasi ve intikam amaçlarını yansıttığını iddia eder.³⁶⁰

10 Ekim 1946 Akşam gazetesinde³⁶¹ kamuoyuna yansıyan yazarsız bir köşe yazısı, Nürnberg Mahkemelerinin eleştirileri arasından özellikle "Zaferin Adaleti Eleştirisi" olgusunu destekleyen nitelikteydi. Yazıda, mahkemenin galip müttefikler tarafından yönetilmesi ve bu durumun intikam duygularını yansıttığına dikkat çekiliyordu. Ayrıca, mahkemenin sadece Nazi savaş suçlularını değil, benzer suçları işleyen diğer devletlerin sorumlularını da yargılaması gerektiği vurgulanıyor, bu da mahkemenin seçici davrandığı

³⁵⁸ Colwill, “From Nürnberg to Bosnia and Beyond: War Crimes Trials In the Modern Era,” 115.

³⁵⁹ Kirsten Sellar, “Imperfect Justice at Nürnberg and Tokyo”, *The European Journal of International Law* 21/4 (2010), 1088.

³⁶⁰ Colwill, “From Nürnberg to Bosnia and Beyond: War Crimes Trials In the Modern Era,” 115.

³⁶¹ *Akşam*, “Milletlerarası Adaletin İlk Numunesi” (10 Ekim 1946), 1.

ve politik motivasyonlarla hareket ettiği eleştirilerine işaret ediyordu. Bu açılardan bakıldığında, yazı, Nürnberg Mahkemelerinin tarafsızlığı ve adalet anlayışı üzerine şüpheler ortaya koyuyordu. Yazıda, Nürnberg Mahkemelerine yönelik "Zaferin Adaleti" eleştirisini destekleyen noktalardan en önemlisi mahkemenin galip müttefikler tarafından yönetilmesini ve bu durumun kin ve intikam duygularını yansıttığını belirtiyordu. Bu ifadeler, mahkemenin yargılamalarının galip tarafın çıkarlarına hizmet ettiği ve tarafsız olmadığı yönündeki eleştirilere işaret ederken, bu tespitler, mahkemenin adalet anlayışının ve tarafsızlığının sorgulanması açısından önemli bir perspektif sunuyordu.

Aynı zamanda, 5 Ekim 1946 yılında benzer iddialar getiren *The Economist*³⁶² yazısı, Zaferin Adaleti eleştirilerini kamoyuna taşıyan bir diğer etkili kaynak olarak karşımıza çıktı. Metinde, galip Müttefik güçlerin yargılamalarının, yalnızca mağlup Nazi liderlerine odaklandığı ve kendi savaş suçlarından kaçındıkları belirtiliyordu. Bu durum, galip güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda adaleti şekillendirdiklerini ve tarafsızlık ilkesinden sapmalarını ifade ediyordu, ki bu "Zaferin Adaleti" eleştirisinin temel argümanıydı. Bu eleştiri, savaş sonrası mahkemelerin galip güçler tarafından yönlendirildiğini ve bu güçlerin kendi suçlarını göz ardı ederek sadece yenilgiye uğramış olanları yargıladıklarını öne sürmekteydi. Müttefik güçlerin savaş esirlerini mecburi iş yoluyla çalıştırması ve savaş sırasında sivil halka karşı işledikleri suçlar gibi kendi savaş suçlarının göz ardı edildiği belirtiliyordu. Örneğin, atom bombasının kullanılması ve Batı Almanya şehirlerinin bombalanması gibi eylemler, Müttefik güçler tarafından işlenen savaş suçları olarak kabul edilebilirdi. Aynı zamanda, mahkemenin, yalnızca Nazi liderlerini yargılaması ve savaşın başlamasında rol oynayan diğer faktörleri ve ülkeleri dikkate almaması, seçici yargılama eleştirisini de güçlendiriyordu. Bu, mahkemenin yalnızca yenilgiye uğramış olanların suçlarını ön plana çıkardığına işaret ediyordu. Buna ek olarak, 1939'da Sovyetler Birliği ve Nazi Almanyası arasında imzalanan Molotov-Ribbentrop Paktı'nın etkilerinin yargılamalarda ele alınmaması, mahkemenin tüm suçluları yargılamak yerine sadece belirli suçluları hedef aldığına dair bir örnek olarak da teşkil ediliyordu.

Tüm bu örnekler, Nürnberg Mahkemelerinin galip güçler tarafından yönlendirildiğini ve bu güçlerin kendi suçlarını göz ardı ederek sadece yenilgiye uğramış olanları yargıladıklarını gösteren "Zaferin Adaleti" eleştirisinin temel argümanlarını destekler nitelikteydi.

³⁶² "The Nürnberg Judgment", *The Economist*, Erişim Tarihi: 27 Aralık 2023.

5.2. EX POST FACTO KANUNLARI VE PROF. NİHAT ERİM PERSPEKTİFİ

5 Ekim 1946 tarihli *Ulus* gazetesinde³⁶³ Nürnberg yargılamalarını değerlendiren Prof. Nihat Erim'in, bu yargılamaların hukuki temelleri üzerindeki tartışmaları da önemli bir yere sahipti. Özellikle "Ex Post Facto (Sonradan Oluşturulmuş Yasa) Kanunları"³⁶⁴ bağlamında incelendiğinde, Nürnberg Mahkemeleri'nin adalet anlayışı ve hukukun evrensel ilkeleri ile olan ilişkisi daha net bir şekilde ortaya çıkmaktaydı.

Ex post facto kanunlar, suç işlendikten sonra yürürlüğe giren ve o suçu cezalandıran yasalardır. Bu tür kanunlar, genellikle hukukun temel prensiplerine aykırı kabul edilir, çünkü bireyler, eylemlerinin yasal sonuçlarını önceden bilemezler. Modern hukuk sistemlerinde, adil yargılanma hakkının bir parçası olarak, ex post facto kanunlardan kaçınılması gerektiği genellikle kabul edilir.³⁶⁵ "Ex post facto" terimi, Latince'de "sonradan gelen" anlamına gelir ve hukukta, bir eylemin gerçekleştiği tarihten sonra yürürlüğe giren ve o eylemi suç olarak tanımlayan veya var olan bir suça daha ağır bir ceza yükleyen yasaları ifade eder. Bu tür yasalar, bireylerin eylemlerinin yasal sonuçlarını önceden bilme hakkını ihlal eder, çünkü bu yasalar yürürlüğe girdiğinde eylemler zaten gerçekleşmiştir.³⁶⁶

Diğer yandan, ex post facto eleştirisini, Jeremy Rabkin'in "Nürnberg Misremembered"³⁶⁷ adlı eserinde belirtildiği üzere de değerlendirmek konuyu daha kapsamlı değerlendirme hususunda faydalı olacaktır. Esere göre, Nürnberg Mahkemeleri'nde gerçekleşen en önemli yenilik, hemen hemen tüm katılımcılar tarafından döneminde kabul edilen, Nazi liderlerinin "saldırganlık savaşı" planlamak ve başlatmak suçlarından yargılanabileceği iddiasıydı. Bu yenilik, "sonradan çıkarılan yasa adaleti" eleştirilerini beraberinde getirmişti. Savcılar, Weimar Almanyası'nın 1927'de imzaladığı ve ulusal politika aracı olarak "savaşı yasaklayan" idealist Kellogg-Briand Paktı'na büyük önem vermişlerdi.³⁶⁸ Ancak birçok hukuk gözlemcisi, bireylerin cezai sorumluluğundan bahsetmeyen böyle bir antlaşmanın, uluslararası hukukta geleneksel görüşü, herhangi bir çatışmada hangi tarafın

³⁶³ *Ulus*, "Nürnberg Kararları", (5 Ekim 1946), 1-3.

³⁶⁴ Meltzer, "A Note on the Nürnberg Debate," 456.

³⁶⁵ Matthew Lipman, "The Other Nürnberg : American Prosecutions of Nazi War Criminals in Occupied Germany," *IND. INTL & COMP. L. REV.* 3:1 (1992), 45.

³⁶⁶ Legal Information Institute, "Ex Post Facto Laws," *Cornell Law School*, erişim tarihi: 27 Aralık 2023.

³⁶⁷ Jeremy Rabkin, "Nürnberg Misremembered", *SAIS Review* (1989-2003) 19/2 (1999), 84.

³⁶⁸ "International Law- Nürnberg Trials, Kellogg- Briand Pact, and the UN Charter: Nürnberg Trials", *Charleston School of Law* (Erişim 5 Ocak 2024).

nihai "saldırgan" olduğuna dair anlaşmazlıkların hukuki formüllerle çözülemeyeceği, geçersiz kılacağı konusunda şüphe duyuyordu.³⁶⁹ Bu durumda, Hitler'in saldırgan bir savaş yürüttüğü konusunda ciddi bir şüphe yoktu. Ancak örneğin, 1812'de Britanya, 1846'da Meksika veya 1898'de İspanya ile Amerika'nın savaşlarında hangi tarafın gerçek saldırgan olduğunu söylemek kolay olmazdı. Hatta bugün bile geleneksel görüş, Uluslararası Ceza Mahkemesi için Roma antlaşmasının "saldırganlık" tanımını yapamaması ve bu "suçu" gelecekteki müzakerelere bırakmasıyla mantıklı bir temele sahipti. Yine de Nürnberg Mahkemesi'nin planlamasının başından itibaren, Amerikalı katılımcılar "barışa karşı suçlar"ı mahkemenin merkezine koymakta ısrar etmişlerdi. Fransız ve Sovyet müzakereciler ve hatta İngilizler, International Military Tribunal (IMT) tüzüğü'nün hazırlanması sırasında bu tür suçlamalara karşı çıkmış, ancak güçlü Amerikan ısrarı altında duruşlarını değiştirmişlerdi.³⁷⁰ Mahkemenin gerçekleştiği sırada, Amerikan savcılarını, "barışa karşı suçlar" için iddianameler üzerinde çoğunlukla çaba sarf etmişlerdi. Tüm savcılarını, davalarını hazırlarken büyük miktarda belgeyi incelemeleri gerekiyordu. Dört güç arasında en zengin olan ve bu yargılamayı sahnelemeye en çok adanmış olan Amerika Birleşik Devletleri, diğer üç güçle birlikte savcılık ekibine en fazla avukatı katkıda bulunmuştu. Bu insan gücündeki tüm avantajlarla, ABD savcılarını "barışa karşı suçlar" üzerinde özel sorumluluk almayı tercih ederken, diğer ülkelerin savcılarını "savaş suçları" ve "insanlığa karşı suçlar" üzerine sunumların çoğunu yapmışlardı.³⁷¹ Ek olarak, bu durum aynı zamanda, zaferin adaleti eleştirileri kapsamına da girmektedir.

Bu tür eleştirel yaklaşımın Türk kamuoyuna yansımaları bağlamında incelendiğinde, Ulus gazetesi yazarı Nihat Erim'in köşesinde ele aldığı eleştiriye değinmek yerinde olacaktır. Nürnberg Mahkemeleri, Prof. Nihat Erim'in analizine göre, ex post facto kanunlarının bir örneği olarak değerlendirilebilirdi. Bu mahkemelerin yargılamaları sırasında, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar için spesifik hukuki tanımlamalar ve yaptırımlar savaş öncesinde net bir şekilde belirlenmemişti. Bu durum, mahkemelerin, savaş sonrası oluşturulan hukuki prensiplere dayanarak karar vermesine yol açmıştı. Erim, bu durumu "tabii hukuk"³⁷² prensiplerine dayanarak açıklarken mevcut hukuki çerçevenin ötesine geçen bir adalet

³⁶⁹ Don Ferencz, "The Nürnberg Legacy and the Crime of Aggression: A Promise Betrayed or Merely Delayed?", *Oxford Law Blogs* (Erişim 5 Ocak 2024).

³⁷⁰ Rabkin, "Nürnberg Misremembered", 84.

³⁷¹ Stimson, "The Nürnberg Trial: Landmark in Law", 181.

³⁷² Henri De Page - Hamide UZBARK. "Tabii Hukuk Ve Hukukî Pozitivizm". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2/1 (Mart 1944), 98.

arayışını işaret ettiği anlaşılıyordu. Prof. Nihat Erim, Nürnberg Mahkemeleri'nin kararlarını, mevcut hukuki düzenin sınırlarını aşan ve insanlığın genel menfaatlerini gözetmeye çalışan bir çaba olarak değerlendiriyordu. Erim'in analizi, bu mahkemelerin adil yargılama ilkelerine tam olarak uymasa da, olağanüstü tarihsel koşullar altında insanlık adına adil bir çözüm arayışında olduklarını gösteriyordu. Bu bağlamda, Nürnberg yargılamalarının, savaşın getirdiği olağanüstü durumları ele alırken, hukukun evrensel ilkeleri ile olan gerilimli ilişkisini de ortaya koymaktaydı. Nürnberg Mahkemeleri'nin yargılamaları, hukukun evrensel ilkeleri ve tarihsel olayların getirdiği zorluklar arasındaki karmaşık ilişkiyi gözler önüne seriyordu. Prof. Nihat Erim'in analizi, bu yargılamaların sadece hukuki bir değerlendirme değil, aynı zamanda tarihi ve ahlaki bir değerlendirme gerektirdiğini vurgulamaktaydı.³⁷³ Ex post facto kanunlarının ışığında, Nürnberg Mahkemeleri'nin adalet arayışı, hukukun sınırlarını zorlayan ve tarihin olağanüstü anlarında insanlık için adil çözümler arayan bir çabanın temsilcisi olarak değerlendirilebilirdi.

5.3. SEÇİCİ YARGILAMA VE CEZALANDIRMA

"Seçici Yargılama ve Cezalandırma" kavramı, hukuk tarihinde, özellikle savaş suçları ve insan hakları ihlalleri bağlamında önem kazanmıştır.³⁷⁴ Bu terim, bazı suçların ve suçluların, siyasi veya diğer nedenlerle bazılarının göz ardı edilirken diğerlerinin öne çıkarıldığı durumları ifade eder. Bu, genellikle galip gelen güçlerin, mağlup olanları yargılama eğiliminde olduğu savaş sonrası durumlarda görülür. Mahkemeye giden süreç bölümünde de bahsettiğimiz üzere, mahkemelerin yetkisi, 1945'te imzalanan Londra Anlaşması'ndan kaynaklanmaktaydı.³⁷⁵ Bu anlaşma, savaş suçlarından bağımsız bir coğrafi konumu olan önemli Mihver savaş suçlularını yargılamak için bir uluslararası askeri mahkeme kurulmasını öngörüyordu. 19 diğer ülke de bu anlaşmanın hükümlerini kabul etmişti. Bu bağlamda, Nürnberg Mahkemeleri, modern uluslararası hukukun ve savaş suçları yargılamalarının bir simgesi haline gelmiş olsa da, "Seçici Yargılama ve

³⁷³ *Ulus*, "Nürnberg Kararları", 3.

³⁷⁴ M.Uğur Bozkurt, *Uluslararası Ceza Hukuku İlkeleri Kapsamında Ad Hoc Uluslararası Ceza Mahkemelerine Yönelik Eleştiriler Ve Uluslararası Ceza Mahkemesi*", 9.

³⁷⁵ Emily Rajakovich, "London Agreement & Charter, August 8, 1945", *Robert H. Jackson Center*, (Erişim 11 Kasım 2023).

Cezalandırma" eleştirisiyle karşı karşıya kalmaktan kaçamadı.³⁷⁶ Bu eleştiri konusu, mahkemelerin yalnızca mağlup olan Alman liderlerini hedef alırken, Müttefik güçlerin kendi savaş suçlarını yargılamaktan kaçındıklarını öne sürmektedir. Özellikle, Müttefik güçlerin bazı eylemlerinin, örneğin, Dresden'in bombalanması ve Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombası atılması, mahkemede ele alınmaması bu eleştirinin bir göstergesi olarak gösteriliyordu.³⁷⁷

Bu tür eleştirel yaklaşım Türk kamuoyuna, Refik Halid Koray'ın kalemiyle 12 Ekim'de 1946 Akşam³⁷⁸ gazetesindeki baş köşe yazısında yansımıştı. Koray, yazısında, Nürnberg Mahkemeleri'nin verdiği kararları eleştiriyordu. Yazının ana teması, savaşın galibinin adaleti nasıl etkilediği ve savaş sonrası adaletin ne ölçüde tarafsız olabileceği üzerine kuruluydu. Yazar, eğer savaşın sonucu farklı olsaydı ve Mihver Devletleri galip gelmiş olsaydı, benzer bir durumun yaşanıp yaşanmayacağını sorguluyordu. Bu düşünce deneyi, galip gelen güçlerin savaş suçlarına yaklaşımının, savaşın sonucuna bağlı olarak nasıl değişebileceğini gösteriyordu. Yazar, eğer Mihver Devletleri galip gelseydi, onların da kendi adaletlerini uygulayacaklarını ve muhtemelen farklı kişi ve grupları yargılayacaklarını ima ediyordu. Yazıda, Nürnberg Mahkemeleri'nin sadece savaşan devletlerin sorumlularını yargıladığını, ancak savaşta tarafsız kalmış veya farklı taraflara destek vermiş ülkelerin sorumlularının yargılanmadığını belirten sorular yer alıyordu. Bu, savaş sonrası adaletin sadece galip güçlerin bakış açısını yansıttığına dair seçici adalet ve cezalandırma eleştirilerini güçlendiriyordu.

Sonuç olarak, yazar, Nürnberg Mahkemeleri'nin hükümlerinin adaletsizliğini ve savaş sonrası adaletin sorgulanabilir doğasını vurguluyordu. Bu, savaş sonrası adaletin karmaşık doğasını ve tarihsel olayların yorumlanmasında farklı bakış açılarının önemini ortaya koyuyordu. Yazının bu eleştirisi, adaletin ne ölçüde evrensel ve tarafsız olduğu, kimin adaleti uygulandığı ve tarihsel olayların nasıl yorumlandığı gibi konularda düşünmeye sevk ediyordu. Bu tür eleştiriler, tarihsel olayların ve savaş sonrası süreçlerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesi gerektiğini Türk kamuoyuna hatırlatıyordu.

³⁷⁶ M.Uğur Bozkurt, Uluslararası Ceza Hukuku İlkeleri Kapsamında Ad Hoc Uluslararası Ceza Mahkemelerine Yönelik Eleştiriler Ve Uluslararası Ceza Mahkemesi", 9.

³⁷⁷ K. J. Heller, "The Nürnberg Military Tribunals and the Origins of International Criminal Law", *Universiteit Leiden* (June, 2011), 280.

³⁷⁸ *Akşam*, "Aksi Olsaydı", (12 Ekim 1946), 1.

Seçici yargılama ve cezalandırma eleştirisini destekleyen bir başka unsur da *Ulus* gazetesinin 18 Ekim 1946 tarihli haberi³⁷⁹ olmuştur. Dünya basınından farklı gazetelerden gelen haberleri bir araya getirerek mahkemenin yargı ve karar sürecinin nasıl etki altında kaldığını duyuran gazete, savaş suçları ve insan hakları ihlalleri, savaş sonrası adalet uygulamaları ve bu konuların farklı uluslararası medya organlarında nasıl ele alındığı üzerine yoğunlaşmıştı. Haberde geçen *New-York Times*'in, Nazi işgali altındaki bölgelerdeki idare şartlarını ve galip güçlerin uygulamalarını karşılaştırması,³⁸⁰ savaş sonrası adaletin çifte standartlarına işaret ediyordu. Bu, Nazilerin sivilleri yerlerinden etme, mecburi çalışma ve toplama kampları kurma gibi uygulamalarının, galip güçler tarafından benzer şekilde yapıldığına dikkat çekiyordu. *New-York Tribune*'un daha fazla Nazi'nin mahkum edilmesi gerektiğini vurgulaması ve *Tempo* gazetesinin savaş sonrası dünyanın 1939'daki duruma göre daha temiz olup olmadığını sorgulaması, adaletin tam olarak sağlanıp sağlanmadığına dair genel bir memnuniyetsizliği gösteriyordu. *Italia Libera*'nın, Alman liderlerin faciasının diğer ülkelere savaşın kötülüklerini öğretmesi gerektiğini belirtmesi ve *Arriba*'nın Nürnberg Mahkemelerinin adaletini sorgulaması, savaş sonrası süreçte adaletin nasıl sağlanması gerektiği üzerine ciddi soruları gündeme getiriyordu. *Arriba* gazetesi,³⁸¹ Nürnberg'de adaletin değil, intikam hislerinin hakim olduğunu iddia ederek, mahkemelerin objektifliğini kamuoyu karşısında sorguluyordu.

5.4. İNSANİ İLKELERİN İHLALİ

İnsani ilkeler ihlal eleştirisi, özellikle uluslararası hukuk, insan hakları ve savaş suçları bağlamında önem kazanmaktadır. Temelde, insanların temel haklarına ve onurlarına saygı duyma ilkesine dayanan bu ilkenin ihlali, modern hukuk ve etik anlayışının önemli bir parçasıdır. İnsan hakları kavramı, 17. ve 18. yüzyıllardaki Aydınlanma Çağı'nda filozoflar tarafından tartışılmaya başlandı. John Locke, Jean-Jacques Rousseau ve Immanuel Kant gibi düşünürler, bireyin doğuştan gelen hakları üzerine teoriler geliştirmişlerdi.³⁸² Bu haklar, 1789'da Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nde ve Nürnberg

³⁷⁹ *Ulus*, "Nürnberg'de Cesetler Yakılarak Külleri Savruldu", (18 Ekim 1946),1-3.

³⁸⁰ "The Nürnberg Trial", *The New York Times*, (Erişim 5 Ocak 2024).

³⁸¹ Sara J. Brenneis, "Carlos Rodríguez Del Risco and the First Spanish Testimony from the Holocaust", *History and Memory* 25/1 (2013), 51.

³⁸² Yavuz Kılıç, "Hobbes, Locke Ve Rousseau'da "Doğa Durumu" Düşüncesi", 99.

Mahkemelerinin tarihi etkisi sonrasında 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde somutlaşmıştı.³⁸³

Daha önce de altını çizdiğimiz 10 Ekim 1946³⁸⁴ Akşam gazetesi haberi tekrar gözden geçirildiğinde, "İnsani İlkelerin İhlali" eleştirisine de atıfta bulunduğu görmek mümkündür. Bu eleştiri, mahkumların idam edilmeden önce uzun süre bekletilmeleri ve bu süreçte yaşadıkları duygusal ve psikolojik travmaların detaylı bir şekilde medyada işlenmesiyle ilgiliydi. Bu durum, mahkumların insani haklarına ve onlara karşı gösterilmesi gereken temel saygıya yönelik ihlalleri içeriyordu. Yazıda, mahkumların aileleriyle vedalaşmaları, duygusal durumları ve infaz sürecinin ayrıntılı anlatımı, bu kişilere yönelik insani muamele ilkelerinin ihlal edildiğini gösteriyordu. Ayrıca, bu sürecin medyada nasıl işlendiği, mahkumların maruz kaldığı psikolojik baskı ve toplumun bu konuya bakış açısının yansıtılması açısından önemlidir. Bu durum, Nürnberg Mahkemelerinin sadece hukuki ve politik bir mesele olmakla kalmayıp, aynı zamanda insan hakları ve insani değerler açısından da değerlendirilmesi gereken bir konu olduğunu gösteriyordu. Bu yüzden, "İnsani İlkelerin İhlali" eleştirisinin bu yazıda da geçerli olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Bu bağlamda, tarihi davalar sayesinde, İnsani ilkelerin ihlali, modern dünyada hukukun ve etiğin temel bir konusu olmuştur. Bu kavram, bireylerin ve toplulukların temel haklarına ve onurlarına saygı gösterilmesinin önemini vurgular. Bu gibi örnekler sayesinde, İnsan haklarına yönelik küresel farkındalığın artmasıyla, bu ihlallerin önlenmesi ve hesap sorulabilirliği, uluslararası toplumun önemli bir sorumluluğu haline gelmiştir.

5.5. YORUMLAR

Türk kamuoyuna yansıyan farklı yorumlar incelendiğinde, Asım Us'un 2 Ekim 1946 Vakıf gazetesindeki "Nürnberg Mahkemesi Kararları"³⁸⁵ adlı yazısı, Nürnberg Mahkemelerini tarihsel ve etik bir perspektiften değerlendirerek olumlu bir bakış açısı sunduğu görülmektedir. Yazıda, mahkemelerin adaletin temsili olarak önemine ve insanlık adına ibret verici örnekler oluşturduğuna dair vurgular yapılmıştır. Bu durum, Nürnberg

³⁸³ Görkem Birinci, "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Kısa Tarihi I: Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler'e", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi*, 2017 (Erişim 23 Aralık 2023), 78.

³⁸⁴ *Akşam*, "Milletlerarası Adaletin İlk Numunesi" (10 Ekim 1946), 1.

³⁸⁵ *Vakit*, "Nürnberg Mahkemesi Kararları" (2 Ekim 1946), 1-7.

Mahkemeleri'nin savaş suçlarını tespit etme ve savaşın yıkıcı sonuçlarını gözler önüne serme rolünü öne çıkarmaktaydı. Yazı, mahkemelerin işleyişini ve kararlarını destekleyici bir tutumla ele alırken, savaş suçlarının tarihsel bağlamını ve insanlık için olan önemini belirtiyordu. Bu nedenle, yazı Nürnberg Mahkemelerine yönelik standart eleştirilerden ziyade, bu mahkemelerin tarihsel ve ahlaki rolünü olumlu bir şekilde değerlendirdiği görüldü. Bu bakış açısıyla, yazının Nürnberg Mahkemelerine yönelik genel bir eleştiri yerine, onların tarihi ve etik önemini vurgulayan bir anlatım sunduğu söylenebilirdi.

Asım Us, mahkemelere yönelik olumlu bakış açısını destekleyen görüşlerinden birinde, Nürnberg Mahkemelerini 'tarihte ilk defa' ifadesiyle nitelendirerek, Almanya gibi büyük bir ülkenin idarecilerinin milletlerarası bir mahkeme tarafından yargılanmasının önemine vurgu yapıyordu.³⁸⁶ Bir diğeri ise, mahkemelerin verdiği kararlar, 'adaletin temsili' olarak değerlendiriliyordu. Bu ifade, mahkemelerin sadece suçluları cezalandırmakla kalmayıp, aynı zamanda gelecekteki savaş suçlarını önleme amacı taşıdığını gösterirken örnek bir olgu olduğunun altını çiziyordu. Son olarak ise, Nürnberg Mahkemelerinin kararlarını "insanlık namına bir ibret numunesi" olarak tanımlıyor, bu ifadeyle mahkemelerin savaşın yıkıcı etkilerini ve suçluluk kavramını geniş bir perspektiften ele aldığını belirtiyordu.³⁸⁷

4 Ekim 1946 Cuma günü haberinde Londra'dan telsizle bildiren Vatan gazetesi başmuhabiri Ahmet Emin Yalman, Nürnberg Mahkemesi kararlarının dünya üzerinde yaratacağı dalgaları farklı konudan ele almıştı.³⁸⁸ O dönemde, yeni bir çığır açılacağına dair umut ve hayallerin pek de canlı olmadığı, herkesin tel'in ettiği hareketlerin dünya yüzünde devam ettiğini ve müsamahaya maruz kaldığını belirtmişti. Yalman, memlekette memlekete dolaşırken edindiği izlenimleri paylaşarak, tüm insanların ve milletlerin neye ulaşmak istediklerini çok iyi bildiğini, ancak Avrupa'nın bir boşluk haline girmesi ve prensiplerin yolunun kapalı kalmasıyla ilgili asıl sorumluluğun büyük ölçüde Rusya'da olduğu konusunda birçok yerde fikir birliği olduğunu aktarmıştı. Diğer yandan, uluslararası zorlukların kimse tarafından inkar edilmediğini, fakat Londra'da telaşa yol açabilecek bir havanın olmadığını belirtmişti. Ekonomik meselelerin genel olarak diğer endişe ve ilgilere göre ikinci plana atıldığı bir dönemde, Londra'da 15 Ekim'de toplanacak

³⁸⁶ *Vakit*, "Nürnberg Mahkemesi Kararları" (2 Ekim 1946), 1.

³⁸⁷ *Vakit*, "Nürnberg Mahkemesi Kararları" (2 Ekim 1946), 1-7

³⁸⁸ Ahmet Emin Yalman, "Nürnberg Mahkemesi Kararlarının Akisleri", *Vatan* (4 Ekim 1946), 1.

olan ekonomik konferansa büyük önem verildiğini vurgulamıştı.³⁸⁹ Nürnberg Mahkemesi kararlarının üzerinden geçen zaman, bu kararların insanlık tarihindeki önemini ve etkilerini daha da belirginleştirdi.

Bu kararlar, savaş suçlarına karşı uluslararası bir tepki olarak tarih sahnesinde yerini alırken, aynı zamanda gelecek nesiller için adaletin sağlanması adına atılmış önemli bir adımı simgeliyordu. Yalman'ın vurguladığı gibi, bu kararlar ve ardından gelişen olaylar, milletler ve insanlar arasındaki ilişkilerde yeni bir bilinç düzeyinin ortaya çıkışını işaret ediyordu. Nürnberg kararlarının getirdiği sorumluluk ve adalet anlayışı, bugün de çeşitli uluslararası meselelerde referans noktası olarak kabul ediliyor. Bu bakış açısıyla, Yalman'ın ele aldığı konular, geçmişten günümüze uzanan bir köprünün taşlarını döşüyor ve geleceğe dair umutları yeşertiyor.

Bir başka perspektiften bakacak olursak, Yargıç Jackson'ın oğlu William Eldred Jackson, Nürnberg Mahkemeleri sürecini ve sonuçlarını destekleyen önemli figürlerden biriydi. Jackson'ın, Amerika Birleşik Devletleri menşeli etkili düşünce kuruluşu 'Foreign Affairs' dergisinde yayınlanan ve Nürnberg Mahkemeleri'ni savunan makalesi, Türkiye'de geniş yankı bulmuştu. Bu makale, 25 Mayıs 1947 tarihinde 'Ulus Gazetesi'³⁹⁰ ve 2 Haziran'da 'Vakit Gazetesi'nde³⁹¹ farklı başlıklar altında Türk kamuoyuna sunulmuştu. 'Vakit Gazetesi', makaleyi 'Nürnberg Mahkemesi Kanunsuz mu idi?' başlığıyla işlerken, 'Ulus Gazetesi' ise 'Nürnberg Davası Komedyası mı idi?' başlığıyla daha duygusal bir etki yaratmayı hedeflemişti. Her iki gazetenin de yansıttığı bu farklı bakış açıları, Nürnberg Mahkemeleri'nin o dönemde Türk kamuoyunda nasıl algılandığını göstermesi açısından dikkate değerdi.

Ulus Gazetesi köşesinde konuya değinen Falih Rıfıkı Atay'ın "Bir Mahkemenin Kararına Dair" başlıklı köşe yazısı,³⁹² Nürnberg Mahkemeleri'nin kararlarını ele alıyor ve bu kararların Batı'nın adalet ve hak geleneklerine uygun olduğunu savunuyordu. Atay, Nürnberg hükümlerinde ölç alma kokusu veya ideolojik bir taassubun hissedilmediğini, bu kararların objektif ve adil olduğunu belirtiyordu. Yazıda, Batı'nın adalet ve hak geleneklerini henüz içselleştirememiş bazı grupların, diğer yerlerde zulüm suçlarını rejim

³⁸⁹ Robert R. Wilson, "Toward a World Conference on Trade and Employment", *The American Journal of International Law* 41/1 (1947), 127-31.

³⁹⁰ *Ulus*, "Nürnberg Davası Komedyası mı idi?" (25 Mayıs 1947), 5.

³⁹¹ *Vakit*, "Nürnberg Mahkemesi Kanunsuz mu idi?" (2 Haziran 1947), 3-4.

³⁹² Falih Rıfıkı Atay, "Bir Mahkemenin Kararına Dair", *Ulus* (4 Ekim 1946), 1.

ve ideoloji hırsı için bahane olarak kullandıklarını, on binlerce insanın keyfi mahkemelerde yargılanıp öldürüldüğünü ifade ediyordu. Bu durumun Nazilerin de uyguladığı bir yöntem olduğuna dikkat çekmeye çalışıyordu. Atay, Nürnberg'deki demokrasilerin mahkemesinin sadece zulmü cezalandırdığını, zor şartlar ve hınç tepkileri altında bile suçlu ile suçsuz, suçlu olanla olmayanı ayırt edebildiğini vurguluyordu. Bu mahkemelerin, insan haklarına yeni bir devir açacak şekilde hareket ettiğini ve Batı'nın adalet ve kanun geleneklerine sıkı bir bağlılık gösterdiğini belirtmekteydi.

Yazısında Atay, adalet ve hak düşüncesinin yeni bir barış düzenine hakim olması gerektiğini, bu düzenin temellerinin bu prensipler üzerine kurulması ve savunulması gerektiğini de savunuyordu. Günümüzdeki güvensizlik ve devam eden korkuların bu şekilde önlenemeyeceğini, Batı kültürünün ancak bu yolla kendini ve çağdaş insanlığı kurtarabileceğini ifade ediyordu. Nazilerin diktatoryası ve benzer yöntemlerin, medeniyet aleminin karanlık bir dönemi olarak görülmesi gerektiğini, bu dönemin tüm manevi kalıntılarıyla birlikte sona erdirilmesi gerektiğini belirtmişti. Atay, çocuklarımızı gönül rahatlığıyla emanet edeceğimiz yeni bir dünya için bu dönemin tamamen sona ermesinin şart olduğunu vurguluyordu.

Falih Rıfki Atay'ın yazısı, Nürnberg Mahkemeleri'nin adalet ve hakikate olan sıkı bağlılığını ve bu kararların geleceğe dair umutları nasıl canlandırdığını aktarmaya çalışıyordu. Aynı zamanda, adalet ve insan haklarına dayalı bir dünya düzeninin önemini ve bu düzenin nasıl savunulması gerektiğini vurgulamaktaydı.

Son olarak, Yargıç Jackson'ın oğlu William Eldred Jackson dünyaca ünlü Foreign Policy³⁹³ dergisinde 'Nürnberg Yasasını İşler Hale Getirmek',³⁹⁴ adında bir makale yayınlamıştı. Nürnberg Mahkemeleri'nin yasallığı üzerine yapılan tartışmalardan, bu mahkemelerin uluslararası hukuk ve toplum için uzun vadeli etkilerine geçiş yapmaktaydı. Makalenin savunması, Nürnberg ilkelerinin kurulmasının ardından, şimdi bu ilkelerin nasıl etkili bir şekilde uygulanabileceği ve barışçıl, düzenli bir uluslararası toplumun sürdürülmesine odaklanılması gerektiği yönündeydi. Burada, Nürnberg Mahkemeleri, sadece bir yargı süreci olarak değil, uluslararası hukukta öncülük eden bir olay olarak sunulmuştu. Mahkemelerin ilkeleri, Birleşmiş Milletler'in organizasyonu ile birlikte, hukuk tarafından

³⁹³ <https://foreignpolicy.com/>

³⁹⁴ William Eldred Jackson, "Putting the Nürnberg Law to Work", *Foreign Affairs* 25/ 4 (1947), 550.

düzenlenen bir uluslararası toplum için temeli oluşturuyordu. Uluslararası ilişkilerde ulusal kendi kendini yargılama anlayışından, en ağır halleriyle tecrübe edilmiş saldırgan savaşları önlemek ve cezalandırmak için kolektif bir sorumluluğa geçişi vurgulamaktaydı.

Nürnberg ilkelerinin uluslararası düzeydeki güç dengelerini ve saldırganlığın kontrolünü etkilemede Birleşmiş Milletler'in (BM) çabalarını tamamlayıcı bir rol oynadığına dikkat çekilmekteydi.³⁹⁵ Bu iki yönlü strateji, bir yandan BM'nin uluslararası düzeyde saldırganlık eğilimlerini önleme girişimleri ve diğer yandan Nürnberg ilkeleriyle bireylerin cezalandırılmasını içeriyordu. Bu yaklaşımın temel amacı, potansiyel saldırganları caydırmak ve uluslararası barışı korumaktı. Ancak, Nürnberg yasalarının BM çerçevesinde resmi bir hukuki metne dönüştürülmesi, yani hukuki bir çerçeve içerisine alınması konusunda bazı tartışmalar bulunmaktaydı. Makale, BM Genel Kurulu'nun bağlayıcı uluslararası yasalar oluşturma yetkisinin sınırlı olduğuna işaret ederken, hukuki bir çerçeve oluşturmanın belirli avantajlar sunmasına rağmen, bu sürecin bazı riskler ve istenmeyen sınırlamalar getirebileceğini vurguluyordu. Nürnberg ilkelerini uygulamak için etkili yaptırım mekanizmalarına ihtiyaç olduğu da vurgulanmaktaydı. Makale, saldırganlık eylemlerinden bireysel olarak sorumlu tutulacak bireyler için Uluslararası Adalet Divanı'na potansiyel değişiklikler önermekteydi. Jackson, Nürnberg'in tarihsel bağlamını güncel uluslararası zorluklarla, özellikle modern çatışmalarda saldırganlık ve kendini savunma tanımlarıyla bağdaştırmaktaydı. Genel olarak, uluslararası hukuk çerçevelerinin ve bu çerçevelerin küresel barış ve güvenliği sürdürmedeki gerekliliğine dair güçlü bir argüman sunulmaya çalışılmıştı. Bu, Nürnberg Mahkemeleri ve ilkelerini eleştiren veya destekleyen görüşlerin tartışıldığı bu bölümde önemli bir referans olarak ortaya çıkmaktaydı. Aynı zamanda, Türk gazetelerinde geniş çapta yer alması, Türkiye'de uluslararası hukuki gelişmelere önemli bir ilgi ve bağlılık olduğunu göstermekteydi. Bu, Nürnberg Mahkemeleri ve uluslararası hukukun Türk kamuoyunda nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini analiz etmek için iyi bir kaynak olmuştu. Jackson'un bu makalesi, Nürnberg ilkelerini mevcut uluslararası hukuk sistemlerine entegre etme konusundaki tartışma, tezimizde geleceğe yönelik politika önerileri veya yansımalar açısından önemli bir belgeydi.

³⁹⁵ Roger S. Clark, "23. The Development Of International Criminal Law", *Protecting Humanity: Essays in International Law and Policy in Honour of Navanethem Pillay*, (Leiden: Brill | Nijhoff, 2010), 368.

'Nürnberg Yasasını İşler Hale Getirmek' başlıklı Nürnberg ilkelerini savunan ve geleceğe ışık tutmasını hedefleyen bu yazı, Nürnberg Mahkemeleri'nin tarihsel bağlamını aşarak, uluslararası hukukun evrimi üzerine kapsamlı ve düşündürücü bir bakış açısı sunmaktaydı. Mahkemelerin etkisinin detaylı bir şekilde analiz edilmesi, Türk medyasında yansıması ve uluslararası hukuk sistemlerini geliştirebilecek potansiyele sahip olması nedeniyle büyük önem taşımaktaydı.

6. SONUÇ

Bu tez, genel çerçeveye uygun olarak, Nürnberg Mahkemelerinin uluslararası hukukta nasıl bir dönüm noktası oluşturduğunu ve bu sürecin Türk kamuoyu için taşıdığı önemi ortaya koymaktadır. Bu analiz, aynı zamanda, savaş suçlarına karşı uluslararası toplumun nasıl bir tutum sergilemesi gerektiğine dair önemli bir örnek sunmakta ve Türk toplumunun bu konudaki algılarını ve değerlendirmelerini incelemektedir. Bulgular ve kaynakların analizleri, Türkiye'de uluslararası hukukun sınırları, adaletin sağlanma biçimi ve tarihsel olayların yorumlanması üzerine düşünmeyi tetiklemiştir.

Nürnberg Mahkemeleri'nin kuruluşundaki temel amacı, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlarla ilgili sorumluluğu olan Nazi liderlerini adalete teslim etmektir. Ancak bu sürecin ötesinde, mahkemelerin kurucularının gelecekte nasıl bir Almanya ve daha geniş anlamda bir dünya düzeni oluşturmayı amaçladıklarını da düşünmek önemlidir. Nürnberg Mahkemeleri, sadece geçmişteki suçların cezalandırılmasına yönelik bir girişimden çok daha fazlasını temsil ediyordu; aynı zamanda geleceğe dönük bir perspektif sunma ve uluslararası ilişkilerde yeni bir sayfa açma çabasıydı. Mahkemelerin kurucuları, Nürnberg'de yargılanan olayların bir daha tekrarlanmamasını sağlamak amacıyla, savaş suçlarına karşı uluslararası bir hukuk düzeni oluşturmayı ve bu düzenin uygulanmasını sağlamayı hedeflemişti. Bu, sadece Almanya için değil, tüm dünya için adaletin sağlanması, insan haklarının korunması ve uluslararası barışın sürdürülmesi anlamına geliyordu. Gelecekteki Almanya'nın nasıl şekillendirilmesi gerektiği konusunda, mahkemelerin kurucuları, demokratik ilkeler, hukukun üstünlüğü ve temel insan haklarına saygı duyan bir toplum oluşturma hedefine odaklanmışlardı. Bu, Almanya'nın ve dünyanın, savaş ve totalitarizmin yol açtığı yıkımdan uzaklaşarak, barış içinde ve karşılıklı saygı temelinde bir arada yaşayabileceği bir gelecek vizyonunu içeriyordu. Bu bağlamda, Nürnberg Mahkemeleri, uluslararası hukukta önemli bir dönüm noktası oluşturarak, savaş suçlarını ve insanlığa karşı suçları yargılama konusunda bir çerçeve sunmuştur. Bu çerçeve, uluslararası toplumun, gelecek nesiller için daha adil ve barışçıl bir dünya yaratma çabasını desteklemek amacıyla, benzer suçların önlenmesi ve cezalandırılması için bir temel oluşturmuştur.

Mahkemeler, modern uluslararası hukukun temellerini atarak, savaş suçlarına yönelik hesap verebilirliğin sağlanması konusunda öncü bir rol oynamıştır. Bu, özellikle Türk kamuoyunda bazı kesimler tarafından, insanlık tarihindeki en karanlık dönemlerden birinin ardından gelen adalet arayışında bir dönüm noktası olarak selamlanmıştır. Nürnberg Mahkemeleri, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına yönelik suçları caydırmada kilit bir örnek teşkil etmiş, böylece gelecekte benzer suçların işlenmesinin önüne geçilmesi adına uluslararası topluma önemli bir mesaj göndermiştir. Bu görüş, II. Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkımların ardından, uluslararası toplumun bu tür vahşetlerin tekrarının önlenmesi için somut adımlar atma konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Nürnberg Mahkemeleri, sadece o dönemdeki suçlular için değil, aynı zamanda gelecekteki potansiyel suçlular için de caydırıcı bir etki yaratmayı amaçlamıştır. Bu, uluslararası hukukun, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve soykırım gibi en ağır suçlar karşısında sıfır tolerans gösterme yönündeki tutumunun güçlendirilmesi anlamına gelmektedir. Nürnberg prensipleri, uluslararası adaletin uygulanmasında bir temel taş olarak kalmış ve sonraki uluslararası mahkemeler için bir öncülük etmiştir.

Buna karşılık, Türk medya manzarası içindeki bazı sesler, mahkemeleri adil olmayan yargılamaları hatalar ve önyargılarla bozulmuş "galibin adaleti" olarak eleştirerek, yargılamaların meşruiyetini sorgulamaktadır. Bu perspektif, yargılamaların adil bir adalet sağlamaktan ziyade, kazananların gücünü pekiştirmek ile ilgili olduğunu öne sürmektedir. Bu eleştiri, yargılamaların sadece müttefik güçler tarafından işlenen suçları görmezden gelerek, yalnızca yenilgiye uğrayan tarafların suçlarını cezalandırmaya odaklandığı "seçilmiş adalet" anlayışını da içermektedir. Bu durum, uluslararası hukukun tarafsız ve evrensel uygulanabilirliği ilkesine meydan okuyan bir durum olarak değerlendirilmiştir. Ek olarak, idam kararlarının verilmesi ve bu kararların uygulanmasındaki gecikmeler, Türk kamuoyunda önemli bir eleştiri konusu olmuştur. Yargılamaların sonuçlarının, idam cezalarının infazı için aşırı uzun süreler bekletilmesi, bazı çevreler tarafından insanlığa karşı işlenmiş bir suç olarak görülmüş ve bu, mahkemelerin insan haklarına olan saygısını sorgulamaya yönelik bir başka kritik nokta oluşturmuştur. Bu eleştiriler, mahkemelerin adaleti sağlama sürecinin sadece sonuçlarıyla değil, aynı zamanda bu sonuçlara ulaşma şekliyle de değerlendirilmesi gerektiği görüşünü güçlendirmiştir. Özellikle, idam kararlarının infazındaki gecikmelerin, cezaların caydırıcılığını ve adaletin zamanında teslim edilmesi gerekliliğini zayıflattığı argümanı, Türk medyasında ve kamuoyunda geniş

yer bulmuştur. Bu durum, yargılamaların ve sonuçlarının, adaletin sağlanması ve tarihi suçlara karşı hesap verebilirlik ilkesinin uygulanması konusunda uluslararası toplumun beklentilerini tam olarak karşılayıp karşılamadığına dair soruları beraberinde getirmiştir.

Nürnberg Mahkemeleri hakkında Türk medyasının sunduğu çeşitli bakış açılarının altını çizmek büyük önem taşımaktadır. Özellikle, Akşam gazetesinin detaylı haberleri ve analizleri, Türk medyasının bu konuya ne kadar derinlemesine eğildiğini göstermektedir. Akşam gazetesinin bu konuya ayırdığı yoğun ilgi, Türkiye'deki medyanın, tarihi öneme sahip ve ahlaki boyutları bulunan konularda nasıl çeşitli perspektifler sunabileceğinin ve kamuoyu içinde dengeli bir tartışma ortamı yaratabileceğinin bir göstergesidir. Bu durum, belirli medya organlarının, uluslararası öneme sahip olaylara dair kapsamlı ve çeşitlendirilmiş içerik sunarak kamuoyu nezdinde bilinç ve farkındalık yaratma potansiyeline sahip olduğunu vurgular. Bu çerçevede, Anadolu Ajansının da bizzat Nürnberg'den Türkiye'deki gazetelere aktardığı haberlerin önemine değinmek gerekmektedir. Anadolu Ajansının sağladığı bu doğrudan bilgi akışı, Türk medyasının uluslararası olayları takip etme ve yorumlama yeteneğine katkı sağlamış, aynı zamanda bu tür olayların yerel düzeyde nasıl anlaşıldığını ve tartışıldığını zenginleştiren önemli bir boyut eklemiştir. Böylelikle, Türk medyasının, Nürnberg Mahkemeleri gibi tarihi ve ahlaki derinliği olan konuları, geniş bir perspektif yelpazesi ile ele alarak, kamuoyunda sağlıklı bir bilgi akışı ve farkındalık oluşturma konusundaki kapasitesi ve çabası daha da belirginleşmiştir.

Asım Us, Ahmet Emin Yalman ve William Eldred Jackson gibi farklı yazarların yaklaşımları, bu tarihi mahkemelerin sadece hukuki bir süreç olmadığını, aynı zamanda etik ve moral değerler açısından da derinlemesine bir incelemeyi gerektirdiğini göstermiştir. Asım Us'un Vakit gazetesindeki yazısı, Nürnberg Mahkemelerinin adaletin sağlanmasında oynadığı tarihsel ve etik rolü olumlu bir şekilde değerlendirirken, bu mahkemelerin insanlık adına dersler sunma kapasitesine vurgu yapmıştır. Bu bakış açısı, mahkemelerin savaş suçlarını belirleme ve savaşın yıkıcı sonuçlarını dünya kamuoyuna serme rolünü öne çıkarır. Asım Us'un yazısı, mahkemelerin işleyişi ve kararlarını destekleyici bir tutumla ele alırken, savaş suçlarının tarihsel bağlamını ve insanlık için olan önemini belirtmiştir. Ahmet Emin Yalman ise, Vatan gazetesindeki telsiz haberinde, Nürnberg Mahkemesi kararlarının dünya üzerinde yaratacağı dalgaları farklı bir açıdan ele almıştır. Yalman, dönemin dünya siyasetindeki çalkantıları ve yeni çığır açma umutlarını

analiz ederken, bu kararların uluslararası ilişkilere etkisini ve gelecekteki savaş suçlarını önleme amacını işaret etmiştir. Bu, Nürnberg Mahkemelerinin kararlarının uzun vadeli etkileri ve adaletin sağlanması adına atılmış önemli bir adım olduğunu göstermektedir. William Eldred Jackson'ın 'Foreign Affairs' dergisindeki makalesi, Türkiye'de geniş yankı bulmuş ve Nürnberg Mahkemelerinin uluslararası hukukta öncülük eden bir olay olarak önemini vurgulamıştır. Jackson, Nürnberg ilkelerinin etkili bir şekilde uygulanması ve barışçıl, düzenli bir uluslararası toplumun sürdürülmesine odaklanılması gerektiğini savunmuştur. Bu yaklaşım, Nürnberg Mahkemelerinin sadece geçmişteki suçları yargılamakla kalmayıp, aynı zamanda gelecekteki uluslararası ilişkiler için bir referans noktası oluşturduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, bu çeşitli bakış açıları ve yorumlar, Nürnberg Mahkemelerinin ve kararlarının, uluslararası adalet ve hukukun gelişiminde nasıl dönüm noktası oluşturduğunu ve gelecekteki uluslararası ilişkiler ve hukuk pratiklerine dair önemli dersler sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu analizler, adaletin sağlanması ve insan haklarının korunması yolunda atılacak adımlar için güçlü bir temel oluştururken, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde yeni bir bilinç düzeyinin önemini ve gerekliliğini vurgulamaktadır. Nürnberg Mahkemeleri, savaş suçlarına karşı uluslararası bir tepki olarak tarih sahnesinde yerini alırken, gelecek nesiller için adaletin sağlanması adına atılmış önemli bir adımı temsil etmektedir. Bu tarihi olayların ve kararların Türk medyasında nasıl işlendiği ve kamuoyunda nasıl algılandığı, uluslararası hukuk ve adaletin evrimine dair kapsamlı bir bakış açısı sunmakta ve geleceğe yönelik umutları yeşertmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Adam, Cansu. "Nürnberg ve Tokyo Uluslararası Askeri Ceza Mahkemeleri." Erişim 23 Ekim 2023.
[https://www.cansuadam.av.tr/Nürnberg -ve-tokyo-uluslararasi-askeri-ceza-mahkemeleri/](https://www.cansuadam.av.tr/Nürnberg-ve-tokyo-uluslararasi-askeri-ceza-mahkemeleri/).
- Abdullaev, Chingiz vd. "Nürnberg Trials: the triumph of justice or the trial of the victors? (Reflections on the book by A.N. Savenkov "Nürnberg : A Verdict for name of Peace"), *Gosudarstvo i pravo* 12 (2022), 7-26.
- Akşam*, "Belli Başlı Nazilerin Muhakemesi Başladı" (21 Kasım 1945).
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1945-11-21/2>
- Akşam*, "Rusya'ya Taarruz Nasıl Hazırlanmış" (11 Aralık 1945) 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1945-12-11/2>
- Akşam*, "Naziler Hala Akıllanmadı" (12 Aralık 1945), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1945-12-12/2>
- Akşam*, "Hitler'in Vasiyetnamesi" (30 Aralık 1945), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1945-12-30/2>
- Akşam*, "İsveçli bir şahit savaş patlamadan önceki görüşmeler hakkında izahat verdi" (21 Mart 1946), 2. <https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-03-21/2>
- Akşam*, "Nurmberg Mahkemesinde Şahitler Dinlendi" (20 Ocak 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-01-29/2>
- Akşam*, "Ribbentrop'un Nürnberg Mahkemesinde yaptığı ifşaatı" (3 Nisan 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-04-03/2>
- Akşam*, "Günün haberleri" Köşesi. Keitel'in muhakemesi" (8 Nisan 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-04-08/2>
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi - Hitler'in eski genelkurmay başkanı sorguya çekiliyor" (5 Haziran 1946) <https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-06-05/6>
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi" (14 Nisan 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-04-14/1>
- Akşam*, "Papen'in Muhakemesi" (15 Haziran 1946)
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-06-15/1>
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesinde Yangın" (19 Haziran 1946)
https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-07-06/3#google_vignette

- Akşam*, "Alman Harb suçluları Müdafalarını yaptılar" (1 Eylül 1946)
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-09-01/1>
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi - Verilecek Karar Münasebetiyle Berlin'de hazırlık yapıldı" (25 Eylül 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-09-25/2>.
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesinin Kararları" (28 Eylül 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-09-28/2>
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi bu sabah kararını tebliğ ye başladı" (30 Eylül 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-09-30/1>
- Akşam*, "Nürnberg Mahkemesi" (2 Ekim 1946), 2.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-10-02/2>.
- Akşam*, "Von Papen Dün Hapishaneden Çıktı" (6 Ekim 1946),1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-10-06/1>
- Akşam*, "Zamanın Oyunu"(6 Ekim 1946), 3.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-10-06/3>
- Akşam*, ""Nazi Şeflerinin İdam Hükümü" (11 Ekim 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-10-11/1>
- Akşam*, "Milletlerarası Adaletin İlk Numunesi" (10 Ekim 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-10-10/1>
- Akşam*, "Aksi Olsaydı", (12 Ekim 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1946-10-12/1>
- "Alfred Jodl". *Jewish Virtual Library*. Erişim 6 Ocak 2024.
<https://www.jewishvirtuallibrary.org/alfred-jodl>.
- "Alfred Jodl - Nazi Conspiracy and Aggression Volume 2 Chapter XVI Part 5". *The Avalon Project at Yale Law School*. Erişim 7 Ocak 2023.
https://avalon.law.yale.edu/imt/chap16_part05.asp
- Ata, Feridun. "1919-1920 Ermeni Tehciri Yargılamaları". *Türkler ve Ermeniler - Marmara Üniversitesi*. Erişim 20 Mart 2024.
<https://web.archive.org/web/20160610141054/https://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/1919-1920-ermeni-tehciri-yargilamalari/>
- ATAÇ, Kaan Kutlu, 2. Dünya Savaşı Sonrası Sovyet Tehdidi ve Türkiye (1945- 1946), *CTAD*, 13/25 (Bahar 2017), 182-212.
- Atay, Falih Rıfkı. "Bir Mahkemenin Kararına Dair". *Ulus*. 4 Ekim 1946.

- Austin, Ben S. "The Nürnberg Trials: Brief Overview of Defendants & Verdicts." Jewish Virtual Library. Erişim 23 Aralık 2023. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/brief-overview-of-defendants-and-verdicts-at-nürnberg-trials>
- Bale, Scott A., "Franz von Papen: Vice Chancellor of Nazi Germany", *Warfare History Network*. Erişim 19 Aralık 2023. <https://warfarehistorynetwork.com/article/franz-von-papen-vice-chancellor-of-nazi-germany/>
- Başarı, Mehtap, ve Arzu BOY. "İkinci Dünya Savaşı Esnasında İsmet İnönü'nün Meclis Konuşmalarının Basındaki Yankıları". *Tarih Ve Gelecek Dergisi* 5/ 2 (Ağustos 2019), 305-34. <https://doi.org/10.21551/jhf.594479>.
- Barrett, John Q. "The Nürnberg Roles of Justice Robert H. Jackson". *Washington University Global Studies Law Review* 6/3 (2007), 516. https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1147&context=law_globalstudies.
- Bazyler, Michael, 'Prosecution of Nazi War Criminals at Nürnberg ', Holocaust, Genocide, and the Law: A Quest for Justice in a Post-Holocaust World (New York: Oxford Academic 2016), <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195395693.003.0004>
- Baxter, Colin F. Review of The Battle of Alamein: Turning Point, World War II, and : Alamein. *The Journal of Military History*, vol. 67 no. 2, 2003, p. 603-605. *Project MUSE*, <https://doi.org/10.1353/jmh.2003.0095>
- Bekcan, Umut. "Sovyetler Birliği'nin Savaş Öncesi Döneme Bakışı (1933-1939): Nazilerin Avrupa'yı İşgalinin Sorumlusu Kim?" *Uluslararası İlişkiler / International Relations* 13/50 (2016), 101-18. <http://www.jstor.org/stable/26406806>.
- Benhür, Çağatay. Okan Aydın. "İkinci Dünya Savaşı'nda Polonya'nın İşgalinin Türk Basınına Yansımaları (1939)". *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi – "Tarihin Peşinde"* 26/1 (2021), 56-79. <https://shorturl.at/vAT24>
- Bernbaum, John A. "The Captured German Records: A Bibliographical Survey." *The Historian* 32/4 (1970), 564-75. <http://www.jstor.org/stable/24441010>.
- Birinci, Görkem. "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Kısa Tarihi I: Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler'e." *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi*. Erişim 23 Aralık 2023. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394390>.
- Bloch, Michael. "Hitler's Visionary Fool". *The Washington Post* (July 11, 1993). <https://www.washingtonpost.com/archive/entertainment/books/1993/07/11/hitlers-visionary-fool/419597a4-01c1-4e76-98a9-5a89f1a5c87c/>

- Borggräfe, Henning - Panek, Isabel. *Collections Archives Dealing with Nazi Victims*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2020. <https://doi.org/10.1515/9783110665376-013>.
- Borsa, Merve Özkan. "İki Dünya Savaşı Arası Dönemde İngiliz Dış Politikasının Analizi". *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 54 (Mart 2016), 81-102. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/252931>
- Bozkurt, M.Uğur. "Uluslararası Ceza Hukuku İlkeleri Kapsamında Ad Hoc Uluslararası Ceza Mahkemelerine Yönelik Eleştiriler Ve Uluslararası Ceza Mahkemesi". *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 6/11 (Nisan 2010). 73-92. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/guvenlikstrtj/issue/7532/99195>
- Bradsher, Greg. "Nazi Gold: The Merkers Mine Treasure". *Prologue Magazine* 31/1 (Spring 1999). <https://www.archives.gov/publications/prologue/1999/spring/nazi-gold-merkers-mine-treasure.html>
- Bradsher, Greg. (2015). "Hitler's Last Will". *Prologue Magazine, National Archives*. Erişim 26 Aralık 2023. <https://www.archives.gov/files/publications/prologue/2015/spring/hitler-will.pdf>
- Breitman, Richard - Shlomo Aronson. "The End of the 'Final Solution'?: Nazi Plans to Ransom Jews in 1944." *Central European History* 25/2 (1992), 177–203. <http://www.jstor.org/stable/4546259>.
- Brenneis, Sara J. "Carlos Rodríguez Del Risco and the First Spanish Testimony from the Holocaust". *History and Memory* 25/1 (2013), 51–76. <https://doi.org/10.2979/histmemo.25.1.51>.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Gustav V". *Encyclopedia Britannica*, 25 Oct. 2023, <https://www.britannica.com/biography/Gustav-V>. Erişim Tarihi: 17 December 2023.
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "U-boat." *Encyclopedia Britannica*. Erişim 17 Kasım 2023. <https://www.britannica.com/technology/U-boat>.
- Carleton, William G. "The United States in World War II: 1941-1945." *Current History* 35/206 (1958), 216–22. <http://www.jstor.org/stable/45313610>.
- Carter, Linda E. "22. The Challenge Of 'Firsts' In International Criminal Justice: First Courts, First Judges, And Issues Of First Impression". *Protecting Humanity*. 349-366. Leiden, The Netherlands: Brill | Nijhoff, 2010. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004183780.i-882.78>
- Clark, Roger S. "23. The Development Of International Criminal Law". *Protecting Humanity: Essays in International Law and Policy in Honour of Navanethem Pillay*. 367-383. Leiden: Brill | Nijhoff, 2010.

<https://doi.org/10.1163/ej.9789004183780.i-882.84>

Collier, Martin - Pedley, Philip. *Germany 1919-45*. (Birleşik Krallık: Pearson, 2000).

Colwill, Jeremy. "From Nürnberg to Bosnia and Beyond: War Crimes Trials In the Modern Era." *Social Justice* 22 3/61 (1995), 111–28. Erişim 23 Aralık 2023. <http://www.jstor.org/stable/29766896>.

Crace, John. "Final moments of Nazis executed at Nürnberg". *The Guardian* (11 Eylül 2009). Erişim 1 Aralık 2023. <https://www.theguardian.com/world/2009/sep/11/nazis-Nürnberg-executed-hermann-goring>.

Crace, John. "Nazis executed in Nürnberg". *The Guardian*. Erişim 4 Aralık 2023. <https://www.theguardian.com/world/2009/sep/11/nazis-Nürnberg-executed-hermann-goring>.

Cumhuriyet, "Avrupada Harb Bitti", (8 Mayıs 1945). 1. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1945-03-08/1>

Cumhuriyet, "Nazi Şefleri Nürnberg'de Yargılanacak" (24 Temmuz 1945). 1. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1945-07-24/3>

Cumhuriyet, "En Büyük Alman Harb Suçluları" (5 Ağustos 1945), 1. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1945-08-05/1>

Cumhuriyet, "Von Papen Dün Kendisini Müdafa Etti" (20 Mart 1946), 1-3. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1946-03-08/3>

Cumhuriyet, "Alman Harbi Suçluları" (20 Kasım 1945), 1.

Cumhuriyet, "Alman Harb Suçluları Yargılanmaya Başlandı" (21 Kasım 1945), 1.

Cumhuriyet, "Nürnberg Mahkemesi" - "Von Papen istifa etmek istemiş fakat Hitler kabul etmemiş" (10 Nisan 1946), 1. https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1946-04-10/1#google_vignette

Çakmak, Şefik. "Ekonomik Savaş ve Emperyalizm." *Teori Dergisi*. Erişim Tarihi 19 Kasım 2023. <https://www.teoridergisi.com/ekonomik-savas-ve-emperyalizm>.

Çaki, Caner. "Antisemistist Mitlerin İnşasında Nazi Propagandasının Rolü". *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi* 9/17 (Haziran 2019), 203-219. <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/746906>

Çınar, Burak, Haldun Yalçınkaya. "Blitzkrieg'in II. Dünya Savaşı Öncesi Uygulaması: Büyüz Taarruz". *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 5/9 (Bahar 2009), 83-102.

- Çoban, Bekir Zeki, “Angelo Giuseppe Roncalli’nin İstanbul Günleri”. *Tarih ve Gelecek Dergisi* 3/3 (Aralık 2017). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/389815>
- "Courtroom 600: Choice of Nürnberg ." *Nürnberg Municipal Museums*. Erişim 21 Aralık 2023.
<https://museums.nuernberg.de/memorium-Nürnberg-trials/permanent-exhibition/courtroom-600/choice-of-Nürnberg>
- “Cross-Examination of Albert Speer.” *University of Missouri-Kansas City*. Erişim 15 Aralık 2023. <http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Nürnberg/Speer.html>
- Dahlerus, Birger. "August 1939 - The Last Attempt". *The Spectator*, 20 Ağustos 1948.
<http://archive.spectator.co.uk/article/20th-august-1948/20/august-1939---the-last-attempt>.
- "Description of the Executions of the Major War Criminals". *Famous Trials*. Erişim 30 Kasım 2023. <https://famous-trials.com/Nürnberg/1899-executions>
- Desplat, Juliette. “Death by Hanging: The Nürnberg Trials”. *National Archives Blog*. Erişim 29 Aralık 2023.
<https://blog.nationalarchives.gov.uk/death-hanging-Nürnberg-trials/>.
- De Quetteville, Harry. “Globe made for Hitler is missing, says historian”. *The Telegraph*. Erişim 25 Aralık 2023.
<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1563777/Globe-made-for-Hitler-is-missing-says-historian.html>
- Dyakin, Ya.A. “Освещение Нюрнбергского Процессa В Советской Центральной И Региональной Прессе”. *Penzinskiy Gosudarstvenniy Universitet* 1/1 (Kasım 2017), 136-144. <https://doi.org/10.24045/Conf.2017.1.12>
- Encyclopaedia Britannica Editörleri. "Night and Fog Decree." *Encyclopedia Britannica*. Erişim 26 Aralık 2023.
<https://www.britannica.com/topic/Night-and-Fog-Decree>.
- Encyclopaedia Britannica. "20th-Century International Relations: The Origins of World War II, 1929-39". Erişim 7 Ocak 2024.
<https://www.britannica.com/topic/20th-century-international-relations-2085155/The-origins-of-World-War-II-1929-39>.
- Evans, Richard J. "Adolf & Eva" Review. *The National Interest*, 115 (2011), 76–86.
<http://www.jstor.org/stable/42896406>.
- Ferencz, Don. “The Nürnberg Legacy and the Crime of Aggression: A Promise Betrayed or Merely Delayed?” *Oxford Law Blogs*. Erişim 12 Şubat 2024.
<https://blogs.law.ox.ac.uk/centres-institutes/centre-criminology/blog/2015/02/Nürnberg-legacy-and-crime-aggression-promise>.

- Finn, Tara. “Diplomatic countdown to war”. *History of Government*. 18 Aralık 2023.
<https://history.blog.gov.uk/2019/09/03/diplomatic-countdown-to-war/>
- Frank, /Willard C. “The Spanish Civil War and the Coming of the Second World War.”
The International History Review 9/3 (1987), 368–409.
<http://www.jstor.org/stable/40105814>.
- Ferencz, Benjamin B. “The Legacy of Nürnberg : International Criminal Courts”.
benferencz.org. Erişim 5 Aralık 2023.
<https://benferencz.org/articles/1990-1999/the-legacy-of-Nürnberg-international-criminal-courts/>.
- Gerecke, Chaplain Henry F. “I Walked to the Gallows with the Nazi Chiefs”. *The Chaplain Kit*. Erişim 6 Aralık 2023.
<https://thechaplainkit.com/history/chaplains-at-war/world-war-2/i-walked-to-the-gallows-with-the-nazi-chiefs/>.
- Giles, Geoffrey J. *The Nazi Party: A Social Profile of Members and Leaders, 1919-1945*.
“Review by: Geoffrey J. Giles”. ngr./thk. Michael H. Kater. *German Studies Review*
8/1 (Feb., 1985), pp. 174-176. <https://doi.org/10.2307/1429653>
- Gregor, Neil. “A Schicksalsgemeinschaft? Allied Bombing, Civilian Morale, and Social
Dissolution in Nürnberg , 1942-1945.” *The Historical Journal* 43/4 (2000):
1051–70. <http://www.jstor.org/stable/3020879>.
- Gompert, David C., et al. “Hitler’s Decision to Invade the USSR, 1941.” *Blunders,
Blunders, and Wars: What America and China Can Learn*, RAND Corporation
(2014) 81–92. <http://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt1287m9t>.
- Gompert, David C., Hans Binnendijk, and Bonny Lin. “Japan’s Attack on Pearl Harbor,
1941.” In *Blunders, Blunders, and Wars: What America and China Can Learn*.
RAND Corporation (2014). 93–106.
<http://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt1287m9t.15>.
- Gordon, Bob. “Rudolf Hess: A Life and Death Shrouded in Mystery”. *Warfare History
Network*. Erişim 28 Kasım 2023.
<https://warfarehistorynetwork.com/article/rudolf-hess-a-life-and-death-shrouded-in-mystery/>
- Gregor, Neil. *The Economic History Review* 55/3 (2002) 574–75.
<http://www.jstor.org/stable/3091693>.
- Griech-Polelle, B. “Introduction: The Legacy of Nürnberg .” *2020-04-16*. Erişim 6 Aralık
2023. <https://dx.doi.org/10.5771/9783845280400-13>.
- Güçlü, Yücel. “The Uneasy Relationship: Turkey's Foreign Policy As Regards The Soviet
Union At The Outbreak Of The Second World War”. *Belleten* 67/250 (Aralık
2003), 949-986. <https://belleten.gov.tr/tam-metin-pdf/17/eng>

- Hacohen, Gershon. "The Six-Day War Was a One-Time Event." *Begin-Sadat Center for Strategic Studies*, 2017. Erişim 28 Kasım 2023.
<http://www.jstor.org/stable/resrep04578>.
- Hall, Kevin T. "Luftgangster over Germany: The Lynching of American Airmen in the Shadow of the Air War." *Historical Social Research* 43/2 (2018), 277-312.
<https://doi.org/10.12759/hsr.43.2018.2.277-312>
- Harris, J.P. "The Myth of Blitzkrieg." *War in History* 2/3 (1995), 335–52.
<http://www.jstor.org/stable/26004454>.
- Harris, Whitney R. "Tyranny on Trial: The Trial of the Major German War Criminals at Nuremberg, 1945-46, Address to the American Bar Association." *The International Lawyer* 40/1 (2006). 7–13. <http://www.jstor.org/stable/40708007>.
- "Hearing Wilhelm Keitel 4". Erişim 3 Ocak 2023.
<https://www.tracesofwar.com/articles/5114/Hearing-Wilhelm-Keitel-4.htm>.
- Hagen, Joshua, and Robert Ostergren. "Spectacle, Architecture and Place at the Nürnberg Party Rallies: Projecting a Nazi Vision of Past, Present and Future." *Cultural Geographies* 13/2 (2006), 157–81. <http://www.jstor.org/stable/44251082>.
- Halivni, Tzipora Hager. "The Birkenau Revolt: Poles Prevent a Timely Insurrection". *Jewish Social Studies* 41/2 (1979), 123–54. <http://www.jstor.org/stable/4467047>.
- Hauner, Milan. "'We Must Push Eastwards!' The Challenges and Dilemmas of President Beneš after Munich." *Journal of Contemporary History* 44/4 (Ekim, 2009), 626.
<https://www.jstor.org/stable/40542980?seq=8>
- Heller, K. J. "The Nürnberg Military Tribunals and the Origins of International Criminal Law". *Universiteit Leiden* (June, 2011), 278-292. <https://hdl.handle.net/1887/17757>.
- "Hermann Göring at the Nürnberg Trials". *University of Missouri-Kansas City School of Law*. Erişim 3 Ocak 2023.
<http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Nürnberg/Goering1.html>.
- Hirsch, Francine. "Setting the Record Straight on the Soviets at Nürnberg". *War on the Rocks*. Erişim 6 Aralık 2023.
<https://warontherocks.com/2020/06/setting-the-record-straight-on-the-soviets-at-Nürnberg/>.
- History.com Editors. "Blitzkrieg." *History.com*. Erişim 19 Kasım 2023.
<https://www.history.com/topics/world-war-ii/blitzkrieg>.
- History.com Editors. "Nazis Take Czechoslovakia" *History*. Erişim 19 Kasım 2023.
<https://www.history.com/this-day-in-history/nazis-take-czechoslovakia>.

- History of Government. "Danzig" 18 Aralık 2023.
<https://history.blog.gov.uk/2019/09/03/diplomatic-countdown-to-war/>
- "Hitler Dies in the Chancellery". *The Guardian*. Erişim 27 Aralık 2023.
<https://www.theguardian.com/news/1945/may/02/leadersandreply.mainsection>
- Hockett, Jeffrey D. "Justice Robert H. Jackson, the Supreme Court, and the Nürnberg Trial." *The Supreme Court Review* 1990 (1990), 257–99.
<http://www.jstor.org/stable/3109662>.
- Hodges, Richard. "Nazis Executed at Nürnberg ". *History Today*. Erişim 29 Aralık 2023.
<https://www.historytoday.com/archive/nazis-executed-Nürnberg>
- Hofmann, Paul. "The Vatican Knew of Nazi Pogroms, Its Records Show". *The New York Times Magazine*, April 5, 1973. Erişim 28 Aralık 2023.
<https://www.nytimes.com/1973/04/05/archives/the-vatican-knew-of-nazi-pogroms-its-records-show-papers-show.html>
- Hoffmann, Peter, ve Turner, Henry Ashby. "Some Lessons in Crime and Punishment" incelemesi. thk. Hitler, Adolf, Bullock, Alan, Maser, Werner, Barry, R. H., Smith, Bradley F., Hanfstaengl, Ernst, vd. *North American Review*: 1971, 256/3, 66–78.
- Hoffmann, Stanley. "Plotting Hitler's Death: The Story of the German Resistance". *Foreign Affairs*, March/April 1997. Erişim 2 Ocak 2024.
<https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/1997-03-01/plotting-hitlers-death-story-german-resistance>
- Holmila, Antero. "Responding to the Nazi Crimes: The British Press and the Nürnberg Trial", *The Holocaust and its Contexts*. Erişim 4 Aralık.
https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230305861_5#
- "İtilaf Kontrol Konseyleri ve Komisyonları." *International Organization* 1/1 (1947), 162–70. <http://www.jstor.org/stable/2703550>
- "Indictments and Defendants". *Lynn University Library*. Erişim 29 Kasım 2023.
https://lynn-library.libguides.com/djc300a/indictments_defendants
- "International Military Tribunal (Nürnberg)". *Judgment Of 1 October 1946*. Erişim 17 Kasım 2023). <https://www.legal-tools.org/doc/45f18e/pdf/>
- "Nürnberg Trial Proceedings Volume 11 - International Military Tribunal - April 13, 1946". *Avalon Project at Yale Law School*. Erişim 6 Ocak 2023. <https://avalon.law.yale.edu/imt/04-13-46.asp>.
- "International Law- Nürnberg Trials, Kellogg-Briand Pact, and the UN Charter: Nürnberg Trials." *Charleston School of Law*. Erişim 5 Ocak 2024.
<https://charlestonlaw.libguides.com/c.php?g=509290&p=3482785>.

- Jackson, William Eldred. "Putting the Nürnberg Law to Work." *Foreign Affairs* 25/4 (1947), 550–565. <https://doi.org/10.2307/20030064>.
- "Japan Enters the War: Statements in Washington, Tokyo and London." *Bulletin of International News* 18/25 (1941) 1960–64. <http://www.jstor.org/stable/25643163>.
- "Joachim von Ribbentrop (1893-1946) - Find A Grave Memorial". *Find A Grave*. Erişim 5 Aralık 2023. https://www.findagrave.com/memorial/7001/joachim-von_ribbentrop.
- Jockusch, Laura. "Justice at Nürnberg ? Jewish Responses to Nazi War-Crime Trials in Allied-Occupied Germany." *Jewish Social Studies* 19/1 (2012), 107–47. <https://doi.org/10.2979/jewisocistud.19.1.107>.
- Johnsen, Frederick A. "Hermann Göring". *Air and Space Forces Magazine*. Erişim 4 Ocak 2023. <https://www.airandspaceforces.com/PDF/MagazineArchive/Magazine%20Documents/2015/August%202015/0815goering.pdf>.
- Tenenbaum, Joseph. "The Einsatzgruppen." *Jewish Social Studies* 17/1 (1955), 43–64. <http://www.jstor.org/stable/4465300>.
- Jones, Larry Eugene, "Franz Von Papen, the German Center Party, and the Failure of Catholic Conservatism in the Weimar Republic", *Central European History* 38/2 (2005), 191–217. <http://www.jstor.org/stable/4547531>.
- "Judgement: von Papen", *The Avalon Project*. Erişim 25 Aralık 2023. <https://avalon.law.yale.edu/imt/judpapen.asp>
- J.T.A. News. "Nürnberg Trial Resumed; Court Hears Account of Slaying of 5,000 Jews in Dubno". *Daily News Bulletin* 13/2. Ocak 1946. http://pdfs.jta.org/1946/1946-01-03_002.pdf?_ga=2.160907256.415682912.1708269396-1003535185.1708269396
- Karadeli, Cem. "Stalin Ve Kruşçov Dönemlerinde Doğu Avrupa'da Sovyetler Ve Krizler". *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 8/15 (2019), 239-253. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1359260>
- Karcı, Betül. "Tan Gazetesi". *Atatürk Ansiklopedisi*. Erişim 13 Kasım 2023. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/tan-gazetesi/>
- Kodal, Tahir. "Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz Ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme". *Ortadoğu Etütleri* 15/2 (Aralık 2023), 117-45. <https://doi.org/10.47932/ortetut.1318575>.
- Kokoshin, Andrei A. "Blitzkrieg to Desert Storm". *Belfer Center for Science and International Affairs*. Erişim 6 Ocak 2024. <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/Blitzkrieg%20Final.pdf>.

- Kılıç, Yavuz. "Hobbes, Locke Ve Rousseau'da "Doğa Durumu" Düşüncesi", 97-117. Erişim 27 Aralık 2023. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219966>
- Kılıç, Sezen. *Türk Basını'nda Hitler Almanyası (1933-1945)*. Ankara: T.C. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/82457/yokAcikBilim_335955.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
- Klein, Christopher. "10 Things You May Not Know About the Nürnberg Trials". *History.com*. Erişim 5 Aralık 2023. <https://www.history.com/news/10-things-you-may-not-know-about-the-Nürnberg-trials>.
- Kondro, Mariia - Volodymyr Denysov. "The International Military Tribunal: Landmark In The International Criminal Justice". *Grail Of Science* 16 (July 2022): 83-91.
- Kramer, Mark. "The Soviet Role in World War II: Realities and Myths". *Davis Center for Russian and Eurasian Studies*. Erişim 20 Ocak 2024. <https://daviscenter.fas.harvard.edu/insights/soviet-role-world-war-ii-realities-and-myths>.
- Landes, Richard vd., *The Paranoid Apocalypse: A Hundred-Year Retrospective on The Protocols of the Elders of Zion* (New York: NYU Press, 2012).
- Laska, Vera. *Direnışte ve Holokost'ta Kadınlar: Görgü Tanıklarının Sesleri*. Westport & Londra: Greenwood Press, 1983. https://openlibrary.org/books/OL3492167M/Women_in_the_resistance_and_in_the_Holocaust
- "Last words from Nürnberg ". *Vaguely Interesting*. Erişim 29 Aralık 2023. <https://www.vaguelyinteresting.co.uk/last-words-from-nuremburg/>
- Layton Jr., Roland V. "The Völkischer Beobachter, 1920–1933: The Nazi Party Newspaper in the Weimar Era." *Central European History* 3/4 (Aralık 1970), 353-382.
- Lawrence, Justice. "The Nürnberg Trial." *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* 23/2 (1947), 151–59. <https://doi.org/10.2307/3018884>.
- Lipman, Matthew. "The Other Nürnberg : American Prosecutions of Nazi War Criminals in Occupied Germany." *IND. INT'L & COMP. L. REV.* 3/1 (1992), 45.
- Legal Information Institute. "Ex Post Facto Laws." *Cornell Law School*. Erişim 27 Aralık 2023. https://www.law.cornell.edu/wex/ex_post_facto.
- Lynn University Library. "Indictments & Defendants - DJCG-300 The Nürnberg Trials."

- Library of Congress. *Military Tribunals Case No.1*, Nürnberg , 1946.
https://tile.loc.gov/storage-services/service/l1/llmlp/NT_Indictments/NT_Indictments.pdf.
- “Meet the Defendants”. *UMKC School of Law*. Erişim 6 Ocak 2023.
<http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Nürnberg/meetthedefendants.html>.
- Meltzer Bernard D. “Robert H. Jackson: Nürnberg ’s Architect And Advocate”. *Albany Law Review* 68 (Eylül 2004), 55-65.
<https://www.roberthjackson.org/wp-content/uploads/2015/08/Robert-H.-Jackson-Nurembergs-Architect-Meltzer.pdf>
- Meltzer, Bernart D. "A Note on the Nürnberg Debate," *14 University of Chicago Law Review* 455 (1947).
https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=11784&context=journal_articles
- Meltzer, Bernard D. "Robert H. Jackson: Nürnberg 's Architect." Robert H. Jackson Center. Erişim tarihi 14 Aralık 2023.
<https://www.roberthjackson.org/wp-content/uploads/2015/08/Robert-H.-Jackson-Nurembergs-Architect-Meltzer.pdf>.
- Mann, Michael. “The Role of Nationalism in the Two World Wars.” *Nationalism and War*. Ed. John A. Hall and Siniša Malešević. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 172–196. <https://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/mann/TwoWars.pdf>
- “M4 Sherman Tank” *The National WWII Museum*. Erişim 19 Aralık 2023
<https://www.nationalww2museum.org/visit/museum-campus/us-freedom-pavilion/vehicles-war/m4-sherman-tank>.
- Morgan, Thomas D. “The Industrial Mobilization of World War II: America Goes to War.” *Army History*, 30 (1994), 31–35. <http://www.jstor.org/stable/26304207>.
- Möhrle, René. “National Socialist Language as Exemplified by the SS Propaganda Unit Kommando Adria: Combat Propaganda Platoon of the SS-Standarte Kurt Eggers”, 27-44.
<https://www.openstarts.units.it/server/api/core/bitstreams/d45740ef-c706-4c0d-9c4b-46513e4c905f/content>.
- Nalcıoğlu, Belkıs Ulusoy. *Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Gazetecilik, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Ders Notu.
<https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/gulten.arslanturk/131025/t%C3%BCrk%20bas%C4%B1n%20tarihi%20a%C3%A7%C4%B1k%20%C3%B6%C4%9Fretim%20kitab%C4%B1.pdf>

- "Nürnberg Hangings". Famous World Trials. Erişim 29 Aralık 2023.
[http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Nürnberg /Nürnberg News10_16_46.html](http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/Nürnberg/Nürnberg%20News10_16_46.html).
- "Nürnberg Timeline". *Robert H. Jackson Center*. Erişim 21 Aralık 2023.
[https://www.roberthjackson.org/Nürnberg -timeline/](https://www.roberthjackson.org/Nürnberg-timeline/)
- "Nürnberg Trials". *The National WWII Museum*. Erişim 23 Aralık 2023.
[https://www.nationalww2museum.org/war/topics/Nürnberg -trials](https://www.nationalww2museum.org/war/topics/Nürnberg-trials).
- "Nürnberg Trial Defendants: Hermann Wilhelm Göring". Jewish Virtual Library. Erişim 20 Aralık 2023.
[https://www.jewishvirtuallibrary.org/Nürnberg -trial-defendants-hermann-wilhelm-goering#google_vignette](https://www.jewishvirtuallibrary.org/Nürnberg-trial-defendants-hermann-wilhelm-goering#google_vignette)
- "Nürnberg Timeline". *Robert H. Jackson Center*. Erişim 25 Kasım 2023.
[https://www.roberthjackson.org/Nürnberg -timeline/](https://www.roberthjackson.org/Nürnberg-timeline/).
- "Nürnberg Trial Proceedings Volume 2". *Yale Law School - The Avalon Project*. 23 Aralık 2023. <https://avalon.law.yale.edu/imt/11-20-45.asp>.
- "Nürnberg Trial Proceedings Volume 15 - One Hundred And Forty-Fifth Day Monday, 3 June 1946", *The Avalon Project at Yale Law School* (Erişim 7 Ocak 2023).
<https://avalon.law.yale.edu/imt/06-03-46.asp#jodl>
- Himes, Kenneth R., OFM. "Hiroshima And Nagasaki: 75th Anniversary Reflections." *Asian Horizons* 14/2 (June 2020), 507-524.
https://www.academia.edu/82834835/HIROSHIMA_AND_NAGASAKI_75_TH_ANNIVERSARY_REFLECTIONS
- "Operation Barbarossa." *The National WWII Museum*. Erişim 20 Kasım 2023.
<https://www.nationalww2museum.org/war/articles/operation-barbarossa>
- Overy, Richard. "From Nürnberg to The Hague: The Nürnberg trials: international law in the making". *Cambridge University Press*. Erişim 25 Kasım 2023.
<https://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511494086.003>.
- Özen, Çınar, Atay AKDEVELİOĞLU. "İ. Dünya Savaşında Fransa'da Liderlik Mücadelesi: İii. Cumhuriyet'ten Vichy Fransa'sında Fransız Siyasetinde Yapısal Salınım". *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi* 15/1 (2016), 145-172.
<https://teav.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/42718/21965.pdf?sequence=1>.
- "Pacific Strategy 1941-1944." *The National WWII Museum*. Erişim 20 Kasım 2023.
<https://www.nationalww2museum.org/war/articles/pacific-strategy-1941-1944>
- Page, Henri de - Hamide UZBARK. "Tabii Hukuk Ve Hukukî Pozitivizm". *Ankara*

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2/1 (Mart 1944), 96-126.
https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000000051.

Palthe, Arnold. "Final Statement Arthur Seyss-Inquart". *TracesOfWar*. Erişim 1 Aralık 2023.
<https://www.tracesofwar.com/articles/4571/Final-statement-Arthur-Seyss-Inquart.htm>.

Parlak, Türkan Melis, "Galiplerin Adaleti: Nürnberg ve Tokyo Askeri Ceza Mahkemeleri", *ABMYO Dergisi*. 38 (2015), 37-53.
<https://www.nationalww2museum.org/war/articles/pacific-strategy-1941-1944>"

Petzina, Dieter. "Germany and the Great Depression." *Journal of Contemporary History* 4/4 (1969), 59–74. <http://www.jstor.org/stable/259836>.

"Proceedings of the Nürnberg Trials, August 31, 1946". Avalon Project - Yale Law School. Erişim 5 Aralık 2023. <https://avalon.law.yale.edu/imt/08-31-46.asp>.

"Proceedings of the International Military Tribunal - November 29, 1945". Avalon Project, Yale Law School. Erişim 26 Aralık 2023.
<https://avalon.law.yale.edu/imt/11-29-45.asp>

"Proceedings of the International Military Tribunal - January 15, 1946". *Avalon Project, Yale Law School*. Erişim 27 Aralık 2023.
<https://avalon.law.yale.edu/imt/01-15-46.asp>

Rabkin, Jeremy. "Nürnberg Misremembered." *SAIS Review (1989-2003)* 19/2 (1999), 81–96. <http://www.jstor.org/stable/45345840>.

Rajakovich, Emily. "London Agreement & Charter, August 8, 1945". *Robert H. Jackson Center*; (Erişim 11 Kasım 2023).
<https://www.roberthjackson.org/article/london-agreement-charter-august-8-1945/>.

Redlich, Joseph. "German Austria and Nazi Germany." *Foreign Affairs* 15/1 (1936), 179–86. <https://doi.org/10.2307/20030788>.

Reginbogin, Herbert R. "Confronting "Crimes Against Humanity". *The Nürnberg Trials: International Criminal Law Since 1945*. Berlin: Walter de Gruyter, 2006.

Ribuffo, Leo P. "Henry Ford and 'The International Jew.'" *American Jewish History* 69/4 (1980), 437–77. <http://www.jstor.org/stable/23881872>

Richard, Falk. "Confronting Apartheid: A Personal History of South Africa, Namibia and Palestine". *American Journal of International Law* 116/ 4 (2022), 906.
<https://doi.org/10.1017/ajil.2022.44>.

Ruge, Friedrich. "GERMAN NAVAL STRATEGY DURING WORLD WAR II." *Naval*

- War College Review* 5/9 (1953), 1–30. [Http://Www.Jstor.Org/Stable/44640243](http://www.jstor.org/stable/44640243).
- Rylance, Dan Ve Billie Jo. “Who Killed King Boris Iii Of Bulgaria?”. University Of Wisconsin Oshkosh. Erişim 3 Ocak 2023. [Https://www.uwosh.Edu/Faculty_staff/Palmeri/Commentary/Bulgaria5.Htm](https://www.uwosh.edu/faculty_staff/palmeri/commentary/Bulgaria5.htm).
- Sagan, Scott D. “The Origins Of The Pacific War.” *The Journal Of Interdisciplinary History* 18/4 (1988) 893–922. <https://doi.org/10.2307/204828>.
- Said, Mohamed Kadry. "Landmines from External Powers in World War II at El-Alamein in Egypt." *Security and Environment in the Mediterranean*, edit H.G. Brauch et al. 1 (Springer 2003), 513-522.
- Samuel, Matsiko. “The Anatomy of the Nürnberg Legacy: Strengths, Flaws and Relevance Today”. (Mart 2015). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2579845>.
- Sırakaya, Sevtap, “Von Papen Suikastinde Sovyet İzleri ve Sovyet Basının Tutumu”, s 382 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/781201>
- Sellars, Kirsten. “Imperfect Justice at Nürnberg and Tokyo”. *The European Journal of International Law* 21/4 (2010), 1085–1102. <https://doi.org/10.1093/ejil/chq070>
- “Second Battle of El Alamein”. *National Army Museum*. Erişim 28 Kasım 2023. <https://www.nam.ac.uk/explore/battle-alamein>
- V. A. Shestak - E. K. Ulyanova, “Impact of the Nürnberg Trials on the establishment and development of International Criminal law. Nürnberg : Court of Nations and world rule of law”, *International scientific and practical conference (24 June 2020)*, 11. <https://shorturl.at/deG57>.
- Schnitzer Jan. “*The Nürnberg Justice Trial 1947 – Vengeance Of The Victors?*”. Victoria: University of Wellington, Faculty of Law, Yüksek Lisans Tezi, 2010. file:///Users/user1234/Downloads/thesis_access.pdf
- Sharma, D. C. “The Nürnberg Trials : Past And The Present.” *Proceedings Of The Indian History Congress* 53 (1992), 586–92. [Http://www.Jstor.Org/Stable/44142874](http://www.jstor.org/stable/44142874).
- Sharples, Caroline. “What do you do with a Dead Nazi? Allied Policy on the Execution and Disposal of War Criminals, 1945-55”. https://pure.roehampton.ac.uk/ws/portalfiles/portal/721166/Sharples_Allied_Policy_on_the_Execution_and_Disposal_of_Nazi_War_Criminals_Revised_Accepted_Changes_1_.pdf
- Showalter, Dennis E. “Letters to ‘Der Stürmer’: The Mobilization of Hostility in the Weimar Republic.” *Modern Judaism* 3/2 (1983), 173–87. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/1396079>. Accessed 26 Dec. 2023.
- Sontag, Raymond J. “The Origins of the Second World War.” *The Review of Politics* 25/4

(1963), 497–508. <http://www.jstor.org/stable/1405846>.

Son Posta, "Nürnberg Savas suçluları duruşması - Göring hitler'in kendisinden şüphe etmesinin kendisi için tek acı bir şey olduğunu söyledi" (20 Mart 1946), 3. https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1946-03-20/3.

Sinclair, Thornton. "The Nazi Party Rally at Nürnberg ." *The Public Opinion Quarterly* 2/4 (1938), 570–83. <http://www.jstor.org/stable/2745103>.

"SS Polis Devleti." *United States Holocaust Memorial Museum*. Erişim 24 Kasım 2023. [https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/ss-police-state#:~:text=SS%20Polis%20Devleti%20Nazi%20ter%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCn,SS'di%20\(Schutzstaffel\)](https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/ss-police-state#:~:text=SS%20Polis%20Devleti%20Nazi%20ter%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCn,SS'di%20(Schutzstaffel)).

Steinweis, Alan E. *Kristallnacht 1938*. 1. Cilt. Harvard University Press, 1. Basım, 2009. <https://doi.org/10.2307/j.ctt13x0jrp.4>.

Stimson, Henry L. "The Nürnberg Trial: Landmark in Law." *Foreign Affairs* 25/2 (1947), 179–89. <https://doi.org/10.2307/20030031>.

Stratejik Ortak, "II. Dünya Savaşına Çeyrek Kala: Lebensraum Politikası, Anschluss ve Südet Krizi". 27 Kasım 2023. <https://stratejikortak.com/2020/10/ii-dunya-savasina-ceyrek-kala-lebensraum-politika-anschluss-ve-sudet-krizi.html>.

Tan, "Tarihi Dava Nurnberg Mahkemesi Başladı" (21 Kasım 1945), 1-2.

Tan, "Harp Suçluların Muhakemeleri" (22 Kasım 1945), 1-2.

Tan, "Harp Mücrimleri Muhakemesi" (21 Kasım 1945), 1-2.

Tanin, "Hitlerin 'Yeşil Planı'" (27 Kasım 1945), 1. https://www.gastearsivi.com/gazete/tanin_yeni/1945-11-27/1

Tanin, "Adolf Hitler'e Ait Yeni Vesikalar Bulundu" (3 Ocak 1946), 1. https://www.gastearsivi.com/gazete/tanin_yeni/1946-01-03/2

Tanin, "Nürnberg Mahkemesinde Ortaya Çıkan Hakikatler" (4 Ocak 1946), 1-2. https://www.gastearsivi.com/gazete/tanin_yeni/1946-01-04/1

Tanin, "Nürnberg'de Fransız Savcısı ölüm cezası verilmesini istedi" (2 Şubat 1946), 1-2. https://www.gastearsivi.com/gazete/tanin_yeni/1946-02-02/1

Taylor, Blaine, "King Boris III of Bulgaria" *Warfare History Network*. Erişim 20 Aralık 2023. <https://warfarehistorynetwork.com/article/king-boris-ii-of-bulgaria/>

Taylor, T., (1992). *The Anatomy of the Nürnberg Trials*. New York: Knopf. <https://archive.org/details/anatomyofnuremb00tayl>

Tekin, Sümeyra. "The Origins of Crimes Against Humanity: From Nürnberg to Rome", *ERÜHFD*, 10/2 (2015), 149-171.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/426221>.

"The Justice Case, 6 F.R.D. 69 (1946)". *UniSet Canada*. Erişim 27 Aralık 2023.
<https://www.uniset.ca/other/cs4/6FRD69.html>

The National Archives. "War Crimes: Investigations and Proceedings of the United Nations War Crimes Commission." Reference code: FO 939/1- FO 939/349. Erişim 15 Aralık 2023. <https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C138>.

"The Nazi Concentration Camps". *Birkbeck, University of London*. Erişim 26 Kasım 2023.
<http://www.camps.bbk.ac.uk/themes/daily-life.html>.

"The Nürnberg Trial", *The New York Times*. Erişim 5 Ocak 2024.
<https://www.nytimes.com/1945/11/21/archives/the-Nürnberg-trial.html>

'The Pacific War.' Lumen Learning. Erişim 20 Kasım 2023.
<https://courses.lumenlearning.com/atd-herkimer-worldhistory2/chapter/the-pacific-war/>

The Economist. "The Nürnberg Judgment." 5 Ekim 1946. Erişim 27 Aralık 2023.
<https://www.economist.com/leaders/1946/10/05/the-Nürnberg-judgment>.

The Holocaust Explained. 'Why Did Germany Lose?' *The Holocaust Explained*. Erişim 20 Kasım 2023.
<https://www.theholocaustexplained.org/life-in-nazi-occupied-europe/the-second-world-war/why-did-germany-lose/>

"The Nürnberg Judgment", *The Economist*. Erişim 27 Aralık 2023.
<https://www.economist.com/leaders/1946/10/05/the-Nürnberg-judgment>.

Tribunal, International Military. *The Nürnberg Trials: Complete Tribunal Proceedings (V. 7): Trial Proceedings From 5 February 1946 To 19 February 1946*. Çekya: DigiCat 2023.

"Taube Archive of the International Military Tribunal (IMT) at Nürnberg , 1945-46". *Stanford Libraries*. Erişim 23 Aralık 2023.
<https://virtualtribunals.stanford.edu/Nürnberg>

Ulus, "Avusturya İşgalinin İç Yüzü" (29 Kasım 1945), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1945-11-29/1>

Ulus, "Almanlar 3,5 Milyon Yahudi Öldürmüşler" (15 Aralık 1945), 3.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1945-12-15/3>

Ulus, "Yankılar" (26 Aralık 1945), 2.

- <https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1945-12-26/2>.
- Ulus*, "Ribbentrop'un Söyledikleri" (3 Nisan 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1946-04-03/1>
- Ulus*, "Af İsteği Sırası Dün Sona Erdi", 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1946-10-06/7>
- Ulus*, "Harp Suçluları Asıldı!" (17 Ekim 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1946-10-17/7>
- Ulus*, "Nürnberg'de Cesetler Yakılarak Külleri Savruldu", (18 Ekim 1946),1-3.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1946-10-18/3>
- Ulus*, "Nürnberg Davası Komedyası mı idi" (25 Mayıs 1947), 5.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1947-05-25/5>
- USHMM, United States Holocaust Memorial Museum, "Axis Powers in World War II,"
Erişim 15 Kasım 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/axis-powers-in-world-war-ii>.
- United States Holocaust Memorial Museum. "THE GESTAPO: OVERVIEW". *Holocaust Encyclopedia*. Erişim 12 Kasım 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/gestapo>
- United States Holocaust Memorial Museum. "Einsatzgruppen." Erişim 27 Kasım 2023. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/einsatzgruppen>.
- United States Holocaust Memorial Museum, "The SA", *Holocaust Encyclopedia*. Erişim 19 Aralık 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-sa#:~:text=The%20Sturmabteilung%20or%20SA%20was,and%20attempting%20to%20influence%20elections>.
- United States Holocaust Memorial Museum. "Euthanasia Program." *Holokost Ansiklopedisi*. Erişim 24 Aralık 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/euthanasia-program>.
- United States Holocaust Memorial Museum. "Alfred Rosenberg." *USHMM Holocaust Encyclopedia*. Erişim 25 Aralık 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/alfred-rosenberg>
- United States Holocaust Memorial Museum. "Nazi Territorial Aggression: The Anschluss." *USHMM Holocaust Encyclopedia*. Erişim 25 Aralık 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/nazi-territorial-aggression-the-anschluss>.
- United States Holocaust Memorial Museum. "Konstantin von Neurath." USHMM

Holocaust Encyclopedia. Erişim 25 Aralık 2023.
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/konstantin-von-neurath>.

Vakit, “Nazi Harp Suçluların Yargılanması Berlin’de Başlıyor” (19 Ekim 1945), 1-3.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1945-10-19/1>

Vakit, “Nazi Liderlerinin yargılanması” (23 Kasım 1945), 4.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1945-11-23/4>

Vakit, “Gestapo Hakkındaki İddianame Okundu” (3 Ocak 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-01-03/1>

Vakit, “Denizaltı Savaşının Mesulü” (15 Ocak 1946), 1-4.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-01-15/1>

Vakit, “Papen’in İfşaları” (19 Haziran 1946)
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-06-19/7>

Vakit, “İdamlarına Karar verilen Naziler” (2 Ekim 1946), 1.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-10-02/1>

Vakit, “Nürnberg Mahkemesi Kararları” (2 Ekim 1946), 1-7.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-10-02/>

Vakit, “Nürnberg Mahkemesi Kanunsuz mu idi?” (2 Haziran 1947), 3-4.
<https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1947-06-02/3>

Vasquez, John A. “The Causes of the Second World War in Europe: A New Scientific Explanation.” *International Political Science Review / Revue Internationale de Science Politique* 17/2 (1996), 161–78. <http://www.jstor.org/stable/1601301>.

“Von Ribbentrop's Final Statement”. Robert H. Jackson Center. Erişim 25 Kasım 2023.
<https://www.roberthjackson.org/Nürnberg-event/von-ribbentrops-final-statement/>.

“Von Papen to Cite His Peace Efforts Says He Asked US and Vatican to Help End War in '43”. *The New York Times* (March 8, 1946).
<https://www.nytimes.com/1946/03/08/archives/von-papen-to-cite-his-peace-efforts-says-he-asked-us-and-vatican-to.html>

Wechsler, Herbert. “The Issues of the Nürnberg Trial.” *Political Science Quarterly* 62/1 (1947), 11–26. <https://doi.org/10.2307/2144147>.

“Wehrmacht”. *Shoah Resource Center, The International School for Holocaust Studies*. Erişim 19 Kasım 2023.
<https://www.yadvashem.org/untoldstories/documents/GenBack/Wehrmacht.pdf>

Weinberg, Gerhard L. “Hitler's Private Testament of May 2, 1938”. *The Journal of Modern History* 27/4 (Aralık 2023).

- Wenn, Stephen R. "A Tale of Two Diplomats: George S. Messersmith and Charles H. Sherrill on Proposed American Participation in the 1936 Olympics." *Journal of Sport History* 16/1 (1989), 27–43. <http://www.jstor.org/stable/43609380>.
- "Wilhelm Keitel Duruşması." *TracesOfWar.com*. Erişim 25 Aralık 2023. <https://www.tracesofwar.com/articles/5114/Hearing-Wilhelm-Keitel-4.htm>.
- Wilson, Robert R. "Toward a World Conference on Trade and Employment". *The American Journal of International Law* 41/1 (1947), 127-131. <https://doi.org/10.2307/2193862>
- 'World War II: Operation Barbarossa.' *WW2 Explained*. Erişim 20 Kasım 2023. <https://ww2explained.com/world-war-ii-operation-barbarossa/>.
- Wright, Quincy. "The Nürnberg Trial." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 246 (1946), 72–80. <http://www.jstor.org/stable/1025134>.
- Wright, Quincy. "The Law of the Nürnberg Trial." *The American Journal of International Law* 41/1 (Ocak 1947), 38–72. <https://doi.org/10.2307/2193853>.
- Yale Law School. "Nazi Conspiracy and Aggression Volume 2 Chapter XVI Part 4." *The Avalon Project*. Erişim 21 Aralık 2023. https://avalon.law.yale.edu/imt/chap16_part04.asp.
- Yale Law School. "International Military Tribunal for Germany - Proceedings Volume 6". *The Avalon Project*. Erişim 28 Aralık 2023. <https://avalon.law.yale.edu/imt/01-24-46.asp>
- Yalman, Ahmet Emin. "Nürnberg Mahkemesi Kararlarının Akisleri". *Vatan*. 4 Ekim 1946, 1.
- YAZICI, Bülent. "The Implications U-Boat Commerce Warfare In World War", *Journal of Universal History Studies (JUHIS)* 2/1 (Haziran 2019), 173-182
- Yellen, Jeremy A. "Into the Tiger's Den: Japan and the Tripartite Pact, 1940." *Journal of Contemporary History* 51/3 (2016), 555–76. <http://www.jstor.org/stable/44503998>.
- Ziomek, Kirsten L., "The View of the Japanese Enemy 75 Years after the End of World War II", *Reviews in American History*. Johns Hopkins University Press 48/4 (December 2020), 582-588. <https://muse.jhu.edu/article/775821>
- "2. Dünya Savaşı Sonrası Savaş Suçlarının Yargılanması: Uzak Doğu Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi Üzerine Genel Bir Değerlendirme." *TÜİÇ Akademi*. Erişim tarihi: 23 Ekim 2023. <https://www.tuicakademi.org/2-dunya-savasi-sonrasi-savas-suclarinin-yargilanmasi-uzak-dogu-uluslararasi-askeri-ceza-mahkemesi-uzerine-genel-bir-degerlendirme/>
- "6 Million: Where Is the Figure From?". *Haaretz*. Erişim 27 Aralık 2023.

<https://www.haaretz.com/israel-news/2022-01-27/ty-article/6-million-where-is-the-figure-from/0000017f-da74-dea8-a77f-de761f480000>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Muhittin Ferhat Sağlam

Yabancı Dili : İngilizce, Fransızca

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Uluslararası İlişkiler	Düzce Üniversitesi	2024
Lisans	Siyaset Bilimi	University of Regina	2009
Lisans	Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi	Yıldız Teknik Üniversitesi	2006
Lise	Türkçe - Matematik	Kdz. Ereğli Anadolu Lisesi	2002